

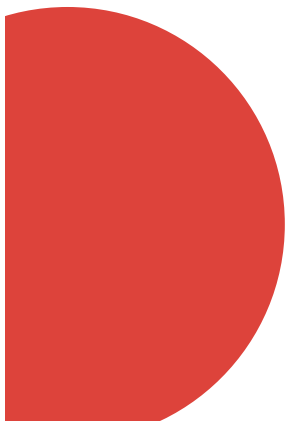

MĚSÍC
NAD PRŮSMYKEM

Měsíc nad průmyslem

Li Po

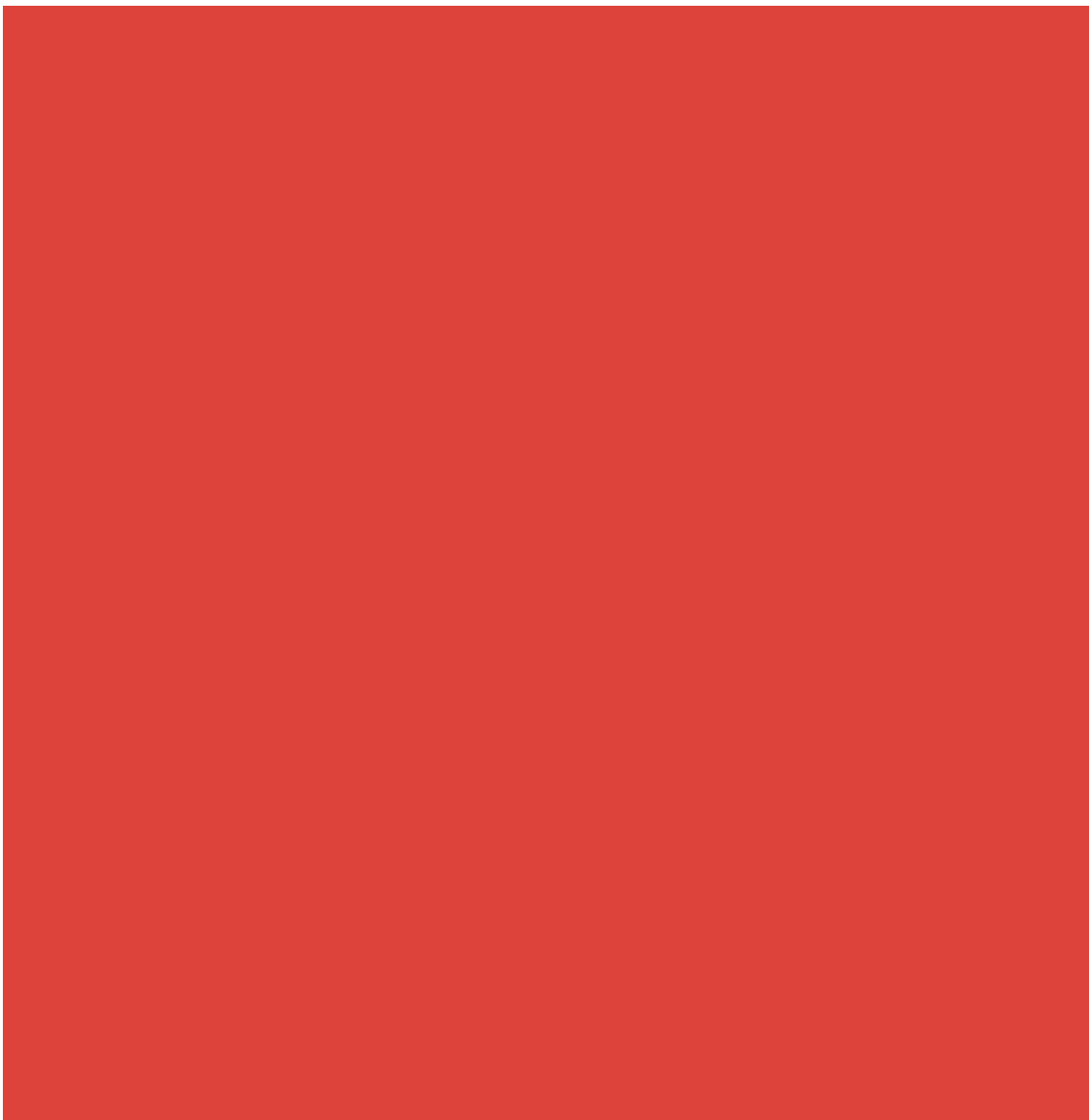

Translation © Marta Ryšavá, 1977, 2018

ISBN 978-80-7429-971-1

ANÁLY
DYNASTIE TCHANG

STARÉ ANÁLY DYNASTIE TCHANG

LI PO, PŘEZDÍVANÝ TAKÉ LI TCHAJ-PO, POCHÁZEL ze Šan-tungu. V mládí již projevoval mimořádné nadání, silného, nespoutaného ducha a fantastické vzněty nezemské mysli. Jeho otec zastával úřad v Žen-čchengu a tam byl také Li Poův domov. V mládí odešel Li Po spolu s několika jinými mladíky z Lu, s Kchung Čchao-fuem, Chan Čunem, Pchej Čengem, Čang Šu-mingem, Tchao Wuem a jinými do hor Cu-laj, kde plni radosti zpívali a oddávali se vínu, jak se jim zachtělo. Tehdy se jim říkalo „Šest bezstarostných z bambusového údolí“. Na počátku období Tchien-pao se Li Po vydal do Kuej-ti. Pobýval spolu s taoistou Wu Jünem v horách v Jen. Jün byl povolán k císařskému dvoru. Doporučil Li Poa císaři. Oba byli přijati do císařské akademie Chan-lin. Li Po jako už předtím projevoval zálibu ve víně. Denně potají mizel s přáteli do některé krčmy a opíjel se. Císař Süan-cung skládal melodie a přál si, aby k nim byly skládány nové texty pro dvorské hudebníky a zpěváky. Jednoho dne poslal pro Li Poa. Li Po ležel zpitý v kterémsi krčmě. Předvedli ho, ale museli mu šplíchat vodu do obličejů, aby se probral. Sotva se probral, uchopil štětec a začal psát. Složil více než deset básní a císař jimi byl velice potěšen. Jednou, když byl docela opilý v palácovém sále, zvedl Li Po nohu a donutil Kao Li-š'a, aby mu zul botu. Pro tuto příhodu byl sesazen a propuštěn.

Pak se toulal a cestoval různými kraji mezi jezery a řekami. Celé dny bez míry pil. Tehdy sloužil v Ťin-lingu Cvej Cung-č', sesazený a poslaný sem ode dvora z úřadu dvorního historiografa. Spolu s Li Poem pili víno, zpívali v pohodě a skládali jeden pro druhého básně. Jednou za měsíčné noci nasedli do člunu a vydali se z Caj-š' do Ťin-lingu. Li Po, oděný v dvorský obřadní šat z brokátu, se z člunu rozhlížel rozšířenýma očima, bouřlivě se smál, vedl si, jako by kromě něho na člunu nikoho nebylo. Když poprvé potkal Li Poa Che Č'-čang, řekl v obdivu: „Tento muž je bůh zapuzený z nebe!“ Za povstání An Lu-šana se císař Süan-cung vydal do země Šu. Cestou tam pověřil prince Linga z Jung velením nad kraji Ťiang a Chuaj, se sídlem v Jang-čou. Li Po byl tehdy v Süan-čou. Byl předvolán princem ke slyšení a přijat do jeho služeb. Princ Ling chystal vzpouru, ale spiknutí bylo vojensky potlačeno a Li Po odsouzen k doživotnímu vyhnanství v Jie-lang. Později mu byla udělena milost a směl se vrátit. Nakonec zemřel ve městě Süan-čchengu na to, že bez míry pil víno. Zůstalo zachováno dvacet svazků jeho díla.

NOVÉ ANÁLY DYNASTIE TCHANG

LI PO, PŘEZDÍVANÝ LI TCHAJ-PO, JE POTOMKEM CÍSAŘE Sing-šenga z deváté generace. Jeho předek byl na konci panování dynastie Suej pro jakýsi přečin poslán za trest do vyhnanství do krajů západních barbarů. Na počátku období Šen-lung však odtamtud rodina utekla a vrátila se. Pobývali pak v Pa-si. Když se měl Li Po narodit, zdál se jeho matce sen o hvězdě Venuši a tak byl podle této hvězdy pojmenován. V deseti letech byl sečtělý v básnictví i historiích. Když dorostl, uchýlil se do samoty do hor Min a nepřijal nabízený úřad. Když se setkal s Li Poem Su Ting, představený úřadu v I-čou, podivil se a řekl: „Tento jinoch je génius. Skvěle nadaný a jedinečný. Kdyby ještě trochu studoval, mohl by se rovnat Siang-žuovi!“ Avšak Li Po nacházel zalíbení v umění válečné strategie a bojové lsti, ve složitých vztazích spojenců a nepřátel. Zaujalo ho hrdinství neohrožených mistrů meče, potulných rytířů mstitelů, pohrdajících bohatstvím a pomáhajících potřebným.

Později se vydal do Žen-čchengu a tam žil. Spolu s Kchung Čchao-fuem, Chan Čunem, Pchej Čengem, Čang Šu-mingem, Tchao Wuem a jinými se usadili v horách Cu-laj. Denně se opíjeli. Nazývali se „Šesti bezstarostnými z bambusového údolí“. Na počátku období Tchien-pao cestoval na jih do Kuej-ti a tam se spřátelil s Wu Jünem. Jün byl povolán ke dvoru a tak spolu s ním přibyl do Čchang-anu

i Li Po. Vydal se navštívit Che Č'-čanga. Č'-čang, když viděl jeho díla, vzdychl a řekl: „Jste bůh zapuzený z nebe!“ Promluvil o něm před císařem. Li Poovi bylo císařem uděleno slyšení v Síni zlatých zvonků. Rozhovořil se o záležitostech státu a věnoval císaři básnickou skladbu ve formě ódy. Císař ho pohostil pokrmem, vlastní rukou mu kořenil polévku. Jmenoval ho členem císařské akademie Chan-lin. Li Po se stále přátelil s pijáky, tajně s nimi pil a opíjel se ve městě. Císař jednou dlel v zahradním pavilonu a v náhlém rozmaru projevil přání, aby pro něho Li Po složil nové texty písní. Dali ho zavolat a přivedli ho, ale byl docela opilý. Příto mní dvořané mu omyli tvář vodou, aby se probral. Sotva nad sebou nabyl vlády, chopil se štětce a složil texty. Byly nádherné, plné živého půvabu a jemně propracované, a přece je složil, aniž se jedinkrát zastavil a rozmýšlel. Císař měl v jeho nadání zalíbení a mnohokrát s ním stoloval a pil. Jednou se Li Po v přítomnosti císaře opil a nutil Kao Li-š'a, aby mu zul botu. Li-š', takto před všemi dvořany zahanben, poukázal na jednu Li Poovu báseň, aby proti němu popudil Jang Kuej-fej. Kdykoli pak císař chtěl pověřit Li Poa úřadem, Jang Kuej-fej ho zadržela a rozmluvila mu takový úmysl. Po sám chápal, že ti, kdož jsou blízcí trůnu, jej mezi sebe nepřijmou. Byl o to lhostejnější a nespoutanější. Nedbal o svou pověst. S Che Č'-čangem, Li Š'-č'em, s princem z Žu-jangu, s Cuej Cung-č'em, Su Ťinem, Čang Süem a Ťiao Suejem byli známi jako „Osm nesmrtelných v pití vína“. Požádal o dovolení vzdát se služby a odejít do hor. Císař ho podaroval zlatem a dovolil mu odejít.

Li Po se toulal z místa na místo rozličnými kraji. Jednou cestoval člunem spolu s Cuej Cung-č'em z Caj-s' do Ťin-lingu. V dvorském obřadním šatě z brokátu seděl v člunu a počínal si, jako by tam s ním ani nikdo z lidí nebyl. V době An Lu-šanova povstání pobýval v kraji mezi horami Sung a Kuang-lu. Princ z Jung jej dal k sobě zavolat a učinil jej jedním ze svých dvořanů. Když princ Ling pozvedl vzpouru, utekl Li Po do Pcheng-ce. Kdysi, když na svých cestách pobýval Li Po v Pching-čou, setkal se tam s Kuo C'-i a obdivoval se mu. Tehdy Kuo C'-i porušil zákon a Li Po mu přispěl na pomoc a dosáhl pro něj osvobození od trestu smrti. Nyní Kuo C'-i prosil za Li Poa a nabídl za něj jako výkupné, že se vzdá úřadu. Dosáhl změny trestu smrti na doživotní vyhnanství do Jie-langu. Za čas dostal Li Po milost a vrátil se do Sin-jangu. Tam byl pro nějakou záležitost uvězněn. Tehdy procházel Sin-jangem Sung Žuo-s' na svém tažení do Che-nanu s vojskem, čítajícím tři tisíce mužů z Wu. Osvobodil Li Poa z vězení a ustanovil ho svým válečným poradcem. Li Po se však záhy tohoto úřadu zřekl.

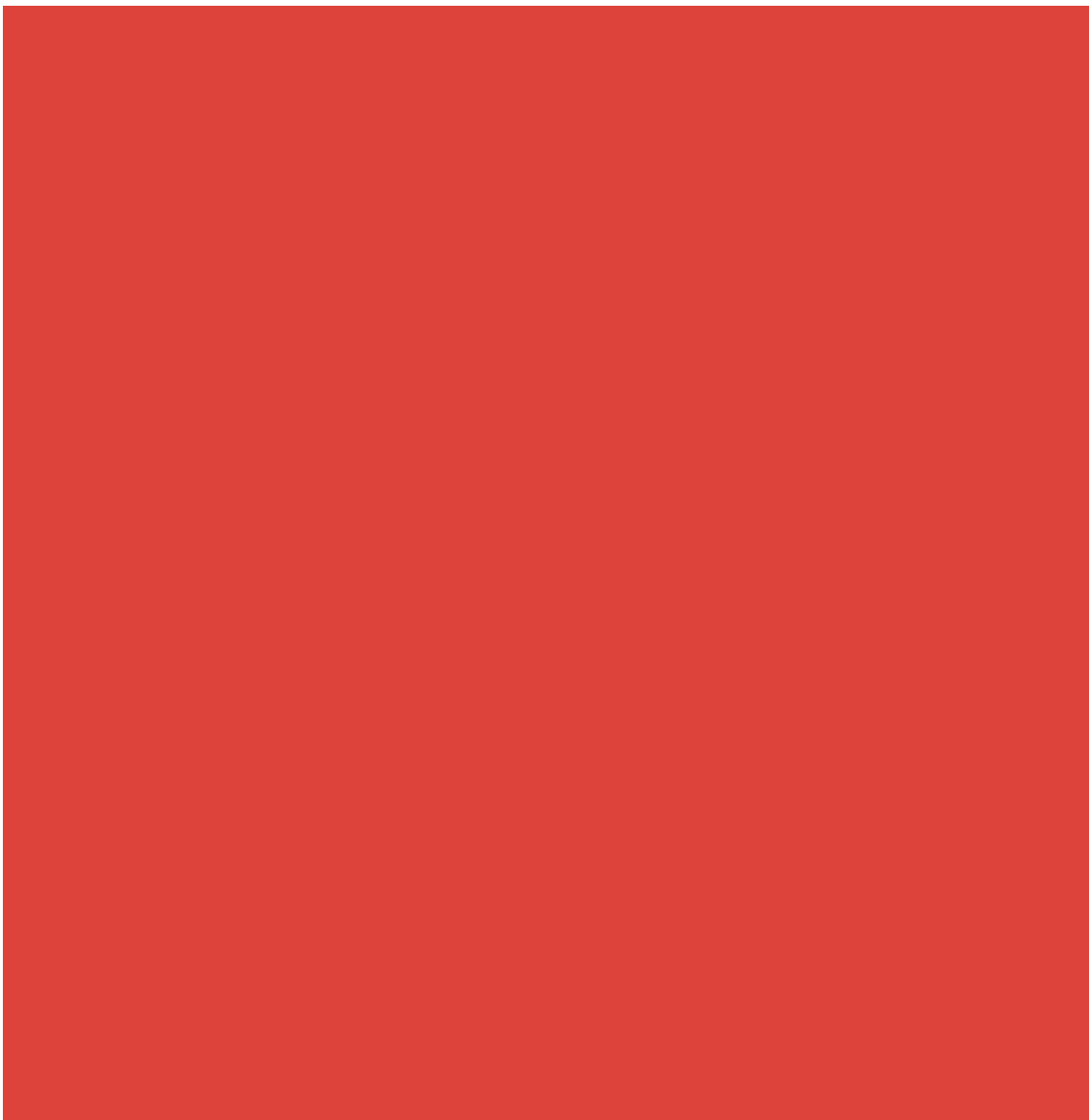
Když Li Jang-ping nastoupil úřad představeného v Tang-tu, odešel Po žít k němu. Když na trůn nastoupil císař Taj-cung, povolal k sobě Li Poa, aby se ujal úřadu dvorního cenzora, avšak Li Po byl tehdy již mrtev. Bylo mu něco přes šedesát let.

Ve stáří nacházel Li Po stále větší zálibu v taoismu. Když projížděl Měččinou Buvola a dospěl ke Ku-šu, zalíbila se mu tolik Zelená hora pana Sie, že si přál být tam pochován. Když však zemřel,

pochovali ho v Tung-lu. Ke konci období Jüan-che pan Fan Čuan-čeng, cenzor ze Süan-še, vykonal na jeho hrobě obřady a vydal zákaz kácet stromy v těch místech. Vyhledal jeho potomky. Žily tam jen dvě vnučky, už vdané, ženy rolníků. Přesto měly v sobě jakýsi náznak zjemnělosti, ušlechtilého stylu. Plakaly a řekly: „Náš děd si přál být pochován na Zelené hoře. Je pohřben v Tung-lu, jeho vůle nebyla vyplněna.“ Fan Čuan-čeng tedy uspořádal nový pohřeb a dal postavit dvě kamenné stély. Řekl oběma ženám, že je znovu provdá do vznešených rodin. Odmítly slovy: „Je naším osudem skončit život v chudobě a osamění. Nepřejeme si znovu se provdat.“ Fan Čuan-čeng vzdychal úctou a obdivem. Osvobodil pak jejich manžely z povinnosti nucených prací pro stát.

Za vlády císaře Wen Cunga pak byli císařským výnosem prohlášeni Li Po v básnictví, Pchej Mín v umění vládnout mečem, Čang Sü ve volné kaligrafii za „Tři nedostižné“.

MĚSÍC
NAD PRŮSMYKEM

STOUPÁM NA VRCHOL JASNÉ HVĚZDY

Od západu stoupám na vrchol Jasně hvězdy
Na vrchol hory Večernice vystoupil jsem vzhůru
Jasná hvězda se mnou hovoří
Pro mne otvírá bránu do azuru
S vlhým vánkem vzlétnout bych si přál
Vynořit se nad plynoucí oblaka
Že bych jenom ruku vztáhl, hned se luny dotýkal
Jako by ani hory nebylo, kupředu vykročit
Jak bych však tomuto místu jednou sbohem dal
Kdy bych potom mohl se sem zase navrátit?

NA JAŘE

Na jižní svah Jižních hor teď znovu přicházím
Nic se nezměnilo, všechno, jak bývalo, nic jiné není
Přec vody potůčku hledám tu jako v snění
Kameny pod srázem vyhlížím v zamyšlení
Růže se zelená pod oknem východním
Lišejník obrůstá severní stěny štít
Co jsem tu nebyl, kolikpak dnů to může být?
Keře a traviny jak svedly vyrašit!
Teď si zas poručím přinést sem pohár vína
Sám plný radosti celou noc budu pít!

O PRŮZRAČNÉM POTOKU

Průzračná řeka zprůzrační i moje srdce
Voda je docela jiná než vody, co znáš
Ptám se jen, čím je to, že v řece Sin-an
Dohlédnout možno je na dno až?
Lidé jdou kolem jak v zrcadle jasném
Ptáci jak malbou zástěny by přelétali
Večer zní pláč opic podobných lidem
Zbytečně rozteskní poutníka v dáli

Východní hory – v dnešní provincii Če-tiang. Ve čtvrtém století zde žil stranou světa Sie An, významný literát a později vysoký hodnostář. Byl všeobecně oblíben pro svou čestnost a laskavost. V místech, kde žil, je slavná roklina Růží a jím samým na krásných místech zbudovaná síň Bílých oblak a síň Jasné luny. Sie An se prý obklopoval zpěvačkami a tanečnicemi tak krásnými, že se o nich věřilo, že jsou víly.

VZPOMÍNÁM NA VÝCHODNÍ HORY

I

K Východním horám jsem dávno už nezamířil
Kolikrát květ rudých růží tam rozvil v ten čas?
Bělavá oblaka ještě se tam jak dřív rozplývají
Zářivý měsíci, na čí dům padá tvůj jas?

II

Za ruku vezmu dnes jednu z víl vévody Sic
Dlouze si zpívaje opustím s ní lidský dav
Navštívím toho, kdo ve Východních horách žije
Oblaka bílá si rozhrnu a odejdu do dálav

ČÁP

Bílý čáp se snáší nad podzimní vodou
Jak zbloudilá vložka sněhu letí tam
Srdce tiché, klidné, odejít se nechce
Při písčité břehu stojím sám

PŘI POHLEDU NA VODOPÁDY NA LU-ŠANU

Na západ stoupám k vrcholu Trojnožky
Na jihu vodopád pohled přivábil
Spadá tam v proudech tři tisíce sáhů
Tříští se v pěnu po desítky mil
Rychlý proud jak zášleh blesku v letu mjíjí
Tajemný jas zvedá se jak duha daleká
Až jsem se bál, že padá Stříbrná řeka
Že sem z půli oblačného nebe přetéká
Zvedám hlavu – dlouho hledím, jaká je to síla!
Jak mohutné, skvělé dílo příroda tu vytvořila!
Mořský vítr duje, vane bez ustání
Od řeky sem dosud slabá luna zazářila
Vzduchem všude vodní tříšť zalétá do daleka
Napravo, nalevo smáčí zelené stěny skal
Krůpěje se rozptylují v lehounkou třpytivou mlhu
Pěna zmítá se a stříká pod balvany, než odplyne v dál
A já, co tak dávno k slavným horám vydávám se sám
Tváří v tvář tomuto divu náhle teď pokojné srdce mám

Netřeba mi elixíru či rudého nefritu
Nyní mohu smýt prach z tváře, marností se vzdát
V dokonalém souladu v tu chvíli se vším, co miluji
Navždycky chci světu lidí sbohem dát!

U HORY MU-KUA

Ráno jsem viděl vycházet slunce, když jsem se na cestu dal
Vpodvečer vidím teď hnízící ptáky vracet se z dále i výše
Srdce se člověku rozbolí samo, touha a žal
Jen hora Mu-kua a já hledíme na sebe tiše

Čchang O – za vlády bájného císaře Jao, před více než 2300 lety před naším letopočtem, vynikl hrdinskými činy střelec I. Dokázal svým šípem zasáhnout bezpečně cíl i na velikou vzdálenost a uměl dokonce létat s větrem. Prokázal císaři mnohé cenné služby. Bojoval s božstvem větrů. Sestřelil devět ptáků sluncí spalujících zem. Zvítězil nad božstvem vod a zabránil záplavě. Bojoval s obrovským hadem požírajícím lidi. Vystavěl s pomocí duchů hor palác nesmrtelným. Z boje s božstvem vod si přivedl sestru poraženého, krásnou Čchang O, a vzal si ji za ženu. Odměnou za stavbu paláce dostal elixír nesmrtelnosti. Měl jej užít teprve po uplynutí jednoho roku. Za jeho nepřítomnosti však ze zvědavosti okusila elixíru jeho žena Čchang O. Nabyla schopnosti létat. Uprchla před rozhněvaným I až na měsíc a navždy tam již zůstala. Střelce I zanesl vítr k vládci bohů. Bylo mu určeno pobývat na slunci. Chladný měsíc, přijímající září od slunce, byl zosobněn ženským principem „jin“, šerem a chladem. Slunce bylo zosobněno mužským principem „jang“, jasem a žárem. Vždy patnáctého dne každého měsíce navštěvuje I svou ženu Čchang O na měsíci. Nosí ho k ní sluneční pták se zlatým peřím, Nebeský kohout. Na měsíci je chladno, rostou tam jen stromy skořicovníku. I několik stromů pokácel a z nich a z drahokamů postavil na měsíci pro svou ženu palác. Tam Čchang O žije. Živí se rosou a plody skořicovníku. Vždy patnáctého dne každého lunárního měsíce, když I na slunečném ptáku navštíví Čchang O, září luna nejplněji.

Když se octla Čchang O na měsíci, bylo jí náhle nevoľno a zvrátila bílou hmotu, již byla pilulka elixíru obalena. Z té hmoty v tu chvíli vznikl zajíc, celý bílý, nadaný nesmrtelností. Byl prý ztělesněním neklidného ženského principu Čchang O samé. Bylo mu souzeno věčně marně usilovat o elixír nesmrtelnosti. Za novoluní bylo možné rozpoznat jen obrysy nohou střelce I, s dorůstajícím měsícem se postupně objevovaly obrysy stromu.

O STARODÁVNÉM ZÁŘIVÉM MĚSÍCI

Když jsem byl malý, nevěděl jsem, co je měsíc
„Talířem z bílého nefritu“ jsem ho nazýval
Nebyl jsem rovněž jist, zda zrcadlo víl to není
Co temnými oblaky letí v širou dál
Nesmrtelný už ukázal obě nohy
A celý, úplně celý skořicovník už je zřít
Až se bílému zajíci elixír připravit zdaří
Ptám se, komupak, komu dá ho okusit?
Žába ujídá z okrouhlého stínu
Veliký jas každé noci zmenšuje svůj tvar
Střelec I sestřelil devatero vran
Lidi pod nebesy na chvíli přestal soužit žár
Podstata stínu a chladu – tu propadám zmatku
Znovu a znovu, nikdy se dost nevynadívám
Smutek se mne zmocňuje, co počít?
Stesk, co útroby i srdce mučí, dávno znám

Čuang Čou měl sen – v díle připisovaném starému čínskému filozofovi Čuang-c'ovi, nazývanému také Čuang Čou (kolem r. 380–320 před n. l.), stojí: „Kdysi se Čuang Čouovi zdálo, že je motýlem – poletoval mávaje křídly, byl motýlem. Bylo mu dobře a byl spokojen, jak byl. Nebyl si vědom, že by byl Čouem. Tu se probudil a vylekal se – vždyť byl Čouem! A nevěděl – zdálo se Čouovi, že je motýlem, zdá se motýlovi, že je Čouem? Mezi Čouem a motýlem přece musí být zřetelný rozdíl! Tomuto se tedy říká proměnlivost všeho.“

Vody Pcheng-laj – podle starých bájí je hora Pcheng-laj, obklopená většinu času vodami oceánu, jedním ze sídel nesmrtelných. Vždy po dlouhých věcích okolní vody ustoupí, dno moře se promění v lány osázené morušemi a bájná hora je přístupná po souši. Pak se zas vody moře vracejí a hora je ostrovem. Období od jedné proměny ke druhé znamená nekonečné věky pro smrtelné, kratičký čas pro nesmrtelné.

Za bránou Čching-men kdo melouny sázel – pan Šao Pching z Kuang-jingu byl v době Čchin (246–207 př. n. l.) vévodou v Tung-lingu. Po pádu Čchin žil jako prostý člověk, živil se pěstováním melounů. Jeho melouny lidé nazývali „tunglingskými melouny“.

VE STARÉM STYLU

Čuang Čou měl sen, že je motýlem
Motýl se možná Čuangem stal
Jediná věc znovu a znovu se mění
Deset tisíc věcí v bezpočtu změn se proměňuje dál
Tu víme, že všechny vody Pcheng-laj
Prouděním čistého potůčku znovu jsou
Za bránou Čching-men kdo melouny sázel
V dávných dnech byl v Tung-lingu vévodou
S bohatstvím a důstojenstvím zřejmě je to stejné
Všechn shon a úsilí čeho dosáhnou?

Měličina Buvola – Niou-ču, Niou-ču-šan, hora v dnešní provincii An-chuej při řece Jang-c' a říční práh pod ní. Místo má i jiná jména, např. Cchaj-š', Barevné skály. Bylo vždy důležitým strategickým bodem a ve starých dobách o ně bylo svedeno několik slavných bitev. O hoře i o měličině pod ní se traduje mnoho pověstí. K neznámějším patří pověst o zlatém buvolu, který se tam objevoval a podle něhož dostala hora jméno. Vždy se věřovalo, že ve vodě při úpatí hory žijí vodní démoni a že je jednou na vlastní oči spatřil Wen Čchiao v době Ťin (265–420). Zaslechl prý z vody vycházet tóny hudby, a proto zažehl pochodeň z rohu nosorožce a v její záři spatřil divné podoby oněch bytostí, jejich nevídané oděvy a život. V noci se mu pak zdál sen, v němž mu bylo řečeno: K čemu poznávat a vyjevovat světem, co je tajemné a skryté? Brzy nato zemřel. Dodnes je v místech, k nimž se příběh váže, pavilon Pochodně. K řece pod horou Niou-ču se také pojí pověst, že tu Li Po chtěl na hladině uchopit odraz měsíce. Na památku básníka byl pojmenován pavilon Vypovězeného nesmrtelného a pavilon Uchopení měsíce. Také příhoda o tom, jak za vyjíždky po měsícem ozářené řece se básník ve vytržení nad krásou okamžiku ocitl jakoby mimo svět lidí, je spojována s tímto místem.

ŘÍČNÍ PRÁH NA MĚLČINĚ BUVOLA

Příkré srázy spadají těsně při mohutném proudu
Sřetěžené vrcholy se jeden k druhému tísní a kloní
Balvany ve zmatku víří v podzemních proudech
Točité víry samy se ve vlny mění
Uchvácen jsi tu nádherou všech stromů
Hloubka je bezedná, přepodivní duchové vod v ní žijí
K tomu je slyšet opice kvílet
Neklidné srdce tu nahoře řeka zpíjí

Devátého dne devátého měsíce – svátek podzimního slunovratu, tradiční svátek konce podzimu. Bylo zvykem slavit tento svátek vychutnáváním zvláštní krásy pozdních podzimních dnů, vyjít si s přáteli rozloučit se pohledem s krajinou, než ji opanuje zima, těšit se rozmanitou krásou pozdních květů chryzantém, popít venku vína, ozvláštňeného trpkou příchutí jejich okvětních plátků. Svátek devátého dne devátého měsíce je oblíbené téma v čínské poezii, tradičně spojované s motivy pohledu do kraje, vína, chryzantém a sdílené radosti s blízkým přítelem či přáteli. Ozvuky slavných veršů takových básní obohacují podtext této básně Li Poovy. Podle starých záznamů se podzimní slunovrat slavíval v sídelním městě po dva dny: „pravý“ slunovrat devátého dne devátého měsíce a „malý“ slunovrat desátého dne devátého měsíce.

DEVÁTÉHO DNE DEVÁTÉHO MĚSÍCE

Dnes je překrásný oblačný den
Vody zelenavé, podzimní hory zářící v plném jasu
Beru konvici, nalévám Tekoucí oblačnou zář
Trhám chryzantémy a smáčím ve víně květy věštící
příchod zimního času
Kraj širý do daleké dáli, sosny a dávné odvěké skály
Vítr vane pln síly, čistě zní píšťaly a struny rozchvělé
Nahlížím do poháru – obráží radostnou tvář
Směji se, znova si dolévám vesele
Padá mi čapka, opojen horskou lunou
Nadarmo zpívám, myslím na vzdálené přátele

Blázen z Čchu – T'ie Jü, „blázen z Čchu“, mýjel Mistra Kchunga-Konfucia a zpíval si cestou:

„Ó fénixi, fénixi,
jak zeslábla tvoje moc.
Marné je kárat minulost,
ale budoucnost by bylo možno ještě napravit.
Nech toho, nech toho!

Velké je v těchto dnech nebezpečí těch, kdož mají úřad.“

Mistr Kchung slezl z vozu, ježto si přál s ním mluvit; ale blázen zrychlil krok a odešel, takže se mistru Kchungovi nepodařilo s ním promluvit.

Pagoda Žlutého jeřába – Při řece Jang-c' stávala v T'iang-sia krásná věž, odkud byl daleký rozhled. Vyprávělo se mnoho pověstí o tom, proč se nazývá pagodou Žlutého jeřába. Jedna z nich vysvětlovala jméno pagody tím, že prý se na ni někdy snášel na svém žlutém jeřábu jeden z nesmrtelných. Jiná je vysvětlovala takto: V místech, kde byla pagoda zbudována, prý stávala krčma. Její majitel byl dobrosrdečný člověk. Jednou do krčmy přišel nuzně vyhlížeující člověk a dostal napít vína po chuti, i když neměl, čím by zaplatil. V poděkování za štedrost krčmáře prý namaloval na zeď krčmy žlutého jeřába. Pak zatleskal do dlaní a zazpíval a jeřáb ožil a dal se v rytmu písně do tance. Divný host nakonec vsedl na jeřába, jak to činí nesmrtelní, vznesl se na něm a odletěl. Ta příhoda podle pověsti místo proslavila a na památku té události byla pak zbudována pagoda Žlutého jeřába. Vyprávěly se i jiné pověsti. Ke konci období Sung, ve dvanáctém století, však věž již nestála a neví se přesně, kde přesně stávala.

Lu Ao – stará báje vypráví o tom, jak mudrc Lu Ao chodil světem, až došel k jeho nejsevernějšímu okraji. Tam potkal bytost podivného vzhledu. Vyzval ji, aby ho provázela na jeho další cestě. Dostal odpověď: „Již dříve jsem si dohodl schůzku vně Devatera nebes s Nepostižitelným, nemohu se déle zdržovat!“ Po těch slovech zmizela podivná bytost skokem v oblacích.

PÍSEŇ O HOŘE LU-ŠANU

Já jsem vlastně onen blázen z Čchu
Který se písni o fénixovi Konfuciovi smál
V ruce hůl ze zeleného nefritu
Pagodě Žlutého jeřába jsem ráno sbohem dal
Dálka, ta mne neodradí hledat moudré v Pěti horách
Vydávat se k slavným horám vždy jsem miloval
Ztepile se Lu-šan tyčí k hvězdám Jižní naběračky
Jak devítidílná stěna, celá vyšíváná mráčky
Odras padá v jasné jezero záblesky temně zelenými
Zlatá brána otvírá se dvěma štíty vysokými
Přes prahy skal dolů visí z oblohy Stříbrná řeka
Vodopád Trojnožky a já hledíme na sebe zdáli
Nad modř nebe zvedají se strmé křivolaké skály
Ledňáčkově zelenavé stíny, červenavý opar
v záři jitřních paprsků
Pták tam letí, nepřelétne dálné nebe kraje Wu
Stoupám výš, velkolepý pohled otvírá se nad obzory
Velká řeka vody valí, odplynou a nevrátí se

Žlutý mrak tam barvu větru deset tisíc mílí nese
Bílé vlny devaterou cestou jdou jak srázné hory
Rád na Lu-šan skládám písně
Inspiraci Lu-šan ve mně rozněcuje
Tiše v Kamenné zrcadlo hledět moje srdce zprůzračňuje
Zelený mech kryje místa, kudy chodíval pan Sie
Dávno elixír jsem užil, mysl přestal poutat svět
Zas a zas jsem ladil srdce, začal Cestě rozumět
Nesmrtelné moudré v dáli vidím vprostřed červánků
K Nefritovému městu se ubírají, každý v ruce lotosový květ
Dřív již za Devaterým nebem dohodnuta schůzka
s Nepostižitelným
Chtěl bych Lu Aoa nezměrným jasem v širé dálky provázet

PŘI POHLEDU NA ŤIOU-CHUA-ŠAN

Kdysi na řece Ťiou-ťiang
Na vrcholy Ťiou-chua-šan jsem hleděl v dál
Z Nebeské řeky jako by spadaly zelené vody
Jak devaterý lotosu květ v dálce obrys hor vynikal
Zdálo se, že stačí vztáhnout k němu ruku
Což kdy dosáhl toho kdo z lidí již?
Tys vládce východní cesty
Jenom ty mezi oblačnými sosnami dřímat tu smíš

ZA LETNÍHO DNE V HORÁCH

Lenivě povívám vějířem z bílého peří
Donaha svlečen v temně zeleném háji
Snímám čapku a věším na skalnatou stěnu
Obnažuji hlavu, sosnový vánek ovívá ji

HORA NEBESKÉ BRÁNY

Zdaleka vidět, na řece strmí hora
Dva vrcholy proti sobě čelem postaveny
V odraze u břehu sosny zimní barvu mají
V průtocích mezi balvany vlny se tříští v pěny
Dohlédnout zkouším k hranici dálného nebe
V dále se tratí za třpytným oparem slunného dne
V hasnoucím slunci člun mizí tam do daleka
Otáčím hlavu, až v modrou mlhu se noří a utone

ZA NOCI DOLŮ K ČENG-LU-TCHINGU

Na člunu za noci dolů se vydávám do Kuang-lingu
Čeng-lu-tching paprsky lunny tak třpytivě prozářily
Že horské květy jsou náhle jak oživlá výšivka
A řeka zahoří, jak by se světlušky vyrojily

PO DEŠTI HLEDÍM NA LUNU

Na sever od města mlha se rozptyluje
Poloviční luna vzchází, otevřít okno vábí
Jíní vše pokrývá na deset tisíc mil a v dáli vjedno splývá
Řeka napříč se vine jak jediné vlákno hedvábí
Sotvaže vzejde, hory před očima zbělají
Líto mi promeškat, jak rozevřenému vějíři podobá se
Až do páté hlídky dlouze si verše prozpěvuji
Jak stoupá vysoko, jezero v srdce zazáří jejím jasem

PSÁNO PŘI NÁVŠTĚVĚ U ŘEKY PAJ-ŠUEJ
U NAN-JANGU PŘI VÝSTUPU NA ŘÍČNÍ ZEĎ

Zrána jsem došel až k pramenům řeky Paj-šuej
Na chvíli vzdálen hrubosti, již svět lidí mívá
Ostrovy, ostrůvky půvabnou krajinu tvoří
Řeka tu v průzračném prázdnu s nebem vjedno splývá
Oči mé jdou spolu s oblaky, co plynou k moři
Srdce je šťastné spolu s rybami, co proudem plují tiše
Hlasitě zpívám po celou dobu až do slunce západu
S měsícem potom vracím se do své venkovské chýše

U PRAMENE ČCHING-LING U NAN-JANGU

Nemohu se odtrhnout od západu slunce
Miluji průzračnost chladného pramene
Paprsky západu uplývají s tou vodou
S vzdutými vlnami city poutníka víří vzbouřené
Nadarmo zpívám, v oblacích vyhlížím lunu
Píseň už končí, hlas sosen věčně zůstane

Vrcholy Pěti starců v pohoří Lu – v dnešní provincii Ťiang-si, u Devítiřící, Ťiou-tiang.

Jang-c'-ťiang se tam dělí v čtená ramena, horstvo je ze tří stran obklopeno vodou, jen na západě se otvírá pohled do kraje. Devět hřebenů vybíhá mezi ramena řeky Jang-c', která se tu dělí na devět proudů. Tyto vyhledávané scenérie se nečekaně objevují před zraky a zase mizí. Pohoří je velmi členité, tradiční čínská hyperbola jej popisuje jako „tisíce vrcholů, mezi nimiž leží desetitisíce údolí“. Vrcholky halí oblaka, jen zřídka lze spatřit jasné panoráma horstva, nepřehlednost pohoří Lu se stala příslovecnou a bývá příměrem složitých a neodhadnutelných situací. Jižní část pohoří tvoří několik vysoko se tyčících vrcholů. Zdáli tvarem připomínají postavy pěti starců, proto dostaly jméno vrcholy Pěti starců. Bývají také přirovnávány ke květu lotosu, barva půdy a holých skal je žlutá, proto jsou popisovány jako „zlatý“ květ lotosu. Ke slavným místům patří jeskyně Bílých lotosů, Černá tůň, Nefritový pramen, vrchol Trojnožky, Kamenné zrcadlo, Zlatá brána aj.

HLEDÍM ZDÁLI K VRCHOLŮM PĚTI STARCŮ
V POHOŘÍ LU

Jihovýchodně od hory Lu vrcholy Pěti starců
prosvítají oblohou
Z modrého nebe se noří tam jak zlatý květ lotosu
nad vodou
Krásnou barvu a třpyt řeky Ťiou-ťiang se zdá možné
rukou uchopit
Navždy bych zůstat chtěl tu vysoko ve skalách
pod sosnou oblačnou

DESÁTÉHO DEVÁTÝ

Včera skončily výlety vysoko do hor
Dnes ráno znovu pozvedám pohár vrchovatý
Co že chryzantémy tak hořké jsou?
Proto, že tentokrát slavím dva slunovraty

PÍSEŇ O ZELENÁVÉ VODĚ

Zelené vody jsou jasné v podzimním slunci
Při Jižním jezeru trhají bělavý pchin
Rozkvetlé lotosy, krásné, jako by promluvit chtěly
Člověka smutkem až zabolí, když člun zamíří k nim

DVĚ BÁSNĚ Z VYJÍŽDKY K PAJ-KCHE-PCHI
U ČCHIOU-PCHU

I

Kam že je dobře vydat se za noci?
K Paj-kche-pchi, když luna zazáří na svazích
Hora se třpytí, kolísá pod závějemi sněhu
Stíny opic visí ve zmrzlých haluzích
Bojím se jen, že ta krása mine
K návratu obrátit veslo váhám v jasu vln
Člověk sem přijde v křišťálově čisté radosti
Dosáhne jí, zesmutní, touhy a stesku pln

II

V Paj-kche si sám za noci dlouze prozpěvuji
Rozladěn trochu, jak údol řeky mrazí sněhu plný
Ryby jak draci čeří vodu zálivu
Kam pohlédneš, všude se zvedají vlnky a vlny
Nebe je celičké jedna zářivá luna
Útržky modravých oblak přesně letí na západ
K domovu přes tu dálku nedohlédnu
Srdce mi zrovna láme v tu stranu se jenom podívat!

ZA BUDDHISTICKÝM MNICHEM

Hosté přišli doprostřed lijáku kvítí
Podzimní vody do zlaté tůně se řítí
Všude na skalách mráz kreslí výšivky brokátu
Z jemných jív visí přadena zelených nití
Vznešený mnich nefritovým žezlem mávne
Učedník obřadně dvě hrušky podá mi
Líto je odejít, uchvácen jsem vší tou krásou
Mlhy halí šlahouny lián a už se tmí

ČTYŘVERŠÍ O NÁVRŠÍ TU-LING

Od jihu vystupuji na návrší Tu-ling
K severu k pěti vrchům Wu-ling hledím za obzor
Podzimní vody září v zapadajícím slunci
Proud paprsků stápní pás dalekých hor

Lišejníkem se budeš odívát – narážka na básně „Božstvo hor“ z cyklu „Devíti zpěvů“, připisované Čchü Jüanovi (kolem r. 300 př. n. l.). Autorství básní je sporné, snad jde o lidové písně, Čchü Jüanem zaznamenané a upravené. V popisu božstva, zosobňujícího horskou přírodu, je zmínka o oděvu z lišejníku. Jako literární narážka vyvolává tato zmínka v čínské poezii představu idylického života mudrců samotářů, vzdálených v ústraní hor všednímu malichernému shonu a přízemním starostem a přáním.

PÍSEŇ O BÍLÝCH OBLACÍCH, SLOŽENÁ
K NÁVRATU ŠESTNÁCTÉHO LIOU DO HOR

V horách Čchin, v horách Čchu, všude oblaka bílá
jdu oblohou
Oblaka bílá, ať kamkoli jdeš, vždy s tebou věrně jdou
Vždy s tebou věrně jdou
Jdeš do hor Čchu
Oblaka s tebou věrně jdou
Přes řeku Siang se budeš ubírat
Tam za řekou Siang
Lišejníkem se budeš odívat
Nemeškej, příteli!
Tam, kde v oblacích bílých můžeš uléhat k spánku, se vrať!

ZA DEŠTĚ

Shrnuji závěs a co chvíli ven se dívám
Kapky se do země vpíjejí, traviny se vysoko rozrůstají
Prastaré skály navlékly kožíšky oblak
Prázdnotu sání se útržky mlhy vinou a bíle ji opřádají
Škoda že duhy zář z vod k nebi se nezvedá
Přadena větru těžko zas navinout, přitáhnout dlaní
Po celý den dnes stařík opřený do pluhu
Pod stromy při řece sem a tam chodí bez ustání

VĚNOVÁNO PŘÍTELI PŘI POHLEDU NA SNÍH

Severní sníh z nebe ve Wu padá
S větrem přes nedohledné vody zálivu letí
Stromy při moři vyhlížejí jak o slunečném jaru
Píščiny při řece bělostně v jasné luně se třpytí
Ve shodě s náladou chvíle vzpomenu na cestu do Jen-si
Myšlenky k oboře Liang bezděky zalétají
Posílám ti, příteli, svoji píseň z Jing
Nápěv už končí a srdce dál zmírá a dech se tají

Hora Ťiao-šan, pohoří Sung-liao-šan – V přímořské provincii Ťiang-su, v širokém řečišti Velké řeky, Jang-c'-tiangu, tam, kde ústí do moře, mezi písčiny měnivých ostrůvků, proti sobě z vody ční dvě hory, hora Ťiao-šan a Sung-liao-šan. Úžinou mezi nimi proudí vody řeky i vlny přílivů a odlivů moře. Ty dvě hory jsou jednou z posledních výsep pevniny a váže se k nim mnoho pověstí. Obě jsou známy pod více jmény.

Hora Ťiao-šan, Ťiaova hora, je známa také jako hora Čchiao-šan, hora Strážní věže. Hora Sung-liao-šan bývá také nazývána Chaj-men, Brána moře, Fou-jü-šan, hora Plovoucího nefritu, Ťin-šan, Zlatá hora, a ještě jinými jmény. Strmé útesy této hory navozovaly představu obrovské brány, otvírající se moři, za větru zdála se hora pohupovat a kolísat, proto ji přirovnávali k velikému kusu nefritu, nadnášenému vodou, a když pak v době Tchang začali dobývat z hory zlato, nazvali ji Zlatou horou. Její nejvyšší vrchol pojmenovali vrcholem Zlaté želvy, i jiným místům na ní dali tajemná a krásná jména. Starobylý klášter, čirý pramen, jeskyně Vycházejícího slunce a všechna ostatní slavná místa těžko přístupné hory odedávna vábila poutníky zblízka i zdaleka. Hora Ťiao-šan má prý své jméno po slavném vzdělanci Ťiao Sienovi, který žil na konci dynastie Chan, ve druhém století. Odešel z veřejného života, postavil si při úpatí hory na břehu chýši a žil tam samotářsky. Ač nadaný, neucházel se o důstojenství a úřady, ač vtipný, odmítal účastnit se planých hovorů. Ač hladověl, nesnížil se nikdy k čemukoli, jen aby se nasýtil, ač strádal zimou, nesnížil se k něčemu, jen aby si opatřil oděv. Tak líčí Ťiao Siena o sto let později Chuang Fu-mi, autor knih příkladných životních příběhů lidí, kteří byli pokládáni za vzory hodné následování. Hory Ťiao-šan a Sung-liao-šan, vystupující proti sobě z vln, bývají připomínány společně, nejčastěji jako hory Ťiao a Ťin, Ťiaova a Zlatá. Tím, jak tajemně vystupují uprostřed vod, připomínají bájně hory-ostrovy čínských bájí, hory Pcheng-laj, Fang-čang a Jing-čou, sídla nesmrtelných.

Z HORY ŤIAO-ŠAN HLEDÍM K POHOŘÍ LIAO-ŠAN

K Liao-šan ze skalní stěny jsem se zahleděl
Jako bych po modré klenbě nebes náhle šel
Na pětibarevnou duhu mohl dosáhnout
Jako dlouhý most se klene napříč oblohou
Nesmrtelní jak by ve mně našli zalíbení
Pozvedají ruce a k sobě mne zvou

NA ČLUNU U TUNG-LU-MEN

I

Slunce už zapadlo, písčiny svítí, jak by prostřela
šíř nebes padajících
Vlny se zdvihají, řinou, a kameny točí se ve víru vod,
jenž se zdvih
Lehoučký člun pluje lunou, hledaje zákruty řeky
Váhám, zda není to poté, co v Šan-jin napadl sních

II

Obrovské balvany hradí proud vody, jen černé víry
ženou se vpřed
Na úzkých březích západně od Lu-men rozvíjí
broskvoní květ
Kdybych měl pod lunou vydat se ve člunu
Nač být tak výstřední a řekou až do Jen-si jet?

ŤIA Č'

U JEZERA TUNG-TCHING VYPROVÁZÍM LI POA

Jsme tu dnes spolu, listy už ze stromů opadaly
Podzimní vody jezera splývají s nebem sídelního města tam v dáli
Mluvíme o místech, kudy jsme se kdys spolu toulávali
Ohlédneme se, hledíme k souhvězdí Severní naběračky, clona slz oči halí

TŘI BÁSNĚ PSANÉ V ROZJAŘENÍ NA JEZEŘE
TUNG-TCHING

I

Dnes v bambusovém háji hodujeme
Vysoce si tě vážím, pane
Po třech pohárech budeš se podobat mladému Jüanovi
A až se opiješ, upadneš v bláznovství čiré a neslýchané

II

Na člunu společně zpíváme veslařskou píseň z kraje Čchi
Z nitra jezera brázdíme lunu při návratu zpět
Bílá volavka, klidná, k letu se nezvedá z místa
Teprve když se jí dotkneme vínem rozjařeni, dává se v let

III

Tak dokonale vykrojena je hora Ťün-šan, vzácně krásná
Klidně a široce řeka Siang plyne
V Pa-lingu bez konce vína
Opojný k smrti je podzim na jezeře Tung-tching
a není to vínem

NA ŘECE SVĚŠUJI ROHOŽOVOU PLACHTU,
ČEKÁM NA MĚSÍC A PŘEMÍTÁM

Čekám na měsíc, měsíc doposud nevyšel ale
Hledím na řeku, řeka ze sebe do dále uplývá stále
Tu za západními hradbami města
Z temného nebe udici z nefritu spustili nenadále
Bělostné květy, i když je možno je uchopit rukou
Průzračný jas zároveň s nimi uchopit nedokáží
V zářivých odlescích zlatistých vln
Zahlédnout odraz hospůdky U křiklavé straky
marně se snažím

Plachtě se nestalo nic – ve čtvrtém století za dynastie Ťin žil slavný malíř Ku Kchaj-č', známý nejen svým uměním, ale i vtípnými výroky a veselým podivínstvím; měl nadání i pro hudbu a poezii. Jednou se vydal z Ťing-čou na cestu domů. Jin Čung-kchan, u něhož Ku Kchaj-č' zastával úřad, mu na tu plavbu půjčil pěknou plátěnou lodní plachtu. Cestou stihla Ku Kchaj-č'a bouře, člun se roztránil a potopil se. Ku zachránil holý život a půjčenou plachtu. V dopise Jinovi napsal: „Jsem v bezpečí a klidný, plachtě se nestalo nic.“ Výrok se stal pověstný. Připomínali si jej často ti, kteří se také vydávali z Ťing-čou na lodi, i ti, kteří šťastně ten úsek plavby po řece přestáli.

Pokrm z mořského okouna – Čang Chan, který žil za vlády dynastie Ťin, pocházel z kraje Wu, z míst kolem města Su-čou. Zastával vysoký úřad v Luo-jangu. Jednou, když se zvedl voňavý podzimní vítr, řekl, že vítr k němu přivál vzpomínky na rodný kraj a vábí ho k návratu. Připomněl mu prý vůně vybraných pokrmů jeho kraje, připravovaných z masa mořského okouna a vodní malvy. vzdal se úřadu a odejel domů. Zanedlouho byl jeho nadřízený připraven dvorskými intrikami o život. Tu si teprve ti, kdo pana Čanga znali, uvědomili, že to nebylo pro pokrm z mořského okouna, proč tak náhle opustil úřad.

NA PODZIM DOLŮ Z ŤING-MEN

Na Ťing-men padlo už jíní, při řece bezlistých stromů je řad
Plachtě se nestalo nic, podzimní vítr ji napíná, jen začal vát
Ta cesta není snad pro pokrm z mořského okouna
Pouštím se v nesnáze, co slavné hory mám rád

V ČCHING-SI O PŮLNOCI NASLOUCHÁM FLÉTNĚ

Nápěv O švestkovém květu čchiangská flétna zpívá
Ve Wu-si řeka Lung průzračná je a čirá
Měsíc z hory Chan-šan v jezeře Čchiou-pchu
Hlas nefritové píšťaly srdce láme a svírá

V PALÁCI SU SE OHLÍŽÍM DO MINULA

Ve starých zahradách zpustlého paláce nově zas
raší houšť jív
Jasně Zpěv o vodním ořechu zní, jaro však nepřehluší
Dneska tu zbyl jen Měsíc nad západní řekou
Co lidem z paláce krále Wu zářival dřív

SMUTEK NEFRITOVÉHO SCHODIŠTĚ

Na nefritových stupních objevila se rosa bílá
Noc se dlouží, hedvábí střevíců orosila
Shruju závěs z korálek křišťálu
Třpytí se a zvoní, podzimní luna z oblak vystoupila

CESTOU DO ŤIANG-LINGU

Uprostřed červánků Paj-ti jsem sbohem dal,
jen vzplál ranní jas
Do Ťiang-lingu na tisíc mil v dáli v jednom dni
vrátím se zas
Po obou březích hlasy opic v pokřiku neustanou
Lehký člun minul již desetitisíce hor a jejich příkrý sráz

VYPROVÁZÍM HOSTA DO WU

Ve vsi při řece podzimní liják ustává již
Víno dopito, plachta na člunu vzlétá už výš
Cestou se noří do hradeb vln a tratí se v dál
Ty v člunu sedě prodřímáš návrat, o vše se ošidíš
Květy na ostrůvcích planoucí nádherou rozkvétají
Jívy tak jemné jsou v křehkém svém půvabu při mělčinách
Už je po loučení, více co dělat tu nemám
Vrátím se nejspíš zas rybařit s udicí na říční práh

SEDÍM SÁM A HLEDÍM NA HORU
ŤING-TCHING-ŠAN

Všichni ptáci vysoko vzlétli, rozlétli se do všech stran
Osamělý bezstarostný oblak v dál odplývá větrem hnán
Na sebe vzájemně hledět nikdy nás dva neomrzí
Mne a horu Ťing-tching-šan

Tisíců strží ... proudivá voda – o Čung C’-čchi a o Jü Po-ja z doby Čchun-čchiou se vypráví: Jü Po-ja hrál na loutnu, Čung C’-čchi mu naslouchal. Když si Po-ja při hře vybavil vysoké hory, tu vzápětí řekl C’-čchi: „Tak strmé, tak strmé! Jako nejvyšší horské štíty!“ Když se při hře vybavila Po-jaovi plynoucí voda, tu hned C’-čchi řekl: „Rozlévá se mohutně! Tak mohutně! Jak plynoucí vody!“ Když pak C’-čchi zemřel, zdálo se Po-jaovi, že už není nikoho, kdo by rozuměl klasické čínské řeči tónů. Rozbil na kousky svou loutnu a už nikdy víc nehrál. V čínské klasické poezii se často užívá narážky „strmé hory“ a „plynoucí vody“ k popisu skvělé hry na loutnu.

NASLOUCHÁM TAJEMNÉ HŘE NA LOUTNU
MNICHA Z ŠU

Mnich z Šu od západu z vrcholu O-mej
Sestupuje a v náruči loutnu drží
Sotvaže pro mne nad ní rukou máchne
Jako bych naslouchal sosnám z tisíců strží
Poutníkovu srdce omývá proudivá voda
Bohatství zvuků v ojíněný zvon vstupujíc zní
Necítím ani, že padá večer v nefritově zelené hory
Podzimní oblaka kolikerou vrstvou se šerí a tmí

Pan Che – básník Che Č’-čang, přezdívkou Ťi-čen (659–744), Li Poův současník, přítel a příznivec. Za císaře Süan-cunga zastával Che Č’-čang vysoký úřad při císařském dvoře a podle některých starých pramenů to byl on, kdo doporučil Li Poa pozornosti císaře. Staré prameny také vždy citují výrok Che Č’-čanga o Li Poovi jako o „nesmrtelném, zapuzeném dočasně z nebe do světa lidí“. Che Č’-čang byl dobrý básník, veselý společník a výborný kaligraf. K stáru požádal o propuštění z úřadu a odešel do ústraní. Žil jako taoistický poutník a poustevník. Sám si přezdíl Moudrý blázen, Bláznivý podivín.

Jestli se setkáš s taoistou – v době Ťin (265–420) žil slavný kaligraf Wang Si-č’. Již za života svým uměním tak proslul a jeho výtvořby byly tak vysoce ceněny, že bylo velmi těžké získat ukázkou jeho rukopisu. Taoistický poustevník z kraje na sever od hor připadl na způsob, jak požádat pana Wang Si-č’ o napsání textu. Dozvěděl se totiž, že pan Wang Si-č’ má rád bílé husy a chová je. Poslal mu proto darem hejno bílých husí a poprosil ho, aby mu výměnou za ně napsal text Žluté sútry.

VYPROVÁZÍM PANA CHE, KDYŽ SE
NAVRACÍ DO JŮE

Proudivá voda v jezeře Ťing-chu
k břehu šplíchá vlnou čirou
Vracející se člun bláznivého podivína
vzněcuje k úctě mysl ušlechtilou
Jestli se setkáš s taoistou, který tam v horách ve skrytu žije
Musíš mu napsat Žlutou sútru výměnou za husu bílou!

HLEDÁM V HORÁCH SKRYTÉ OBYDLÍ
VÁŽENÉHO MISTRA JUNGA

Všechny ty strmé vrcholy zelení nefritu se nebe dotýkají
Volně se toulám, kolik let ani nevím sám
Rozhrnuji oblaka a starou cestu hledám
O strom se opírám a plynoucímu prameni naslouchám
V prosluněných květech černý buvol leží
Vysoko v sosně bílý jeřáb dřímá
Sotva pár slov povím, řeka se večerně zešeřila
Sám pak sestupuji dolů, chladnou mlhu před očima

NÁVŠTĚVOU U TAOISTICKÉHO MNICHA
NA HOŘE TCHIEN, ANIŽ JSEM HO ZASTIHL

Štěkot psa uprostřed hluku vod, jež se valí
Květy broskvoní deštěm těžké zčervenaly
Hluboko v stromoví chvílemi jelen se objeví
Poledne nad řekou, zvon neslyšet ani zdáli
Divoké bambusy modravá mlha dělí
Prameny v letu padají k zeleným výšinám
Není tu nikoho, kdo věděl by, kam šel
Hned tu, hned tam se rozmrzen o sosnu opírám

Tchung-lu – U řeky Tchung-si, řeky Tchungového stromu, v provincii Če-tiang, prý kdysi stával neobyčejně mohutný tchungový strom, pryšec. Byl tak ohromný, že jeho větve klenuly široký stín. Zdáli strom připomínal vesnickou chýši a celému širému okolí se začalo říkat Tchung-lu, U tchungového domku. Celý ten kraj proslul podivuhodnou krásou. Ve starých análech stojí psáno: „Od Fu-jangu po Tchung-lu, těch sto mil, mají hory nevídané tvary a vody jsou jiné než kdekoli jinde, v celé říši není nic tak výjimečného!“

ČCHING-SI U SÜAN-ČCHENGU

Čching-si je mnohem krásnější než Tchung-lu
Vody a stromy tu jsou divně líbezné krásy
Hory nevídaných tvarů, dávné a strmící k slunci
Skály tu zdají klonit se z nebe, že zřítit se musí
Pro ptáky s tak pestrým hedvábným peřím snad
ani není jméno

Zde bílé opice poprvé sám potkávám
Nevidím nikoho, kdo by mi porozuměl, mně blízký
A tak zahleděn na to vše, nadarmo vzdychávám

V SÜAN-ČOU NA VĚŽI BÁSNÍKA SIE
TCHIAO PŘI HOSTINĚ NA ROZLOUČENOU
VĚNOVÁNO ŠU JŮNOVI

Toho, kdo mne včera zanechal samotného,
včera jsem nesvedl zadržet
To, co mi dnes tak poplašilo srdce,
dnes muka tesknoty dává mi vytrpět
Daleký vítr desetitisíce mil provází podzimní husy
Tváří v tvář tomu všemu co jiného než zpít se ve výši
na věži básníka
Eseje jako ty z Pcheng-laj, styl básní Ťien-an
Mezi všemi Sie Tchiao zřetelně vyniká
V obojím překypuje básnická inspirace, smělých
myšlenek vzlet
Chtělo by se mi vystoupit až na modré nebe a zblízka si
lunu prohlížet
Tasím tesák, přetínám vodu, voda však dál a dál ubíhá si
Pozvedám pohár, abych v něm stopil stesk,
stesk však se ještě silněji hlásí

Život zde na světě nic nedá na naše přání
Zítra hned po ránu pohánět vpřed budu malý člun
s rozpuštěnými vlasy

Hora Wu – v dnešní provincii S’-čchuan, při řece Jang-c’. Podle tradičních popisů má dvanáct vrcholů, všechny mají jména podle bájí, které se k nim váží, vrchol Vyhlížení svítání, vrchol Jitřních oblak, vrchol Vzcházejících oblak a další. Nejznámější a prý nejmalebnější je vrchol Víly, pod ním je zbudován chrám Víly. K hoře Wu se váže stará báje o králi země Čchu a víle hory Wu, jež přicházela ke králi zjitra jako oblak a s večerem odcházela jako déšť. Narážka na báji o víle z hory Wu se stala nejčastěji užívaným symbolem milostné touhy, tesknění a nenaplněné lásky v čínské poezii.

PROHLÍŽÍM SI JÜAN TAN-ČCHIOUOVU ZÁSTĚNU
S OBRAZEM HORY WU

Kdysi jsem cestoval Třemi přejeji, viděl jsem horu Wu
Vidím horu Wu na obraze, jak podobá se skutečná
malované!

Zdá se, že to těch dvanáct vrcholů, nad nimiž okraj
nebe tane

Slétlo a utkvělo na tvojí barevné zástěně, pane!
Ojíněné sosny ve větru jako by bylo slyšet hovořit
Paláce Jang-tchaj tajemné jako by v sobě tajily cit
Brokátové přikrývky na loži z nefritu jsou ztichlé dvojnásob
Král země Čchu a nebeská víla jako by marně tu lehounce
všechno chtěli zas obejmít

Výška sotva pár stop
Zdá se tu strmět tisíc mil
Na jemné zeleni zástěny rudé srázy svítí, jako by vetkávaný
brokát zazářil

Zelené, tak sytě zelené jsou kolem Ťing-men stromy v dáli
Pohupují se, opravdu pohupují čluny, jež proud Pa uchvátil
Vody se řinou kol kamenů, aby v propasti propadaly

Paprsky v tříšti vod a barvy travin, všechno tak svěží
na pohled
Ty květy při řece, co se v slunci smějí, před kolika
léty rozvily?
Ten poutník na řece, který tu naslouchá opicím, kolik je
slyší už let?
Člověk se v dálku vydává, tak v srdci oproštěn
Že ani neví, zda nevstoupil v pohoří Sung
A v hedvábně barevných oblacích zda nesní sen

NOCUJI POD HOROU PĚTI SOSEN V DOMĚ
STAŘENKY SŮN

Přenocoval jsem pod Pěti sosnami
Pusto a zapadle, není co si tu oblíbit
Ženy za mrazivých nocí obilí loupají
Vesničanům i na podzim těžko tu žít
Z trav hrubý pokrm ti vkleče uctivě podají
Na bílém talíři blyskotá lunny svit
Člověku hanba je před dobrou stařenkou
Třikrátě děkuji, nemohu jíst, jsem syt!

PAMÁTCE STARCE, DOBRÉHO VINAŘE
ZE SÜAN-ČCHENGU, KTERÉHO OPLAKÁVÁM

Starce, jenž u Žlutých zřidel je, vzpomínám
I tam jistě své Staré jaro kvasí
Li Po však není tam
Komu tam prodáváš své víno asi?

SLYŠEL JSEM, ŽE WANG ČCHANG-LING
BYL SESAZEN DO LUNG-PIAO,
DO DÁLI ZA NÍM POSÍLÁM VERŠE

Květy topolů opadly, tmou nářek kukačky zní
Slyšel jsem, že do Lung-piao za pět řek vyhnán byl
po svém sesazení
Neklid a obavy posílám za tebou s lunou zářivou
S tebou až na západ do Jie-lang mé myšlenky jdou

Vonná orchidej – častý symbol ušlechtilého člověka, nesnášejícího hrubý mrav. „Mrav“, „styl“, „obyčej“ se vyjadřuje stejným znakem jako „vítr“. Zřejmá metafora pro politický rozvrat – s úpadkem (slunce zapadá) si dodali odvahy malí lidé podřadných schopností a všedních povah, „vrabci“.

Ukazují rukou na letící labuť – v době Ťin žil stranou světa moudrý Kuo Jü. Vyhledali ho v horách a přemlouvali, aby přijal úřad. Kuo Jü ukázal rukou na letící labuť a řekl: „Pohledte jen! Což takového letícího ptáka je možno přimět, aby se dal zavřít do klece?“

Řeka Jing – Za vlády císaře Jao, ve třetím tisíciletí před naším letopočtem, žil ušlechtilý a vznešený Sü Jou. Císař Jao mu chtěl postoupit trůn. Odmítl a uchýlil se do samoty v kraji při řece Jing, v podhoří hory Sung. Tam oral pole. Když mu císař Jao znovu nabídl vládu nad zemí, sklonil se k řece Jing a její vodou si vymyl uši, aby je od slov o vládě očistil. Po všechny časy se o něm vypráví.

VYPROVÁZÍM OSMNÁCTÉHO PEJE PŘED JEHO
NÁVRATEM DO HOR SUNG

I

Na kterém místě je možno rozloučit se?
V Čchang-anu přece, u brány Čching-čchi
Zpěvačka z Chu tam bělostnou ručkou vábí
Ze zlatých pohárů hosty opíjí
Právě teď, když už na koně vsednout máme
Říkám ti, příteli, když jsme osaměli:
Vítr když zaduje, i vonnou orchidej zlomí
Slunce zapadá, vrabci se rozkřičeli
Ukazuji rukou na letící labuť
To, co cítím, těžko slovy vyjádřit
K cestě zpátky pozdě ani časně není
Prameny řeky Jing jsou čiré, čistý mají třept

II

Tys, příteli, zatoužil po zeleni řeky Jing
A tak náhle zas vracíš se do strmých štítů hor žít
Až se tam vrátíš, uši si nepromývej
Podle mne třeba pramenitou vodou srdce očistit
Omyjeme-li si srdce, nabýváme ryzí cit
Omyjeme-li si uši, můžeme snad planou slávu mít
Vévoda Sie, když vyšel nakonec z hor
Laskavý a chápající ochraňoval prostý lid

V PA-LINGU VĚNOVÁNO PŘÍTELI ŤIA

Mladý Ťia k západu hledí, na ruch sídelního
města vzpomíná
Siang-pchu odplývá k jihu, netrap se nad tím, co přijít má
Moudrý vládce, chanský Wen-ti, přehluboce laskavý
Tebe si oblíbil přece, neposlal by tě až do Čchang-ša!

Generál Sie – za dynastie Ťin byl pověřen ochranou západních krajů generál Sie Šeng (308–357), syn vynikajícího literáta Sie Kchuna, vysokého, pro svou laskavost všude váženého hodnostáře. Otec i syn milovali hudbu a byli dobří zpěváci, Sie Šeng byl velmi sečtělý a vtipný. Když se svými vojsky střežil horu Měličiny Buvola, jednou za měsíční noci vyplul v člunu na řeku a tu zaslechl, jak kdosi zpěvavě přednáší verše. Vyslal své lidi, aby se přeptali, kdo to tak pěkně prozpěvuje. Ukázalo se, že je to básník Jüan Siung, který tam za noci přednášel své Ódy na historii. Sie Šeng měl pro Jüan Siungovy básně velký obdiv, naléhal proto, aby ho básník navštívil. Rozprávěli pak spolu a smáli se, šťastní a veselí.

NA NOC KOTVÍM U MĚLČINY BUVOLA
A VZPOMÍNÁM DÁVNÝCH DOB

U Mělčiny Buvola v noci na Západní řece
Na temném nebi jediný oblak není té chvíle
Vystupuji na člun a vyhlížím podzimní lunu
Marně vzpomínám na generála Sie
I já umím hlasitě recitovat
Slyšet mě nemůže ale
Plachtu z rohože zavěším zítra ráno
Listí javoru v přehrších snášet se bude opadalé

SPOLU S WANG ČCHANG-LINGEM
VYPROVÁZÍM SYNOVCE SIANGA
PŘI JEHO NÁVRATU DO KUEJ-JANGU

Jak to, že kraj mezi Siao a Siang teď domovem je tvým?
Zelená ostřice na břehu řeky roste tu mezi kamením
Včera jsem ve snu snil, jak říční květy v slunci září
Několik haluzí rozkvetlo právě před oknem východním
Pocítil jsem, jak z touhy odejít stesk srdce mámí
Duše se vydala za míjejícími ptáky, k jižnímu kraji nebes
odléta mi
Čchinská oblaka halí hory, na moři setkají a spojí se zase
Řeku Kuej mlhy napříč překlenuly, přebrodit ani přeplout
ji nezdaří se
Vyprovázet tě na tuto cestu starost mi působí zlou
Vítr vzdul, odnáší plachtoví, už říčním krajem oddělena jsou
V těch jarních vírech i tráva zelená zlomena může zajít
Na západ k paláci Jasně luny nyní mé myšlenky jdou

U VÍNA VZPOMÍNÁM NA PANA CHE

*Host korunního prince, pan Che, sotva se se mnou poprvé setkal
v Čchang-anu u císařského dvora, nazval mne „Nesmrtelným
vyhnaným z nebe“. Odvázal proto želvičku ze zlata a směnil ji
za víno, abychom se povesečili. Poté, co zemřel, bývá mi při víně
smutno a tísnivo, vzpomínám na něj. Tak jsem napsal tuto báseň.*

I

V S'-ming kdys přebýval bláznivý podivín
Che Ťi-čen, oslňující skvělým nadáním
Sotva jsme se jednou v Čchang-anu setkali
Nazval mne „Nesmrtelným z nebe vyhnaným“
Dřív míval rád, co plnívá poháry
V prach pod sosnami přec se proměnil
V hospůdce směnil želvičku ze zlata
Jen vzpomenu – šátek se orosil

II

Bláznivý podivín vrátil se do S'-ming
Na sever od hor moudrými poustevníky uvítán
Darem ti připadly vody jezera Ťing-chu
Pro tebe lekníny na vlnách rozkvetly tam
Člověk zhas, opuštěn zbyl jeho starý dům
Marně květ lotosu rozlévá jas a svit
Přemýšlím – je mi to tajemné jako sen
Mrazivý smutek jitří můj cit

U SIN-LIN-PCHU ZASTAVEN VĚTREM
POSÍLÁM PŘÍTELI

Na vody přílivu spoléhat lze s jistotou
Ve větry nebes těžko víru mít
K severozápadu točily se za jasného rána
K jihovýchodu duly, než pohasl slunce svit
Tu těžko je plachtu dobře zavěsit
V krásný čas člověk víc po příteli propadá tesknění
Jezerní měsíc má nalomený jas
Okřehek a sítiny pokryly tůňky zelení
Včera u Pej-chu švestka rozechvělá
Rozpuklých květů už plné snítky měla
Dnes ráno u Tung-men jíva ztepilá
Úžila cestu, zelené hedvábí nitek svěsila
Co žije rokem, vše takto počíná si
Na svět jsem přišel, jak tady budu dlouho asi?
Vločka za vločkou na řeku hustě sněží
Stejně je poutníkovi, smutky naň padají jeden za druhým
Zítř se vydám ze Sin-lin-pchu
Marně si nahlas Sie Tchiaovy verše přednáším

DÍVÁM SE NA HORU TCHIEN-MEN

Tchien-men uprostřed puká, proudem řeka Čchu vyvěrá ven
Modravé vody k východu plynou, točí se, sotva dojdou sem
Na obou březích sráz proti srázu se tyčí temně zelené hory
Osamělá jediná plachta zdáli se blíží slunečným dnem

V SÜAN-ČCHENGU VIDÍM KUKAČČINY KVĚTY

V zemi Šu jsem kdysi kukačku slyšel
V Süan-čchengu zas kukaččiny květy před očima mám
Jak jednou zavolá, hned všechno uvnitř bolí
O „třetím jaru“ ve třetím měsíci na trojí kraj Pa vzpomínám

NA VÝCHOD OD KRAJE LU U HORY KAMENNÉ
BRÁNY VYPROVÁZÍM TU ER-FU

Co jsme se opilí loučili, kolik už uběhlo dní?
Stoupali jsme blízko k vrcholu, u tůně obešli sráz
Na cestě k hoře Kamenné brány
Kdy zlatý pohár zvedneme zas?
Podzimní vlny padají do řeky S'
Barevné moře na vrch Cu-laj vrhá třpyt
Jak chmýří pelyňku každý sám do dále hnán
Z poháru, co máme v ruce, teď zatím budem pít

NA CESTU PŘÁTELŮM CHANOVI, PCHEJOVI
A KCHUNGOVI PŘI JEJICH NÁVRATU DO HOR

Když lovec zaječí tenata nalíčí
Nemůže tygra či draka pak najít v nich
Proto také lidé čistých výšin oblačných
Hlasitě zpívají v horských jeskyních
Tak vzácně čestný a statečný je Chan
Bezelstnou upřímnost Pchej zase v sobě má
Kchung se stal svou šlechetností všude znám
Nevšedně čistí jak oblaka barevná
Ryzostí rovnat se můžete i sosně vzdálené
Pod jednou příkrývkou na skále spáváte
Prosekáváte led, pijete z chladného pramene
Všichni tři jediný pár opánek střídáte
Kdykoli však se vám zlíbí někam jít
Bez cíle jdete si volní jak oblaka
Dolů z hor sešli jste přítele navštívit
Se zpěvem, v chatrném oděvu chudáka
Včera zdál se vám sen o návratu
Přivodila jej prý luna v bambusech nad vlnami

Dnes ráno u brány Východního Lu
Pijeme ve stanu, loučím se s vámi
Na sněžných srážech je kluzko teď pro koně
Šlahouny zarostlá zmizela cesta zpět
U stébla knotovky čekat chci oddaně
Zda zima či jaro je, se nebudu ohlížet

V ODPOVĚĎ BUDDHISTICKÉMU HODNOSTÁŘI,
SEKRETÁŘI Z CHU-ČOU, KDYŽ SE PTAL,
KDO ŽE JE PAJ

Jsem Pán od Zeleného lotosu, vyhnaný nesmrtelný
Třicet jar jsem propil v hospůdkách, sláva mi ničím není
Sekretář z Chu-čou, co ten se má co ptát?
Dejme tomu, že jsem samého Buddha zlatého zrna
pravé převtělení!

TU FU

PSÁNO PRO DVANÁCTÉHO PAJE JMÉNEM LI,
KDYŽ SPOLU JDEME VYHLEDAT
MOUDRÉHO SAMOTÁŘE, DESÁTÉHO FANA

Vznešený Li píše opravdu překrásné verše
Veršům Tin Kenga se často podobají
Já také jsem tady hostem, příchozí z Tung-meng
K tobě jako ke staršímu bratru se mé city upínají
Opilí usneme spolu, na podzim nám pokrývka jediná stačí
Dlaň ve dlani se spolu touláme po celé dny
A nyní v touze po skrytém a pokojném místě
Za mistrem Fanem jdeme zapomenout na svět neklidný
Jen vejdemo do dveří, stoupá v nás veliká radost
Tu vybranost a půvab chlapce, co otevřel, kdo čekal by?
V posledních paprscích dne slyšet je vyklepávání šatu
Bez konce do dále se oblaka snášejí na hradby
O citroníku si odjakživa zpíváme píseň
Kdo jen kvůli polévce chtěl by úřad opustit?
Nechce se nám mluvit o jehlicích, o destičce audienční
K dálkám a modravým mořím jdou naše touhy a cit!

ŽERTEM PŘIPSAÑO TU FUOVI

Na hoře Fan-kche potkávám Tu Fua v polední chvíli
Na hlavě klobouk z bambusu, svit slunce žhavý a bílý
Ptám se: To jsi tak zhubl tím věčným skládáním básní
Od doby, co jsme se naposled rozloučili?

PSÁNO, KDYŽ JSEM HLEDAL A NEZASTIHL
HORSKÉHO MNICHA

Kamenitá stezka vede na Červený sráz
Brána mezi sosnami zamčena však pevně mechem je
Na zahálejších stupních zbyly jenom ptačí šlépěje
Není tu nikoho, kdo by mi světličku mnicha otevřel
Nahlížím oknem, vidím jen chocholu matnou běl
Prach na něm roste, jak na stěně zůstal tam opuštěný
Působí, že bezděky marně si povzdychnu zamyšlený
Chystám se odejít, zklamaný, cosi mi odejít nedává
Kolem dokola nad sráz hory tu stoupají oblaka voňavá
Děšť květů tu na mne padá, z oblohy dolů slétá
Dosáhnuv blaženství radosti z prázdna
Naslouchám kvílení opic modravých
Zbaven tady přirozeně všech starostí světa
Vzdálen všem a všemu, v místě ticha tich!

KUPEC

Na moři plavec využívá větrů
Aby člun do dále vedl a hnal
Přirovnat lze ho k ptáku tam v oblacích
Mihne se, přeletí, stopu tu nezanechal

Ťiuchangské peřeje – peřeje na horním toku řeky Jang-c'. Koryto řeky je tak tísněno z obou břehů skalními stěnami, že čínské cestopisy popisují místo slovy: „Řeka se prodírá úzkou štěrbinou mezi skalami, nahoře je ve výši vidět nebe jen jak hedvábnou nit.“ Proud řeky je tu velmi prudký, ze dna řečiště ční skalní útes, peřeje patří k nejnebezpečnějším na toku Jang-c', jsou jedněmi z pověstných Trojích peřejí, San-sia.

Zelený platan – horstvo Zeleného platanu, Cchang-wu, v dnešní provincii Chunanu, nazývané také Ťiou-i, Devatero váhání. Má prý devět vrcholů, tak si napohled podobných, že je těžko jeden od druhého rozeznat. K těm místům se váží báje o dávném císaři Šunovi, devět vrcholů je pokládáno za pradávny střed Říše středu, Číny. Nejvyšší z oněch devíti vrcholů má jméno Šunův pramen, pod ním je chrám božského císaře Šuna. Jedna z bájí vypráví, že z Cchang-wu vzházejí bílá oblaka a vstupují do Liangu.

Z VÝCHODNÍHO PA PROJÍŽDÍM
NA ČLUNU TŮTCHANGSKÝMI PEŘEJEMI,
VYSTUPUJI NA NEJVYŠŠÍ VRCHOL HORY WU,
VEČER SE VRACÍM A PÍŠI O TOM
BÁSEŇ NA STĚNU

Po řece jsem putoval kolik tisíc mil
Mořský měsíc patnáctého tu v plné luně stál
Začínám projíždět TŮtchangskými peřejemi
Tak jsem se k vrcholu hory Wu sám pěšky dal
Hora Wu vysoko strmí, k vrcholu ne a ne dojít
Kraj Pa jak celý bych prošel i obešel zdáli
Až při kraji slunce zachycuji se převislých lián
Až nad červánky se opírám o obrovité skály
Spíše jako bych letěl než šel, vystupuji na strmý vrchol
Nikde ni lehounká mlha, dychtivě hledím kol sebe
A tak se ohlížím tam k údolí Š'-tan
Pozvedám oči, tak blizoučko modrého nebe
Modré oblohy jako by rukou dotknout se možno bylo
Stříbrná řeka, co zmizela, kde je teď její proud?
Hledím za oblaky a tuším Zelený platan
Na oceány, na moře nutí mne řeka vzpomenout

Co jsem tak dokola chodil, poslední paprsek hasne
Kudy jsem šel a co uviděl, v mysli jen samoty žal
Spousty sněhu prozařují pusté strže a rokle
Tesklivý vítr větvoví lesa rozezpíval
Vracím se cestou, odkud jsem přišel, a už se šeří
Nezemdlívá ještě úžas z té krásy, která tu je
Řeka je chladná, opice kvílejí časně
Sosny už ztemněly a luna se z nich právě vynořuje
Svit luny jak je bezbřehý a klidný!
Opice slyšet je jak děti naříkat
Loučím se s horou, nesnesu ten pláč
O hůl se opírám, vracím se, kde osamělý člun jsem
nechal stát

ZA PODZIMNÍHO DNE VYSTUPUJI NA PAGODU
SI-LING-TCHA V JANG-ČOU

Vznešená pagoda tyčí se k výši, kde modře se modřejší zdají
Vystupuji, přidržuji se rukama, kolem se rozhlížím,
kam oči dohlédají
Vrchol je vysoko, ovzduší prvopočátku jej obklopuje
Ční až nad moře oblak, jež se do dále bez konce prostírají
Desetitisíce rozličných stvoření prázdnotou prostoru
odděleno je
Trojí vrstvou nebes malovaná trámová ochozy pozvedají
Vody kolébají odraz zlatého sloupová
V slunci v něm záblesky ohnivých perel se mihotají
Ptáci přelétají, dotýkají se v letu nádhery střeš
Opary červánků vrství se, v řezbách trámová ulpívají
Oči sledují dalekou cestu, dokud nemizí v dále
Srdce jde se vzdalujícími se plachtami, jak větrem se nadouvají
Rosa je hojná, platany a ořešníky zbělaly
Jíní pobízí mandarinky a citrusy, že zlátnout začínají
Obrys luny, ještě však jemný jen jak vlas, se zdá, už objevuje
Ozařuje a mění tu všechno kolem v čarovnou báji

Čang Chan – básník, žil ve 3. st. n. l., pocházel z Wu. Vypráví se, že se vzdal úřadu s vysvětlením, že podzimní vítr k němu přivál vůně pokrmů jeho domova ve Wu a že nemůže odolat, aby se tam vrátil. Je zde připomenut zřejmě pro shodu místa (viz titul básně) a snad i pro známý podtext citované příhody: po odchodu Čang Chana z úřadu došlo k významným změnám a střetnutím o moc, vyšlo najevo, že jeho odchod byl motivován vážněji než jen steskem po domově. Srv. text na str. 64.

Bílá brána, Paj-men – v době Šesti dynastií (375–583) byla ve městě Ťien-kchang západní brána toho jména. Později se vžilo užívat názvu brány jako názvu města. Ťien-kchang a Paj-men jsou historická jména dnešního města Nan-tingu ve střední Číně. Ve staré písni „Jang-pan čchu“ („O topolech“) se zpívá: „Vyšel jsem si a před Bílou bránou topoly a jívý už ukryjí kachny.“

Rudá zed' – jméno horstva u Tien-tchaj v dnešní provincii Če-ťiang (čínsky Čch'-čcheng nebo také Šao-šan, „Řeřavé hory“). Útesy a balvany mají barvu červánků, zdáli připomínají obrysy městských hradeb, odtud jedno z jmen.

V ŤIN-LINGU VYPROVÁZÍM JEDENÁCTÉHO
ČANGA, KDYŽ SE ZNOVU VYDÁVÁ NA CESTU

Čang Chanovy verše o chryzantémách
Tak jemné krásy po pět set let
Kdo z lidí by uměl vytvořit dnes stejné?
Vy, jehož moudrým zve současný svět
Vesla k plavbě do Wu obracíte zas
Znovu ve člunu, jenž k moři řídí let
V jarní záři jívy tam u Bílé brány
Sluncem jasný opar nad Rudou zdí už vzlét
Když člověk z domova odchází, těžko se mu loučit
Sám jsem při vší touze nemohl jít zpět
Marně tolik slzí nad přítelem Ťia
Vzhlédnem k sobě – oba nás smutkem stejně jitrí svět

Meng Chao-žan – básník Meng Chao-žan (689–470) pocházel ze Siang-jangu.

V mládí žil samotářsky v horách Lu-men v rodném kraji. Do hlavního města přišel, teprve když mu bylo přes čtyřicet let. Spřátelil se blízce s básníkem Čang Ťiou-lingem a básníkem a malířem Wang Wejem. Li Po, Tu Fu i jiní obdivovali jeho básně. Přátelé se marně pokoušeli ho přemluvit, aby se ucházel o úřad. Vypráví se, že jednou, když byl právě u Wang Weje, navštívil dům sám císař Süan-cung. Wang Wej věděl, že by císař rád básníka poznal, a tak vzkázal, že nadešla vhodná příležitost. Meng Chao-žan se však skryl pod lože, aby se nemusel s císařem setkat. Wang Wej jeho přítomnost prozradil a císař byl rád, že konečně uvidí toho, o kterém tolik slyšel. Meng Chao-žan musel vyjít a byl císařem požádán, aby přednesl některou ze svých básní. Přednášel a veršem „Nenadaný, jasným vládcem zavržený“ císaře rozladil. Císař řekl: „Ty sám jsi nikdy o úřad nestál, proč přičítáš mně, že tě zavrhuji, a nespravedlivě mne viníš?“ A nechal ho, aby se zase vrátil do hor. Jindy prý zase hodnostář z Mengova kraje, pan Chan Čhao-cung, se chystal v nějaké záležitosti do hlavního města a domluvil se s Mengem, že pocestují spolu. Chtěl využít cesty k tomu, aby Menga doporučil dvoru. Básníka však tehdy právě navštívil dávný přítel a tak spolu vesele popíjeli a Meng nic nedbal, že se má vydat na cestu. Když mu přítomní připomínali, že má jet, odpovídal: „Když už jsme se dali do pití, nač se ještě ohlížet?“ Pan Chan na něho dlouho čekal, nakonec se velmi rozhněval a úmyslně cestu odložil. Menga to nijak nemrzelo a vůbec se do hlavního města nevypravil.

Jeho básně vyjadřují touhu po oproštění od malicherných zážitků a vzruchů. Velmi slavné jsou jeho popisy krajiny, citlivě vnímané a živě zobrazené. Bývají charakterizovány jako malířské.

VĚNOVÁNO MENG CHAO-ŽANOVÍ

Přítele Menga mám rád
Jeho vytríbenost ho všude proslavila
Odmítl kočár a čapku, když líce ruměné byly
Teď mezi sosnami v oblacích spává, hlava už bílá
Lunou se opájí, častokrát opilý průzračným vínem
Květy se nechá zmámit, službou u císaře nedá si
volnost vzít
Jak jenom dohlédnout k vrcholu vysoké hory?
Můžeme jen složit ruce a svěží vůni pozdravit

NOCUJI U PÁNA OD PRŮZRAČNÉ ŘÍČKY

Za noci jsem došel do Čching-si nocovat
Pán domu tu není, v zelené kopce odešel
Od okraje střechy souhvězdí Velkého vozu visí
Polštář i rohože šum vody a větru rozezněl
Když měsíc zapadá za Západní horu
Táhlý a tklivý křik opic noc rozechvěl

NA PODZIM VYSTUPUJI V SÜAN-ČCHENGU
NA SEVERNÍ VĚŽ BÁSNÍKA SIE TCHIAO

Město při řece je jak na obraze
Do záře prostoru z hory hledím, večerní slunce zapadá
Dvě řeky svírají jasné zrcadlo
Pár mostů jak barevná duha tam padá
Kouř z lidských obydlí zimně halí mandarinky a citrusy
Javory stárnou v barvách, co podzim po kraji sije
Kdo si to říká verše nahoře na Severní věži
Ve větru vzpomíná se steskem na pana Sie?

VE STARÉM STYLU

Na západ stoupám na horu Lotosových květů
Daleko, daleko vílu Jasně hvězdy oči zří
Bělostnou rukou květ lotosu svírá
V prázdnotě kráčí, až v Nekonečném blankytu se zastaví
Z duhového oblačného šatu vlaje dlouhý pás
Třepetá se, jak oblohou stoupá jasným dnem
Vábí mne, na Oblačnou terasu ať vstoupím
Svatého mudrce Wej-čchinga v nadšení pozvedat paže
spatřil jsem

Znenadání jsem s nimi pohromadě
Tažen jeřáby k Purpurové temnotě stoupám pojednou
Skláním hlavu, na luojangský proud patřím
Bez konce nepřehledné voje barbarů Chu tam jdou
Prolitá krev prosákla všecku polní trávu
Šakali a vlci úřednickými klobouky teď ozdobeni jsou

VYSTUPUJI NA ŤINLINGSKOU TERASU FÉNIXŮ

Na terasu Fénixů fénixové přilétali
Teď terasa pustá je, řeka věčně v dál se valí
V paláci Wu trávy v květu pohřbily skryté stezky
Králové Ťin i dvořané všichni se jen pahorky mohyl stali
Tři hory padají z půli výšin modrého nebe
Dva proudy uprostřed ostrov Bílých čápů dělí
Ještě vždy plynoucí oblaka mohou stínem zastřít slunce
Nevidět Čchang-an, a člověku úzko je v tu chvíli

Lev ze žlutého zlata – v buddhistických textech se o Buddhovi praví, že je „lvem mezi lidmi“, že právě tak jako lev mezi ostatní zvěří „jde svou cestou neznaje strachu, všechny si dokáže podrobit“, působí Buddha mezi lidmi. Místa, o kterých se tradovalo, že tam Buddha prodelel, byla označována jako „lví stolec“. Stalo se zvykem zhotovit zlatý lví stolec pro ty, kdo byli povoláni kázat buddhistická písma.

Ž bílého nefritu žezlo – žezlo, kterým řečníci zdůrazňovali výrazným gestem svá slova. Velmi se rozšířilo jeho užívání v době Šesti dynastií (375–583) mezi řečníky směru čching-tchan. Proslulým se stalo vzácné žezlo z bílého nefritu z doby Ťin (265–420).

PÍSEŇ O MĚSÍCI NAD HOROU O-MEJ,
VĚNOVANÁ NA ROZLOUČENOU
MOUDRÉMU MNICHOVI Z ŠU
PŘED JEHO CESTOU DO ČUNG-ŤINGU

Když jsem v Pa u Trojích peřejí byl
Na západě viděl jsem jasný měsíc a vzpomínkou
k O-mej se navrátil
Měsíc vychází nad O-mej, ozáří blankytné moře
Za člověkem jde věrně vpřed na deset tisíc mil
Před pagodou Žlutého jeřába měsíc jak květ je bílý
Hosta z O-mej v něm potkávám najednou v té chvíli
Měsíc z hory O-mej ještě tě provází
K západu až k čchanganské cestě stáčí se vítr pln síly
Čchanganská hlavní cesta devatero nebes kříží
Měsíc z hory O-mej až do Čchin-čchuan shlíží
Lev ze žlutého zlata spočívá na vysokém podstavci
Z bílého nefritu žezlo tam k podstatě buddhismu
a taoismu se blíží
Já jsem jak ten těkavý oblak, uvízlý v kraji Wu a Jüe
se svými zmatky

Ty, příteli, potkáš osvíceného vládce, do paláce
nesmrtelných vejdeš za čas krátký
Sotva se objevíš, věhlas tvůj naplní císařské město
A až se navracet budeš, měsíc z hory O-mej potkáš
na cestě zpátky

BÁSEŇ O BÍLÉM ČÁPOVI,
VĚNOVANÁ SUNG ČAO-FUOVI,
NEŽ SE VYDAL K SAN-SIA

Bílý čáp pod sebe složil jednu nohu
Luna je jasná, chladná voda na podzim
Vyplašen lidmi, odlétá do daleka
Rovnou až k tůni Š'-tün

PŘENOCUJI POD HOROU WU

Včera v noci pod horou Wu
Hlasy opic ve snu tak táhle zněly spolu
Květy broskvoní slétaly na zelenavou vodu
Ve třetím měsíci přejemi Ťü-tchang dolů
Barevný oblak pryč větrem odvátlý
Jde na jih králi Čchu své pohlazení dát
Na vysokém vrchu vzpomínám Sung Jüho
Navštívíš minulost – a slzy skrání šat

LOUČÍM SE V JEN S ČCHU JUNG-Č'EM

Ptám se na cestu z Jen
Jihovýchodně směrem k Jüe
Člun vydává se z Kuang-lingu
Voda protéká dlouze Kuej-ti
Barva bambusů dole při řece je sytě zelená
Květy lotosů v lesklém zrcadle zavoněly sladce
Dal jsem ti sbohem, k hoře Tchien-mu mířím
Opráším kus skály, tam budu spávat v podzimní jinovatce

SIE LING-JÜN

VÝSTUP NA TCHIEN-MU

Za svítání vydal jsem se od jasných vod na jih
Za večera halí mne mlhy údolí Šan
Příští den vystoupím na srázy Tchien-mu
Vysoko, vysoko mezi oblaky, duhový opar ze všech stran
Kdo může říci, kdy se vrátím zpět?

Sandály vévody Sie – básník Sie Ling-jün (385–433), milovník krásných scenérií a autor slavných krajinných básní, psaných s důrazem na vybroušenost formy, si na své cestě k nedostupným horským srázům dal zhotovit důmyslné dřevěné sandály s výměnnými špalíky na špičce a na patě, pro výstup a sestup. Básníkovy „horské“ sandály se staly příslovečné a často bývají v čínské klasické literatuře připomínány.

Nebeský kohout – stará báje vypráví, že daleko na jihovýchodě je hora jménem Tchao-tu, na ní je obrovský strom stejného jména. Je tak košatý, že jeho větve jsou jedna od druhé vzdáleny tři tisíce mil. Ve větvích stromu přebývá „nebeský kohout“. Každý den, když slunce začne vycházet, dotknou se jeho paprsky nejprve tohoto stromu. Nebeský kohout se rozezpívá a všichni kohouti pod nebesy, všude na zemi, se svým zpěvem k jeho volání přidají.

VE SNU PUTUJI NA HORU TCHIEN-MU

O ostrovech Jing se mezi mořeplavci bájí
V mlhách příboje jsou skryté, přetěžko k nim plout
O hoře Tchien-mu si v Jüe vyprávějí
V oblacích i za duhy, za clonami mizející lze ji přec
jen zahlédnout
Tchien-mu oblohu protíná, nebes se dotýká
Svým majestátem Rudou zeď zastiňuje, nad všech
Pět posvátných vrcholů vyniká
Tchien-tchaj čtyřicet osm tisíc sáhů vysoká
V srovnání s ní jak by se sesouvala nakloněna k jihovýchodu
Proto jsem si přál tam jít, snil o kraji Jüe a Wu
Za jedné noci letem jsem minul lunu v jezeře Ťing-chu
Luna v jezeře odrážela můj stín
Až do údolí Šan mě provázela
Dům na místě, kde přespal vévoda Sie, do dneška zbyl
Zelené vody plynou, táhle zní opičí kvíl
Sandály vévody Sie na nohou
Tělo už stoupá po stupních ztemnělých oblak tmou

V půli stěny na slunce v moři patřím z výše
V prázdnu nebeského kohouta jasně je slyšet
Tisíce srázů, desetitisíce zvrátů, nejistá cesta
Okouzlen květy se opírám o balvan a náhle je šero
Medvědi řvou, draci se ozývají, jako by mezi srázy
a prameny hřmělo
Hluboké lesy se chvějí a trne v úleku skalnatých
štitů tisícero
Oblaka ztemněla dočerna, ach, chystá se dešť
Vody ztichle, tiše tak šplíchají, ach, parami kolem se stmělo
Tnutí blesku, úder hromu
Vrchy a výběžky bortí se, sesouvají
Kamenná vrata k nebeskému ráji
Uprostřed hrozného rachotu náraz se otvírají
Z modré hluboké tmy bez hranic, beze dna
Slunce a měsíc svou záři na zlaté a stříbrné paláce prostírají
Duha jim šatem je, ach, za koně vítr mají
Oblačné víly v zástupech sestupují
Tygři jim na harfy drnkají, ach, fénixové vozy obklopují
Jak husté konopí, ach, nesmrtelní v zástupech
Náhle se duše zachvěla, duch vzápětí se budí
Zklamán, vylekán procítám, dlouhý vzdech dere se z hrudi

Nahmatávám jen rohož se starým polštářem
Ztracena oblaka, třpytivé mlhy, odkud jsem přišel sem
Tak vždy jen krátce na tomto světě lidé radosti okoušejí
Oddávna, co je i co se stane, na východ vody odnášejí
Loučím se s tebou, odcházím, kdy se zas vrátím, ach!
Bílé jeleny zanechám v zelených srážech ve skalách
Však jednou zase zapřáhnu je a budu moci
k slavným horám jít!
Což mohu se zachmuřeným obočím, s ohnutými zády
silným a mocným sloužit?
Že bych si nikdy nemohl dopřát upřímnou tvář a srdce mít?

Lu Tan – Vypráví se, že kdysi žil muž jménem Lu Tan. Sloužil v oblastním úřadě. Jak měl chvíli volnou, cvičil se v umění nesmrtelných. Výborně si osvojil létání v oblacích. Každého večera se vznesl do prázdna a vracel se domů. Za svítání se pak zase navracel do oblastního města. Jednou o svátku Nového roku byl ve společnosti až do rána a nestihl ranní nástup k audienci. Proměněn v bílého jeřába doletěl až před úřední síň, zakroužil kolem dokola a chtěl se snést dolů. Odháněli ho a házeli po něm kamením. Zasáhli jeden z jeho opáneků. To jej polekalo a vyrušilo, vrátil se a stoupl si do řady na své místo. Nebylo nikoho, kdo by se nelekl a nepodivoval.

VĚNOVÁNO SEKRETÁŘI LUOVI

Barvy podzimu nablízku i v dáli
Vyjdu z vrat, všude na dohled jak by jen Mrazivé hory stály
Bílý oblak mne z dálky poznává
Na horách Cchang-wu v zelených platanech čeká mne teď
A ptám se: Lu Tan, co jako jeřáb
Na západ odletěl, za kolik let se zas navrátí zpět?

PLAVÍM SE Z ŤIN-LINGU PROTI PROUDU
ŘEKY, A JAK MÍJÍME HORU BÍLÉ STĚNY,
TĚŠÍM SE Z MĚSÍCE, A KDYŽ SE BLÍŽÍME
K NEBESKÉ BRÁNĚ, VĚNUJI TYTO VERŠE PŘÍTELI

Po Modré řece proti proudu vracím se okouzlený
Na hoře Bílé stěny jas luny podzimní
Jas luny podzimní na hoře Bílé stěny
Oslnivá běl jak sníh, co padla kdys u Šan-jin
I ten, kdo odchází v samotu, tu na noc přeruší putování
I kupec na svých cestách tu zapomene se vydat časně dál
Jak plachta člunu vstupuje do Nebeské brány
Otáčím hlavu – peřeje Niou-ču z dohledu mizejí v stínu skal
Mocný proud dlouží se, očekávaný vítr plachty vzdul
Vychází slunce, pás nočních mlh se rozplynul
Dávný přítel se zdá být už téměř na dosah
Nově pověřen úřadem, jak kraje Chu a Jüe budeme
zas od sebe v dáli

Posílám ti svěží květ orchideje
A přeji, aby přízeň a štěstí při tobě navždy stály

PŘI POHLEDU NA CUNG-NAN-ŠAN,
PŘIPSAÑO POUSTEVNÍKOVI PURPUROVÉ SÍŇ

Vyjdu z vrat a jižní svahy vidím před sebou
Vzhlížím k nim, myšlenky myslí bez ustání jdou
Pro nádheru barev stěží nalézt jména
Modř a azur, zeleň ztemnělá i bledá denně v očích jsou
Někdy se zvednou bělostná oblaka
Na kraji nebes se choulí, když se rozprostřou
V srdci s tím vším vjedno splývám, jsem, co ona jsou
Vždycky znovu uchvácen a nikdy mělce zpit
Pročpak bych měl poustevníkem být?
Setřít stopy, v strmé štíty hor se uchýlit?

V NOCI SE PLAVÍM JEZEREM TUNG-TCHING,
HLEDÁM PŘÍTELE A POPÍJÍM

Slunce je večerní, zelené vody řeky Siang
Osamělý člun pluje a nedbá odkud a kam
Po jasném jezeře v dálku se rozlévá podzimní luna
Na západ od Pa-ling plavím se docela sám
Když odpočíval jsem, potkal jsem Pcheje, který tu
v samotě žije
Na vršku hory má domov, kde červánky barví útesy skal
S loutnou v náručí vystoupil z hloubi bambusů
Aby mi o žluté volavce hrál
Nápěv je dohrán již, do konce dolito víno
U okna na sever už jako bláto je opilý zas
V radosti prožit má být přece celičkový život
K čemu je odznak z nefritu, k čemu je hedvábný pás?

V ŤIN-SIANGU VYPROVÁZÍM OSMÉHO CHANA
PŘED CESTOU DO ZÁPADNÍHO HLAVNÍHO MĚSTA

Z Čchang-anu až host zavítal k nám
Do Čchang-anu zase navrací se domů
Divý vítr odvívá mé srdce
V Chan-jangu je věší do koruny stromu
Co teď cítím, přetěžko je sdělit
Loučení v shledání neproměním
Vyhlížím, vyhlížím, vidět tě už není
Všude z hor zvedá se mlha jak dým

Vydat se do Jen-si – Wang Chuej-č', přezdívkou C'-jou, syn slavného básníka a kaligrafa Wang Si-č'a. Žil ve 4. st. O jeho citlivé, až k podivínství přímé povaze, vnímavosti k přírodě, lásce k bambusu, hloubce citu k blízkým a přátelům, např. ke svému mladšímu bratrovi Wang Sien-čovi či k příteli Taj Kchuejovi, se vypráví mnoho příběhů, některé se staly příslovecné a opětovně v literatuře připomínané. Nejslavnější je příběh o tom, jak se Wang Chuej-č' vypravil za noci do Jen-si za Taj Kchuejem. Je pokládán za dokonalé vyjádření marné touhy sdílet s přítelem nesdělitelný prožitek krásy. V literatuře se často zúžil smysl narážky na vyjádření stesku po příteli. (Srv. str. 204.)

PŘÁTELŮM

Proč bychom měli si přestat psát básně?
Na zeleném skořicovníku květy bílé
V měsíci září jak za noci sníh
Popatřím – stesk po vás probudí krásná chvíle
I když jsem zatoužil vydat se do Jen-si
Je to jak tenkrát u Šan-jin
Sotvaže vzešla zář, na vás dva vzpomínám
A báseň od Cuo S' marně si přednáším

Stračí hora – Dvacet mil od města Ťi-nanu v provincii Šan-tung je Stračí hora, Čchiao-šan. Pověst o ní vypráví, že každého roku mezi sedmým a osmým měsícem lunárního kalendáře se na této hoře koná vraní a stračí sněm. K hoře se váže také pověst o dávném lékaři Pien Čchiaovi z doby legendárního císaře Chuang-tiho (2704–2595 př. n. l.) i o věhlasném lékaři Čchin Jüovi z doby Válčících států (475–221 př. n. l.). Čchin Jüe pocházel z Lu ve státě Čeng, byl proto znám jako „lékař z Lu“. Určoval původ nemoci podle pulsu nemocného a pro přesné stanovení diagnózy a umění mnohé nemoci léčit se stal za svého života tak slavným, že mu přezdívali po bájném lékaři Pien Čchiao. Pověst vypráví, že své účinné léky a snad i elixír života připravoval právě na hoře Čchiao-šan.

Li Ťing – slavný vzdělanec a státník, žil ve 2. stol. n. l., na konci vlády dynastie Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.), pokusil se zbavit vlivu mocné eunuchy a zaplatil odvalu životem. V tradičním podání patří mezi vzory ušlechtilé povahy, v době Tchang byl oblíbeným hrdinou lidových vyprávění, z nichž některá byla později pojata do románu Dějiny tří říší od Luo Kuan-čunga ze 14. st. Příjmení Li Ťinga je psáno stejným znakem jako příjmení Li Poovo. Li Po často ve svých básních připomíná slavné jmenovce, zde je nepochybně narážka volena i s úmyslem poukázat nepřímo na neutěšenou situaci u císařského dvora, na moc eunuchů, císařovu ztrátu vlády a An Lu-šanovu vzpouru.

TŘI BÁSNĚ O TOM, JAK SE S GUVERNÉREM
ŤI-NANU PLAVÍM PO JEZEŘE STRAČÍ HORY

I

Napřed mi říkali, že Stračí hora je blízko
Což mohl jsem tušit, jak vody jezera táhnou se v dál?
Dal jsem se na cestu, že se mi náhle zachtělo navštívit Taje
Teď mohu zvolna veslo už stočit, abych se nazpátek bral

II

Jezero je široké kolik desítek mil
Jezerní odlesky vlnivě houpají zelené hory sem tam
Západně nad jezerem právě se vyhoupla luna
Jediná provází Li Jinga, když zpátky se navrací sám

III

Vody ze Severního jezera odtékají
Člun podle jižního břehu vrací se zpět
V dále je vidět, jak Stračí hora se otáčí
Docela jak by mne chtěla doprovázet

NA ŘECE

Na člunu z horské hrušně veslo ze dřeva magnólie
Flétny z nefritu a píšťaly ze zlata na přídi i na zádi,
jaké melodie!
V poháru víno vzácné, na tisíc číší ho koupěno je
Vzali jsme s sebou zpěvačky, náruč vln, jak se jí zachce,
námi pohupuje
Nesmrtelní vždy letět na žlutém jeřábu touží
Na moři poutník za bílým rackem bezděky v dálku pluje
Básně Čchü Jüana trvají věčně tak jako slunce, jak luna
Terasy paláce krále z Čchu zmizely, jen řada hrobů tu je
V radostném nadšení štětci na papír dopadnout dávám,
otřese pěti štíty
Báseň je dopsána, uspokojení hlubší než moře
můj úsměv vyjadřuje
Kdyby snad navěky trvat tu měly bohatství a prázdná sláva
Řeka Chan směrem na severozápad stočit by musela
vody svoje!

V ČCHING-SI U ČCHIOU-PCHU
ZA SNĚŽIVÉ NOCI PŘI VÍNĚ
JEDEN Z HOSTŮ ZAZPÍVAL O TETRÍVKOVI

Ramena ti bude plášt ze soboliny hřát
Konvici z bělostného nefritu před sebou máš stát
Vločky sněhu se ve víně rozplývají
Hned se zdá, že tentam zmizel vlhký noční chlad
Mezi hosty je tu jeden, který přišel z Kuej-jangu
Baladu o tetřívkoví umí notovat
Svěží vánek bambusy nám v okně rozšuměl
Ptáci z Jüe vzlétli, pokřik nebe rozezněl
To vše stačí, abychom se šťastně veselili
Kdo píšťaly hudebníků by tu ještě chtěl?

VĚNOVÁNO CCHUEJ ČCHIOU-PCHUOVI

Mám rád Cchuej Čchiou-pchu
Docela stejně žije, jak kdysi Tchao žil
Před vraty má pět jív
Dvě javorů u studny zasadil
Ptáci z hor až v síň k němu zalétají
Přes okraj střechy květ do vína padne
Myslím tak na tebe a odejít nemohu
Lítosti bez konce slovo nezbaví žádné

Ptačí stopy znaků – před dávnými časy, v době panování bájných císařů Fu Siho, Šen Nunga a Chuang-tiho, prý bylo vytvořeno znakové písmo. Geniální Cchang Tie, obdařený dvěma páry očí, spatřil jednou otisky ptačích stop ve vlhkém písku a připadl na myšlenku znakového písma. Sám prý zvolil celkem pět set čtyřicet znaků základních pojmů, tvořících nejstarší základ čínského znakového písma.

Čchinova řeka – také Čchin Kaova řeka, u Ťing-sieny v dnešní provincii An-chuej. Čchin Kao prý pocházel ze státu Čao a žil na konci vlády dynastie Čou (1122–247 př. n. l.). Uměl prý krásně hrát na loutnu a patřil k družině krále Kchanga ze státu Sung. Zachovala se o něm pověst, že jednou, cestou krajem Ťi, se u řeky Čuo dohodl se svými žáky a učedníky, že vstoupí do vody a chytí některé z dětí vládce vod draka. Stanovil určitý den, kdy se měl navrátit. Toho dne jeho žáci čekali na břehu řeky a tu se skutečně Čchin Kao vynořil z řeky na kaprovi. Pobyl s nimi společně měsíc a pak opět sestoupil do vody a zmizel. Později se začalo žertem přezdívat kaprům Čchin Kao.

Jiní však tvrdí, že Čchin Kao žil v době Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.). Podle něho prý mají jméno hora a říčka blízko Ťing-sieny v dnešní provincii An-chuej. Vypráví se o něm: Za dynastie Chan žil stranou světa vzdělanec jménem Čchin Kao. Chodíval na vrchol Chladného deště, dosáhl tam nesmrtelnosti a byl odnesen kaprem. Pod srázem je jeskyně, vedle jeskyně je terasa, kde lovíval ryby. Žil tam na srázu severně od Ťing, páčil elixír života, až dosáhl moudrosti. Vsedl na červeného kapra, vznesl se s ním a opustil svět lidí. Proto horu nazvali Čchin Kaova hora a řeku Čchin Kaova řeka. U jeskyně, kde páčil elixír, se každého roku v šestém měsíci objevují malé rybky, o nichž pověst vypráví, že jsou proměněnými drobkami elixíru dlouhého života, že vznikly z výškrabků z tyglíku vymývaného v řece. Proto se jim říká Čchin Kaovy ryby.

PODĚKOVÁNÍ PATNÁCTÉMU CCHUEJOVI
ZA POZVÁNÍ

Posíláš mi dopis, pokrytý ptačími stopami znaků
Pozvání, abychom u Čchinovy řeky popili spolu
Tvůj rukopis na kousku bílého hedvábí –
Jak vyšitý brokát oblak z nebes by snesl se dolů
Dočetl jsem a do prázdna se radostně směji
Zdá se mi, jak bys tu přede mnou stál ty sám
Dlouze si předčítám nahlas, co psáno, a znaky nemizejí
Psaní do rukávu schovám, po celá tři léta zůstane tam!

Si-š' – v době Válčících států (475–221 př. n. l.) docházelo k bojům mezi sousedními státy Jüe a Wu. Když byl stát Jüe v bitvě poražen, rozhodl se jeho král utéci se ke lsi. Předstíral ochotu podrobit se a na znamení pokorné oddanosti poslal králi země Wu darem *Si-š'*, proslavenou svou krásou po celé zemi Jüe. Záměr se zdařil. Král země Wu upoutaný krásou ženy se přestal věnovat záležitostem státu a polevil v ostražitosti. V Jüe zatím vykonali přípravy k útoku na stát Wu, neočekávaně jej napadli a zvítězili. V Jüe, ve vsi, ze které krásná *Si-š'* pocházela, uchovávali prý po věky na její památku kámen, na němž prala jako mladé děvče přízi.

VYPROVÁZÍM ČU PA-Č'A NA VÝCHOD OD ŘEKY,
SKLÁDÁM BÁSEŇ O KAMENI NA PRANÍ PŘÍZE

Si-š', dívenka od řeky v zemi Jüe
Krásou proslavená, oblaka i moře ozářila tvář
podobná květu
Z dob, ještě než vešla do paláce a před trůn krále z Wu
Prastarý kámen, co na něm právala přízi, dosud je tu
Broskvoně a švestky nově rozkvétají a nad starou
lávkou svítí
Třtina ještě tu stále raší z ploché písčiny břehu
jak zelenavé síť
Kdysi dávno ruměný pudr se zrcadlil v plynoucí vodě
Dneska už zelený mech překryl tu všechno spadalé kvítí
Ze západního Čchin jdeš do Jüe na východ a spatříš
tu krásu
Nefritově zelené hory i čiré řeky, jak zdají se vzdálené!
Jestliže, až dojdeš tam na kraj obzoru, vzpomeneš na lidi
pradávných časů
U toho kamene na praní příze počkej si na lunu,
plnou v bělostném jasu!

VYPROVÁZÍM MENG CHAO-ŽANA NA CESTU
DO KUANG-LINGU

U chrámu Žlutého jeřába loučí se přítel, jež dávno
jsem znal
Uprostřed jarního oparu do Jang-čou právě se na cestu dal
Stín siré plachty vzdálený v zelené prázdnotě mizí
Vidět je jen Dlouhou řeku až k hranici nebes uplyvat v dál

O ŤIANG-SIA

Vzpomínám, jak kdysi půvabná, mladá a krásná neskonale
Jaro v srdci, však zdrženlivě jsem si vedla stále
Řekli mi, že mne provdají za ženicha
A ušetřena budu tesknoty a touhy nenadále
Kdo mohl vědět, že kupce za muže si vzít
Působí člověku tolik hoře, že steskem ho dokáže umořit
Co jsme se manželé stali
Kdy vůbec se mnou ve vsi mohl tu být?
Loni do Jang-čou vydal se, já osaměla
K pagodě Žlutého jeřába jsem ho provázela
Oči hleděly za plachtou člunu, jak mizel v dáli
Srdce po proudu vody s ním řeka mi unášela
Říkal jen, že si stanovil cestu na jeden rok
Kdo by však řekl, že třikrátě jeseň už od té doby přeletěla
Způsobila, že srdce zármutek v kusy mi láme, bez konce cit
Miluji tě a nenávidím, zmatkem utrápená celá
Hospodář ze sousedního domu v stejný čas musel odejít
Šel na sever, vrátil se z jihu, sotva měsíc tam mohl být!

Kde se svým zbožím cestuješ, nemám, ach, ani zdání
Abych ti mohla poslat vzkaz a odloučení nás zbavit
Nezbývá mi než jít do Nan-pchu samotná docela
A na západní řece člunů se vyptávat
V hospůdce jsem tu mladičkou dívčinu viděla
Bylo jí teprv šestnáct let, červeně nalíčená
Sotvaže souhlas dáš, že budeš něčí žena
Sama si přidáš nezměrně smutku, že utrápí tě brzy
Jak pohlédneš v zrcadlo, vyřinou se ti slzy
Jak někoho potkáš, věř, jen do pláče ti bude
Není nad lehkomyšlného mladíka
Od rána do večera je při tobě vždy a všude
Litovala bys, kdyby sis, ach, kupce vzala
V mládí se muset věčně rozcházet, loučit se tklivými slovy
Jako se nyní můžeš radovat ze všech slastí!
Muž odejde a o krásné tváři tvé kdo jiný ještě se doví?

PÍSEŇ O VELKÉ HRÁZI

Řeka Chan se blíží k Siang-jangu
Na Velké hrázi vlaze je, květy už rozkvétají
U Velké hráze nastal krásný čas
Slzy se k jižním oblakům přelévají
Jarní vítr k tomu ještě bez citu je
Ovanul mne, duši zjhlou s sebou vzal
Nezahlednu tu, v níž oči našly zalíbení
Nebesa jsou širá, dopis ani vzkaz jsem dávno nedostal

- Jezero Čchiou-pchu* – jezero Podzimních břehů, v dnešní provincii An-chuej.
Z výkladu jména jezera vychází hříčka prvního verše: „je vlekle dlouhé jak podzim sám“.
- Hedvábní bažanti* – o jednom druhu bažanta se v Číně vypráví, že vydrží celé dny shlížet z břehu na svůj odraz na vodní hladině a z radosti a pýchy nad svým krásným peřím kroužit jak v tanci.
- Čchang-ša* – v době Tchang název pro kraj v povodí řek Siao a Siang a kolem jezera Tung-tching v dnešní provincii Chu-nan. Kraj slavný pro krásu přírodních scenérií a rozlehlých vodních ploch.
- Ning Čchi* – narážka na příběh Ning Čchia z doby Čchun-čchiou. Pocházel ze státu Wej, zabýval se chovem skotu a obchodem, byl to člověk moudrý a ušlechtilý. Když přebýval v Čchi, zaslechl tamější vládce, jak si Ning Čchi při krmění skotu zpívá o svém údělu. Vládce pochopil, jak vzácný člověk je Ning Čchi, a učinil jej svým rádcem.
- Chatrný sobolí kožich* – narážka na příběh Su Čchina z doby Válčících států. Su Čchin se domohl několika audiencí u čchinského krále, mnohokrát s ním rozmlouval, ale nepodařilo se mu získat královu důvěru a uplatnění v jeho službách. Byl tehdy ve velkých nesnázích a bídě, jediný kožíšek z černé soboliny, který měl na sobě, byl už celý potrháný.
- Praotec řek* – jméno hory v dnešní provincii An-chuej. Na vrcholu hory je obrovský balvan, vysoký několik sáhů, nazývaný též „Praotec řek“.

PÍSNĚ O JEZERU ČCHIOU-PCHU

I

Jezero Čchiou-pchu je vlekle dlouhé jak podzim sám
Tak tklivě pusté je, člověk tu propadá tesknoutám
Ten, kdo sem cizí zavítá, je nemůže obeplout
Raději k vrcholu Vysoké věže vzhůru stoupám
Přímo na západ se zahledím, vyhlížím k Čchang-anu
Dolů pak pohlédnu, proud řeky uplývav vidím tam
K vodám té řeky se obracím bláhovými slovy:
„Cožpak vy, podáte se také někdy svým vzpomínkám?
Vezměte s sebou tam do dále ty slzy z mých dlaní
Po vás je jako vzkaz ode mne do Jang-čou posílám!“

II

U jezera Čchiou-pchu za noci opice rozteskní mě
Pod horou Chuang-šan, vyhnaného starce s hlavou bílou
Řeka Čching-si není řekou, co obtéká lány země
A přece srdce mi zraňuje svojí plynoucí vodou
Přál bych si odejít, odejít odsud však nemohu
Krátká cesta se mi proměnila v cestu předalekou
Který rok nadejde konečně pro mne den návratu?
Jako ten déšť slzy padají na loďku osamělou

III

Hedvábní bažanti u jezera Čchiou-pchu jsou
V světě lidí převzácní, tak zřídka k spatření
Bažantí kohout se před zelenavou vodou stydí
Ostýchá se s pýchou zhlížet pernatý šat v ní

IV

Co jsem na jezeře Čchiou-pchu, obě skráně
Jednoho rána jak svistem větru zvadly a opadaly
Hlas opic tu pobízí vlasy, aby šedly
Dlouhé i krátké se křehkými vlákny hedvábí staly

V

U jezera Čchiou-pchu je tolik bílých opic!
Jak poletující sníh se míhají větvemi, jak dovádějí
Přitahují za sebou svá mláďata po úponcích lián
Když zachce se jim pít, z luny na hladině upíjejí

VI

Být hostem u Čchiou-pchu člověka naplní tesknou
Hledět na květy na Čchiou-pchu mne stojí přemáhání
Řeky a hory kraj kolem Jen-sienou připomenou
Větrné dny však jen jako dny tady v Čchang-ša jsou

VII

Opilý na koně hodnostáře sedám
Prokřehlý, pastýřský popěvek si zpívám jako Ning Čchi
Marně však verše té písně jsem přezpíval
Chatrný sobolí kožich mi proud slzí naskrz smáčí

VIII

Kolem jezera Čchiou-pchu tisíce pásem horských štítů
Z maličké loďky nejpodivuhodnější srázy se zjevují ti
Nebe se nad balvany kloní, co užuž a spadnou
Vody tu něžně hladí úponky traviny dlouhého žití

IX

Praotec řek, nad vodou veliká skála
Zdobená zástěna modrého nebe se dotýká
Básně na něm jsou tu od pradávných věků
Zelení mech znaky obrůstá jak jemná výšivka

X

Tisíce a tisíce stromků horských růží
Desetitisíce vonných sosen v hájích
Každá hora tu bílých čápů je plná
U každé říčky se opice ozývají
Nechod' však, příteli, k jezeru Čchiou-pchu
Opíčí hlasy tu tvé srdce utýrají

XI

Lidé tu v kraji Luo kříží cesty ptákům
Praotec řek z rybích čerenu ven tu ční
Voda tu ubíhá, poutníkův člun kvapí
Horský květ dotkne se tváře a zavoní

XII

Voda se stříbřitě bělá jak hedvábná příze
Země splývá s nebem v šíru nedozírném
Hledme využít jasného svitu luny
Na květy se dívat, vstoupit na člun s vínem!

XIII

Zelenavé vody jsou jedna bělostná luna
Luna je jasná, bílí čápi se dávají v let
Mládenec naslouchá dívkám, jak lotos sbírají
Po celou cestu se nocí s tou písni vrací zpět

XIV

Oheň z pecí záři vrhá na nebe i na zem
Rudé jiskry míhají se purpurovým kouřem
Ruměný mládenec za jasné měsíčné noci
Zpívá, že písni by pohnul i zamrzlým proudem

XV

Prošedlé vlasy už dlouhé mám tisíc sáhů
To proto, že tolik smutků mám předlouhých
Nenadál jsem se ani, a v jasném zrcadle
Odkud se vzalo, je tady jíní a sníh

XVI

Vesnický stařec od jezera Čchiou-pchu
Chytá ryby, uprostřed vod zvykl si přespávat
Jeho žena na stříbrné bažanty napíná sítě
V hlubokém stínu bambusových houštin uzavírá vchod
do tenat

XVII

Do kraje Tchao-pcho sotva jsem vkročil
Zřídka jen lidská řeč mi zvukem o sluch zavadila
Beze slov se s horským mnichem nyní loučím
Skloněnou hlavou pokorně zdravím oblaka bílá

SLYŠÍM SYNKA SIE JANGA
RECITOVAT ZPĚV O LÍTÉM TYGROVI
A TAK MU VĚNUJI TYTO VERŠE

Na jezeře Čchiou-pchu my dva, vodami odděleni
Zpěv veršů o litém tygrovi mne překvapil
Příštího rána se na to vyptávám lidí
Dozvídám se, že synek Sie Janga to byl!

PŘI VÍNĚ

Víno z hroznů prýštící
Poháry zlatem zářící
Zpěvačka z Wu, sotva patnáctiletá,
na poníkovi se projíždí ulicí
Jediné slůvko správně nevysloví,
mámivé písňě zpívá, sladké neskonale
Uprostřed želví hostiny v náruč klesne pak zpitá
V lotosových stórách lože co s ní počít ale?

LOUČENÍ

Čirá voda je poklidná neustále
Květy broskvoní při břehu rozkvétají
Květy broskvoní barvu vody tu mají
Vlnivou hladinou záblesky jara hrají
Já raduji se z krásy tvé tváře
Ty zájem máš o všechno, co jsem kdy psal
Vítr v zelenou loutnu zadul a minul
Nápěv o nachovém milostném kachním páru nezní už dál
Kdysi jsme rybami byli ve stejné vodě
Dneska jsme jako dva ptáci
Smutně, tak smutně ten věčný kohout tu křičí
Noc co noc o páté hlídce nám svítání hlásí
Na cestu dáváš se, strom touhy podetínáš
Až se zas vrátíš, přines mi dárkem jen trochu lásky
Vylitou vodu do dlaně neposbíráš
Nenajdeš oblak, co po nebi odplynul v dál
V té širé modři však ptáky za poslíčky máš
Nenechávej mne tu, aniž bys o sobě zprávu mi dal!

V RUCE POHÁR VÍNA HOVOŘÍM K MĚSÍCI

Na temném nebi měsíc, už chvíle, co se tu objevil
Teď pohár vína odkládám, abych ho pozdravil
Lidé ho chtějí uchopit, dosáhnout nemohou
Měsíc jde ale za lidmi, ať kamkoliv jen jdou
Jak květ bělostně zářivý, jak zrcadlo z paláce víl
Když klesly mlhy zelené, průzračně zazářil
Vidí ho jen, jak za noci přichází od moře
Vědí, že zrána ztrácí se v oblacích nahoře?
Bílý zajíc svůj elixír tam věčně připravuje
Čchang O tam sama přebývá, sousedem kdo jí tam je?
Lidé dnes měsíc dávných dob uvidět nemohou
Dnešní měsíc ty z dávných dob provázel září svou
Ti z dávna i ti z dneška jsou jak voda, která plyne
Všichni hleděli na měsíc, všem život stejně mine
Prál bych si jen, v chvílích, kdy zpívám a vínem jitřím cit
Aby se v zlatém poháru vždy odrážel luny svit

U VÍNA

Radím ti, příteli, můj pohár neodmítat!
Hle, jarní větrík se přiletěl člověku smát
Švestky a broskvoně jak staří známí jsou
Své květy sklánějí, ať vstříc mi rozkvetou
Toulavá žluva volá z jemné zeleně stromu
Luna mi nahlíží zvědavě do poháru
Včerejšek svěžest vzal, tváří se blížím stáru
Dnešní den ke spěchu pobízí vlas můj bílý
Trnité hloží roste na Š'-chu-tien
Jeleni po Ku-su-tchaj kráčejí v této chvíli
Kde od pradávných dob se vládci veselili
Žlutý prach zasypal paláce, trůny, hrady
Nepopiješ-li teď vína, nu řekni kdy, můj milý?
Ti lidé dávných dob, což mohou ještě být tady?

SETKÁNÍ

Zrána na grošovatém koni
Vyjíždím z Jin-tchaj po audienci u císařského dvora
Tajemná tvář, z čí rodiny dcera
Když na zdobeném voze se perlová záclona odhrnula
Zlatým bičíkem mávám, jen aby si mne všimla
Nefritem vykládanou uzdu přitahuji, kůň hrabe kopytem
Na cestě úzké, že sotva projde, se spolu zdravíme
Připadá mi, že asi z nebes sestoupila sem
Láska a stesk touhy proniká mnou teď zcela
Slunce se sklání, zas rozdělí nás hned
Sestupuje z kočáru s půvabem a lehce
Vznáší se jak padající broskvoňový květ
Spěšně vejde do temně lakované brány
Je zpěvačka a z pohárů nezdráhá se se mnou upíjet
Upíjí a pohár jejím vějířem svítí
Jako když uprostřed oblak je vidět, jak se jimi luna třpytí
Kdybychom se takto setkali jen, neměli si více co dát
Lépe už by bylo ani se snad nesetkat

Hluboký cit vznítilo jen se spolu uvidět
Slovo jsme si neřekli, srdce srdci rozumělo hned
Proč sama být máš v prázdné ložnici
V příkrývkách z brokátu sama spát tesknící?
V příkrývkách z brokátu, za závěsy lože hedvábnými
Vzdání se v objetí chvíle úplná snad nadejde mi
Jarní vánek právě tichne a ustává
Večerní déšť, ach, jak prodlévá s příchodem
Přál bych si vyslat tři azurové ptáčky
Aby ti pověděli o lásce a stesku mém
Okamžik nečeká na nižádného z lidí
V jediném mihnutí prořídnu na skráních vlasy
Kdo nyní mine se s radostí vychutnat chvíli
Pak k stáru marně už teskní a vyčítá si
Co ti tu svěřuji, tím se řid':
Svůj nejkrásnější čas nedopusť promarnit!

LAO-LAO-TCHING

Ze všech míst na světě nejvíc srdce poraní
Pavilon Lao-lao-tching, kam vyprovázíme sbohem si dát
Ty, jarní větře, víš, jak hořké je loučení
Nedávej jívovým snítkám se zazelenat!

TU FU

ZA JARNÍHO DNE VZPOMÍNÁM NA LI POA

Ach, Li Po, tvé básně soupeře nemají!
Vznášejí se a krouží vysoko, tak nepodobné všemu, co lidé znají
Svěží a lahodné jak básně Jü Sinovy
Jak verše Pao Čao ostatní předčí, nade vše vynikají
Tu na sever od řeky Wej, hle, jarní stromoví
Tam na východ od Veliké řeky večerní oblaka bílá
Kdy asi spolu zas nad pohárem vína
Budeme podrobně rozbírat literární díla?

ZA JARNÍHO DNE PROCITÁM OPILÝ

Jak velký sen je být na tomto světě!
Proč se trápit žitím, jež nic neváží?
A tak opilý po celé týdny bývám
Zmámený lehám před sloupy zápraží
Procitám a vidím, jak tu před mou síní
Vyzpěvuje ptáče v květech májových
Ptám se „Co je za den?“ a toulavá žluva
„Čas jarního větru“ na to odpoví
Dojat jsem, že vzdech se téměř z prsou dere
K vínu usedám, zas nalévám si sám
Zazpívám hlasitě, čekám jasnou lunu
A když nápěv končí – dojetí totam

VYPROVÁZÍM HODNOSTÁŘE LU PCHANA
PŘED CESTOU K SOUTĚSCE LOUTNY

V zemi vod za podzimní větrné noci
Nic není jiné v té chvíli před poutí dalekou
Čchang-an jako by se ztrácel ve snu
V který den budu smět zpět stočit cestu svou?

BRATRANCI PŘI POHLEDU NA SNÍH

Včera v noci obora Liang sněhem zapadala
Mladší bratr křehne zimou, starší o tom nemá zdání
Na stromy z nefritu hledím před svou chladnou síní
Větvemi jednoho stromu jsme, ty a já, smutné vzpomínání!

Věrně v slovu stál – narážka na příběh o nešťastných milencích. Smluvili si schůzku u mostního pilíře, chtěli spolu za noci prchnout. Mládenec přišel první a marně čekal. Přišla bouře a s ní záplava, stál však věrně v slovu a čekal pod mostem, jak slíbil, až utonul. Oblíbená narážka, vyjadřující bezmeznou věrnost.

Hora Vyhlížení muže – pověst vypráví o ženě, která, když se její muž dlouho nevracel z cest, chodila ho na blízkou horu vyhlížet do dále. Tak tam marně čekala, až se sama změnila ve skálu, jen podoba ženy hledící do dále jí zůstala. Dnes jsou hory toho jména v provinciích Šan-si, An-chuej, Chu-pej, Šen-si i v Kuang-tungu.

O ČCHANG-KANU

I

Když mi čelo ještě stěží přikrývaly vlasy
Trhala jsem kvítí, před vraty hrávala si
Tys na koni z bambusového prutu přicválal
Objížděl koše a ošatky, s temně modrými švestkami si hrál
Spolu jsme žili v Čchang-kanu
Oba jsme byli malí a netušili nic
Ve čtrnácti jsem se stala pak tvou ženou
Plachá jsem se ostýchala ukázat svou líc
Se skloněnou hlavou, obrácená k temné stěně
Byť tisíckrát volal jsi mne, ne a ne se otočit
V patnácti se začla volně rozpínat má obočí
Přála jsem si v prach a popel společně se proměnit
Vždy jsi mi věrně v slovu stál, jak ten, co věrně
 pod mostem čekal, i když ho vlny přelévaly
Což na horu Vyhlížení muže mám teď chodit hledět v dáli?
Když mi bylo šestnáct, vydal jsi se na svou cestu

Tam, kde se ve vlnobití zdvihají vody u t'utchangské skály
V pátém měsíci nelze do nich vjet
Hlasy opic u nebe nařikají
Před dveřmi tvé staré šlépěje
Všechny zeleným mechem zarůstají
Mech je hluboký, vymést ho možno není
Padá listí, časně věje vítr zpod jeseni
V osmém měsíci motýli přilétají
V párech nad travinami v západním dvorku se míhají
Dojetí nad tím zraňuje mi srdce
Sedávám ztrápená, ruměné tváře chřadnou potají
Dříve či později až ze San Pa vydat se jednou budeš chtít
Pošli mi o tom sem domů dopis, co nejdřív chci o tom
zprávu mít
Přijít ti naproti nebude se mi zdát zatěžko
Těžko mi nebude až k Břehům dalekých větrů jít!

II

Vzpomínám, jak jsem zavřená v dívčích komnatách dlela
O prachu a ruchu světa tehdy jsem vůbec nic nevěděla
Provdali mne za muže v Čchang-kanu
Teď na břeh řeky chodím počasí zkoumat osamělá
Jižní větrík se zvedá v pátém měsíci
Jak plavíš se dolů do Pa-lingu, na tebe myslím tesknící
Západní větrík v osmém měsíci vstává
Jak vydáš se po Jang-c', na tebe vzpomínám nedočkavá
Odjíždíš a zas vracíš se, věčně mám smutné líce
Shledání máme pořádku, loučení mnohem více
Kdy přijedeš do Siang-tchanu?
Ze sna mne vytrhly bouřlivé vlny za vichřice
Minulé noci se tady divoký vichr hnál
Při řece stromy vyvracel a větve zpřelámal
Vzbouřené vlny, pustá noc, temnota bez hranic
Ve kterých místech je teď ten, který se vydal v dál?

Chtěla bych odejít, kam plynou mračna šedá
U Orchidejové mělčiny s tebou se něžně shledat
Být milostným kachním párem v zeleném rákosí
Párem červenavých ledňáčků na zástěně v hedvábném jase
Líbím se sobě, sotva mi minulo patnáct
Má tvář je ruměná, květu broskvoně podobá se
Proč jsem se jenom ženou kupce stala
Abych tu nad vodami, tu zase nad větrem trápila se!

STARODÁVNÁ ROZJÍMÁNÍ

Tys ten něžný lišejník
Já jsem svlačce květ
Lehounké větévky samy se nenapřímí
Jarním větérkem jsou ohýbány hned
Oporu hledají u daleké sosny, na sto sáhů v dáli
V jednu bytost splývají spolu spletené
Kdo řekne, že snadno je jim navzájem se setkat?
Každý z nich je v jiném srázu hory zelené
Lišejník má krásný vůni mámivou
Svlačec lidské srdce krásou rozchvívá
Snítka se snítkou jsou vjedno propleteny
Lístek vedle lístku vánkem povívá
Símě zrozené z nich kořen nerozliší
Kdo jim společně dal kvést a vonět též ?
Párek ledňáčků uprostřed šťastně hnízdí
Milostný kachní pár spává nahoře
Jestliže pochopíš srdce těch dvou rostlin
Pak i příboj moře změřit dokážeš!

Fej-jen – Čao Fej-jen, první milostnice chanského císaře Čcheng-ti (32–6 př. n. l.). Císař našel zalíbení v jejím zpěvu a tanci, povolal ji ke dvoru a povýšil na svou první dámu. Její křehká krása se stala příslovecnou. Byla pokládána za jednu z nejkrásnějších žen v čínských dějinách. Pověsti ji popisovaly tak útlou, že mohla tančit na otevřené dlani.

Slavné květy – pivoňky, dovezené až z Indie. O vzniku básní na nápěv Čching-pching-tiao se traduje tato legenda. Císař Süan-cung a jeho první dáma Jang Kuej-fej se jednoho dne těšili z nově rozkvetlých pivoňek, zdaleka dovezených pro palácovou zahradu. Li Po byl požádán, aby na oslavu květů a skvělé společnosti složil píseň, aby ji mohli na místě přítomní hudebníci přednést. Básníka museli budit vodou z opilé dřímoty, ale ještě než docela procitl, složil prý krásné verše. Slavný hudebník Li Kuej-nien k textům složil hudbu a císař sám provázel zpěv hrou na flétnu. O epizodě spojované se vznikem tří básní na nápěv Čching-pching-tiao se zmiňují dobové biografie. Některé prameny uvádějí, že epizoda byla začátkem Li Poovy kariéry u dvora, jiné, že byla příčinou jeho odchodu, neboť přirovnáním Jang Kuej-fej k Čao Fej-jen první dámu dvora urazil.

NA NÁPĚV ČCHING-PCHING-TIAO

I

Oblaka vybaví vzpomínku na tvůj šat, květ na tvou tvář
Jarní vítr hladí mřížová okna, těžká je rosa květy skrápějící
Jestli tě nepotkám na hoře Mnohého nefritu
Snad na Nefritové terase se potkáme při měsíci

II

Něžný stvol voní bohatou rosou, nade vše krásný zdá se
Oblaka a déšť z hory Wu marně mi trýzní srdce
A ptám se: Kdo získal podobnou v paláci Chan?
I Fej-jen jenom s pomocí líčidla mohla by se jí
vyrovnat v kráse

III

Slavné květy, krása osudná státu, jeden v druhém
má zalíbení
Věčně náš vládce s úsměvem dívá se na ně v okouzlení
Pocítit, pochopit, vysvětlit jarní vánek – bez konce trápení
Na sever od besídky Čchen-siang o zábradlí opřen
je v soustředění

Kráska ze severu – Za císaře Wu z dynastie Chan žil hudebník a básník Li Jen-nien. Jeho otec i matka i všichni sourozenci byli hudebníci. Li sám vynikal ve zpěvu a tanci. Skládal pro císaře písně, a když je přednášel, všichni bývali dojati. Jednou zazpíval císaři verše: „Na severu žije kráska – nade všechny krásnější!“ Císař si povzdechl: „Což je někde na světě taková?“ Jeden z přítomných se zmínil, že Li Jen-nien má mladší sestru. Císař dal pro ni poslat. Byla půvabná a krásně tančila. Nalezl v ní zalíbení a udělil jí titul dámy.

Dítě z východního sousedství – citát ze Sung Jüovy básně:

Ze všech krasavic pod nebesy není nad ty ze země Čchu.

Ze všech spanilých v zemi Čchu není nad ty z Čchen-li.

Ze všech líbezných v Čchen-li není nad dítě z východního sousedství.

„*O bělostném sněhu*“ – název starobylé písně z kraje Čchu. Básník Sung Jü ve svém podání králi Čchu píše: „V Jing kdosi zazpíval písně ‚Slunné jaro‘ a ‚O bělostném sněhu‘. Protože obě ty písně patří k vysoké hudbě, přidalo se k němu zpěvem jen málo lidí.“

„*Půlnoční písně z Wu*“ – název starobylého nápěvu. Podle pověstí pocházel ze země Wu, zpívaly jej tamější ženy v půlnoční době, odtud název. Nápěv vznikl prý v době Ťin (265–420).

Kráska, co boří hradby měst – vžité úsloví, nejvyšší ocenění krásy ženy: kvůli ní bývají vedeny války a zanikají státy.

Nefritová jehlice vetknuta – narážka na verše S'-ma Siang-žua:

Nefritovou jehlicí ze svého účesu vetkla do mého klobouku, splývavými rukávy se pohlazením dotýká mého šatu.

TŘI PÍSNĚ O BÍLÉM JEMNÉM PLÁTĚ

I

Vysokým hlasem čistě zpívá
Zářivě bílé zuby jak květ se stkví
Kráska ze severu, dítě z východního sousedství
Teď přednáší „O bílém chmýří“, když
„Zelenavé vody“ dozněly
Dlouhé rukávy se dotýkají tváře, pro tebe, příteli,
vzduch zvířily
Jak zimní oblaka za noci by moře sněžného
prostoru obklopila
Vítr z Chu zadul nebem a v jeho poryvech vznáší se
hraniční labuť bílá
Tváře jak nefrit zářící plní síň a hudba doposud neskončila

II

Zpěvačky, slunce zapadá, písně a hvizd fléten sílí
Luna mrazivá, řeka čirá, noc širá koho by neopojily?
Jediný úsměv překrásné ženy a tisíc zlatých bys za něj dal
Splývavý hedváb, závoj zvířený tancem tklivými
tóny se rozevlál
V Jing nyní „O bělostném sněhu“ už nezpívají
„Půlnoční písně z Wu“ tvé srdce dojímají
Tvé srdce dojímají
Pane, doufám, že odměníš!
Chtěla bych v nebeském jezeře milostným párem
kachem být
Jednoho rána vzlétnout a k dále se rozletět s oblaky
v modrou výš!

III

Nůžkami z Wu nastříhán byl oděv k tanci, než byl šit
Zářivý zjev v krásném šatě s paprsky jara může soupeřit
Vzepjatá obočí, kroužící rukávy, jako když vločky se rojí
Krása, co boří hradby měst, co vzácná nade vším

na světě stojí
Písně „O zemi Čchu“, „O větru“ zmámí, že na návrat
zapomeneš

Ve vysoké síni měsíc už zapadá, jas svíce slabý je už
Nefritová jehlice vetknuta do stužek klobouku –
pane, přec neodmítneš!

DÍVKA Z KRAJE PA

Pa voda řeky je rychlá jak šíp
Čluny z Pa jako by letěly po jejím toku
V deseti dnech ujedou tři tisíce mil
Odcházíš, milý, kolik, než vrátíš se, uplyne roků?

VYPROVÁZÍM PŘÍTELE

I

Vody moře nemožno netužit
I řeka za noci přílivem pozvedá hřbety vln
Znenadání přes břehy a ostrůvky přelévá se
A jak břeh odchází, vzdaluje se i vinný člun
Teskliví z loučení spolu se toužíme opít
Do rytmu úderů vesla zní zpěv a neustává
Nebe se jasní, ty musíš už jít
Všechno je, jak má být – příznivý vítr vstává

II

Luna před ostrovem Bílých čápů
Za úsvitu se otáčí, poutníka provází až tam
Slunce za horou Černého draka
Časně vzešlo z oblak nad mořem a přichází sem k nám
Plynoucí vody lhostejně uplývají
K cestě plachtoví vítr rozvinul již
Hledíme na sebe, nesnesem loučení
Raději zvedáme poháry v dlaních k přípitku výš

III

Ze smutku pijeme bez míry pod stříškou z rákosu
Lampa již ztemněla a luna náhle mrazí jak led
Opilá píseň zlekala bělostné čápy
Uprostřed noci se z písčiny břehu pouštějí v let

WANG LUNOVI

Li Po ve člunu už sedí, a právě když odrazí
Slyší, jak na břehu někdo tam se zpěvem přichází
Tisíc stop hluboká je tůň Broskvových květů
Mělká je v srovnání s láskou, s níž Wang Lun mne provází

ZA NOCI SEDÍM A VZDYCHÁM

Za zimních nocí noci jsou chladné a noci konce není
Tíše si zpívám, dlouho tak sedím, sedím v severní síni
Led spoutal ve studni pramen, luna do ložnice vniká
Zlatá lampa shlukuje temnotu, ozařuje jen štkaní
Zlatá lampa jen bliká
Víc a víc vzlyků zas hrud' mi tísní
Stírám si slzu z oka
Naslouchám tíše tvé písni
Píseň má hlas, chce znít
Ve mně je žhavý cit
Cit a hlas spojí-li čas
Neodolá jim nic
Co chci říci, to slova těžko vypoví
V sled desetitisícům tvých písni vzlétá prach z trámův

VYPROVÁZÍM A LOUČÍM SE U ŤING-MENU

Daleko od Ťing-men po řece poplujem spolu
S tebou jsem putoval, do země Čchu přijel neklidu pln
Hory tu vysoko strmí, je konec rozlehlým pláním
Řeka sem vstupuje, divoce valí se hřebeny vln
Ve svitu měsíce třpytná jak nebeské zrcadlo letí
Oblaka mořské paláce zvedají z bělavých dun
A zase jako vždy to vody domova jsou
Co deset tisíc mil v dáli dopraví plující člun

TESKNĚNÍ

Krásná paní shrnula závěs perlový
V šeru tam sama usedá, chmuří brvy
Vidět jen rosné stopy slz
Po kom jí srdce steskem chřadne, kdo ví?

VĚNOVÁNO KRASAVICI NA CESTĚ

Nádherný kůň ztepilě kráčí, kopyta klade
do spadalých květů
Sotva se jen dotkne bič, už s kočárem skvělým
jak v oblacích pádí
Překrásná paní s úsměvnou tváří perlový závěs
rozhrne kradí
Prstem pokyne k paláci, jenž červení září: Zde bývám,
čekají mne tu!

TRHÁM LOTOS

Brodím se řekou, laskám se s podzimní vodou
Rozpuklé červené květy mne lákají svěžestí svou
Přitáhnu je a trhám, duhové kapky z nich střásám
Tříští se, rozplynou, celé nezůstanou
Duhová oblaka skryla mi překrásnou paní
Chci jí je darovat, nemohu, potkat ji souzeno není
Nadarmo toužím, dělí nás daleké nebe
V chladivém vánku jen hledám teď zkonejšení

VYPROVÁZÍM PŘÍTELE

Pás temných hor vroubí město na severu
Proud bílých vod od východu město obtočil
Tady když se jedenkrát rozloučíme
Sám půjdeš vstříc putování deset tisíc mil
Oblaka plynoucí v dáli – touhy poutníkovy
Přítelovy city – slunce večerní
Rukou kyneš, beze slova odcházíš a mizíš
Ržání koně při loučení táhle, smutně zní

MĚSÍC Z HORY O-MEJ

Měsíc z hory O-mej, polovina kola, podzim
Paprsky vstupují v Pching-čchiang, s říční vodou
do dále jdou
Za noci jsem vyjel z Čching-si k peřejím San-sia
Myslím na tě, měsíci, nevidím tě, proud mne nese
už k Jü-čou

ČASNĚ ZJARA POSÍLÁM WANG CHAN-JANGOVI

Slyšel jsem, že jaro se vrátilo, ještě jsme se však neseznámili
Ke zkřehlé švestce jdu a ptám se, zda zvěsti mne nemýlily
Východní větřík včerejší noci do Wu-čchangu začal vát
Na cestách jívy žlutavě zlatavou barvou zasvítily
Nefritově zelené vody zčeřeny, oblaka bez konce do dále
vidět uplývat

A kráska nepřichází, srdce bolí, teskné teď napořád
Přál bych si tam na zelené hoře oprášit zas balvan omšelý
Celý den z číši s tebou pít, příteli, z konvic dolévat

JARNÍ TRÁPENÍ

Bílý kůň se zlatou uzdou na východ od Liao-chaj běží
Na loži hedvábné závěsy, vyšívané přikrývky, vánek svěží
Klesající měsíc nízko se kloní, vyzvídá, zda už dohořela svíce
Poletující květy vstupují oknem a smějí se prázdnému loži

LOUČENÍ V ŤIN-LINGU U STÁNKU S VÍNEM

Vítr rozvívá jívové květy, celá síň plní se vůní
Zpěvačka z Wu lisuje víno, zve hosty ochutnat u ní
Mládenci z Ťin-lingu vyprovázet a loučit se sem přicházejí
Kdo odchází, i ten, kdo zůstává, vyprázdní pohár bez váhání
Hleď, příteli, zeptej se vody, co k východu teče
Kdo spočte všechna ta loučení u ní,
kdo spočte všechna ta na cestu přání?

PAVILON VÉVODY SIE

Pavilon vévody Sie je místo loučení
Krajina každým rysem tu probouzí stesk
Hosté se rozešli, na temné obloze luna
Hora je pustá, plynoucí voda jak nefrit má zelený lesk
Na květech u tůně jarně září slunce
V bambusech za okny zvečera jeseň zpívá
Dnes jako kdysi scházíme se tu, jak jsme se kdysi scházeli
Dlouze vzdychám, na dávné cesty myslím, jak se stmívá

Ve větru čapka mi spadla – narážka na známou epizodu, vízící se k místu a příležitosti, jež básně inspirovaly. O vysokém hodnostáři doby Ťin (265–419 n. l.) Chuan Wenovi a jeho pobočníkovi Meng Ťiaovi se vypráví, že také oni se jednou o svátku Devátého devátý vydali na horu Lung-šan. Popíjeli a Meng Ťia si zmámený vínem ani nevšiml, že mu vítr odnesl z hlavy čapku, odznak jeho úřední hodnosti.

Luna zdržuje mne – oblíbená formulace, užívaná, když bylo někomu líto odejít z příjemné návštěvy či z místa, kde se mu zalíbilo. Přání zůstat se často vyjadřovalo oklikou: „děšť (luna) zdržuje člověka“.

DEVÁTÉHO DNE DEVÁTÉHO MĚSÍCE POPÍJÍM
NA HOŘE LUNG

Devátého dne popíjím na hoře Lung-šanu
Chryzantémy se vysmívají zavrženému dvořanu
Opilý hledím, jak ve větru čapka mi spadla
Tančím šťasten, že luna zdržuje mne, ať zůstanu

An-Tao – přezdívka Taj Kchueje. Žil ve 4. st., byl všestranně nadaný, vynikal v literární tvorbě, malířství i kaligrafii i ve hře na loutnu. Byl samotářské povahy, odmítal jakékoli veřejné uplatnění.

Wang Chuej-č' kdysi pobýval v Šan-jin. V noci sněžilo, a když přestalo sněžit, měsíc čistě zazářil a všechno se třpytilo. Bylo vidět kolem dokola do dáli. Seděl sám, popíjel víno a říkal si Cuo S'ovu báseň „Pozvání skrytého mudrce“. Tu si náhle vzpomenu na Taj Kchueje. Kchuej tehdy žil v Jen. Wang Chuej-č' se nocí vydal v malém člunu za ním. Dostat se tam mu trvalo celou noc. Když konečně došel až k vratům, nešel dál, ale obrátil se a vydal se zpátky. Lidé se ho ptali, proč tak učinil. Chuej-č' řekl: Zachtělo se mi přijít, a tak jsem přišel, přání se naplnilo a minulo, a tak se vracím, proč bych musel An-taoa navštívit? (Srv. str. 136.)

HLEDÍM NA MĚSÍC A VZPOMÍNÁM

Čirý pramen zrcadlí pár sosen
Těžko hádat, kolik tisíc let jim je
Zimní měsíc kolébán v průzračných vlnách
Plynoucím jasem do oken vstupuje
Hledě na to dlouze vzdychám, k sobě tiše mluvím
Vzpomínky a stesk po tobě jak hluboké jsou!
Není však už proč se vydat navštívit An-tao
Že chvíle nálady prchla, srdce plní tesknou

TOPOLY

Ty, milý, Píseň o topolech zpíváš
Já nabízím víno ze Sin-fengu, nejlepší v kraji
Jak jen se za tebe provdat, komu jsem oddána nejvíc?
Vrány tam v jívách u Bílé brány naříkají
Vrány naříkají ukryté v kvetoucích jívách
Opil ses, milý, zůstaň tu teď, když se stmívá
V pošanské trojnožce santalové dřevo doutná
Dvě praménků kouře nad purpur červánků stoupá
a v jediný splývá

V ŤIANG-SIA VYPROVÁZÍM PŘÍTELE

Máme se rozloučit, srdce to neunes
Teď, když máš odejít, cit víc než kdy vřelejší zdá se
Vino doléváme v číše, bez konce září luna
Všichni jsme opilí, kdy na jaře takto setkáme se zase?
Prostřeno na trávě, sedíme blízko proudivé vody
Pro květ se nakláním a dávám tomu, kdo odchází v dál
Vyprovodil jsem tě, teď opravdu už je čas jít
Odvracím hlavu, v slzách jsem minul brod a nepoznal

VYSTUPUJI NA VĚŽ V SIN-PCHINGU

Od domova vzdálený, vystupuji na věž vysokou
Pln myšlenek na návrat, zjitřen jesení tesklivou
Nebesa bez konce, slunce zapadá v dáli
Chladné vody plynou, vody čisté a čiré jsou
Oblaka z Čchin se zvedají na svazích hor
Husy z kraje Chu přeletí nad břehy písčítými
Zeleň a modř do dáli desetitisíců mil
Všechno, co oči obsáhnou, srdce jen ještě víc rozteskní mi

NA JAŘE PŘÍTELI

Když jsem byl mlád, celé dny jsem marnil
Zpíval a smál se, chvástal se ruměnou lící
Nenadál jsem se ani a najednou jsem stár
S radostí hledím teď, jak jarní vánek se vrací
Smutno mu sbohem dát, prozatím se z něho těším
Pod švestky a broskvoně v květu brouzdat se chodívám
Na květy hledím, popíjím lahodné víno
U hory zalité sluncem naslouchám ptačím rozmlouvám
V podvečer i bambusový háj utichá
Živáčka nevidět, nač vrátka zavírat mám?

PŘÍTELI

Křik opic ve větvích vzbudil mi v srdci žal
Až pohár pod horou proud slzí doléval
Bělavý oblak vidí mne odcházet
Pro mne se v let dal, jak křídly by třepetal

TŘÍ, PĚTI A SEDMIZNAKOVÝ VERŠ

Podzimní vítr vane
Podzimní luna plane
Spadalé listí sváto se rozlétá znovu
Prokřehlé kachny, už v hnízdě, zase se vyplašily
Kdy naše touha se, že budem spolu zas, dočká, ach, kdo ví?
Jak tuto chvíli, jak této noci, těžko mi z lásky je, milý!

ZNOVU VZPOMÍNÁM

Na východ od řeky zatoužil jsem jít
S kým ale k přípitku pohár pozvednout?
Na hoře Ťi už není přítel Che
Nezbývá než zas člun s vínem otočit a zpátky plout

NA SKÁLE U ŘEKY ČCHING-SI POPÍJÍM SÁM

S pohárem vína v ruce
Na útes Praotce řeky stoupám sám
Tak sám tu v prázdnu mezi nebem a zemí
Velký kolik tisíc stop ční k hlubinám
Pozvedám svou číši, vstříc nebi rozesmátý
V kruhu na západ se stáčí slunce svit
Navěky jak nyní tady na útesu sedět
Věčně udici měsíce před očima mít!
Vzpomínám Sieho, člověka z hor –
Spolu s tebou se tak moci tady veselit!

Udeřím v citeru – zmínka o starobylém hudebním nástroji, na který se hrálo úderý bambusové hůlky či destičky, navozuje tradičně v čínské klasické literatuře atmosféru tragického osudu hrdiny, dávajícího v sázku život pro osud země, atmosféru zjitřených citů a odvážných Válčících odhodláních, velkorysého gesta. O slavném bohatýrovi Ťing Kche z doby Valčících států (475–221 př. n. l.), který se pokusil o atentát na tyranského vládce, se vypráví, že vždy, když se svým nejbližším přítelem Kao Ťien-liem pili v sídelním městě Jen, až se opili, Kao Ťien-li udeřil do strun citery a Ťing Kche smutně zpíval. Klasická narážka je Li Poem v této básni mistrně využita: vyjadřuje jí náladu a zároveň podtrhuje dedikaci – Kao Ťien-li z připomenutého příběhu má stejné rodové jméno Kao jako adresát básně.

Lien a Lin – Lien Pcho a Lin Siang-žu, slavní vysocí hodnostáři při dvoře ve státě Čao za doby Válčících států (475–221 př. n. l.). Oba si dobyli velkých zásluh, Lien Pcho ve vojenství, Lin Siang-žu v diplomatickém uspořádání vztahů k sousedním státům. Li Po narážkou vyjadřuje svou hořkost nad tím, že v jeho době nedocházejí ocenění ani ti nejschopnější.

Čuan Ču – bohatýr, mistr meče ze státu Wu z doby Válčících států. Ve službách Kuanga, korunního prince z Wu, probodl jeho předchůdce na trůně, krále Liao z Wu. Touto zmínkou Li Po nepochybně poukazuje na neutěšenou politickou situaci své doby.

KDYŽ JSEM SE OPIL, VĚNUJI SYNOVCI
KAO ČENOVI

Když na koni se potkáváme, bičíkem vždycky se zdravíme
Když se setkáme na návštěvě, mezi všemi hosty
nejvíce si milí jsme
Chci tě pozvat, udeřím v citeru, smutnou píseň ti zazpívám
Právě jsem o všecko přišel, peněz na víno mi nezbývá
Na východ od řeky krajina člověka krásou nepodmaní
Zbytečně květy padají, marně pro sebe samy jarní
Žluté zlatáky z rukou jdou bez rozmýšlení po větru pryč
Včera jsem jmění rozházel, dnes ráno, chudý, nemám nic
Proč muž by měl být zbytečně pyšný a vychloubačný?
I šátek z hlavy nejlépe asi by spálit bylo
Chtěl ses přece stát učencem, to se ti nezdařilo
Já pokryt jíním podzimu mám skráně poutníka
K očistě doby nenajdeš chrabrého muže,
který sám sebou nad jiné vyniká
Sotva tři stopy dorostlí hoši plivají na hodnostáře,
jak byli Lien a Lin

Ve skříňce kompas, meč v pochvě ze žraločí kůže zasunut
Pokojně visí mi od pasu, k žádnému užitku nebyly doposud
Zatím je vyměním za víno, s tebou se, příteli, opiju
Opilý vrátím se hledat přístřeší na noc u Čuan Čua z Wu

ZA JARNÍHO DNE POPÍJÍM SÁM

I

Východní vánek lahodným vzduchem povívá tu
Stromy při řece kvetou a září v jarním svitu
Jasně slunce se odráží leskem v zelené trávě
Padající květy se rozletují a chvíličku letí po blankytu
Osamělý oblak se vrací na pustou horu
Všichni ptáci do jednoho se vrátili
Všechny věci mají místo svého spočinutí
Jenom můj život nemá kde utkvít, zpozdilý
Myslím na to, měsíc odráží se na kamenech
A opěvám vůni květů věčně opilý

II

Mé myšlenky v purpurově třpytném oparu
Šťastně ve vzpomínkách bloudí blankytnými moři
Zahloubán a v soustředění u konvice vína
Klidný, tichý, zbaven všedních starostí a hoří
Odkládám svou loutnu opřen o vysokou sosnu
V ruce pohár, hledím k horám v dálné mlžné běli
V povětrí do modra mizí přelétaví ptáci
V pozdním slunci navrací se oblak osamělý
Lekám se jen, jak se čas najednou připozdívá
Podzimní tvář všemu dává soumrak rozechvělý

VYPROVÁZÍM BRATRY CCHUEJE,
STARŠÍHO I MLADŠÍHO, DO ŤIN-LINGU

Při východní věži všude ozývá se zpěv
Ti, kdož odcházejí, rozhodli se vydat časně za svítání zrána
Podzimní vítr se brodí až sem přes širokou řeku
Svál dolů třpytivou lunu, co nad horou stála
Hostitel teď vytasil se se svým skvělým vínem
Zhasil lampu, vpustil dovnitř jasný denní slunce svit
Do Ťin-lingu namířeno mají oba Cchuejové
Jak jenom by možno bylo číše do dna nevypít?
Na lodi už obracejí veslo zpátky k návratu
Oblak plachet noc lehoučkým jíním obetkala
Plochý člun pod horou Ťin-tching už se chystá k vyplutí
Na stožáru se už vlaječka vzdula a roztřepotala
Balvany v soutěsce se noří do vodních pěn
Modravý proud za dne o tolik delší je, bez hranic
Vzpomínat na vás na chvíli nepřestanu
K západu se nahlas směji všem překážkám proudu vstříc

VYPROVÁZÍM PŘÍTELE NA CESTĚ DO ŠU

Slýchal jsem, že cesta do země krále Šu
Strmá a svízelná, nesnadno jít je po ní
Hory se člověku před tváří zvedají
Až u kraje oblak se vynořují hlavy koní
Visuté ochozy překryly vonné stromy
Město Šu obtočil jarní proud mnohokrát
Utichnout musí už bouřlivé nepokoje
A po Ťün-pchingovi není třeba se ptát

PÍSEŇ O KRÁTKOSTI ČASU

Bílý den krátký je, krátký tak
Sto roků strádání naplní a nevíš ani jak
Azurová klenba nebes bez konce se v nedohledno klene
Nekonečná věčnost a chaos vesmíru trvá ve stálosti
nezměněné

Vlas ze skrání splývající věčně mladé Ma-ku
Zpoloviny jinovatka už jak závoj halí
Nebeský vládce při setkání s Nefritovou dívkou
Bezpočtukrát už se nahlas rozesmáli
Já šestero draků zadržet bych chtěl
Přivázat je k ibišku, zlatý vůz slunce obrátit
Pak Severní naběračkou lahodného vína lít
Každému z draků nabídnout po poháru
Postavení a bohatství není, co chci mít
Po čem toužím? Krásu chvíle zadržet a pevně uchopit!

PÍSEŇ O TRHÁNÍ LOTOSU

U říčky Žuo-jie ženy a dívky lotos trhají
Za květy lotosu se smějí skryté, s lidmi žertují
Voda je až na dno čirá, slunce si pohrává
s třpytnými ozdobami
Větrík nadnáší voňavé rukávy, až vysoko k nebi vlají
Kdo jsou ti mládenci na břehu, co baví se projížděkami?
Hned po třech, hned po pěti kolem mihnou se za jívami
Skvělí ryzáci s ržáním noří se do květů a mizí v okamžení
U vytržení tu hledět na to mučí jen srdce marnými touhami

ČTYŘVERŠÍ PSANÉ, KDYŽ JSEM SE OPIL
NA HOŘE TCHUNG-KUAN

Tak je mi na hoře Tchung-kuan veselo
Že bych tisíc let tu zůstal, ba i ještě víc
Dozajista, kdybych tady rozevlál rukávy v tanci
Pak bych i tu horu Wu-sung smetl jako nic!

JSEM HOSTEM A SKLÁDÁM BÁSEŇ

Lanlinské víno s přísadou šafránu tak lahodné je pít!
V nefritových pohárech když podává se, vrhá jantarový třpyt
Tak pomáhá hostiteli, aby uměl opít svého hosta
Že už neví, odkud, čím a kde je, ani kam chtěl jít

POPÍJÍM V HORÁCH S POUSTEVNÍKEM

Horské květy všude kolem rozkvétají, popijíme ve dvou
Jeden pohár, ještě jeden, ještě jeden – ještě jednou
Opilý jsem, chce se mi spát, nechte mne teď samotného
Zítř ráno, za svítání, přijďte za mnou s loutnou

TU FU

PÍSEŇ O OSMI NESMRTELNÝCH V PITÍ

Č' Ceng jak nadnášen člunem se stěží na koni udrží zpříma
V očích se mu dělají mžitky, do louže padá, a jak padl, dřímá

Žu Jang se k slyšení u dvora sbírá, až když vypil tři tou
Jak potká vinařův vozík, sliny se sbíhat mu nepřestanou
U Vinných pramenů úřad mít je jeho touhou dávnou

Kancléř Li denně tisíce penězů utrácí na každém kroku
Pije, jako když ohromná velryba vsává sta říčních toků
V zlaceném poháru víno jen čiré, zkalené nelahodí oku

Čung Č' je rozmarný překrásný mládenec, v žertu a hovoru skvělý
Pozvedne pohár a k modravým nebesům obrací bělmo v tu chvíli
Jak stromek z nefritu rozchvělý větříkem ladný a ušlechtilý

Su Ťin před vysokým Buddhou obřady slouží, připraven úctu vzdát
Opilý vždy však vyhne se postnímu jídlu nadmíru rád

Li Po, ten vypije jedno tou vína a sto básní složí
V krémě na čchanganském tržišti klímá a usíná
Císař ho k sobě povolá, on ani přezkou pás nespíná
Říká si: Jsem přece nesmrtelný, jsem přece sám bůh vína!

Čang Sü po třech pohárech se volně rozmáchně k tahům svých slavných znaků
Klobouk odhodí, hlavu i před králi obnaží bez rozpaků
Jen máchně štětcem a znaky kupí se na papír jak shluky mraků

Ťiao Suejovi se po pěti tou nikdo nevyrovná, myšlenky vínem jasné
Tak vzácně a vybraně hovoří a s takovým patosem, že každý žasne!

V ZÁŘI MĚSÍCE POPIJÍM SÁM

Konvici mám skrytou mezi květy
Bez přátel mě teskno přepadá
Pohár výš – připíjím jasně luně
S mým stínem jsme tři tu, jak se zdá
Měsíc pítí vína nerozumí
Stín oddaně dělá však, co já
Měsíc a stín načas jsou mi druhy
Chvilé slasti jarem zahýří
Zazpívám – měsíc se pohupuje
Zatančím – stín kolem zavíří
Střízliví se spolu radujeme
Opilí si po svém jdeme zas
Nechce se nám, kéž jsme navždy spolu!
Za Mléčnou drahou se sejdeme, až nadejde čas

PŘÍTELI

Vzpomínám, v Luo-jangu kdysi Tung Cao-čchiou
Dal pro mne zbudovat jižně od mostu Tchien-tin
hospůdku útulnou
Za žluté zlato a bílý nefrit jsme si tam písně a úsměv
kupovali
Dočista opilí, třeba pár měsíců, pohrdali jsme knížaty
a králi
Všichni moudří a chrabří, co v zemi byli,
jak oblaka se tam shlukovali
Mezi nimi i já a ty, a v srdci v neshodě jsme nikdy nebývali
Zatěžko nebylo pro nás vyvrátit hory a moře převrátit
Nikdy jsem nezaváhal, všechny své myšlenky dal ti
i všechen cit
Já na jih od Chuaj se vydal větev skořicovníku ulomit
Tys na sever od Luo zůstal, ani sen nedopřál ti klid
Nesnesli jsme hořký odloučení čas
Jeden za druhým jsme vydali se zas

Spolu nerozlučně do Sien-čchengu jsme putovali
v předalekou dáli
Třiceti šesti zákruty vine se řeka, točí se a dravé vlny valí
Sotva jsme vypluli, hned jsme se ocitli v jasu tisíce květů
Desetitisíce údolí minuli, co hlasů sosnových vánků
zvučelo tu!
Stříbrem kovaná sedla, zlatem zdobené uzdy,
tak do roviny jsme přicválali
Guvernér z Chuang-tung přišel nás uvítat
C'-jang, ten ryzí člověk
Vítá nás, v píšťalu z nefritu zaduje
Na věži Chan-sia nadzemskou hudbu rozehráli
Jako zpěv fénixů zvučí a trylkuje
Převíslé rukávy, flétnami vzrušené, jako by tak vzhůru
vzepjaté už navždy zůstat chtěly
Guvernér z Chan-tung opilý tančí a všecek se rozveselí
Bere svůj brokátový šat a přikrývá mne jím
Já zpítý lehám si napříč, za polštář jeho klín,
usínám a sladce spím
Tak slavně hodujeme, myšlenky v rozjaření
nad devatero nebes vzlétaly

Hvězdy daleko od sebe odloučeny, déšť rozptýlen,
než skončil den
Rozlétli jsme se na různé strany průsmyku Čchu,
za hory a vody do dáli
Já tehdy do hor se vrátil, k rodnému hnízdu zamířil
Tys také se navrátil domů, most řeky Wej jsi překročil
Tvůj vážený otec, statečný jak leopard či tygr
Stal se prefektem v Pching-čou a vojska Žung-lu zastavil
V pátém měsíci překročil jsem Tchaj-chang,
když jsi mne zavolal
Rozbila se kola, o strádání na Jang-čchang
bych raděj ani nemluvil
Až do Severního sídelního města došel jsem, čas uplýval
Pohnut, jak ve své vzácné ušlechtilosti jsi zlatem pohrdal
Poháry z rudého nefritu, vybrané lahůdky na stole
zeleným nefritem vykládaném
Opíjel jsi mne a sytil tak, že na návrat
nevzpomněl jsem zmámen
Na západ od městských hradeb často jsme vyšli se bavit
Od chrámu Ťin řeka plyne jak nefrit zelenavý
Na člunu jsme veslovali, flétny, bubny zpěvně zněly

POHODA

Při víně jsem nevšiml si ani, že se stmívá
Spadlé květy úplně pokryly mi šat
Opilý vstávám a potokem měsíce se brodím
Ptáci už se navrátili, lidí málo uhlídat

PŘED SEBOU POHÁR VÍNA

I

Jarní větřík od východu náhle tvář mi ovanul
Čiré víno v zlaté číši zlehka přitom vlnkou vzdul
Z květů plátek za plátkem se vrší kolem v závěje
Krásku lehce víno mámí, tvář jí nachem poleje
Květy broskvoní a švestek jak jen dlouho kvetou nám?
Plynoucí čas lidi šálí, planě mine, je tentam
Vstaň, pane, k tanci!
Slunce k západu se sklání
Když nebudeš chtít svá přání v těchto letech vychutnat
Až ti vlas jak hedváb zbělí, marné pozdní litování?

II

Na loutnu z javoru z hory Dračích vrat teď hraji tu
Průzračné jak vzduch je víno v mé konvici z nefritu
Rozkmitané struny k pražci! Piji s tebou, příteli!
Rumělka se mění v zeleň, tvář začíná nachovět
Zpěvačka z Chu, tvář jako květ
U stánku s vínem se směje jarnímu větru vstříc
Jarnímu větru vstříc
Hedvábný šat jako v tanci povívá
Neodcházej, pane, dokud se neopiješ, dřív než mine
chvíle mámivá!

NOČNÍ KŘIK VRAN

V soumraku u městských hradeb k hnízdům se slétají vrány
Poletují a vracejí se, krá, krá, na větvích křičí
na všechny strany

U stavu hedváb tká žena z Čchin-čou
Blankytný závoj jak mlha ji od hlasů za oknem dělí
Zastaví útek, v tesknosti vzpomíná na milého v dáli
Sama pak za noci je v pusté komnatě,
slzy se jak kapky deště rozpršely

DÍVKY Z JÜE

I

Z města Čchang-kan, dívka z Wu
Oči a obočí krásnější nad hvězdy, nad lunu má
Nožky v opáncích bílé jak jinovatka
Střevíčky ve tvaru kachního zobáčku neobouvá

II

Tolik těch dívek z Wu vyniká bělostí!
Veslem člun vedou, když baví se veselou hrou
Koketním pohledem rozsévají jarní touhu
Trhají květy a škádlí ty, kdož kolem jdou

III

Dívčina z Jie-si semena lotosu sbírá
Když spatří cizince, stočí člun, prozpěvuje
Se smíchem vplouvá v lotosové květy
Předstírá ostych a ven více nevypluje

IV

Dívěnka z Tung-jangu s bosýma nohama
Mládenec z Kuej-ti má prázdný veliký člun
Jeden na druhého hledí, doposud nezašel měsíc
Marně je každý z nich touhy a tesknoty pln

V

V jezeře Ťing-chu je voda jak luna
Dívčiny z Jie-si jsou jako sníh
Čerstvě nalíčený, čerstvě rozčeří vlny
Ten jas i jev mají plno krás nevýslovných

V BÍLÝCH POLÍCH SLYŠÍM ŽLUVU

Žlutá žluva rudé bobule klove
O pátém měsíci na větvi moruše vyzpěvuje
Co jsem na cestě, dni vůbec nepočítám
Domníval jsem se, že ještě stále jaro tu je
Zestárli hedvábníci, poutník se ještě nevrací domů
V Paj-tchien vlákna hedvábí už navinuta jsou
Poháním ke cvalu koně a jedu dál
Ruku na srdci, marně soužen tesknoutou

V HORÁCH - OTÁZKA A ODPOVĚĎ

Ptají se, proč se mi zachtělo v zelené hory se uchýlit sem
Směji se, odpověď nedávám, tak volno a lehkost je
v srdci mém
Po vodě květy broskvoní plynou, neznámo, kam jdou a mizí
Tam někde mimo svět lidí jiná jsou nebesa a jiná země

ŤIA Č'

V PA-LINGU SPOLU S LI POEM A PŘÁTELI
NA JEZEŘE TUNG-TCHING

I

Na řece se teď zas spolu setkáváme, co jsme se kdesi společně natoulali!
Na horu Siang v dáli utkvěle hledíme, zármutek k zalknutí v srdci pálí
Zářivá luna a podzimní vánek na vodách jezera Tung-tching
Osamělá labuť list ze stromu setřásla a malý člun spadale listí halí

II

Břeh hustě zarostlý kleny, tolik listí už vítr z nich svál
V podzimních vodách jezera Tung-tching s večerem vlny se zvedají v val
Ve chvíli nálady lehký člun nedbá, zda blízko pluje či v dál
V bělavých oblacích luna nad krásnou paní řeky Siang probouzí žal

III

Na březích řeky už mají jíním těžké listoví kleny
Při mělčině už žlutě zlátnou v trsu chryzantémy
Ač slunce už zapadá, na lehkém člunu dychtivost neutuchá
Jak skvělé myšlenky o říši a jaké plány jsou tu vysloveny!

S PŘÁTELI ŤIA A CHUA
NA JEZEŘE TUNG-TCHING

I

Na západě Tung-tching vidět řeku Čchu dělit svůj proud
Vody končí u jižního nebe, oblak nelze dohlédnout
Slunce za Čchang-ša zapadá, podzimní barvy se tratí
Nevíme, kde paní řeky Siang se smutkem vzpomenout

II

Nad jižním jezerem mlha, už se podzim chýlí
Nechat se proudem nést k nebi až možné se zdá v tuto chvíli
Na jezeře Tung-tching nyní v jasném svitu luny
Za člun koupíme si víno na okraji oblaků bílých

III

Lojangský skvělý talent k Siang vyhnán za pokání
Jüan-li ve člunu s ním; jak nesmrtelní v luny blyskotání
Když si Čchang-an připomenou, oběma se jim chce smát
Kde je západ na obloze, nemají teď ani zdání

Dcerky císaře – O-chuang a Nü-jing, dcery pololegendárního císaře Jao, který vládl ve třetím tisíciletí př. n. l., byly provdány za císaře Šuna, jeho následovníka. Starší, O-chuang, se stala první, mladší, Nü-jing, druhou ženou. Vypráví se, že císař Šun náhle zemřel na cestě krajem blízko řeky Siang a byl tam pohřben. Obě jeho ženy ho oplakávaly tak hojnými slzami, že jimi skrápěly traviny i keře. Slzy ulpívaly na listech bambusu a od té doby v tom kraji roste druh bambusu s kropenatými listy. Obě sestry se staly božstvy řeky Siang. Podle pověstí byly pohřbeny na ostrově Siang-šan na jezeře Tung-tching. Vypráví se také, že ve třetím století před naším letopočtem byl císař Čchin Š'chuang zahnán silným větrem k tomu ostrovu, když se plavil přes jezero. Velice ho to rozhněvalo a přikázal na znamení trestu pokácet na ostrově všechny stromy i keře. Svahy hory, pod níž podle pověsti sestry odpočívají, zbaveny zeleně svítily do daleka červeně obnaženou půdou.

IV

Svit lije podzimní luna na Tung-tching v západním kraji
Na sever od Siao a Siang časní čápi vylétají
Člun opilých hostů plný, zpívají o bílém chmýří
Nevnímají, jak jim rosa s jíním podzimní šat pronikají

V

Dcerky císaře k řekám Siao a Siang vydaly se a už nevrátily
V jezeře se rozplynuly s podzimními travinami
Jezero je zahubilo, teď prostírá nefritové zrcadlo
Vrací obraz zelený a rudý; jejich hora oči mámí

VPODVEČER PROCHÁZÍM POD JIŽNÍ HOROU,
TAMĚJŠÍ HORAL MI NA SKLONKU DNE
POSKYTNE NOCLEH A HOSTÍ MNE VÍNEM

S večerem scházím z nefritově zelených hor dolů
Horská luna vrací se a sestupuje se mnou spolu
Ještě se ohlížím po cestě, kterou jsem přišel
Hlubokou modř ledňáčková zeleň protíná šikmo při vrcholu
Za ruku veden došel jsem až k domu rolníka
Malý chlapec proutěná vrátka mi otevírá již
Zelený bambus dere se na skrytou pěšinu
Temně zelené šlahouny po šatě poutníka hmatají výš
Slovy uvítání přístřeší se mi dostalo tady
Lahodného vína teď spolu zvedáme k přípitku číš
Předlouhou píseň sosnový vánek zpívá
Pak nápěv končí, na řece hoří už jen pár hvězd
Já jsem se opil, tobě je veselo
V radosti oba jsme vzdáleni všech matoucích cest

NA JAŘE JDU K HORSKÉMU ÚDOLÍ
LUO-FU-TCHAN

Se zpěvem vcházím do ústí údolí
Cesta tu končí, nikdo z lidí výš ještě nestoupal
Chytám se skalních stěn, obcházím příkré strže
Sleduji zákruty říčky, vodou se brodím dál
V puklinách mezi balvany skal oblaka vzcházejí
Člověka tu mezi květy zmámí zvláštní nálada
Dlouho tu prodlévám v dychtivém okouzlení
Za řetěz horských vrcholů slunce zapadá

NOC S PŘÍTELEM

Zahnal jsem dočista tisíce dávných smutků
Teď tu sta konvic pijeme bez umdlení
Laskavá noc přeje volně z úst plynout slovu
Měsíc bílý jak květ – spát ani pomýšlení
Na pusté hoře když opilí uléháme
Zem za podušku, nebesa za přikrývku máme

NA NOC KOTVÍM U HORY CHUANG
A NASLOUCHÁM, JAK KDOSI PROZPĚVUJE
V NÁŘEČÍ KRAJE WU –
POTKÁVÁM ČTRNÁCTÉHO JINA

Kdo to tu z Wu-chuej včerejší noci vyzpěvoval?
Vítr se zdvihl v tisíci divokých stržích a pustými lesy se hnal
Draci se lekli, báli se ve vodě ulehnout k spánku
Opice kvílely, co chvíli slyšet pod sněžným vrcholem
tón, který štkal
Nocoval jsem u hory Chuang ve svitu luny na nefritové říčce
Naslouchal, až loutna mezi sosnami docela utichla
a nezněla dál
Jitro přišlo, a vskutku, byl to ten poustevník,
skrytý v modravém kraji
Koupil jsem víno, podal mu misku s bělostným prosem,
ať se mnou se nají
Napůl už rozjařen vínem přehluší v zpěvu
svým hlasem řeky a moře
A když pak zesmutní, má se hned k poháru,
v němž smutek se ztají

S DVANÁCTÝM SIA VYSTUPUJI NA VĚŽ
V JÜE-JANGU

Z věže je pohled na celičkový Jüe-jiang
Říční proud točitý, jak do jezera Tung-tching vtéká
Divoké husy odnášejí s sebou, co srdce trápí
Hory v sobě tají krásnou lunu, z nich vzchází k nám daleká
Mezi oblaky rozprostřeny rohože a sedátka
Na nebi spolu si měníme číše, každý zas pozvedá ji
Když už jsme zmámeni, svěží vánek se zdvihá
Ovívá nás, rukávy jak v tanci vlají

OPILÝ PÍŠI NA ZEĎ WANG CHAN-JANGA

Jsem jak pták tetřívka
Co letí k jihu a k severu nechce zamířit let
Co chvíli vyhledám prefekta Chan-janga
A když se opiji, lunou vracím se zpět

ČEKÁM NA VÍNO A NEPŘICHÁZÍ

Nefritová konvice ušlechtilé myšlenky navozuje
Poslal jsem koupit víno, jak dlouho se opožďuje!
Horské květy se na mne usmívají
K ústům přiložit pohár pravá chvíle teď je
Večer popíjím u východního okna
Toulavá žluva zas tady poletuje
Jarní větřík dělá společnost mně opilému
Dnes víc než kdy jindy nám spolu dobře tu je

ČISTÉMU

Ve vůni omytý, nenadzdvihuj čapku!
Orchidejí skropený, neroztřásej šat!
Tento svět si protiví přespřílišnou čistotu
Vznešenému nejlépe je záři zastírat
V Cchang-lang žije stařec rybář
Spolu s tebou k němu zpátky navrátím se rád

PSÁNO, KDYŽ JSEM SE OPIL V LU
V PROSTŘEDNÍM HLAVNÍM MĚSTĚ
NA VÝCHODNÍ VĚŽI

Včera na Východní věži zpil jsem se, jak jsem si přál
Když jsem se navracel, klobouk stužkami nahoru
jsem zřejmě dal
Kdosi mi pomohl nasednout na koně
Vždyť já se neprobral, ani když z věže jsem sestupoval

S pěti vévody a sedmi princů – za chanského císaře Čcheng-ti (32–6 př. n. l.) bylo v jednom dni pěti nepřímým příbuzným uděleno vévodské léno, říkalo se jim „pět vévodů“; v době Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.) bylo v zemi sedm nejmocnějších šlechtických rodů, všechny byly spřízněny po přeslici s rodem císařským – říkalo se jim „sedm vznešených“, „sedm princů“. V literatuře se výrazu „pět vévodů, sedm princů“ užívalo běžně k označení nejmocnější šlechty země.

Čang-tchaj – vžitě označení sídelního města dynastie Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.) Čchang-anu; v literatuře starého slavného názvu Čang-tchaj užíváno s oblibou k obdivnému označení starobylého a významného města, skvělého ruchem a nádherou dvorského života.

Žlatý kohout – ve starých dobách se konalo udělení velké amnestie tradičním ceremoniálem: ti, kterým měla být milost udělena, byli shromážděni před císařským palácem, na dlouhou tyč byl připevněn ze zlata zhotovený kohout, byl zdvižen nad zástup a četlo se udělení milosti. Obřad byl založen na dávné víře lidu ve vliv hvězdy Nebeského kohouta – změna polohy prý věstila dobro, všeobecnou milost.

VYHNÁN DO JIE-LANGU VĚNUJI
VÁŽENÉMU SINOVI

V Čchang-anu mezi květy pod jívami zpílí
S pěti vévody a sedmi princí jsme z pohárů společně
vínó pili
Hrdí povahou, nechvěli jsme se zdaleka před těmi
vznešenými
Sami skvělí a vtipní, za kým bychom tam vlastně
pozadu byli?
Tys, příteli, měl ruměné tváře, já mlád byl ve všem a vším
Koně k Čchang-tchaj jsme poháněli bičem zlatem ozdobeným
Své eseje jsme předkládali císařskému trůnu jedině
Písně a tance dlouho nás zdržovaly na želví hostině
Říkali jsme si, že tomu věčně tak bude, žádný strach
Jak jsme jen mohli tušit, že tráva se rozchvěje a vítr
zvedne prach!
Průsmykem Chan-ku koně barbarů Chu vtrhli potají
V paláci Čchin broskvoně a švestky vstříc jasu vzkvétají
A já se trápím, do dále vyhnán, do Jie-lang musím jít
Kterého dne zlatý kohout dá milost se navrátit?

ŽENĚ NA ROZLOUČENOU,
KDYŽ SE VYDÁVÁM NA CESTU POVOLÁN DALEKO

I

Královským rozkazem povolán odcházím,
nevím, zda zpátky kdy přijdu
Zítra se po ránu rozloučím, odejdu, z Wuského
průsmyku vyjdu
Z vysokého paláce z bílého nefritu mne v dáli nedohlédneš
Na horu Vyhlížení muže vystoupit musíš, když touha
po mně zbaví tě klidu

II

Vycházím ze vrat, žena mne silou za šaty táhne,
odejít brání
Ptá se, za kolik dní se vrátím ze svého cestování
„Až přijdu zpátky, budu-li u pasu mít zlatou pečeť
Jistě se nestane, že bys jak Su Čchinova žena od stavu
nevzhlédla ani!“

III

Palác zeleně zdobený a zlatých stupňů řad
Kdo to tam sám štká za noci, opřen o křídla vrat?
Za noci sedává u zchladlé lampy, až luna s úsvitem splyne
Šňůra za šňůrou slzí, na západ od Čchuského průsmyku
oči si vypláču snad

MĚSÍC NAD PRŮSMYKEM

Nad Nebeskou horou jasný měsíc vstal
Obklopený mořem oblak v nedohlednou dál
Prudký víchr přihnal se přes desetitisíce mil
Přehnal se průsmykem Jü-men, jenž mu v cestě stál
Z hory Paj-teng dolů Chanové sestupují
Od zálivu Čching-chaj Chuové jdou vpřed
Odedávna odtud, kde se krutě válčí
Nevidět nikoho zpět se navracet
Cizí vojáci k hranici vyhlížejí
Myslí na návrat tak mnozí s tváří zachmuřenou
Ve vysokých domech této noci
Povzdechy a stony jistě neustanou!

NOVOLUNÍ

Nefritová žába luna se vynořila z moře
Když bílá rosa smáčí květ
Na kraji oblak narostly větru drápy
V písek se vpíjí jak obočí jemná linie vod a víc ji nevidět
Vrcholí radost těch, kdož hudbou fléten a strun se baví
K smrti smutní jsou chlapci, co v kruté bitvy jdou
Zbaven potěšení západních zahrad, daleko od nich vzdálen
Do větru sám hlasitě si říkám báseň svou

TVŮJ KŮŇ JE RYZÁK

Tvůj kůň je ryzák
Můj kůň je bílý
I když se barvou naše koně liší
Naše srdce se v ničem neliší, můj milý
Společně jsme se oba pro radost projížděli
Ve dvou po luojangských cestách jezdívali
Dlouhé meče blýskaly se ve sluneční záři
Vysoké klobouky tak pyšně vynikaly!
Každý měl plášť z kožešiny v ceně nejmíň tisíc zlatých
Oba bývali jsme hosty pěti princů vznešených
I sám lítý tygr padne někdy v nastraženou jámu
I chrabrý muž ocitne se bez své viny v nesnázích
Když se nejlepšimu z přátel nedaří a špatně vede
Jak bych mohl já být šťasten z úspěchů a zdarů svých?

PŘENOCUJI NA OSTROVĚ BÍLÝCH ČÁPŮ
A POSÍLÁM BÁSEŇ PŘÍTELI

Ráno u brány Červených sýkorek jsme se rozloučili
Navečer na noc zůstal jsem na ostrově Čápů bílých
Odlesky vln kolébají mořskou lunu
Světla hvězd do věží hradeb vstupují teď v tuto chvíli
Hledět na krásu Ťin-lingu v jeho majestátu
Je jako vzpomínat na smutek nefritového stromu
v roztesknění

Působí marně, že do duše vkrádá se sen
Převracím se a cítím, že se mi dnešní noc v podzim mění
Zelené vody chápou, nač myslím tu v osamění
Pro mne na severozápad plynou a prostírají lesk
Hlasem, co uvnitř nefritové loutny zní
Po vlnách do dále rozlitých posílám ti, příteli, svůj stesk

VYKLEPÁVÁNÍ ŠATU

V ložnici krasavice, ještě jí dvacet let není
Svráštělé obočí, tykadla motýlí, v zrcadle zhlíží se v osamění
Nad řekou s jarem se vracející vlaštovky spatřila znenadání
Dostala od nich na bílém hedvábí v zobáčku
v oblacích nesené psaní
Rukou jak nefrit bělostnou otvírá pečeť a dlouze
povzdychne si
Bláhový manžel na sever od řeky dlouho, ach,
ještě sloužit musí
Deset tisíc mil tam u hranic řeka, voda se k severu ztrácí
Chtěla bych dát se nést po vlnách do Čung-čou
v páru jako ti ptáci
Ty, milý, tam u kraje oblak černé otěže svíráš,
koně pohání spěch
U mne tu na temně lakované věži paláce raší zelený mech
Nahoře na věži za jarního větru, když slunce chýlí svůj jas
Kdo může v zrcadle popatřit na můj ztrápený vlas?
Za svítání hvizd fléten a píšťal provází padání květů

Za noci k jasné luně se nese vyklepávání vojenských šatů
Luna tak vysoko, vysoko stojí, vodní hodiny měří čas líně
Šňůrkový závěs z pravých perel zakrývá vchod
do voňavé síně
Nakřivo visí drahocenné závěsy, naschvál je shrnuji,
staženy jsou
Napůl si protivím v drahocenné schránce vůni
všech vůní cizokrajnou
Nefritem rudým zdobené lože, drahocenné závěsy
hedvábným třpytem mne zvou
Ve svícnu plamen svíce mihotavě ozařuje ložnici opuštěnou
Zas zlaté nůžky do rukou беру v odhodlání
Na tebe, milý, jen čeká tu polštář k milování
Ve dvoře orchideje do poslední otrhány,
tebe však nevidět, milý
Červeným šátečkem stírám si slzy, rodí se, jak by
v nekonečnu oblak pramenily
Jestli zas budeš muset příštího roku s vojskem k hranici
putovat
Tam u Jang-tchaj obláčkem, milý můj, já chci se stát!

ZA MĚSÍČNÍ NOCI NA ŘECE
POSÍLÁM PŘÍTELI

V lehkých poryvech říční vítr se zvedá
Tichými závany jezerní stromy jak v podzimu svál
Stoupám na příď za krásné průsvitné noci
Zavěšená plachta unáší lehký člun v dál
Luna sleduje jemně zelené hory a kolem se točí
Vody splynulé s blankytnou oblohou řinou se v kraj
Nekonečně jak mezi hvězdami cítí se řeka
A já jen cítím teď, kterak je tajemný Oblačný háj
Cesta zpět náhle do šíra vlny tu valí
Plynoucí proud běží mohutný k daleké dáli
Marno je rmoutit se, že vadnou orchideje
Tu píseň „Sbírání vodních ořechů“ vyvolá smutek a vzdech
Písčinu vzadu zaclání strmý točitý břeh
Její jas hladina před ní obráží v zvlněném zrcadlení
Vzpomínám na tě, příteli, sejít se nemůžeme
Do dáli hledět jen přidává tesknotu z odloučení

- Pan Ĵūan* – Ĵūan Ťi (210–263), jeden z básníků skupiny „Sedmi mudrců bambusového háje“. Miloval hudbu, sám dobře hrál a jeho verše vynikají melodičností.
- I a Čchi* – Po I a Šu Čchi. Žili na konci vlády dynastie Jin a na počátku vlády dynastie Čou (kolem 1120 př. n. l.). Ve změně dynastií viděli „násilí nahrazené násilím“. Odmítali cokoli přijmout od vládce uplatňujícího násilí. Odešli do hor a po čase tam zemřeli hladem.
- Mej a Ma* – básníci Mej Šeng (219?–140 př. n. l.) a S'-ma Siang-žu (179–117 př. n. l.). Když král Siao z Liang zřídil oboru, zval tam vynikající muže té doby, literáty a učence. Těm, kteří se tam často shromažďovali, se začalo říkat „Hosté z obory Liang“. Mej Šeng a S'-ma Siang-žu byli z nejslavnějších představitelů této skupiny.
- Východní hory* – hory v dnešní provincii Če-ťiang. Básník Sie An (320–385), významný literát a později vysoký hodnostář, tam žil samotářsky v horách, vzdálen světa až do svých čtyřiceti let. Nechtěl odtamtud vyjít a přijmout nabízená úřední místa. Byl oblíben pro svou čestnost a lidé litovali, že odmítá, a stále na něho naléhali slovy: „Když takový člověk odmítá vyjít, co bude s prostým lidem.“ V místech, kde žil, je slavná roklina Růží a jím zbudované stavby síň Bílých oblak a síň Jasné lunny. Sie An se prý obklopoval zpěvačkami a tanečnicemi tak krásnými, že se o nich věřilo, že jsou víly.

ZPÍVÁM O OBOŘE LIANG

Plavil jsem se po Žluté řece ode dvora v sídelním městě
Zavěsil jsem rohož, abych se přes vlny spojené v pásma hor
přeplavil v jiný kraj
Nebesa bez konce, vody do šíra zmrzí se v dalekém putování
V hledání památek dávných dob nejprv jsem dorazil
k paláci Pching-tchaj
Pching-tchaj vyvolá v člověku smutné a tesklivé rozjímání
„Píseň o oboře Liang“ při víně složil jsem tady
Vzpomněl jsem u zpustlého jezírka na ódu od pana Jüana
A říkal si zpěvavě „V mohutné vlny se zdvihají zelené vody“
Zelené vody rozlité v nedohledno, dávný kraj kouzlem
mne raní
Cesta je daleká, na západ vrátit se zdaž se mi splní
kdy přání?
Lidský život když snadný má úděl, zdaž nezná trápení?
Tak piji lahodné víno a na věž stoupám v zamyšlení
Služebné děvče v plochem klobouku ovívá mne
velikým vějířem

Pátý měsíc a není horko, že váhám, zda svěží podzim už není
Na nefritové misce podávají hrst jahod červených
Sůl z Wu se podobá květu, jako květ bělostně září,
bílá jak sních

Beru si špetku soli, chápu se vína a jen popívám
Nenapodobuji vznešenou zdrženlivost I a Čchi
Lidé minulých dob, chabří, Sin Ling-tüna si vážili
Dnešní lidé orají a sázejí na půdě jeho mohyly
Zašlé zdi obory obražejí lunu nad nefritově zelenými horami
Věkovité stromy do oblak z hory Zeleného platanu
už zcela vstoupily

Trůn a palác krále z Liang, kde dnes jsou?
Mej a Ma už dávno odešli, více tu být nemohou
Stíny gest tance, písni zvuk, rozptýleny ve vodách jezírka
Marně s vodami řeky Ka na východ k moři odplynou
Ponořen v myšlenky na toto vše jsem a slzami vlhne mi šat
Za zlato koupil jsem zmámení vínem, ještě se odtud
nemohu odpoutat
Jeden přes druhého křičíce „Hod šestku!“ anebo
„Pět bílých!“

Rozdělili jsme se ve dvě skupiny opojeni prchavou chvílí
Opojeni prchavou chvílí
Zpíváme bez přestání
Po vůli mysl rozmáchlou v rozjaření
Ve Východních horách dlít, však jednou vyjít z nich
Chtít lidu pomoci, dát souhlas pozdě není!

ZA PODZIMNÍHO VEČERA STESK Z CESTOVÁNÍ

Chladivý vánek přes podzimní jezero běží
Jak mne ovívá, stesk po domově zvedá zas, trýznivě svěží
Jde hora za horou, bez konce míjejí v čase
Plynoucí vody, což tam, kde vytryskly, se kdy navrátí zase?
Oči barev podzimních oblak jsou plny
Srdce je zjitřeno paprsky zářivé luny
Voňavé traviny zanikly, oběti své křehké krásy
Bílá rosa se zimním šatem už pospíšila si
Za dlouhého snu Stříbrná řeka padá, však jaký to klam!
Minul už spánek, hvězd už je pořádku, jen tu a tam
Tajím svou touhu a stesk za svou starou domovinou
Kdo může setřít mi slzy, které se řinou a řinou?

V TCHAJ-JÜANU V ČASNÉM PODZIMU

Na sklonku roku vše, co kvetlo, vadne
Čas mívá jak zášleh ohně v plameni
Na hranicích časně nad vším zvítězilo jíní
Barvy oblak brodí se přes řeku v jeseni
Sny se víží k luně nad hraniční zdí
Mysl zalétá k domovu v rodnou zem
Jak vody řeky Fen toužím po návratu
Srdce teskné chřadne žalem každým dnem

Kuej-ti – starý název oblasti dnešní provincie Ťiang-su a severozápadního Če-tiang-u. V době Chan žil ve Wu v oblasti Kuej-ti muž jménem Ču Maj-čchen, vzdělaný, ale velice chudý. Prodával chrástí na otop a tak se živil. Jeho žena se za chudobu styděla, chtěla od něho odejít. Zdržoval ji: „V padesáti letech budu určitě bohatý a vážený, nyní je mi již přes čtyřicet, měj těch pár let ještě strpení! Až zbohatnu a dobudu důstojenství, všechno ti vynahradím.“ Žena však trvala na svém a odešla od něho. Nedlouho poté se Ču Maj-čchen stal guvernérem celé oblasti Kuej-ti. Jeho bývalá žena byla přítomna v zástupu vítajícím Ču Maj-čchena, když nastupoval úřad. Chtěla se opět k muži vrátit. Ču Maj-čchen poručil přinést džbán vody a rozlít do prachu před jeho vozem. Řekl: „Podaří-li se ti vodu sebrat zpátky do džbánu, můžeš se ke mně vrátit.“ Hořce plakala.

V NAN-LINGU ZANECHÁVÁM CHLAPCE
A ODCHÁZÍM DO HLAVNÍHO MĚSTA

Bílá domácí pálenka, do nitra hor se navracím
Žluté kuře nazobané prosa je nejtučnější na podzim
Nařizuji chlapci uvařit kuře a nalít pálenky bílé
Synek i dcerka mne tahají se smíchem za šat, zpívají,
překypují veselím
Hlasitě zpívám, už jsem se opil, po chuti chci se těšit sám
Zvedám se, tančím, posledních záblesků slunce, ještě než
docela zapadne, užívám
Není pozdě dát se v služby tomu, kdo deset tisíc vozů
řídí vůlí svou
Vezmu bič a na koně vsednu, vydám se na cestu dalekou
Hloupá žena z Kuej-ti pohrdala Maj-čchenem
I já, abych do Čchi šel, teď se loučím s domovem
Pozvedám hlavu v hlasitém smíchu k modrému nebi
a vyjíždím už ze svých vrat
Cožpak jsem jeden z těch, co dožijí mezi plevem?

VĚČNĚ MARNÁ TOUHA

Barva slunce se vytrácí, dech mlhy do květů pad
Měsíc je jasný jak bělostný hedváb, trápím se, nemohu spát
Loutna z Čao začíná tlumit své struny na pražci fénixovém
Citera z Šu na strunu milostného kachního páru chce hrát
Ta melodie smysl má, jejíž nikdo z lidí nezmění nikdy snad
Chci spolu s jarním větrem poslat ji k Vlaštovčí hoře
Myslím teď na tě, daleko, daleko dělí nás
nebes blankytné moře

Z vln očí protáhlých kdysi
Pramen slzí teď tu tryská
Nevěříš-li, že se tak trápím
Vrať se a pohlédni na mne před jasným zrcadlem zblízka

MILOSTNÁ VE STYLU PÍSNÍ ZEMĚ ČCHU

Nejdeš, ach, stále nepřicházíš!
Marně se vrší trápení, hromadí touha, sám jsem,
bezradný nad sebou
Slunečný oblak sotva odplynul
Už daleko na hoře Wu je oddělen zelenavých vod
nesmírnou záplavou
V barevně vyšitých pokrývkách tolik jsi zůstavila vůně!
Za noci přál bych si usnout, ach, zemdlený touhou mučivou
Zjitra k zeleně zdobené bráně koně poháním cvalem
Smutný a zklamaný prázdnou a pustou ji nacházím
po chvatu nedočkavém
Tolik jde nebem plynoucích oblak, ach, mluvit k nim
neumím
Roztrpčen nad tím soužím se v skrytu, přemožen žalem
S dopisem ode mne v zobáčku azurového ptáčka chci
k tobě vypravit
Protiví se mi samotnému spávat, trápí mne tak osaměle žít
Jak je to kruté, že my dva jsme odloučení!

I když se za tebou ve svých snech vydávám, jen málo
spolu můžeme být
Dlouze vzdychám, slzy mne přívalem zaplavily
Trhám ten nejvonnější z květů, jak tvoje tvář
je nefritově bílý
Posílám ti ho po letícím ptáku a upřeně dívám se za ním
Že slunce k západu klesá, smutek se do srdce vkrádá
Chtěl bych, aby ten květ s kořenem spolu zemřel
podzimně zvadlý
Ne aby byl tím, co od stvolu oderván po větru
prázdnem letí a padá

O ŽLUTÝCH KVĚTECH

U řeky Luo rostou žlutě kvetoucí stvoly
Žluté květy se překrývají a vše svou změtí halí
Ze zeleného přítmí vzpřahují dlouhé šlahouny
Vinou a plazí se několik set stop po okolí
Něžná žena bělostné ruce nezastaví
Trhá a váže, aby jemné i hrubší plátno tkala
Ušit z něj šat, lepší aby po celé zemi pohledala
Daleko poslán k cizím lidem v zemi od slunce na jih
V Cchang-wu hvězda Velkého ohně padá
Letní oděv moudrý nevážně neodkládá
I když už minul čas jeho užívání
Přece nese stopy ženiných bílých dlaní

TU FU

ZDÁ SE MI O LI POOVI

I

Když nás rozloučí smrt, zdušíme snad ještě vzlyk
Když nás odloučí život, pak věčně trýzní žal
Z horečnatých krajů od řeky na jih
Zprávu ani list od vyhoštěného druhu jsem nedostal
Dnes můj milý přítel za mnou přišel ve snu
Jak věčně naň myslím, to zřejmě dokazuje
Bojím se, že duše živého to však není
Cesta tak daleká je, nevím, zda ještě mezi živými je
Kudy duše šla sem, kleny zelenaly
Kudy zpět půjde však, černá horský hřbet
Tys, můj milý, uvízl přec v síti práva
Jak bys směl z ní, křídla volná, vyletět?
Každý kout trámův teď prozářila klesající luna
Zdá se mi, že tvář tvou osvětlila, jsi tu, nebo je to klam?
Řeky hluboké jsou, vlny vzduté, divé
Nevydávej se v moc vodním nestvůrám!

II

Prchavá oblaka plynou a míjejí po celé dny
A poutník daleký se stále nenavrací
Tři noci za sebou o tobě se mi zdá
Jak věrný a vřelý cit je naše přátelství, se v tom zračí
Pokaždé když loučil ses, váhal jsi odejít
Hořce jsi říkal mi „Vrátit se není snadné“
Řeky a jezera zvichřené ve vlny
Člun i vesla mohou pohltit hloubky zrádné
Ve vratech na odchodu hlavu bílou jsi prsty probíral
Jak by tě zklamalo všechno, co v životě sis přál
Úřední klobouky nádherou plní sídelní město
A jen ty jediný smutný a zarmoucen strádat máš dál
Kdo mi chce namluvit, že síť je široká?
Na prahu stáří už a život tvůj ohrožen
Sláva, byť trvala desetitisíce let
Marná a vzdálená, má-li až posmrtným být údělem!

POSÍLÁM TU FUOVI Z MĚSTA ŠA-ČCHENGU

Proč jsem sem vůbec kdy přišel
Od všeho vzdálen tu ve městě Ša-čchengu trávit čas?
U městských hradeb starý strom
Za slunce západu vydává táhle podzimní hlas
Vínem z Lu v samotě nelze se opít
Písně z Čchi zbytečně vzbouzejí cit
Myšlenky na tebe jak vody řeky Wen
Mnohé a vzbouřené k jihu se berou a je jim daleko jít

LÁMÁNÍ JÍVOVÝCH VĚTVIČEK

Splývavé jívy hladí zelenavou vodu
Mávají vstříc krásné ženě v ten jarní roku čas
Květy září bíle jak sníh v průsmyku Jü-kuan
Listoví teple vlahé jak před zdobeným oknem mlhy pás
Krásnou ženu pouty ovíjí věčné vzpomínání
Při pohledu na květ jívy smutkem srdce zabolí
Přitáhne větvíčku, odlomí barvy jara
K bitevnímu poli před Lung-tching je pošle do dáli

Wang Cchan – básník (177–217), nejvýznamnější představitel slavné skupiny Sedmi mistrů období Tien-an. Patřil k družině generála Cchao Cchao, byl jedním z jeho rádců. Zemřel při vojenském tažení na jih proti státu Wu. Jeho nostalgická báseň „Výstup na věž“, naplněná steskem po rodném kraji, je velmi slavná a často připomínána. Srv. pozn. ke str. 80.

VYPROVÁZÍM DO PA-LINGU A LOUČÍM SE

Vyprovázím tě, příteli, až k pavilonu u Mohyl v Pa
Řeka v Pa valí se rozvodněná a dravá
Nahoře bez květu strmí tu starý strom
Dole srdce jitřící zelená jarní tráva
Ptám se tu lidí z Čchin na cestu, kudy jít?
Říkají, že po staré cestě, po které Wang Cchan
šel k jihu, po žádné jiné
Dojde se po ní až k Západnímu sídelnímu městu,
ta stará cesta se horami vine a vine
Nad purpurovým palácem císaře slunce zapadá,
prchává oblaka vzcházejí v šeru
Právě tu, na místě, kde dnešní večer srdce smutkem drásá
Stará píseň o loučení, tak nanejdříve teskná, zní,
že naslouchat těžko je věru

Prvopočáteční chaos – výraz užívaný ve starých filozofických dílech. Podle nich dávno předtím, než vznikla země, nebesa a všechno živé, bylo jen prvopočáteční fluidum, bez tvaru a zvuku, bez hranic, v nepřehledném chaosu. Nebesa i země i všechno živé z něho povstalo a bralo z něho svou podstatu.

Lu Jang – postava ze starých bájí. Vypráví se, že jednou měl své síly v zápase s jiným silákem, Chan Kouem. Ještě nebylo zřejmé, kdo z obou bude vítězem a kdo poraženým, když už se slunce chystalo zapadnout. Tu Lu Jang máchl kopím proti nebi a donutil slunce ještě setrvat, aby mohli zápas dokončit.

O VÝCHODECH A ZÁPADECH SLUNCE

Ve Východním zálivu vzchází slunce vzhůru
Jako by z hlubin země stoupalo do azuru
Přejde nebesa, v Západním moři utone
Šestero draků, jimž je domovem, zdaž živo zůstane?
Jejich počátek i konec trvá, jsou věční a stálí
Nebýt prvopočátečního chaosu, jak by se lidé tu vzali?
Traviny nikdy nepřestanou s jarním větrem kvést
A stromy netrápí pod zimním nebem opadávat
Kdopak by mohl mávnutím biče koloběh čtyř ročních
období rychleji hnát?
Deset tisíc věcí v radostné pohodě, všechny se řídí svou
přirozeností

Slunce! Si Che!
Soulad a spravedlnost!
Proč bych měl utonout ve vlnách chaosu nevázanosti?
Jakou ctnost Lu Jang projevil?
Vržením kopí slunce zastavil

Jednat proti Cestě, nebi vzdorovat
Falše a omylu je v tom bez hranic
Se vším vesmírem, co znám, pokorně splynu
Vědomě a odevzdaně v prapůvodní nic

VĚČNĚ MARNÁ TOUHA NEUSTÁLÁ

Věčná touha po tobě a stesk
V Čchang-anu dni mé dlouhé jsou
U roubení zlaté studny zpívají cvrčci píseň svou
Lehká jinovatka studí, tak studí, rohož má barvu mrazivou
Osamělá lampa jasná není, z touhy chce se mi umřít
Shrnuji závěs, na měsíc hledím, jen vzdychám osamělý
Od krásné ženy podobné květu pásma oblak mne dělí
Nahoře z temné tmy vysoké nebe se klene
Dole ze zelenavých vod mohutný shluk se žene
Nebe je bez konce, cesta je daleká, těžko je doletět duši
Ani ve snu blíž k tobě nepřijdu, sníh uzavřel
průsmyky pevně

Věčná touha po tobě a stesk
Rve na kusy srdce i nitro ve mně

Drak světla – bájný drak, zosobnění světla. Podle starých pověstí dlí na nejzazším severním cípu země, kam nikdy nedosáhne sluneční paprsek; jeho tělo je dlouhé tisíc mil, jeho tvář má lidskou podobu, nemá nohy. V ústech mu plane věčně světlo. Když otevře oči, kolem se rozsvětlí, jako by se rozednilo, když oči zavře, nastává tma.

Brána mrazu – jméno bájně hory. Staré čínské pověsti vyprávějí o hoře nazvané Brána mrazu na dalekém severu.

O SEVERÁKU

Drak světla sídlí u Brány mrazu
Vydává záři, jako když jitro vzchází
Slunce ani měsíc proč v jasu nedojdou až sem?
Jen severák burácející hněvem z nebes sem přichází
U Vlaštovčích hor sněhové vločky jak vzduuté plachty jsou
Poryv za poryvem na palác Süan-jüan vichr je žene
Tesknící žena v Jou-čou v dvanáctém měsíci
Nezpívá, nesměje se, obočí – pár křídel motýlích –
zachmuřené

Opřena o veřeje vrat vyhlíží mimojdoucí
Myslí na manžela, jak u Dlouhé zdi býval zlou
zimou utýraný

Když se loučil a meč si bral, aby šel hranici bránit
Zanechal doma toulec, zlatem zdobený, jak tygří kůže
pruhovaný

Uvnitř dva šípy zdobené bělostným peřím
Pavouci sítí vše opředli a na ní spousta prachu narůstá
bez ustání

Šípy tu dávno jsou zcela nadarmo
Muž v bitvě padlý se nevrátí, nesáhne po své zbrani
Nesnese hledět na žádnou z jeho věcí
Pálí je, už jenom popel je z nich
Žlutou řeku možno snad zastavit hrází nanosené hlíny
Těžko však potlačit hoře, když duje severák a nese
bouři a sních

HODUJEME S VOJENSKÝM POBOČNÍKEM
ČENGEM U HORSKÉ TŮNĚ

Leká tě, že konec nastává svěže zeleným travám
Bojím se, že se má ruměná tvář pozvolna mění
Se smutkem hledíme, jak chmýří topolů víří
Spolu tu popijme vína, stejní oba, pro totéž zneklidnění
Hlas písni provází klesající slunce
Tančící stíny už čirou tůň obklopily
Dnešního večera nevyprázdniš-li pohár
Koho bych pozvat měl, ať se mnou veselí sdílí?

SETKÁNÍ

Vody přílivu k moři se zpátky vrací
Vyhoštěný přece navrátil se domů zas
Když se takto setkáváme, vzpomeneme na strádání
Slzy bez konce jak tříšť příboje jižních moří zalévají nás

TOUŽENÍ PO MILÉM SLOUŽÍCÍM NA HRANICÍCH

Kdy jsi se se mnou rozloučil loni
Ty, jenž jsi v dáli?
Nad travou v zahradě jižního dvorku
Tenkrát si motýli v letu hráli
Jaké je letos období?
Teď, kdy srdce vzpomíná tebe?
V západních horách bílý sníh
Zatmívá oblaky nebe
Odtud je k hraničním průsmykům
Dlouhých tři tisíce mílí
Poslala bych ti dopis či vzkaz,
Jak bys je dostal však, milý?

V JÜE SE OHLÍŽÍM DO MINULA

Král Jüe se vrací, když docela rozdrtil Wu, ten mocný stát
Oddaní bojovníci k domovu táhnou, každý má
z brokátu šat

Kde jarní palác a trůn jak květy plnily ženy
Dnes už jen koroptve je vidět poletovat

NA VĚŽI ZÁPADNĚ OD HRADEB ŤIN-LINGU
SI V ZÁŘI MĚSÍCE ŘÍKÁM VERŠE

V Ťin-lingu za tiché noci svěží vánek vstává
Sám stoupám na věž a hledím ke krajům Jüe a Wu
Bílými oblaky prozářené vody kolébají pusté hradby
Bělostné rosy kanoucí kapky skrápějí podzimní lunu
Ve svitu luny tu ponořen v myšlenky dlouho prodlévám
Z těch dávných, co byli mi blízcí, tu nikoho nepotkám
Chápu slova „čirá řeka průsvitná jak hedvábí“
Na Sie Süan-chueje dlouze při nich vzpomínám

Písky z Chu – obrazné vyjádření pro napadení vojáků Chu v době vzpoury generála An Lu-šana. An Lu-šan byl původem z území Chu, ve vojsku, kterému velel, shromažďoval vojáků nečínského původu, zejména příslušníky kmenů Chu.

Když pije víno – v době Chan žil pan Čchen. Vášnivě rád pil a rád se obklopoval hosty. Když byla jeho síň plna hostů, dával pevně zavřít hlavní bránu a vyjmout z kočárů hostů zákolníky a vhodit je do studně, aby nikdo z hostů nemohl odejít dříve, než mu samému bude milé. Jednou byl mezi takto zadrženými hosty kurýr vyslaný k císařskému dvoru ve velmi nutné záležitosti. Poslušen rozkazu kancléře spěchal splnit úkol. Nevěděl si jiné rady, jak se vyhnout zdržení, než že počkal, až pan Čchen byl zmámený pitím, a pak se odvážil vejít do vnitřních komnat domu. Vyhledal matku pana Čchena, vzdal jí náležitě pocty a svěřil se jí se svými nesnáze. Vyslechla ho a sama ho zavedla k zadnímu východu z domu a otevřela mu.

PÍSEŇ O BOHATÝRU Z FU-FENGU,
PRUDKÉM JAK URAGÁN

V Luo-jangu ve třetím měsíci písky z Chu všude letí
Za hradbami města Luo-jangu lidé hněvivě naříkají
V řece Tchien-ťin vlny plynoucích vod krví červenají
Bílé kosti jak zcuhané konopí kupí se v změti
Já také zamířil na východ do země Wu
Plynoucí oblaka ze všech čtyř stran přehradila mi obzor celý
Na východě, když slunce vzcházelo, se černí havrani
rozkřičeli
Když hradby ráno otevřeli, napadané květy shrnovali
křídly bran
Javory a jívy se dotýkají zlaté studny
Přišel jsem se opít do domu bohatýra z Fu-feng,
prudkého jako uragán
Bohatýr z Fu-feng je jiný než všichni, co je pod nebesy
nosí svět
Zdá-li se mu kdo povahou blízký, hory proň může přenášet
Vede si vždycky svobodně, nedbá příkazů generála
Když pije víno, jak by se mohl na lhůty kancléře ohlížet?

Čang Liang – byl jedním z velmožů ze státu Chan. Když císař Čchin Š'-chuang porazil stát Chan a ovládl ho, předsevzal si Čang Liang, že za útok na svou zemi stihne násilného císaře pomstou. Získal jednoho ze slavných siláků, aby císaře sledoval a pokusil se ho sprovodit ze světa. K atentátu došlo v Po-lang-ša, ale nezdařil se. Čang Liang se pak musel skrývat. Vypráví se, že v té době potkal na mostě přes řeku I světce jménem Chuang Š', Žlutý kámen, a učil se od něho umění zápasu a boje. Smluvili si spolu, že se opět sejdou po třinácti letech. Když minulo třináct let a Čang Liang odešel na místo určené schůzky, našel tam místo mudrce Chuang Š'a jen žlutý kámen. Vzal si kámen k sobě a prokazoval mu pocty po všechna zbývajících léta svého života. Když zemřel, pohřbili žlutý kámen spolu s ním. Stát Chan, ze kterého Čang Liang pocházel, byl podroben císařem Čchin. Když později Liou Pang vedl svá vojska proti moci Čchin, přidal se Čang Liang ke vzbouřencům. Vynikl v boji a upozornil na sebe úspěšnými vojenskými plány. Stal se vojenským rádcem Liou Panga. Když byla Liou Pangem nastolena dynastie Chan, byl Čang Liang spolu s těmi, kdo si dobyli o nový stát nejvíce zásluh, obdařen tituly, lény a jmenován jedním ze Tří hrdinů. Netoužil však užívat nabídnutých poct. Odešel do ústraní učít se moudrosti nesmrtelných. Vypráví se, že odešel ze světa lidí, následuje nesmrtelného Čch' Sung-c'a, nadaného vládou nad deštěm a sídlícího v horách Kchun-lun.

Čch' Sung-c' – podle pověstí žil v době bájného císaře Šen Nunga (2838–2698 př. n. l.). Když jednou postihlo zem dlouhé období sucha, byl povolán, aby přivolal déšť, protože byl znám svými kouzelnými schopnostmi. Naplnil vodou malou hliněnou misku, smočil v ní čerstvě ulomenou větévku stromu a tou pokropil zem. Okamžitě se shlukla hojná oblaka a spustil se hustý déšť, který naplnil řeky, až se vylévaly ze svých koryt. Od té doby byl Čch' Sung-c' nazýván bohem deště.

Na zdobených mísách lahůdky, shromážděno je mnoho hostí
Písně z Wu, tance z Čao, vonný vánek rozvívá tu
Jüan a Čchang a Čchun a Ling, slavní v době Šesti států
Upřímných srdcí, svobodné vůle, s tebou, příteli,
tolik si podobní
Každý z nich kdysi v síni míval na tři tisíce věrných,
všichni byli udatní
Zítřka však který z nich oplatí dobro, kdo ví?
V ruce dlouhý meč
Sotva obočí zvedne výš
V čiré vodě je bělostný kámen vedví již!
Svůj klobouk snímám
Vstříc se ti usmívám
Piji tvé víno
Pro tebe toto zpívám
Čang Liang, ještě než odešel s Čch' Sungem
Tam u mostu Chuang Š' by pochopil, co se děje v srdci mém

Koně z Taj – Taj, dávný stát na území severovýchodních krajů dnešní provincie Šan-si a části dnešní provincie Che-pej. Chovali se tam výteční koně, osvědčení v boji, schopní vojenského výcviku.

Vojska Wu – ve druhém roce vládní éry Č'-te tchangského císaře Siao-cunga, r. 757, byla podle císařského rozkazu přesunuta vojska čítající tři tisíce vojáků z kraje Wu, aby zasáhla v boji proti vzbouřeným vojskům vedeným An Lu-šanem na území dnešní provincie Che-nan. Císařská vojska procházela Sün-jangem, kde byl tehdy Li Po vězněn. Na rozkaz jejich velitele byl propuštěn, pozván do vojenského ležení a prý dokonce přizván k sestavování vojenských plánů tažení.

Šíp, jež snadno proniknou kámen – narážka na příběh o slavném chanském generálovi Li Kchuangovi. Vypráví se, že jednou za noci opilý Li Kchuang měl omylem velký kámen v trávě u cesty za přikrčeného tygra. Soustředil všechnu svou sílu, aby napjal luk a vystřelil na něj. A opravdu šíp pronikl hluboko do kamene, ani peří na jeho konci nebylo vidět. Druhého dne, když už věděl, že jde o kámen, nedokázal ho už prostřelit, ač se o to stále znovu pokoušel.

O JÜ-ČANGU

Vítr z Chu duje, pohání koně z Taj
Ženou se v houfu na sever, kde Lu má sráz
Vojska Wu jak spousty sněhu od moře
Na západ útočí, kdy nazpět se obrátí zas?
V polovině přechodu přes brod Čang-liao
Žlutá oblaka smutkem a bolestí pozbyla barvy,
jak cti když je zbaví

Staříčká matka se se synem loučí
Žaluje nebesům uprostřed niv plných divoké trávy
Bílý kůň krouží kol praporců vojenských šiků
Žalostně ržá a rád by přidal se k nim
Bělavý topol v posledním měsíci trpí
Časně opadal na hoře Jü-čang, odraným chřestí teď
většovím

Odjakživa byls jemný a vzdělaný člověk
Nikdy ses necvičil utínat hlavy a v zajetí brát
Abys císaře zbavil lítých vzbouřenců
Zdaž můžeš toužit po smrti v boji a nelitovat!

Čisté nadšení – šípy, jež snadno proniknou kámen
Nač mluvit o strachu, třeba se úzkostí hlásí
Vysoké lodi jak velryby letí
Zvedají vlny v jezeře, kam hvězdy padají a záři svou hasí
Tuto starodávnou píseň nelze až do konce hrát
Nebo všem vojákům ve všech třech vojích šedí
prokvetou vlasy

NASLOUCHÁM HŘE NA FLÉTNU
V PAGODĚ ŽLUTÉHO JEŘÁBA

Co jsem přišel do Čchang-ša a co stal jsem se vyhnancem
Hledívám na západ k Čchang-anu, domov však nevidět
V pagodě Žlutého jeřába kdosi na flétnu píská
Ve městě při řece v pátém měsíci „Padá švestkový květ“

PŘÍPITEK

Což nevidíš, že vody Žluté řeky přímo z nebes jdou?
Divoce se k moři valí, zpět že nikdy neplynou?
Což nevidíš, že jasné zrcadlo ve vysoké síni želí vlasů
zbělelých?

Zjitra byly černý hedváb, večer proměnil je v sních
V životě má chvíle štěstí být až do dna vychutnána
Nikdy nemá zlatý pohár planě lunu zrcadlit
Nebe zrodilo můj talent, k čemu, jistě vědělo
Tisíc zlatých rozházel jsem, však budu zas jiné mít
Vařit ovci, zabít vola dal jsem, ať je veselo
Tři sta pohárků z nás každý do dna musí vyprázdnit
Mistře Čchungu!
Milý Tan-čchiou!
Zvedněme k přípitku číše!
Poháry nesmí stát!
Pro vás teď zazpívám píseň
Popřejte mi teď sluchu a dobře naslouchejte:
Bubny a zvony, z nefritu cetky, nižádnou cenu nemají

Věčně chci jen opilý být, nikdy nevystřízlivět!
Svatí, moudří odedávna stejně také umírali
Jen pijáci tu po sobě slavné jméno zanechali!
Kdysi v klášteře Pching-luo víno popíjel král Čchen
Deset tisíc pohár stál, pil bezstarostně celý den
Křmáři, proč vedeš řeči, že už málo peněz mám?
Musím nalít, přátelé, a připít vám
Skvělý grošák, má pět skvrn
Plášť podšitý kožešinou
Obojí rád oželím!
Dám je teď chlapci, ať smění je za nejlepší víno
A společně tu s vámi dvěma dávný smutek rozptýlím

VOJSKO

Ryzák s černou hřívou nově nefritovým sedlem kryt
Boj už skončil, na písčině mrazí bledý luny svit
Za hradbami hlas kovových bubnů ještě břeskně zní
V pochvě pozlacený tesák, krví dosud zbrocen břit

SVÍZELNÁ POUŤ

Ve zlatém poháru průzračné víno, deset tisíc za jedno tou
Na míse z nefritu vybrané lahůdky, za spousty peněz
mne zvou
Stavím však pohár a odkládám tyčinky, nemohu pít ani jíst
Tasím meč, do čtyř stran točím se, mysl rozbouřenou
Chtěl bych se přeplavit přes Žlutou řeku,
ledem je přehrazen proud
Chystám se vystoupit na horu Tchaj-chang, sníh nebe
zastře a ztmaví
Ve chvíli pohody vhazuji udici v nefritovou říčku
A hle, zas na člunu ve snu až k okraji slunce se plavím
Svízelná je moje pouť!
Svízelná je moje pouť!
Tolik má odboček, šalebných zákrutů!
Kde jsem a odkud jdu a kam?
Daleký vítr rozbije vlny, ten čas snad nepromeškám
Hned potom zavěším oblačnou plachtu a na modré
moře se dám!

Host z Čao – v době Válčících států (475–221 př. n. l.) pocházela většina slavných bojovníků bohatýrů ze států Čao a Jen. Proto se později vžil výraz „člověk z Jen“ či „z Čao“ jako označení takového nepřemožitelného, na smrt odhodlaného bojovníka.

Sin Ling – v době Válčících států byl tento udatný bojovník ve službách prince z Wej. Bylo tehdy zvykem vladařů shromažďovat kolem sebe neohrožené bojovníky a pověřovat je mimořádnými úkoly. Mezi nimi vynikli nejvíce čtyři vladaři, proslavení „čtyři princové“. Předháněli se ve vyhledávání hrdinů. Mezi hrdiny té doby nade všechny vynikal Sin Ling.

Ču Kche, Chou Lu – dva slavní bojovníci ze státu Wej z doby Válčících států (475–221 př. n. l.). Chou Lu byl strážcem brány tehdejšího hlavního města státu Wej, Ta-liangu (dnešního Kchaj-fengu v provincii Che-nanu). Když se Sin Ling doslechl, jaký je hrdina a věrný přísaze, uspořádal na jeho počest velkou hostinu. Sám vlastní rukou zapráhl vůz a dojel Chou Lua pozvat. Na hostině mu nabídl vyvýšené místo, aby ho uctil, a sám mu víno podával. – Ču Kche, původem řezník, veliký silák, byl pozornosti Sin Linga doporučen Chou Luem.

Vypije tři poháry – dávné hrdiny, mstitele křivd, nebylo snadné získat, jednali jen podle svého svobodného rozhodnutí. Když však přijali záležitost za svou, byli hotovi pro splnění svého slibu zemřít.

Pro záchranu státu Čao – ve dvacátém roce vlády krále An Li z Wej (257 př. n. l.) vojska státu Čchin napadla stát Čao a obklíčila hlavní město Chan-tan (v dnešní provincii Che-pej). Stát Čao měl přátelské vztahy se státem Wej a dohodu o pomoci v tísní. Král státu Wej tedy vyslal svá vojska a válečné vozy pod vedením generála Ťin Pi na pomoc státu Čao. Později, když se mu dostalo ode dvora státu Čchin výstrahy, aby se do boje nevměšoval, rozkázal král Wej svému generálovi Ťin Piovi, aby se boje zdržel a zaujal jen postavení pozorovatele. Starší sestra hrdiny Sin Linga byla provdána v té době za prince z Čao, Pching Jüana. Sin Ling byl proto

O BOHATÝRECH

Hle host z Čao, na klobouku stužky v nepořádku
Kopí z Wu však lesklé má jak sníh, jak třpytnou jinovatku
Stříbrem ozdobené sedlo srst bělouše ozařuje
Jak vítr, jak létavice proletí, mihne se vkrátku
Neudělá deset kroků, člověka to život stojí
Vzdálenost tisíce mílí nezdrží ho na pochodu
Když své dílo dokoná, otřepe oděv a jde
Hluboko skrývá svou slávu, jméno i znak svého rodu
Jak jen může, se Sin Lingem, skvělým bohatýrem, pije
Sejme meč a sejme pás a přes kolena položí je
Přátelí se, spolu jídá často s bohatýrem Ču Kche
Podá víno a Chou Lua pobízí, ať okusí je
Vypije tři poháry, než vypustí z úst slib či souhlas
Vyvrátit pět slavných hor mu lehké je, jak nic je shodí
Když žhnou uši, před očima když se dělají už mžitky
Tu se v jeho duši teprv světlá ryzí duha rodí
Pro záchranu státu Čao zlatou palicí jen máchne
Město Chan-tan za úsvitu překvapil, když ještě spalo

rozkazem krále Wej velice rozhořčen. Sin Ling dával králi najevo nesouhlas s jeho rozhodnutím a princ Pching-juan se třikrát obrátil na krále Wej s prosbou o pomoc. Král Wej nedbal ani na stížnosti Sin Linga, ani na prosby prince z Čao. Chou Lu z přátelství k Sin Lingovi proto o své vůli podnikl potají pokus králův rozkaz změnit. Zmocnil se tajně královského vojenského průkazního znamení, vydal se za vojskem generála Ťin Pia a falešně ho zpravil, že je králem vyslán nahradit ho ve vedení vojsk. Z opatrnosti vzal Chou s sebou přítele Ču Kchea. Spolu dostihli vojska a přednesli generálovi falešný rozkaz. Když viděli, že generál Ťin Pi má o pravosti jejich posláni pochybnosti a že váhá jim odevzdat odznaky moci nad svěřeným vojskem, vytáhl Ču Kche zpod šatu ukrytou železnou palici, těžkou čtyřicet liber, a generála ubil. Sin Ling se pak ujal vedení vojska, probil se voji Čchin do hlavního města Čao a zbavil je obklíčení.

Archiv knih – Jang Siung (53 př. n. l. – 18 n. l.), učenec a básník, z vůle císaře pracoval v císařském archívu knih, pořádal a evidoval texty. Napsal knihu „Kniha o velikosti přírody“.

Za tisíc podzimů sotva dva tak chrabří bohatýři!
Město Ta-liang sežehnuto plamenem vysoko plálo
Smrti sám se vystavuje, kosti chrabrých pevné jsou
Žádného z hrdinů světa nepotřebuje se bát
Kdo by mohl v archívu knih čekat, až mu zbělí hlava
A „Knihu o velikosti přírody“ tam spisovat?

Učit se užívat meče – na konci vlády dynastie Čchin a na začátku vlády dynastie Chan, na sklonku třetího století před n. l., žil slavný vojevůdce Siang Jü, nejvážnější soupeř zakladatele panovnického domu Chan, Liou Panga. Vypráví se o něm, že byl mimořádně nadaný, v očích prý měl po dvou zorníčkách a vládl obrovskou silou. Přesto v mládí nevynikal ani ve studiu, ani ve cvičení s mečem. Vytýkali mu to a on odpověděl: „Budu-li lépe studovat z knih, nebude to k ničemu, než že si zapamatuji pár jmen. I když se naučím lépe vládnout mečem, budu moci měřit své síly vždy jen s jedním protivníkem. Chci se učit něčemu, čím bych se mohl postavit desetitisícům a změřit své síly.“ Nechali ho tedy studovat umění vojenské strategie. Později vedl vojska tolika vítěznými bitvami, že mu byly připisovány nadpřirozené schopnosti.

Pětkrát vzdychnul – narážka na osud chanského básníka Liang Chunga (asi 25–104 n. l.). Pocházel z Fu-fengu. V dětství osiřel. Žil chudě v horách u Pa-lingu. Když jednou navštívil sídelní město Luo-jang, pobouřila ho rozmařilost života šlechty a císařského dvora a nuzný úděl prostých lidí. Složil o tom píseň „Patero vzdechů“. Když císař Čang-ti o písni zvěděl, velice se rozhněval a chtěl ho dát uvěznit. Liang Chung si změnil jméno a odešel do jiných krajů, do Čchi a Lu, a tam se skrýval. Li Po narážkou vysvětluje svůj odchod ode dvora v Čchang-anu.

Vládce až po moře opustil všechny své severní kraje – narážka na to, že císař Süan-cung svěřil celé velké oblasti svému oblíbenci, generálu An Lu-šanovi. Jen v prvních třech letech vládního období Tchien-pao (743–755) bylo postupně podřízeno An Lu-šanovu velení sto třicet tisíc mužů pohraničních vojsk a postupně svěřeno jeho svrchované správě jedenáct důležitých oblastí země. Výsledkem byla vzpoura, kterou generál An Lu-šan pozdvihl proti panovnickému domu v r. 755.

CESTOU DO JIE-LANGU VĚNOVÁNO PŘÍTELI

Na nebi, v sídelním městě Bělostného nefritu
Ve dvanácti palácích s paterými valy
Nesmrtelní se mé hlavy dotýkali
V mládí nadán nesmrtelným žitím
Pochybil jsem a dal jsem se za radostmi světa
Nadarmo zaujat snahou obnovit řád v nepokojích,
které panovaly

Devadesát šest posvátných vládců
Jak oblaky pomíjívá jejich sláva – odplynula v dálky
Nebesa i země v sázku jedním vrhem dány
Dosud nelze zapomenout ony války
Zažil jsem a poznal vládu despoty i šlechtného
Doufal jsem v úřední kočár, klobouk, slávu jsem si přál
V údělu doby však jsem se nesmírně zklamal a zmýlil
Vzdal se svých nadějí a po jezerech cestoval
Učit se užívat meče člověku připadá směšné
Zabývat se písemnictvím čemu prospívá?
Mečem nelze čelit desetitisícům

Bájná hora v moři – tři bájně hory ve Východním oceánu, na nichž podle pověstí přebývali nesmrtelní: Pcheng-laj, Jing-čou a Fang-čang. Píše se o nich často jako o nedosažitelných a vysněných místech věčné pohody.

Nebeský vlk – Sirius, hvězda zlověstného znamení, věřilo se, že změna jeho barvy znamená útočné napadení země. Násilní lidé byli často označováni jeho jménem.

Kosti nádherného hřebce – V době Válčících států král Čao z Jen chtěl na svém dvoře shromáždit lidi vynikající svými schopnostmi. Kuo Wej vyprávěl králi pro poučení tento příběh:

„Vypráví se, že kdysi žil král, který byl ochoten zaplatit tisíc zlatých slitků za rychlého hřebce. Tři roky pátral a žádného nenašel. Přihlásil se mu pak jakýsi člověk, který prohlašoval, že dokáže takového rychlého běhouna obstarat. Vzal tisíc zlatých a odešel. Po třech měsících se vrátil a přinesl jen kostru koně. Řekl, že onen rychlý hřebec již posel a že dokázal koupit za pět set zlatých již jen jeho kosti. Tehdy se ten král velice rozhněval a pravil: ‚Cos to učinil? Nač mi bude ten pošlý kůň? A ještě jsi zaplatil nadarmo pět set zlatých!‘ Tu ten muž, který koupil pro krále kosti poslého rychlého běhouna, odpověděl: ‚Budete-li ochoten vydat za kosti poslého rychlého hřebce pět set zlatých, co teprve za živého koně? Až se zvěst o tom roznese, pak všichni uvěří, že opravdu chcete koupit rychlého hřebce, a dojistá vám někdo takového rychlého běhouna přijde nabídnout ke koupi až k samým vratům paláce.‘ A vskutku neminul ani rok a králi přivedli a nabídli ke koupi tři rychlé koně.“ Kuo Wej dodal: „Ty, pane, nyní chceš kolem sebe shromáždit nadané lidi. Je to stejné, jako když tehdy onen král si přál získat rychlého běhouna. Nuže, začni ode mne, jako on začal od pouhých kostí rychlého koně!“ Král Čao z Jen pak dal zvláště pro něho zbudovat zlatem zdobený palác, aby v něm přebýval, a vzdával mu úctu jako svému učiteli a rádci. Zpráva o tom se rozšířila

Vzdělanost se mezi čtyřmi moři jenom kradí ozývá
Dětské hříčky, co nestojí za řeč!
Pětkrát vzdychnuv, ze západního města vydávám se v dál
Když se blíží odchodu čas, chvíle rozloučení
Stuhy klobouku jsou vlhké, hněv mne k slzám přemáhá
Zahrnován obdivem, příteli, talent, jemuž rovna není
Od všech odlišující se ryzí povahou
Hostinu jste uspořádal, stan k loučení stavět dal
Pro útěchu, než se vydám na pouť dalekou
Sedlaní koně jak mraky, které s větrem letí
Provázeli mne až k Pchiao-čchi-tching
Písň, zvonky nevyjádří vše, čím mysl pohnuta je
Bílý den už zapadl tam do vod jezera Kchung-ming
V desátém měsíci jsem došel do zapomenutých končin
Kopí, seker se jak vzešlých hvězd po zemi plno bělá
Vládce až po moře opustil všecky své severní kraje
Beze zbytku shltne je velryba strašná, zdivočelá
Na jeden vdech na své cestě pohltní sta říčních proudů
V počtách a bez překážky všecko zničí zcela
Srdcem to vím, nemohu však o tom promluvit
A tak bych si vroucně přál na bájně hoře v moři žít

široko daleko a lidé si říkali, že když jsou takové pocty prokazovány někomu tak průměrnému, jako je Kuo Wej, je z toho zřejmé, že stát Jen je skutečně místem, kde je nadání ve veliké úctě. Nato se začali ze všech států ve velkém množství do Jen hrnout nadaní lidé.

Generál Jüe I – slavný generál z doby Válčících států. Jeden z těch, kdo přišli do státu Jen nabídnout králi své služby, když se doslechli, jak skvěle byl u dvora v Jen přijat Kuo Wej.

Uslyšel jsem zpěv a struny – Narážka na známý příběh o tom, jak Konfucius navštívil město Wu, kde jeden z jeho žáků, C'-jou, zastával úřad. Mistr bývalého žáka pochválil, když slyšel, že městem zaznívá krásná hudba. Konfucius kladl důraz na dodržování starých obřadů, v nichž měla hudba významné místo. Nabádal vždy k úsilí zušlechťovat hudbou mrav. Narážka o tom, jak ve městě, kde C'-jou vládl, zaznívala hudba a zpěv, se stala zavedeným obrazem ušlechtilé a laskavé správy svěceného místa. Když se Mistr odebral do města Wu, slyšel tam zaznívat struny a zpěv. Tu pravil s mírným úsměvem: „K zabítí kuřete netřeba brát nůž, kterým se zabíjí buvol.“ C'-jou na to řekl: „Pamatuji se, že jsem tě slýchal říkat: Vznešený, když se poučil o Cestě, je laskavý k druhým, prostí lidé, poučení o Cestě, lépe se pro vše hodí.“ Mistr pravil: „Moji učedníci, opravdu je to tak, jak říká. A co jsem právě řekl, řekl jsem žertem.“

V době Si – v době vlády císaře Fu Si, nejdávnějšího z bájných císařů Číny. Tradice líčila bájný dávnověk jako dobu ideální harmonie a míru. Jako příměr pro svrchovaný pocit pohody a ušlechtilé harmonie užil této narážky např. také básník Tchao Jüan-ming. V pozdějších obdobích pak narážka zahrnovala nejen tradiční ideál, ale také životní pocit a postoj básníka Tchao Jüan-minga.

Jsem jak ten, kdo napne luk a poleká se Nebeského vlka
Přiložil šíp, netroufá si z tětivy jej vypustit
Rukama si stírám slzy u Zlatého paláce
Krále Čao oplakávám, přál bych si ho přivolat
Není tu, kdo by si cenil kostí nádherného hřebce
Skvělý kůň je marně schopen překážky letem překonat
Sám generál Jüe I i kdyby znovu ožil snad
Dnes by se před zkázou všeho též na útěk musel dát!
Promeškán čas, nedosáhnu toho, čeho bych si přál
Poháním koně do Kuej-siangu a přijíždím k vám
Když pak jsem se s vámi setkal, uslyšel jsem zpěv a struny
Slavnostně v nádherné síni s vámi usedám
Na sta mil dokola kolem je tu tak pradávně dobře
Že najednou šťasten jsem, jak žil bych v době Si
Hostinu jste uspořádal, pohárů a konvic plno
Dal jste zavolat sem hudbu, sál radostně zpěvem zní
Chrabří, skvělí, mezi nimi zeleň dívčích obočí
Sešli se tu v mnoha řadách shromáždění při svících
V množství, v zmatku hostiny jsme tančili tu opilí
Jasný zpěv se linul, v letu utkvívaje v trámovi
Ani ráno nebyl konec radosti a veselí

Přišel čas do Sien-jangu zpět se ubírat
Na hostinu k rozloučení přišly desetitisíce
Řadu stanů do daleka bylo vidět stát
Sotva jsme se rozloučili, dělilo nás tisíc mílí
Rozkvět, zánik střídají se jako žár a chlad
Žár a chlad kolikrát přešly, kolikrát se proměnily
Svévole a zkáza spoušť po celé zemi způsobily
Barbaři z Chu v strašných vojích, vojska Chan na štítu štít
Moře oblak prachem písku potemnělo v malé chvíli
Stromoví a traviny se dechem smrti rozechvěly
Hvězdy, všechna světla nebes pozbyly zář, pozhášely
Bílé kosti pahorky a hory všude navršily
Ti nebozí prostí lidé čím se vůbec provinili?
Průsmyk Chan-ku chránil palác, v němž císař své sídlo měl
Osud všech na generálu Ke-šu zcela závisel
S třemi sty tisíci mužů a trojzubci předlouhými
Přec musel otevřít bránu voji lítých útočníků
Vládce s dvořany jak ovce, které psi hnali a štváli
Všichni věrní, všichni čestní povražděni v okamžiku
Císař i princ na útěk se po neznámých cestách dali
Obě dvě sídelní města jisté zkáze ponechali

Velitelé vojsk pak všechnu moc v zemi na sebe vzali
V rukou nejvyšší znak moci, stát Čchu silou řídit měli
Takový jak Chuan či Wen z těch, co vládli, nebyl žádný
Ve vojích se medvědi a tygři tehdy shromáždili
Lid v srdci v ně ztratil víru, že by ho kdy ochránili
Rebelové jako smršť si zemi rázem podrobili
Vzpomínám, jak vy jste, pane, Feng-ling bránil ze všech sil
Ryzí povahou a ctí jste všechny převyšil
Na vrcholu Trojnožky já tehdy byl
Živil se mlhou, křišťálovou vodu pil
Když jsem dveře otevřel, kolem vinula se řeka
Hned vedle polštáře dole jezera se prostírala
O půlnoci po řece pak přibyla flotila vojska
Spousta praporů a vlajek po Sin-jangu všude vlála
Prázdná sláva mého jména mi jen bědu přivodila
Na vysoký koráb vstoupit násilím mne donutili
Marně pět set zlatých slitků darem nabídli mi
Odmítl jsem je, nic víc než prchavý dým nevážily
Zřekl jsem se úřadu, odměnu od nich nepřijal
Přesto za trest k vyhnanství do Jie-lang mne odsoudili
Do Jie-lang cesta dlouhá deset tisíc mil

Jasný zpěv se linul, v letu utkvívaje v trámovi – narážka na příběh o Chan O z doby Válčících států. Pocházela ze státu Chan a byla vynikající zpěvačkou. Když se jednou vydala do státu Čchi a cestou se ocitla v nouzi, zazpívala pro trochu pokrmu. Ještě tři dny poté, co odešla, utkvívaly tóny jejího zpěvu mezi trámovým síně, kde zpívala. Legenda o tom se znovu a znovu vyprávěla, charakteristika zpěvu narážkou na tento tradovaný příběh se stala nejvyšším oceněním.

Chuan a Wen – Chuan, vládce státu Čchi, a Wen, vládce státu Ťin, z doby Čchun-čchiou. Čína, tehdy formálně podřízena vládě dynastie Čou (1122–247 př. n. l.), byla ve skutečnosti rozdělena v jednotlivé státy a léna, uznávající v různých obdobích autoritu právě nejmocnějšího mezi nimi. Chuan a Wen byli nejslavnější dva z několika vládců jednotlivých území, jimž se tehdy načas podařilo zmocnit se vlády nad ostatními územími a státy Číny.

Pan Mi – Mi Cheng (173–198), básník. Již v mládí proslul nadáním, ale také nepoddajností vůči mocným. Odmítal pozvání i úřady, urazil odmítnutím pozvání i slavného Cchao Cchaoa. Zemřel násilnou smrtí ve dvaceti šesti letech. Za pobytu v Ťiang-sia, u tamějšího guvernéra Chuang Cua, se prý účastnil hostiny, pořádané na jednom z ostrůvků uprostřed proudu Jang-c' guvernérovým synem Chuang Šeem, během níž byl hostiteli jedním z přítomných darován krásný papoušek. Mi Cheng na místě tehdy složil dlouhou ódu fu „O papouškoví“ a ostrůvkům v řece se prý od té doby říká „Papouščí“. – Li Po užívá narážky, aby sám sebe přirovnal k bouřliváckému básníkovi, svého hostitele k onomu někdejšímu guvernérovi Ťiang-sia.

K západu jde, způsobí, že člověku zbledí hlava
Zem zbvavena vzbouřenců je, nebe jasné v šíř i dál
Já však stále nebohý jak jíním sžehlá tráva
Slunce ani luna svit nespravedlivě nedělí
Jak bych mohl modré nebe vinit, k němu naříkat?
Dobrotivý vládce, známý svou nezemskou moudrostí
Lidský, nikdy neváhal příteli dobro prokázat
Spolu se mnou, poutníkem osamělých dálek
Na pagodu Žlutého jeřába po třikráte vystoupil
Na pana Mi zahanben jsem tehdy musel vzpomínat
Na Papouščí ostrovy jsem hleděl, báseň nesložil
Nad horou Fen v ovzduší už není stopy po násilí
Pustá nebesa i země tak podzimně zesmutněly
Řeka nese s sebou sněhy ze svahů O-mej
Přes Trojí peřeje zpěněn prodírá se říční proud
Desetitisíce lodí jeho středem připlouvá
Plachta za plachtou tu mívá, připlouvají do Jang-čou
Deset tisíc mil do dále spolu s nimi oči jdou
V té bezbřehé šíři mizí vše, co trápí mysl mou
Hedvábím zdobené okno, k nebi otevřené

Při řece zelené stromy jak prameny vlasů
Napjatě na slunce hledím, nežli hora pohltí je
Spěchám s vínem, těším se na lunu v plném jasu
Zpěvačky z Wu, krásky z Jüe
Tak zjemnělé, proslavené bělostí a ruměncem
Přivolány blíží se, po stupních oblak stoupají
Ze závěsů vystupují se ztajeným úsměvem
Hostům svou „Malou splývavou ručku“ předvedou
Hedvábný šat v jarním vánku krouží rozvířen
Hosté loučí se již, mnozí vstávají, že odejdou
Hostitel má chuť se bavit, srší skvělou náladou
Co jsi napsal o hoře Ťing, teď mi dáváš číst
Jako Ťiang, jako Pao umíš živě podat krásu
Z čiré vody lotos vzchází
Prost všech ozdob, přirozený, tak vždy roste nad vodou
Vždy, kdykoli ryzí vznět tvou čistou mysl zaujal
V každé chvíli jsi mne hledal a k sobě mne zavolal
Rudě lakovaná brána, stráží střežená
Kopí a trojzubce v řadách, husté jako les
Jako dlátem rozštěpené bambusem porostlé skály

Křišťálovým hloubkám proudu jak by cestu otvíraly
Vystupujem k vodě vzhůru, u besídky usedáme
Tolik skvělého řečeno, upřímně jsme se svěřovali
Jediné slovo má cenu vyšší než nefrit
Jediný slib žlutým zlatem nelze vyvážit
Říkají, že pozadu v tom nezůstávám za tebou
Azurové ptáče nyní dokáže ti věrnost mou
Hle, pestrobarevná straka, šťastný pták
Se zpěvem letí k nebesům modravým
Zpraven, že mi přišla milost
Konečně se z vyhnanství do Jie-lang vrátit smím
Teplý závan změnil mrazivé údolí
Teplo a dým vzcházejí z mrtvého popela
Tys k Fénixově tůni ke dvoru odešel
Talent by nikdy nepřízeň potkávat neměla
Dotěrní psi dorážejí na pravého vládce Jao
I barbarům Siung-nu je Čchien-čchiou k smíchu jen
Bdící uprostřed noci vzdychávám častokrát
Mnohokrát pro velkou vlast smutný a zneklidněn
Vlajky a praporce z obou stran hor se tísní

Jediný slib žlutým zlatem nelze vyrožít – V době slavných bitev a bojů o vládu nad celou říší, vedených mezi mocným vojevůdcem, samozvaným králem Západního Čchu Siang Jüem a zakladatelem dynastie Chan, Liou Pangem, žil neohrožený rytíř Ťi Pu. Vedl vojska Siang Jüho mnoha vítěznými bitvami. Proslul nejen statečností, ale i přímou povahou a pevnou vůlí, neúplatností. Od setrvání na vlastním rozhodnutí jej nemohlo odvrátit žádné nebezpečí ani odměna či nabízená přízeň císaře. Co slíbil, vykonal. Jeho současníci si zvykli říkat: „Lépe získat jediný slib Ťi Pua než nabytí sta těžkých zlatých slitků!“

Dotěrní psi ještě vyjít na pravého vládce Jao – staré čínské úsloví. Ťie, bájný vládce dynastie Sia (okolo r. 2000 př. n. l.), byl podle tradičního podání krutý a násilný, Jao, jiný bájný císař, je naopak pověstmi uváděn jako vládce laskavý a spravedlivý. Úsloví bývá užíváno o situacích, kdy nízký, omezený člověk ohrožuje člověka ušlechtilého. Zde je úsloví užito jako narážky na situaci po porážce An Lu-šanovy vzpoury a po smrti An Lu-šana i jeho syna. An Lu-šan byl poražen, úkladně usmrčen vlastním synem. Š' S'-ming, generál An Lu-šanových vojsk, původem Turek, pak dal An Lu-šanova syna zavraždit, prohlásil se císařem a ještě nějaký čas ohrožoval klid v zemi. I on zemřel zabit vlastním synem. Š' S'-ming a zbylí An Lu-šanovi vojáci jsou obrazně přirovnáváni k dorážejícím psům, tchangský císař k bájnému vládci Jaovi.

I barbarům Siung-nu je Čchien-čchiou k smíchu jen – za vlády chanského císaře Wu-tiho (140–86 př. n. l.) žil jakýsi Čch' Čchien-čchiou. Nebyl vzdělaný, nevynikl žádnými zásluhami, podařilo se mu však prostředkovat mezi císařem a princem následníkem a tak rychle postoupil až na úřad kancléře. Jeho jmenování prý budilo všeobecný posměch, vysmíval se mu dokonce i chán kmenů Siung-nu, když se zpráva k němu donesla. Li Po narážkou srovnává některé neschopné vysoké dvorské hodnostáře své doby s tímto pověstným Čch' Čchien-čchiouem.

Žlutá řeka plyne mezi tím
Dva kohouti hnáni v zápas záštím nesmiřitelným
Pijící koně zbytečně nerozhodně váhají
Zdaž se nám dostane střelce tak skvělého jako I?
Hlava vládce nepřátel by padla šípem jediným!

Vyklepávání zimního šatu – dřevěným tloukem se v Číně nejen pralo vytloukáním prádlo ve vodě na plochem kameni, ale také po vyprání a usušení poklepáním vyrovnávalo dohladka. Tradiční čínský zimní oděv podšíváný vatou vyžaduje zvláštní péči: lze prát jen svrchní látku, vatu je nutno vyjmout a znovu po vyprání látky všít. Každé vyprání zimního oděvu znamená tedy zároveň pracné přeshívání.

Vládni kurýr – ve staré Číně byla rodina povinna vybavit vojáka oděvem, jak při odchodu do vojska, tak po dobu jeho služby. V určitých obdobích, zejména před začátkem zimy, bylo potřebné vybavení od rodin shromazďováno a posíláno úřední cestou posádkám.

NA NÁPĚVY ZEMĚ WU

I

Půvabná Luo-fu, dívenka líbezná z kraje Čchin
Morušové listí trhala u vody zelené –
Běloučné ruce se míhají zeleným větrovím
V paprscích slunečních tváře má svěží a ruměné:
„Bourci jsou hladoví, opravdu musím už spěchat k nim
Jen v cestě pokračuj, nezdržuj svůj kočár kvůli mně!“

II

Na tři sta mil všude na hladině jezera Ťing-chu
Bezpočtu poupat lotosu se náhle v květ rozvíje
O pátém měsíci je tady vždy Si-š' trhává
Dav ji chce zahlédnout, shlukne se na břehu Žuo-jie
Tu ale obrátit člun dá a nečeká na lunu
Zpět se zas navrací do skvělých paláců krále Jüe

III

Nad celým Čchang-anem luna zář prostřela
Z každého domu je slyšet vyklepávat zimní šat
Snad ani podzimní víchř by neodvál docela
Všechn ten cit stesku po milém u Nefritových vrat
Kdy dojde s barbary Chu-lu k míru, kéž bych věděla
Milého kdy do dalekých válek nebudou mi brát?

IV

Už zítra vládní kurýr na cestu se vydá
Celou noc vojenský plášť vatou teple podšívám
Od jehly ledově studené prokřehla bílá dlaň
Jak ještě nůžky tak mrazivé prsty teď sevřít mám?
Střiženo i ušito je, do daleka posláno
Kolik dní potrvá, než dojde do Ling-tchao, přemítám

MYŠLENKY ZA TICHÉ NOCI

Před lůžkem jasné lunny zář je tak bílá
Že váhám – snad se to jíním zem zatřpytila
Pozvedám hlavu a na jasnou lunu hledím
Skláním ji, vzpomínka na domov hlavu nachýlila

TU FU

V DALEKÉM KRAJI, NA KONCI SVĚTA,
JSEM V MYŠLENKÁCH S LI POEM

Studený vítr zvedá se v dalekém kraji
Co ty si říkáš, když oblaka uplývají?
Divoké husy a labutě kdy zas přiletí zpátky?
Řekám a jezerům podzimní vody hladinu rozlévají
Literatura zřídka kdy naplní úspěchem osud
Stvůry a přízraky se radují z lidí, jež neštěstí stihlo
Měl by sis promluvit s duší toho, jenž utonul, obviněn křivě
Báseň mu věnovat, vhodit ji do vod řeky Mi-luo!

HRANIČNÍ

I

V pátém měsíci na Nebeské hoře je ještě sníh
Není tu kvítku, jen mráz a ledové vání
Ve hře flétny slyšet je „Lámání jívových snítek“
A barvy jara dosud jsme nezahlédli ani
S rozbřeskem v bitvu jdem za víru zlacených bubnů
Za soumraku usínáme, ruce objímají zdobené sedlo a štít
Hotovi tím mečem, co za pasem máme
Radostně králi z Lou-lan hlavu stít

„*Lámání jívových snítek*“ – název starobylého nápěvu jüe-fu. Jívové větvičky mají bohatou symboliku: jsou obrazem jara a milostné touhy, symbolem loučení a vzpomínání. Při loučení bývalo zvykem v poslední chvíli před rozchodem ulomit jívovou větévku a vzájemně se jí podarovat či ji zasadit na místě loučení.

Král z Lou-lan – Lou-lan, starý název nečínského království za severozápadní hranicí Číny, přibližně v dnešním Sin-tiangu. Historie zaznamenává časté boje, jednání i úklady mezi Čínou a tímto státem. Slavná je epizoda o tom, jak za vlády chanského císaře Čao dal král země Lou-lan popravit čínského posla a nedlouho nato (r. 77 př. n. l.) se jinému čínskému hrdinovi zdařilo na císařův rozkaz smrt posla pomstít, lstí napadnut a stít vládce Lou-lanu.

Sín jednorozce – dal ji zbudovat první císař dynastie Chan, Kao-cu (206–194 př. n. l.), aby sloužila důstojnému archivování vzácných textů; později za vlády císaře Süan-ti (73–48 př. n. l.) byla vyzdobena jedenácti podobiznami zasloužilých hrdinů a hodnostářů. V literatuře narážky na vyobrazení v této síni vyjadřují nejvyšší možné ocenění a slávu.

Chuo Pchiao-jao – slavný generál z doby Chan, získal si velké zásluhy; avšak bylo to jeho mladší bratr, méně zasloužilý, jehož podobizna byla umístěna v Síni jednorozce.

Znamení tygra – za války užívané znamení, potvrzující pravost pověření důležitým posláním. Z bambusu nebo kovové destičky byla dvojmo vyřezána podoba tygra. Jedno z obou znamení dostal pověřený generál, druhé bylo předáno císaři. Kurýr z té či oné strany se musel vykázat odpovídající polovinou páru. Stejného systému bylo užíváno v nižších stupních pověření.

II

Nebeští vojáci sestupují do severních stepí
Koně barbarů Chu k jihu se chystají jít pít
S kopím přes plece prošli jsme tisíci bitev
Tak rádi všude a navždy nastolili bychom klid
Do dlaní berem sníh, u zmrzlých jezer jej jíme
Shrneme písek na širé pláni, spát jdeme jen tak
Kdy asi zdrtíme nepřátelské Jüe-ti?
Vysoký polštář si pod hlavu dáme teprve pak

III

Bujní koně jak vichřice letí
S hlasitým práskáním bičů z Wej-čchiao vyjíždíme
Prohýbáme luk a loučíme se s chanskou lunou
Nasazujeme pernaté šípy, vzbouřence rozdrťíme
Tábor je rozebrán, na nebi hvězdičky není
Ležení prázdné je, opar mlh nad vodou dýchá sem chlad
Toho, kdo dosáhne zásluh, vymalují pro Síň jednorožce
Co však Chuo Pchiao-jaovi stalo se, může se i jemu stát

IV

Bílý kůň u chuangťinských opevnění
Mraky a pískem ve snu bloudí v roztesknění
Jak snést ten čas, čas smutku a trápení
V daleku vzpomíná chlapec při hraniční zdi
Světlušky létají podzimním oknem, už je jich plné
Luna mrazivou komnatu pomalu mívá
Orváno dočista je listí z javorů
Oschlé a zlámané větve divokých hrušní do kmene bijí
Tak je to stále a stále, naděje k setkání není
Slzy se řinou, marně jen každý sám o nich ví, marně se lijí

V

Hraniční kameny s podzimem dolů se valí
Nebeští vojáci čínskému domovu sbohem už dali
Generál rozdělil bambusové znamení tygra
Bojovníci uléhají k spánku u Dračích písků v daleké dáli
Hraniční luna přizpůsobuje luku svůj tvar
Barbarská jinovatka se dotýká mečů svým zářivým květem
Do Nefritového průsmyku jsme ještě nevstoupili
Bez ženy nesmíte dlouze vzdychat nad sudbou a světem

VI

Strážní ohně pohnuly písečnou stepí
Září až k oblakům nad Sladkým pramenem v dál
Chanský císař chápe se meče a strojí se k cestě
I generála Li ještě si povolat dal
Vojenská chrabrost je v souladu s nebem
Hlas bubnů po pláních slyšet je znít
Táhneme napříč a neseme odvahu v srdci
Jedinou bitvou všechno zlo změníme v pokoj a klid

BOJUJEME NA JIH OD HRANIČNÍCH OPEVNĚNÍ

Minulého roku boje
U pramenů řeky Sang-kan
Letošního roku boje
Na cestách k řece Cchung
Plavili jsme koně v jezeře Tchiao-č' ve vlnách
Pásli jsme koně v pohoří Tchien-šan na sněžných planinách
Na válečných taženích dlouhých desetitisíce mílí
Z celé trojí armády všichni zestarali
Siung-nu mají za smrtelnou hanbu orání a práci v poli
Odedávna jen bílé kosti zřít na lánech žlutého písku
V místech, kde si vládci z Čchin zdi opevnění zbudovali
Lidé z Chan své strážní ohně na hranici zažíhali
Strážní ohně bez ustání plápolaly
Boje, bitvy ani chvíli neustaly
V lýtých pŭtkách bijí se a bojují a umírají
Koně poražených k nebi zármutek svůj smutně ržají
Havrani a supi klovou lidské útroby

Do zobáků uchvátí a po větvích je roznesou
Chrabří ve křoví a trávě při cestách tak umírají
Generálové tu pranic nesvedou
Poznáváme, jakým zlem je boj a užívání zbraní
Moudrým vládcům k čemu jsou? Střeží se jich jen a chrání!

V ŤIANG-SIA VĚNOVÁNO PŘÍTELI

Splašení koně zpupných barbarů písek v prach rozdupali
Mládenci z Chu vodou z Tchien-ťin své koně napájeli
Tys tehdy vládl v Čang-jie blízko Vinného pramene
Já jsem se spasil útekem do San Pa, devět tisíc mil v dáli
Pod nebesy dobro zákona všude pak zavedeno zas
V Jie-lang skrýval jsem se jak psanec, týrala zima,
jinovatka a mráz
Vzpomínky patřily příteli na západě, nemohl jsem ho
navštívit
Východní vítr odvíval do Čchang-anu stále mé sny
Teď náhle v čas pokoje setkáváme se tady dnes
Úlek a radost bez konce, jak bych se z mlžných oblak snes
Nefritové flétny, zlaté píšťaly hrají,
na všech stranách se hostiny pořádají
Ač namáhám se úporně, nemohu pronést delší větu
Včera ve vyšíváním šatě zelenavý pohár jsem
k ústům přikláněl

Nejlépe je rozezpívat píšťaly, vzít bubny a u modrého
proudu zbavit se tísně
Dát zavolat dívky z kraje od řeky na jih,
ať zazpívají veslařské písně!
Pro tebe, příteli, lehko mi pagodu Žlutého jeřába zbořit
Ty pro mne ostrov Papoušků dokážeš převrátit
jak vlnu v moři
U Rudé skalní stěny hrdinský zápas jak ve snu je dobojován
Teď je čas zpívat a tančit, zanechat smutku a výhost dát
strastem a hoři!

DÁVNO, CO JSME SE ROZLOUČILI

Domů jsem se ještě nevrátil a kolik je to jar,
co jsme se rozloučili!
Před nefritovým oknem už pětkrát v třešních
a broskvoních se květy rozsvítily
Mám jen ty dopisy na hedvábí
Otevřít pečeť vyvolá povzdech v tu chvíli!
Nad tímhle všechno uvnitř bolí
Nad tamtím srdce tichne v umírání
Přestala česat a spínat uzel vlasů jak oblak,
i černé a lesklé kadeře na své skrání
Smutek jak bouřný vír plný bílého smutku vane
Loni jsem do dále poslal list milované
Letos jsem poslal list, nepřestal naléhat
Zbytečně žádám na východním větru
Aby zadul do plynoucích oblak, pro mne je donutil,
ať přijdou na západ
Nepřicházejí, po dnech, po létech
Padající květy tiše, tichounce vrší se na zelený mech

POSÍLÁM DO DALEKA

I

Tři ptáčci s Královnou matkou se rozloučili
Přilétli za mnou, v zobáčku dopis dlouhý
Nitro praská, jak přestřihl bys strunu
Jako by neslo všechn smutek touhy
I zdáli vím, že v nefritové síni
Z drobných tvých ruček se lahodně nápěv line
Ta hraná píseň smysl hluboký má:
K temně zelené sosně se žensky svlačec vine
Voda vytrysklá z hlubin v horské výši
Což jiné vody má než její zřídlo snad?
Tesknota v Čchin a hořký smutek v Čchu
Bělá se, bělá dopisem, pro koho tolikrát?

II

Lakem zdobená brána, kde jen se tyčí?
Tyčí se k výši v nefritových oblacích
Ve vzácném zrcadle utkvěly podzimní vlny
Hedvábným šatem jarní vánek povívá
Nově nalíčená sedá do západu slunce
Na prázdné závěsy lože hledí tesklivá
Myslí si, když posílá krátký dopis do dáli:
Kéž bych jednou z těch v páru letících labutí byla!

III

Původně napsal jsem dopisu jediný řádek
Snažil se v něm povědět, jak na tě myslím stále
Jeden řádek a ještě jeden řádek
Celý papír beze zbytku zčernal nenadále
Na nefritovou terasu žlutý jeřáb sedl
Nechť té za zeleně lakovanou branou sdělí:
Ruměnce z tváře docela vymizely
A kolik vlasů je, co nově zasvitly bělí!
Sám vím, že k návratu nezískám ještě dovolení
Třikrátě minulo jaro, co žiji tu v odloučení
Švestky a broskvoně jestli tam ještě dnes jsou
Před tvými okny zářivé odstíny barev zas rozestřou
Povívat jimi však nedovol jitřnímu vánku
Ať nádherné červené vůně co nejdéle ti zůstanou!

IV

Hůlky z nefritu padají na jarní zrcadlo
Jižně od jezera Chu-jang na vody mrzí se chvíli
Voní si ke krásným květinám
Povětrím hnaný modrý dým nese se přes celou míli
Ten první jara čas už zase je tentam
Slunečné bílé dny nutí se navzájem, aby si přispíšily
Bojím se, že ten květ lotosu zvečera
Mou milou, vzpomínky na všechno opustily
Touha a stesk nemá s mými sny slitování
Ve dne v noci směřují k Jang-tchaj, kde by se zkonejšily

V

Zdáli na ženu u hory Wu vzpomínám
Květy jsou zářivé, vlahá Lu, jasná řeka
Váhám, nerozhodný, nevydal jsem se tam
Při pohledu na jižní oblaka z tváří proud slzí stéká
Na jarním větru se soucitu nedočkám
Duje a duši mi odvívá do dále
Nevidět nikde tu, co stále oči plní
Nebesa širá jsou, dopisy docházet přestaly

VI

Jang-tchaj ode mne dělí vody řeky Čchu
Jarních trav u Žluté řeky břehy jsou plny
V zajetí milostné touhy jsem ve dne i v noci
Zaplavuje mne jako ty plynoucí vlny
Plynoucí vlny směrem k moři jdou
Chtěl bych jim dohlédnout konce, marně zrak napínám
Z daleka jednu z krůpějí svých slz
Tobě, podobné květu, do dále posílám

VII

Žena na východ od Čchung-lingu žije
Muž na ostrově řeky Chan přebývá v dáli
Sto mil vyhlížejí záři květů
Jak se scházivali, bílou cestu už vyšlapali
Co se děst s oblaky rozloučil
Tam, kudy chodili, podzimní trávy bují
V podzimních travinách motýli poletují
V milostnou touhu v traticím se světle smutek pad
Jak jinak – až jednou zas spolu shledáme se
Zhasneme svíci, svlékneme hedvábný šat

VIII

Vzpomínám, jak ve východním sadě broskvoním
a švestkám rudě a zeleně snítky obrůstaly
Tehdy jsem se s tebou poprvé loučil před odchodem v dále
Zlatá váza jak by se do studně propadla a zprávy o ní není
To člověk, kudy jde, vzdychá, jen usedne, teskní v roztoužení
Jen usedne, teskní v roztoužení, kudy jde, vzdychá
nad dálkou dělicí kraj Čchu a Jüe
V jarním vánku se bojím, že krásná tvář uvadne v odloučení
Za zeleně lakovanou branou ticho, tak ticho –
marně jasná je luna

A my dva nejsme spolu
Jen toužíme po sobě marně
Vyšité znaky nadarmo mluví o čistotě srdce
Až dosud skrývaný stesk teď neklidem přemáhá mě

IX

Dlouhá i krátká jarní tráva se zelená
Vzchází po stupních, jako by měla rozum i cit
Noční mang jenom srdcem strádá
Vyrvou je, oddělí, zemře a znovu začíná žít
Pozorně dívej se na věci kolem sebe a poznáš, co myslím
Doufám, že na zadním dvorku jej zasadíš, milá
Ve volné chvíli, až jej budeš trhat
Připomeň si a neber lehce, co jsi mi přislíbila!

X

Hedvábí země Lu jak nefrit sněžně bílé
Štětec dopis do Jüe-š' na ně psal
Po bělostném papouškovi poslala jej v dál
Za západním mořem smutek z odloučení vzplál
Řádek je jen pár, i když jich mnoho není
Znak za znakem vyjadřuje tesknotu a žal
Den končí, a když to vidím
Rozlamuji pečeť a proud slzí neustal
Konec pláče – hořký žal se ještě prohloubil
Stejná srdce v odloučení dělí nás teď tisíc mil
Tisíc mil když vidí oči, jak daleký cíl!
Deset tisíc mil jak tajně do srdce by skryl
Touha a stesk přes tisíc, přes deset tisíc mil
Jeden list – tisícem zlatých by jej nesplatil!

XI

Když jsi tu byla, krásná, síň byla plná květů
Co odešla jsi, krásná, lože je velké a prázdné
Shruju hedvábné pokrývky, neusnu do úsvitu
Tři roky minuly a zbylá vůně odevšad dýchá na mne
Odešla vůně a přece nemizí, ještě stále je tu
Kdo byl tu kdys, odešel, nepřichází ani v mých snech
Se zlatým listím touha po tobě na mne padá
Bílá rosa smáčí temně zelený mech

XII

Miluji krásu tvou, jak květ lotosu líbeznou
Bez konce bych se jí sytit chtěl, těžko však je jí dosáhnout
Miluji zářivé srdce tvé, jak čirý nefrit průzračné
Nekonečně v něm citu je, hloubky, ach, bezedné
Zrána jsme jídla vybraná společně jídávali
Za noci v milostných kachních hrách v pokrývkách laškovali
Náhle však došly rozluky city, jež něžně plály
Člověk nemůže potlačit v svém srdci zmatek stesku
V svém srdci zmatek stesku
Jako sníh slzy jsou
Chladná lampa zahání sen, duše chce zahynout
Cítím, jak milostnou touhou rostou mi bílé vlasy
Plná, tak plná je řeka Chan, jak možno přes ni plout?
Líto hedvábným stěvíčkům vkročit do vln, jež ubíhají
Krásná, ach, krásná, vrať se mi, touhy mne utýrají!
Nebud', ach, Jitřním obláčkem či Deštěm večerním
Co na Jang-tchaj odlétají!

VE STARÉM STYLU

Jemně zelený lotos vyrůstá, kde skrytý pramen běží
V jitřním slunci zářivě krásný a svěží
Na podzim květy překryjí zelenavou vodu
Modravou mlhu rozestře husté listoví
Vybraná krása všecko na světě předčí
Což silnou vůni kdo slovy vypoví?
Sedím a hledím, jak všechno pokrývá poletující jíní
Jak vše jím chřadne a vadne, co rudě kvetlo o letošním létu
Kde kořen zapuštěn, úděl je nenaplněn
Přál bych si zůstat zde u tůňky plné květů

CHUSKÝ JEZDEC Z PUSTÉ STEPI

Chuský jezdec v sedle z pusté stepi cválá
Oči zelené a čapku z tygří kůže
Směje se a z toulce vyjímá dva šípy
Ani desetitisícový pluk jej nepřemůže
Zakřivený luk jak srpek jasné luny
Bílá husa padá z kraje světlých mraků
Úder za úderem práská bič, jak pádí
Do Lou-lan ujíždí lovit za soumraku
Co vyrazil ze vrat, zpět se neohlédne
Při obraně země umřít zatěžko mu není
Pět nad nebe pyšných svrchovaných vládců
Chtivých moci, mají ve zlu zalíbení
K jezeru na sever skot a koně honí
Odkrajuje z ryb jak tygr divý hladem
I když přebývá na hoře Jen-č', na severu
Nestýská si na sních, nemrazí ho chladem
Ženy na koních cválají rozesmáté
Jak misky z nefritu rudé a plné tváře

Obrátí se v letu, ptáka, zvíře střelí
Mámnivý květ v sedle za měsíční záře
Do všech čtyř stran Mars svůj svit zlověstně lije
Jak včelí roj bzučí bitva rozpoutaná
Bílá ostří vlnou čerstvou rudou krví
Poušť je v šíř i dále rudě znamenaná
Slavní vojevůdci dávno kdys – kdo byli?
Štvaní vojáci – vzdech k poctě věrných bohatýrů
Kdy Nebeský vlk – ta zlověstná hvězda – zhasne
v nebes šíru
A syn s otcem dojdou pokoje a míru?

MÝM DVĚMA DĚTEM VE VÝCHODNÍM LU

V kraji Wu moruše teď se zelenají
Hedvábníci už třikrát usnuli
Ve Východním Lu až celou rodinu mám
Kdo na sever od Kuej bdít bude nad poli?
Nutné jarní práce zavčas nestihnou se
Po řece se plavím, k světu chladný jsem
Jižní vítr přivál touhy po návratu
Ke krčmě je zavál v kraji vzdáleném
Na východní straně broskvoň u zdi kvete
Větve s listy opar modři obtočil
Ten strom tam jsem přece vsadil vlastní rukou
Tři roky tomu, co jsem se rozloučil
Broskvoň dorostla, jak dům už vysoká je
Odešel jsem, dosud nechystám se zpět
Má milá dceruška, Pching-jang jmenuje se
O strom opírá se, ulamuje květ
Ulamuje květy a mne vidět není
Potůčky slz v očích věčně pramení

A můj malý synek, Po-čchin jmenuje se
Starší sestřičce už sahá k rameni
Spolu si tam hrají tak pod broskvoní
Kdopak vzpomene je něžně pohladit?
Pomyslím-li na to, zmatek mysl souží
Stesk mne denně pálí, v nitru, v srdci skryt
Na hedvábí píši vzpomínání v dáli
Jen proud Wen-jangu je s sebou může vzít

ROZLOUČENÝ VLAŠTOVČÍ PÁR

Vlaštovky v páru, vždy znovu vlaštovky v páru
Vlaštovky v páru, vždy v páru, člověk jim musí závidět
V paláci z nefritu s rumělkově lakovanými sloupy
Za zlatem zdobenými okny s jemným hedvábím
chtějí být spolu, pokud trvá svět
Trámoví z cypřiše propadlo plamenům
Vlaštovky vstoupily v palác krále Wu
Palác Wu shořel a dočista zanikl
Ztraceno hnízdo, konec všem mláďatům
Utrápená, zubožená přežila sama jediná
Osamělá vlaštovka na svého druha vzpomíná
Letět zas spolu v páru, to nelze znovu mít
Mé srdce jak by chtělo se bolestí rozskočit

PLAVÍM SE NA JIH DO JIE-LANGU
A POSÍLÁM ŽENĚ

V Jie-lang za krajem nebe odloučen od tebe
protivím si žít dál
Z paláce Jasně lunny dopis či pouhý vzkaz tak
vzácným se mi stal
Husy ze severu s jarem se vracejí, nemohu se
za nimi vynadívat
Od chvíle, kdy jsem přišel sem na jih, psaní jsem nedostal

PÍSEŇ O ŤING-ČOU

ZA MOJI ŽENU

U města Paj-ti vichrem a vlnami jsi zastaven byl
Peřeje Ťü-tchang v pátém měsíci kdo by se projet opovážil?
V Ťing-čou obilí dozrálo, z kokonů bourci se vylíhnou
vkrátku
Vlákna z nich odvíjím, vzpomínám na tě v touze a zmatku
Co počít? Kukačka létá a křičí a mně jen smutek tu zbyl

SAMA – A TEBE NEVIDĚT

Na bujném bělouši, čí synek je to tam
Chlapec na hranici u Chuang-lung v dáli sám
Na Nebeské hoře na tři sáhy sněhu
Což to doba je na pochod k dálavám?
Z jarních krokusů je náhle podzimní tráva
Jen cvrčci zpívají u tůňky osamělé
Jen vítr rozezní prokřehlý člunek stavu
Luna jde smutnější k ložnici ojínné
Vzpomínám, v tom roce, kdy jsme se loučili
Broskvoň jsem vsadila tenkou jak brvy rozechvělé
Broskvoň je vysoká, má více než sto sáhů
Květy už opadly, van chřestí větrovím
Stále jen sama jsem a tebe nevidět
O slzách tekoucích marně jen sama vím

PO PŘÍTELI, KTERÝ SE VRACÍ DO LU,
VZKAZUJI POZDRAV SYNOVI

Šestý měsíc, jižní vítr duje do písčin bělavých
Buvoli těžce dýchají k luně, jejich dech mění se v páru,
bílý jak sníh
V kraji vod nehnuté parno, uniknout kam před ním není
V čas žáru na cestách do dáli nikde jedoucí povoz neuvidíš
Což abys, příteli, raději po řece vydal se bez prodlení?
Plachty lodě jak oblaka půvabně
opouštějíce Ťin-ling se třepetají
Tví drazí rodiče opření o vrata syna už čekají v dalekém
kraji
Tam v Lu je místo, kde jsi se učil kdys dětským hrám
Mně domov tu při Písečných horách načas sudba přisoudila
Po tři léta jsem se nevrátil domů, tesknota v srdci
se rozhostila
Až tamtudy půjdeš, určitě mého malého synka
Po-čchina poznáš
Docela jistě bude mu vozíček táhnout ovečka bílá

Země se sesula – pověst vypráví, že král země Čchin, Chuej-wang, přislíbil prodat svých pět dcer za krále země Šu. Král Šu vyslal pět proslulých siláků bohatýrů, aby mu princezny přivedli a cestou je chránili. Na cestě zpátky do Šu narazili na velikého hada, který se před nimi chtěl skrýt ve skalní puklině. Všichni bohatýři uchopili plaza za ocas a snažili se ho vytáhnout, až nakonec hora popukala, převrátila se a pohřbila pod sebou všech pět bohatýrů i pět dcer krále z Čchin. Sesutá hora se rozštěpila v pět horských štítů. Od té doby teprve bylo možno, i když obtížně, přejít hory z Čchin do Šu a z Šu do Čchin. – Roku 316 př. n. l. si čchinský král Chuej-wang podrobil a přemohl království Šu. Předpokládá se, že pověst zachycuje tuto událost.

Nahoře vysoké návěští, kde vytáčí slunce šest draků – pověst vypráví o slunečním vozatajovi Si Che. Každý den pohání oblohou šestero draků, zapřažených ve voze božstva slunce. Draci táhnou vůz slunce povětřím od východu k západu, nakonec vždy dorazí k prameni Jü. Vysoká návěští, do dále viditelné nejvyšší štíty pohoří v Šu, jsou příliš vysoká i pro šest bájných draků, zapřažených do slunečního vozu. Letí na své každodenní cestě oblohou přímo od východu k západu, nejvyšší štíty pohoří v Šu však musí objet obloukem.

Dotýkám se hvězd Blíženců, nevěřicně hledím hvězdy Orionu – stará čínská astronomie připisovala jednotlivým souhvězdím vztah k jednotlivým krajům, souhvězdí Orionu náleželo přibližně kraji země Šu, souhvězdí Blíženců přibližně kraji země Čchin. Verš naznačuje pocit člověka stojícího vysoko na horském přechodu mezi oběma kraji, že oba – Čchin i Šu – jsou na dosah, ztracené v hloubi pod horami, tušené jen svou známou oblohou a hvězdami.

SVÍZELNÁ CESTA DO ŠU

I-jü-si! Ouvej! Ó!
Tak záludná! Tak vysoko!
Cesta do Šu je svízelná, svízelnější než vystoupit
na modré nebe!

Králové Cchang Cchung a Jü Fu
Dávno tam založili stát
Od těch dob minulo čtyřicet osm tisíc let
A ještě od hranic Čchin nepadno lidem skrz mlhy putovat
Na západ, kde strmí hora Velká Bílá, je cesta ptáků
Napříč přes štíty O-mej mohou se letem dát
Země se sesula, hory se rozeklály, siláci bohatýři
dávno dožili
Teprve pak se tu až k nebi pražce a terásky ve strmou
cestu spojily

Nahoře vysoké návěští, kde vytáčí slunce šest draků
Dole točitý proud mohutných vln a prudkých vírů
Ani let žlutých jeřábů nedokáže výšku překonat
Opice chtěly by přes štíty, marně se zlostně drápou vzhůru

Stezka na vrcholu Čching-ni jak točí se a vine zas
Na sto kroků je devět zákrutů, ovíjejících vrchol, útes, sráz
Dotýkám se hvězd Blíženců, nevěřicně hladím hvězdy
Orionu, zakláním hlavu, úžasem tajím dech
Dlaněmi přejíždím hrud', usedám, vzdech mysl rmoutí
Ptám se tě, pane, kdy se zpět vrátíš ze své západní pouti?
Shluk strmých štítů, záludná cesta, ni žádný neprojde jí
Vidět jen smutné ptáky, na suchých stromech křičí
Sameček vzlétne, samička za ním, dokola oblétají
A zas je slyšet sovu na lunu kvílet k výši
Smutnou, že hora je tak pustá
Cesta do Šu je svízelná, svízelnější než vystoupit
na modré nebe!
Však ruměná tvář pobledne, jen o tom zvěsti slyší
Štítý se jeden nad druhý vrší, k nebi jim chybí stopa jen
Suché sosny korunou dolů visí tu z rozpukaných stěn
Letící bystřiny hlukem a hukotem soupeří s proudy
vodopádů
Z omletých štítů oddělí se balvan, v desetitisíci propastech
hřmí v pádu

Nástrahy cesty do Šu když takové jsou
Ach, proč tam máte jít, kdož vydáváte se na cestu dalekou?
Soutěska Ťien-kche, strmá a úzká, vysoko leží
Když jeden statný muž dobře ji střeží
Deset tisíc mužů nijak nedokáže proniknout do ní
Co když ti, kdo brání ji, nejsou vám nakloněni
A ve vlky a šakaly se nečekaně změní?
Za jiter před lítými tygry utíkat nutno tady
Za nocí prchat zas před dlouhatánskými hady
Co lačně sají krev a chtivě brousí zuby
Lidi jak stébla travin nelítostně hubí
I když prý v Brokátovém městě je krásné žít
Nejlíp je přece k domovu rychle se obrátit
Cesta do Šu je svízelná, svízelnější než vystoupit
na modré nebe
Skláním se, na západ do dáli hledím a mysl marně
hledá klid

ZA JARNÍ NOCI VE MĚSTĚ LUO-ČCHENGU
JSEM ZASLECHL FLÉTNU

Z čího domu nefritové flétny tóny vylétají?
Rozlétnou se, s jarním větrem všude v Luo-čcheng pronikají
„Lámání jívových snítek“ zaslechl jsem v melodii
V kom by při ní neprocitl stesk po sadech v rodném kraji?

ŽENĚ

Tři sta šedesát dní v roce
Den za dnem bývám jak bláto, vínem přemožený
I když jsi manželkou Li Poa
Liší se život tvůj od života Tchaj-Čchangovy ženy?

Liang-fu-jin – název jednoho ze starých nápěvů jüe-fu. Liang-fu je jméno hory z pohoří Tchaj-šan. Snad se tam v dávných dobách pohřbívalo, protože písně na nápěv Liang-fu-jin bývají také často nazývány pohřebními písněmi. Velmi často bývalo tohoto nápěvu užíváno k vyjádření tématu nenaplněných možností velkého talentu, neuznání schopností výjimečného jednotlivce nemoudrým vládcem a špatnou dobou.

Řezník z Čchao-ke – příběh z doby dyn. Čou (1122–247 př. n. l.). Vypráví se, že v Čchao-ke, někdejší sídelním městě dynastie Jin (1766–1122 př. n. l.), žil muž, který se živil porážením skotu. V Ťi-tínu se zabýval drobným obchodem. Na březích řeky Pchan-čchi, vlévající se do řeky Wej, chytal ryby na udici. Žil tak do stáří osmdesáti let. Tehdy se setkal s čouským králem Wen-wangem a král jej pozval k sobě a učinil svým rádcem.

Krásu nové tygří srsti – nová tygří srst, ještě nevybarvená v jasné pruhy. Jiný výklad vychází ze staré pověsti o tom, že barva tygří srsti se co chvíli mění. Metafora básně vyjadřuje ztajené, ještě plně neprojevené schopnosti výjimečného člověka.

Vinařský učeň z Kao-jangu – příběh o Jü Š'-čchiovovi z Kao-jangu z doby Chan. Vypráví se, že když se dal ohlásit poprvé k návštěvě u chanského císaře Kao-cu (206–194 př. n. l.), císař si právě omýval nohy. Když slyšel, že přichozí je oděn jako vzdělanec, po konfuciánsku, nařídil vrátnému, aby ho odbyl. Vzkázal mu: „Chystám se právě podrobit si celou říši, nemám tedy kdy přijímat návštěvu nějakého konfuciánského knihomola!“ Když to Jü Š'-čchi slyšel, vypouklil v hněvu oči, vytasil meč a rozkřikl se na vrátného: „Jsem z Kao-jangu a vyučený na vinaře, jakýpak konfuciánský knihomol!“ Vrátný to tedy šel oznámit císaři a ten pak přece dal svolení hosta vpustit. Když však host vstoupil, císař se pohodlně opíral o lože a ani se nepohnul. Dvě služebné mu omývaly nohy. Jü Š'-čchi nevykonal povinný hluboký pozdrav a ještě si dovolil říci: „Chceš-li, pane, opravdu pozvednout spravedlivá vojska a svrhnout tyranskou vládu Čchin, neměl bys mne takto

nezdvořile přijímat!“ Císař okamžitě rozkázal služebným, aby přestaly s umýváním nohou, nabídl hostovi, aby usedl na čestné vyvýšené místo, a začal s ním jednat s úctou. Později tento Jü radil císaři v jeho politických plánech, bez války mu podrobil sedmdesát dva opevněných měst krále Tchien-kuanga z Čchi.

Šantungský vévoda klenutého nosu – chanský císař Kao-cu (206–194 př. n. l.) pocházel z Pchej-fengu (v dnešní provincii Ťiang-su). Tehdy býval kraj na východ od pohoří Tchaj-chang nazýván „na východ od hor“, „Šan-tung“. Podle pověstí se traduje, že chanský císař Kao-cu měl vysoko vyklenutý nos, a tak se mu přezdívalo „vévoda klenutého nosu z kraje na východ od hor“.

Tři siláci – podle pověsti měl v době Čchun-čchiou vládce státu Čchi ve svých službách tři slavné siláky: Kung Sun-ťie, Tchien Kchaj-ťianga a Ku Jie-c'a. Byli prý tak silní, že by dokázali Jižní hory vyvrátit. Jednoho dne však tehdejší kancléř země Čchi, Jen Jing, šel kolem nich a oni nepovstali, aby ho pozdravili. Kancléř je pak u vládce pomluvil: „Takoví lidé, jako oni, neuvěřitelně silní a přitom neznající zdvořilost a úctu, nerozlišující vznešené od obyčejných, mohou být velmi nebezpeční. Je třeba vydat rozkaz, aby byli popraveni.“ Vládce souhlasil, ale obával se, že není člověka, který by ten rozkaz dokázal vykonat. Tu kancléř vymyslel úklad. Jménem vládce dal poslat třem silákům darem dvě broskve. Vzkázal jim, ať sami rozhodnou, kterým dvěma z nich mají podle vykonaných činů a zásluh připadnout. Dva z nich, kteří vyjdou ze srovnání vítězně, nechť snědí po broskvi dlouhého života. Kung Sun-ťie a Tchien Kchaj-ťiang se hned začali o broskve přit, jeden přes druhého vynášet své činy a zásluhy. Zmocnili se každý jedné broskve a shtli ji. Poslední připomněl některé své činy Ku Jie-c' – jeho zásluhy byly největší; chtěl, aby broskve vrátili. Oba ostatní teď uznali, že zásluhy Ku Jie-c'a jsou největší. Litovali a styděli se tolik, že se na místě zabili. Ku Jie-c' se cítil jejich skolem vinen

Ve státě Čchi podrobil si dvaasedmdesát měst
Řídil státy Čchu a Chan, jako by trávu ohýbal
Bláznivý a přehlížený toto všechno dokázal
Což teprve hrdina, co nad všechny vyniká!
Jako na drakovi směle navštívím jasného vládce
Vévoda hromu hřmí mocně, rachot nebem rozléhá se
Kolem císaře při „vrhání do konvice“ tolik
nefritových dívek

Potřikrát ve velkém smíchu nebesa se blesky smála
Za sebou se mihly temnem, déšť se zdvihá znenadála
Devaterem ohromných bran nebes projít možné není
V křídla vrat tak tluču skrání, až se strážný rozhněval
Jasně slunce pro můj záměr nemá žádné pochopení
Člověk z Čchi se bez důvodu pádu nebes strachoval
Chiméry skřípají zuby, o lidské maso se rvou
Bílý tygr nezlomí výhonek rašící trávy
Opici v letu zachytím rukou, tygra mohu ubít pěští
Skloněn stojím na kameni Ťiao-jüan, bez strachu
nad hlubinou

Moudrý může přehlížen být, hlupák často slávu klidí
Lidé světa lehkým mne jen jak volavčí pírkou vidí

a ze smutku nad jejich ztrátou se také zabil vlastní rukou. – Stalo se od té doby častým úslovím, že i siláka lze zabít pouhou broskví.

Ve Wu a Čchu – ve třetím roce vlády chanského císaře Ťing-ti (156–140 př. n. l.) byla země rozdělena na sedm států, mezi nimi Wu a Čchu. Všude v těchto státech tehdy začali shromažďovat odbojná vojska a chystali se uchvátit císařský trůn. Ťing-ti vyslal svého vrchního generála Tou Jinga a vysokého hodnostáře Čou Ja-fua v čele svých vojsk, aby vzpouru potlačili. Když se dostali na pochodu do kraje na jih od řeky, vyhledal Čou Ja-fu bohatýra Ťü Menga, tehdy velmi slavného svou statečností, a požádal ho, aby se k vojsku připojil. Tehdy prý řekl Čou Ja-fu celý rozesmátý: „Ve Wu a Čchu, ve všech sedmi státech sbírají vojsko, aby dobyli celé říše; chystají se k tak velkému dílu, ale nedobyli si Ťü Menga, tak důležitého člověka! Z toho usuzuji, že neuspějí!“

Dračí meče – za vlády dynastie Ťin (265–420 n. l.) požádal Čang Chua svého přítele Lej Chuana, aby mu pomohl získat dobrý meč. Lej Chuanovi se podařilo získat pár proslavených mečů, oba měly slavné jméno. Lej Chuan předal Čang Chuaovi jeden z nich, druhý si ponechal, aniž se o něm zmínil. Po čase byl Čang Chua pro jakýsi přečin popraven a nikdo nevěděl, co se dál dělo s jeho mečem. Druhý meč byl stále v majetku Lej Chuana. Když už Lej Chuan nežil, opásal se jednou jeho syn, než se vydal na cestu, otcovým mečem. Přibyl k brodu u Jen-pchingu, když se náhle meč sám od sebe prudce z pochvy vyprostil a zmizel v řece. Lej Chuanův syn vyslal muže, aby v řece meč hledali. Nenašli jej. Viděli jen, jak k hladině vyplul pár vodních draků a spolu pluli pryč. Bylo jim zřejmé, že Čangův meč byl v řece a Lej Chuanův meč se vrhl za ním do vody, aby byly zas spolu, tak jak k sobě odedávna náležely. Dračí meče se proměnily v draky.

Jižní hory paží zvrátit mohli tři siláci plni síly
Kancleři z Čchi k jejich zhoubě jen dvě broskve postačily
Ve Wu a Čchu sbírali vojska, Ťü Menga však neměli
Ja-fu se té marné snaze jenom z plna srdce smál
Nápěv Liang-fu když zní
Opravdu probouzí žal
Pár dračích mečů vévody Čanga!
Co nadáno vyšším smyslem, vždy se setkává
Sotvaže vycítil převrat, šel řezník rybařit k řece
Když se zneklidňovali i velcí, co teprve já?

Zlomena nádherná křídla – o mandarinských kachnách se říká, že neoželi ztrátu druhu. Zůstane-li jeden z páru sám, vzlétne a padá s přimknutými křídly jako kámen k zemi a zahyne.

A-Ťiao – dětské jméno, intimní oslovení císařovny Čchen, manželky chanského císaře Wu-ti (140–86 př. n. l.). Palác, ve kterém přebývala, se nazýval Čchang-men. Vypráví se, že když k ní kdysi císař načas ochladl, zaplatila zlatem básníkovi S'-ma Siang-žu, aby pro ni napsal báseň, která by jí pomohla lásku císaře opět získat. Takto prý vznikla básnická skladba ve formě fu „Čchang-men fu“, „O paní z paláce Čchang-men“. S'-ma Siang-žuova báseň prý císaře dojala a probudila v něm znovu cit k císařovně.

Siang-žu – S'-ma Siang-žu, rodák z Čcheng-tu, dvorní básník. Ornamentální styl jeho básnických skladeb fu bývá považován za typický pro tyto skladby z doby Chan. Žil 179–117 př. n. l. Některé výstřední epizody jeho života jej učinily oblíbenou postavou literárních anekdot. Mnohé z nich se týkají jeho života s básnířkou Čuo Wen-tün, jeho manželkou. Pocházela ze vznešené rodiny. Provdala se za básníka proti vůli svého otce. Zakoušela se S'-ma Siang-žuem bídu, dokud nebyl slavný a dokud se její otec s nevídaným svazkem nesmířil. Vyprávějí se příběhy o tom, jak si mladí manželé otevřeli krčmu, aby si vydělali na živobytí a aby pozlobili zatvrzelého otce. Příčinou jejich seznámení byla prý S'-ma Siang-žuova mistrná hra na loutnu. Když tehdy nedávno ovdovělá dlela u svého otce, uslyšela jeho hru a prudce se do básníka zamilovala. Po létech společného života, když Čuo Wen-tün zestárla, chtěl se prý S'-ma Siang-žu znovu oženit, vzít si za ženu mladičkou dívku z Mao-lingu. Když se o tom Čuo Wen-tün dozvěděla, složila báseň „O zbělelých hlavách“. Tou básní prý zas S'-ma Siang-žuvu lásku získala. Mladým manželům se přeje štěstí slovy: „Ať vám spolu v lásce zbělají hlavy!“

PÍSEŇ O ZBĚLELÝCH HLAVÁCH

Vody řeky Ťin k severovýchodu plynou
Milostný kachní pár v dál pluje nad vlnami
Sameček hnízdí v stromech paláce Chan
Samička v Čchin těší se vonnými travinami
Cožpak jim nehrozí, že oba zemřou, zlomena nádherná
křídla
Když je nesnesou mezi oblaky rozepnout k letu, ona
i on teď sami?
V takový čas A-ťiao půvabné žárlivost půvab dala
Sama dlí v paláci Čchang-men, nad slunce západem
teskní osamělá
Přála by si nade vše lásku za vládce mít,
aby jí znovu byl zaujat
Jak by litovala žlutého zlata, když o tom báseň kupovala?
Siang-žu báseň jí složil a mnoho žlutého zlata dostal za ni
Sám však co manžel, jaká faleš v srdci, k jiné vzplál
v prudkém zamilování

Ty dva u Čching-ling-tchaj – podle pověsti v době Čchun-čchiou král Kchang ze Sung se chtěl zmocnit ženy Chan Pchenga. Uložil tedy Chan Pchengovi práci na budování paláce Čching-ling-tchaj a navršení umělého pahorku. Pak tam dal Chan Pchenga zabít. Jeho žena si vymohla účast na pohřbu a zabila se skokem z terasy paláce. Král rozkázal, aby mrtvá těla manželů byla pochována odděleně, na opačných stranách pahorku. Za rok nato vyrostl na obou hrobech strom. Stromy podivuhodně rychle mohutněly a nad pahorkem, který je od sebe dělil, propletly větve košatých korun. V jejich větvích bez ustání naříkal ptačí pár. Lidé stromy nazvali „Stromy marné touhy“. Pozůstatky někdejšího Čching-ling-tchaj jsou podle pověstí umístovány do několika různých míst v dnešní provincii Che-nanu.

Jednoho rána chtěl poslat té dívence z Mao-ling
svatební dary
A Wen-tün, jeho stárnoucí žena, mu „Píseň o zbledlých
hlavách“ připsala místo vyčítání:
„Opadlý květ, když sbohem větvi dal, stydí se známého háje
Svlačec, jen když je krutý a bez citu
Nechá se odtrhnout, po větru s kořáním vyrvaným vlaje
Kdopak by dokázal donutit úponky něžného lišejníku
Že k čemukoliv přilnou, cokoliv objímají?
Obě ty rostliny mají věrné srdce
Lidé se povahou rostlinám nevyrovnají
Rohož z rákosu ještě nesvinuj!
Dosud jako na počátku touhu vyvolává
Jantar si ponech krásný, ať na něm spočívá tvá hlava
Možná že ve snu přec nastane zas chvíle mile známá
Cožpak džbán naplní vylitá voda znovu sesbíraná?
Zavržená žena, když odešla už, těžko se vrátí zpět
Odpradávná ze všech těch, kdož zůstali si vždycky věrni
Do dneška lze jen ty dva u Čching-ling-tchaj uvidět.“

Milého Janga – pan Jang z období Ťin (265–420 n. l.) v době, kdy zastával v Siang-jangu úřad, chodíval často na horu Tien. Popíjel tam víno a skládal verše. Lidé ze Siang-jangu ho měli velice rádi a velmi si ho vážili. Když zemřel, dali na místě, které na hoře Tien nejčastěji navštěvoval, postavit na jeho památku kamennou stélu. Stéla spočívala, jak bylo obvyklé, na veliké želvě vytesané z kamene. Kdokoli kolem stély šel, zastavil se na chvíli a při vzpomínce na pana Janga mu vytryskly z očí slzy. Stéle se začalo říkat „Stéla prolévaných slz“.

VZPOMÍNÁM, JAK JSEM KDYSI DÁVNO
CESTOVAL SIANG-JANGEM

VĚNOVÁNO PANU MA ŠAO-FU

Kdysi jsem hostem byl tam u té velké vody
Dávno je, co z věže pana Šana mohl jsem dolů pohlédnout
V otevřených oknech záplava zelenavých srázů
V naleštěných zrcadlech modravé řeky proud
S vysokým kloboukem, opásán břitkým mečem
Do dále císaře pozdravil jsem v Ťing-čou
Tam jsem se rozloučil se svou ženou a dětmi
Dnes stále vzpomínám na cestu dalekou
Ruměné tváře, příteli, vy ještě nejste stár!
Bílý vlas, mne podzim dřív znavil tesknoutou
Vůle i chrabrosti, obou již jsem se vzdal
Sláva a zásluhy jak oblak odplynou
O dálkách sny vzbudí myšlenka na návrat
Jarní stesk probudí večerní slunce svit
Milého Janga je teď marno vzpomínat
Na hoře Tien-šan pro něho slzy lít

VĚNOVÁNO PANU ČCHIEN ČENGOVI V ŠAO-JANGU

Bílý nefrit, pohár naplněný vínem
Zelené jívy, zas třetího měsíce čas
Jarní vánek kdyby o pár dní vál navíc
Na obou skráních v hedvábí zeslábl by vlas
V ruce držím svíci, rozhodnut do noci pít
Spolehnout se na udici ještě není pozdě snad
Při řece Wej kdyby člověk potkal lovce
Císařovým rádčem mohl by se ještě stát

O MLÁDÍ

Východně od rušné cesty mladí od Pěti pahorků
Na bílých koních stříbrná sedla spěchají v jarním větru
Spadalé květy zcela podupány, kam že to jedou?
Se smíchem vstupují do krčmy s vínem té zpěvačky z Chu

Obráceně nasazen úřední klobouk – narážka na popěvek o obráceně nasazeném úředním klobouku pana Šana z doby Ťin (265–420). Byl představeným Siang-jangu. Byl pověstný tím, že se často opíjel, pozdě vracel domů, sotva se držel v sedle a že míval obráceně nasazen bílý úřední klobouk; stalo se to dokonce námětem oblíbeného popěvku.

Čapí naběračka – říkalo se tak naběračce s dlouhou rukojetí, připomínající krk čápa.

Papouščí číše – z Indie byly dováženy zvláštní poháry na víno ve tvaru papouščího zobáku, „papouščí poháry“.

Haldy nakvašeného zrna – stará pověst vypráví o vládci, který tak rád pil víno ze zkvašeného obilí, že dbal, aby stále bylo připraveno dost nakvašeného zrna. Hromady nakvašeného zrna se prý vršily v hory a nápoje bylo stále tolik, že bylo nutno vyhloubit nádrže velké jako rybníky. Pověst bývá spojována jednou s posledním vládcem dynastie Jin, císařem Čouem, jindy s císařem Ťie z dynastie Sia. V obou případech by šlo o dobu více než tisíc let před n. l.

Nefritová hora – o básníkovi Ťi Kchangovi (223–262), půvabném zjevem i vystupováním, se říkávalo, že když se opije, podobá se nefritové hoře, než se sesuje a zřítí. Nářážka o nefritové hoře hrozící sesutím se stala vžitým obrazem v poezii o víně. Užívalo se jí o těch, kteří si i docela opilí zachovávají svou osobnost a ušlechtilý styl.

SIANGJANGSKÁ PÍSEŇ

Padající slunce už mizí, zapadá za horu Tien
Obráceně nasazen úřední klobouk, pod květy omámen
Siangjangská děcka se shlukují, tleskají do dlaní
Zahradily cestu, „O podkově z bílé mědi“ popěvek spustily
Lidé, co kolem jdou, ptají se, čemu se vysmívají
K umření směšný je pan Šan, jak bláto opilý
Čapí naběračka
Papouščí číše
Za sto let života, třicet šest tisíc dní
Každý den tři sta pohárků vyprázdním
Zpovzdáli hledím na vodu řeky Chan, zelenou jak
kachní hlava
Zrovna jak zrnka hroznů když začnou kvasit
ještě nescezená
Kdyby se tahleta řeka změnila na jarní víno
Ta spousta zkvašené pěny, ty haldy nakvašeného zrna!
Bujný kuň v ceně tisíc zlatáků směněný za ženinu

Opilý sedět ve zdobeném sedle, o „Padajících švestkových
květech“ nápěv pět

Na bok vozu zavěsit konvici vína
Fénixové píšťaly a dračí flétny cestou se budou
navzájem předhánět!

Ve městě Chan-jangu vyjí žlutavá psiska
Co tak pod měsícem vypíjet do dna zlatou číš?
Pane, že ten kámen na paměť pana Janga z doby Ťin
Hlava želvy, odřený je, maliním, mechem obrostlý,
což nevidíš?

Slzy nemá také smysl pro to ronit
Srdce nemá také smysl pro to smutné mít
Svěží vánek, krásný měsíc nelze koupit za peníze
Nefritová hora padá sama, netřeba ji povalit
Ohřívadlo z porcelánu
Naběračka ze Šu-čou
Li Po s vámi společně umře, jak společně s vámi žil
Oblaka a déšť krále Sianga kde dnes jsou?
Vody řeky k východu plynou, noc křik opic naplnil

JARNÍ TESKNOTA

Tady v Jen tráva je jak jemně zelená vlákna
V Čchin sytě zelené větévky kloní už moruše
Za dnů, kdy tam v dáli toužíváš vrátit se ke mně
Mně tady tesknota po tobě srdce rozlomit může
Ne, jarní větře, ne, ty přece nejsi můj milý
Jak ty bys vejít směl ke mně za závěs lože!

HLEDÁM PŘÍTELE TAN-ČCHIOU UPROSTŘED HOR

Hledám skrytého, aniž jsme si kdy stanovili den
Když člověk propadne náladě, pro dálku ztrácí cit
Zelené skalní srázy jak bezbřehá vodní hladina
Zářivě bílé slunce náhle se chystá zešřit
Ještě jsem ani celé čtyři svahy nestačil překročit
A už jsem bezpočtem zákrutů desetitisíckrát musel jít
V nesmírném tichu opice kvílivě slyším lkát
Vrstvu po vrstvě oblaka vidím se shlukovat
K vysoké sosně po nebi přichází krásná luna
Prázdné údolí, nádherné průzračnou jesení
V hluboké propasti ještě zůstává starý sníh
Studený pramen vyvěrá z trhliny v kameni
Horské štíty a vrcholy strmí do nebes středu
Stoupám výš, v dál se rozhlížím, vynadívát se nedovedu
Tan-čchiou volá na mne zdáli
Pohlédne na mne, najednou smíchem se rozhlaholí
Jdu spolu s ním a scházíme hluboko do údolí

Oproštěnost pravého ticha začínám nyní poznávat
Prodléváme tu v radosti po celou dlouhou noc
Teprve v jasném ránu vzpomenu na návrat

Hora Buvola – Chuang-niou-šan, název hory při řece Jang-c' blízko města I-čchangu v dnešní provincii Chu-pej. Řeka se v těch místech vine mnoha zákruty, a protože je hora vysoká, je ji zdaleka vidět. Postupuje-li plachetnice proti proudu, trvá několik dní, než úsek zdánlivě krátký, ale prodloužený četnými zákruty překoná. Po celou tu dobu je plavcům stále na dohled obrys hory. Obtížný úsek řeky je mezi plavci po řece Jang-c' pověstný a hora Buvola je jeho symbolem. Je připomínána v mnoha úslovích a zpívají se o ní staré plavecké písně.

K TROJÍM PEŘEJÍM

Hora Wu temné nebe úží z obou stran
Vody v Pa jak by se k výši vzdouvaly
Vody v Pa být dovedou najednou ty tam
Nebesa šero dosud nehalí
Po tři jitra před námi hora Buvola strmí
Tři večery postupujeme tak zvolna, vrchol, sráz
Tři jitra, tři večery
Nenaděješ se, a náhle jako hedvábí je vlas

Tchao Jüan-ming – básník (365–427). První dva verše obsahují narážku na Tchao Jüan-mingovu báseň *Návrat*, kterou napsal, když se po pouhých osmdesáti dnech působení v úřadě rozhodl odejít navždy zpátky do svého venkovského domova.

OPILÝ PÍŠI NA ZEDĚ ÚŘEDNÍ SÍNĚ

Tchao Jüan-ming po osmdesáti dnech
Úřadu se vzdal a s hlasitým zpěvem se navracel domů
Dávny přítel je náčelníkem v Tien-čchengu
A ptám se, kdy úřadu zanechat a odejít zachce se mu?
Ve větru padá sníh na Velkou řeku tu v kraji Wu
Vločka za vločkou ve víně se v poháru rozplývají
Stařec z hor, dnes už opilý, pro tebe, pane
Dal se do tance, až mu rukávy divoce vlají

Dračí brána (Lung-men) – jméno hory v dnešní provincii An-chuej. Svahy hory pokrývá hustý lesní porost, průrva mezi strmými skalními stěnami má tvar brány. Místo je odedávna slavné čajem, který se tam pěstuje, léčivými a aromatickými bylinami všeho druhu, i krásou a malebností scenérií. Srv. pozn. ke str. 236.

Ling-jang – jméno hory v blízkosti Ťing-si v provincii An-chuej. O prefektovi z Ling-jangu Tuo C'-mingovi je zaznamenáno v místní kronice, že rád chodíval na břeh blízké řeky lovit ryby na udici. Jednou prý vylovil bílého draka. Ulekl se a zase draka vypustil do vody. Po několika letech, když opět v těch místech rybařil, chytila se mu na udici bílá ryba. Rozřízl jí břicho, aby ji mohl vyvrhnout, a tu našel uvnitř list, v němž byl nabádán, aby se učil způsobům a dovednostem vodních živočichů. Po třech letech si pro Tuo C'-minga přišel sám bílý drak, zakroužil s ním kolem hory a zmizel s ním v řece. U úpatí hory stojí oltář a chrám k počtě nesmrtelnému a lidé mu tam nikdy nepřestali přinášet v oběť úlitbou víno.

VE VÝCHODNÍ BESÍDCE U PRAMENE ŤING-SI
UPŘÍMNĚ ČENGOVI

Zašel jsem k Východní besídce a nepotkal tě, milý
Po písčinách procházím tu sám, všude jen čápi bílí
Bílí čápi se rozletí, bezstarostní v tu chvíli
Jak vločky sněhu nad zelení hor v oblak se seskupili
Zachtělo se mi dojít až k Ťing-si a z dálky nemám strach
U Dračí brány jak tygří oči odlesky víří ve vlnách
Kukaččí květy rozkvetly všude, léto už na dosah
Pozdě, vrátit se s udicí k Ling-jang tam na horách

Starci z Lu – v Lu, v dnešní provincii Šan-tung, se narodil čínský filosof Konfucius (asi 551–497 př. n. l.). Za pozdějšího rozkvětu konfucianismu se učenci z kraje Lu hrdě hlásili k místní tradici a přisuzovali si právo nejpovolanějších vykladačů mistrova díla. Satira básně je namířena proti konfuciánům Li Poovy doby, omezujícím se při studiu na formální kritiku textu.

Pět posvátných knih – pět nejstarších písemných památek čínské vzdělanosti: I-ťing (Kniha proměn), Šu-ťing (Kniha dokumentů), Š'-ťing (Kniha písní), Li-ťing (Kniha obřadů), Čchun-čchiou (Letopisy jara a podzimu).

Hloubají, kde věty, kde odstavce jsou – ve starých textech nebyly interpunkcí značeny předěly vět, ani nebyly oddělovány odstavce. K označení konce věty sloužily znaky vyjadřující otázku, zvolání, emocionální zabarvení, či prosté ukončení výpovědi. Ne všechny věty byly však takto zřetelně od sebe odděleny. V době Chan byla textové kritice věnována velká pozornost a staré texty byly dodatečně členěny a dodávána k nim interpunkce. Celé skupiny učenců se specializovaly na analýzu textů a jejich správné členění. V kritice textů bylo pokračováno po všechna následující období. V některých údobích převládl zájem o tuto stránku studia starých spisů natolik, že převážil nad zájmem o pochopení a výklad myšlenkové podstaty studovaného díla.

Šu Sun-tchung – první císař dynastie Chan Kao-cu si přál stanovení pevného kánonu určujícího hierarchické vztahy a předpisujícího povinnou úctu velkých dvořanů vůči vládci. Pověřil Šu Sun-tchunga, který pocházel z kraje Lu, aby se vypravil do své domoviny a postaral se o vypracování systému obřadů a zvyklostí. Tamější konfuciánští učenci mu měli být při tom nápomocni. Dva z vážených konfuciánů z Lu však přednesenou žádost odmítli a vytýkali Šu Sun-tchungovi, že úkol přijal. Šu Sun-tchung jejich výtky odmítl se smíchem: „Jste opravdu omezení konfuciáni, nechápete-li, že je třeba přizpůsobovat se okolnostem!“

VÝSMĚCH ŠANTUNGSKÝM KONFUCIÁNŮM

Starci z Lu diskutují o Pěti posvátných knihách
Vlasy už bílé, hloubají, kde věty, kde odstavce jsou
Ptej se však učence na způsob vlády k prospěchu lidu!
Zmatený bude, jak by byl obklopen mhou
Na nohou konopné opánky, připraven na cestu předalekou
Na hlavě hranatý klobouk, strmící jak horský svah
Pomalou sem a tam přechází po hlavní cestě
Ještě než vykročí, víří už v pýše prach
Za doby Čchin v paláci kancléřově
Z těch v literátských suknicích žádný nebyl příliš ctěn
Ty nejsi vykladač, jakým byl Šu Sun-tchung
Jiný celou svou podstatou, v ničem mi nepodoben
Neznáš a nechápeš skutečnost současnosti
Vrať se orat své pole na břehu řeky Wen!

POSMĚŠNĚ WANG LI-JANGOVI,
KTERÝ NECHCE PÍT VÍNO

Země je bílá, vítr má mrazivou barvu
Vločky jako dlaň se chladným vzduchem rojí
Tchao Jüan-ming by asi zemřel smíchem
Že ochutnat nechceš víno, co tu v číši stojí
Když byl rozveselen, hladíval svou loutnu
Když měl volnou chvíli, pět jív vysadil
Nadarmo je nosit úřednickou čapku
Já a ty, proč bychom měli mít tak marný nízký cíl?

JARNÍ ZAMYŠLENÍ V KRAJI NA JIH
OD VELKÉ ŘEKY

Mladé jaro, kolik je mu dáno času?
Žluté ptáče bez oddechu zpívá zas
Za dálným obzorem nebe ztracena je cesta domů
Za velikou řekou stárnu, prokvétá mi vlas
Srdce letí s oblaky nad pomezí Čchin
Luna nad průsmykem Čchu nepustí stín ze své záře
Má pole a zahrady dávno v býlí zmizely
Tělu vyměřený čas zcela promarněn a zmařen
Teď na sklonku daných let oč mám ještě usilovat
Dlouze zpívám, vzdal jsem se své služby u císaře

TU FU

A TEBE NEVIDĚT – NEMÁM O LI POOVI ZPRÁV

Tak dávno, co jsem tě neviděl, příteli Li
Na odiv stavěné bláznovství do očí slzy smutku mi vhání
Všední lidé, ti všichni přejí si, abys zemřel
Já mezi všemi jediný miluji a ctím tvé nadání
Oslňující, tak lehce tvořící tisíce básní
Bez domova, na toulkách pro pohár vína jen
Hory Kchuang – pravé místo, tu jsi pobýval kdysi
Hlavu bílou, zase rád nejspíš vrátíš se sem!

VE STARÉM STYLU

Žít je jako být hostem, co prochází mimo
Zemřít je jako být tím, kdo domů se navrátil zpět
Nebesa, země – jen kratičkový pobyt v zájezdním dvoře
V společném smutku prach desetitisíců věků, statisíců let
Zajíc na měsíci nadarmo elixír v moždíři stlouká
Z bájného ibišku suchý klest na podpal zbyl
Zbělelé kosti němé jsou, slovo už nepromluví
Zelená sosna, co pro tu znamená míjivý čas jarních chvil?
Nad tím, co bylo i bude, jen zhluboka vzdychám
Prchavý rozkvět – stojí snad za to, aby ceněn tak byl?

POZNÁMKY A VYSVĚTLIVKY

- 17 *vrchol Jasně hvězdy* – Tchaj-po feng, je v dnešní provincii Šen-si. Hora je přísloušná svou výškou a tajemným vzhledem. Vpůli horu trvale přetíná pás mlh, připomínající zdáli mohutný vodopád. Hora náleží do pohoří Čchin-ling-šan, nazývaného také Cung-nan-šan či jen Nan-šan, Jižní hory, a symbolizujícího dlouhý věk. Jasná hvězda, Večernice, čínsky Tchaj-po, je Venuše. Jedna z pověstí o Li Poovi, přezdívaném Li Tchaj-po, vypráví, že byl pojmenován podle této hvězdy, protože se jeho matce o ní zdálo, když se měl narodit. Někteří dokonce věřili, že básník byl dočasným vtělením Večernice.
- 19 *řeka Sin-an* – v dnešní provincii An-chuej.
- 23 *vrchol Trojnožky* – Siang-lu-feng, severní štít Lu-šanu. Vysoký vrchol hory má výrazně kulatý tvar, připomínající starobylou obětní nádobu, trojnožku na pálení pižma, zpravidla nad ním v praménkách a kotoučích stoupá mlžný opar jako kouř, proto se nazývá vrcholem Trojnožky. Na samém vrcholu je skála připomínající tvarem lidskou postavu, proto bývá někdy vrchol též nazýván vrcholem Kamenného člověka, Š'-žen-feng. Pod vrcholem Trojnožky jsou mohutné vodopády, odedávna proslulé krásou a počítané mezi divy přírody. O Lu-šanu, pohoří Lu, srv. text na str. 44.
- *Stříbrná řeka* – Mléčná dráha.
- 25 *hora Mu-kua* – je v dnešní provincii An-chuej a jiná hora toho jména je v dnešní provincii Chu-nan. Není jasné, ke které se báseň vztahuje, Li Po navštívil oba kraje.
- 27 *Žába ujídá* – lidová báje vypráví, že na měsíci je žába, která neustále z měsíce ujídá a působí ubývání měsíce. V žabu se prý přeměnila krásná Čchang O,

- sestra božstva vod, žena bájného střelce I. Obrys žáby je prý možno v měsíčních stínech dobře rozpoznat.
- 33 *Tékoucí oblačná zář* – název druhu vína, přirovnává víno k nápoji nesmrtelných.
- 35 *Pět hor* – viz pozn. „Pět posvátných vrcholů“ ke str. 127.
- *kraj Wu* – název starého království, běžné tradiční označení krajů dnešních provincií Ťiang-su a An-chuej.
- 37 *Ťiou-ťiang* – Devítiříčí, místo na toku řeky Jang-c' v dnešní provincii Ťiang-si. Řeka se tam dělí v devět ramen.
- *Ťiou-chua-šan* – hora Devíti květů v dnešní provincii An-chuej.
- *Nebeská řeka* – Mléčná dráha.
- 39 *hora Nebeské brány* – Tchien-men, jméno horského útvaru v dnešní provincii An-chuej. Dva horské vrcholy se tyčí proti sobě na protějšcích březích Dlouhé řeky a újí její koryto. Každý z vrcholů má své jméno, východní je nazýván Po-wang-šan, západní Liang-šan.
- 40 *Čeng-lu-tching* – u Nan-ťingu v dnešní provincii Ťiang-su.
- 41 *pátá hlídka* – v Číně se počítalo od západu slunce do svítání pět hlídek.
- 42 *Paj-šuej* – místní název pro řeku Jü v okolí Nan-jangu v dnešní provincii Che-nan. Na východ od města, tam, kde řeka obloukem obtéká město, byla zbudována mohutná zeď na ochranu předměstí proti záplavám.
- 43 *pramen Čching-leng* – Jasný studený pramen, při úpatí hory Feng blízko Nan-jangu v dnešní provincii Che-nan.
- 47 *Píseň o zelenavé vodě* – starobylý nápěv pro loutnu.
- 48 *Čchiou-pchu* – viz text na str. 152.
- 51 *návrší Tu-ling, vrchy Wu-ling* – v okolí tehdejšího města Čchang-anu, nyní Si-anu v dnešní provincii Šen-si.
- 53 *řeka Siang* – viz „Čchang-ša“ na str. 152.
- 55 *obora Liang* – zřízena králem Siao z Liang v době Chan jihovýchodně od města Kchaj-fengu v dnešní provincii Che-nan.
- *Ĵing* – sídelní město státu Čchu v době Čchun-čchiou (722–481 př. n. l.) v dnešní provincii Chu-pej.

- 58 *Tung-lu-men* – město v dnešní provincii Šan-tung.
- 59 *Jen-si* – město v dnešní provincii Če-tiang.
- 61 *Tung-tching* – jezero na hranicích dnešních provincií Chu-pej a Chu-nan.
- *pan Ťüan* – viz pozn. ke str. 308.
- *kraj Čchi* – v době Čchun-čchiou (722–481 př. n. l.) byl na území dnešní provincie Šan-tung stát Čchi; tamější kraj byl i později často označován historickým názvem dávného státu.
- 62 *hora Ťün-šan* – uprostřed jezera Tung-tching.
- *Pa-ling* – v dnešní provincii Chu-nanu. Srv. pozn. ke str. 287.
- 63 *odraz hospůdky U křiklavé straky* – narážka na stejný obraz ve verších básníka Sie Tchiao.
- 65 *Ťing-men* – hora v dnešní provincii Chu-pej.
- 66 *Čching-si* – viz pozn. ke str. 79.
- *nápěv O švestkovém květu* – starobylý nápěv pro flétnu, zvaný také „Švestkové květy opadávají“.
- *čchiangská flétna* – původně lidový nástroj kmenů Čchiang. Ve starých dobách žily tyto kmeny na západě Číny roztroušeně v krajích dnešních provincií S'-čchuan a Kan-su. V době Chan se „čchiangská flétna“ stala oblíbeným nástrojem v Číně.
- 67 *palác Su* – stával tam, kde je nyní Su-čou v provincii Ťiang-su.
- *Žpěv o vodním ořechu* – název nápěvu.
- *Měsíc nad západní řekou* – název nápěvu.
- *palác krále Wu* – palác Sun Čchüana, prvního císaře dynastie Wu (220–280) z doby Tří říší.
- 69 *Paj-ti* – město v dnešní provincii S'-čchuan.
- 71 *hora Ťing-thing-San* – jméno hory severně od města Süan-čchengu v dnešní provincii An-chuej.
- 73 *Šu* – jméno starého království v střední části dnešní provincie S'-čchuan.
- *O-mej* – O-mej-šan, název hory v dnešní provincii S'-čchuanu. Srv. též pozn. „Pět posvátných vrcholů“ ke str. 127.

- 73 *ojíněný zvon* – stará báje vypráví, že na hoře Feng-šan je na samém jejím vrcholu podivuhodný zvon s devíti otvory. Pod jinovatkou se sám rozezvučí.
- 75 *Jüe* – tradiční označení dnešní provincie Če-ťiang, podle dávného státu Jüe z doby Válčících států (475–221 př. n. l.).
- *Ťing-chu* – Zrcadlové jezero, verš rozvíjí název jezera v básnický obraz: Zrcadlové jezero zrcadlí lunu.
- *Žlutá sůtra* – Tao-te-ťing, Kniha o cestě a ctnosti, základní dílo taoismu, připsované starému čínskému filozofovi Lao-c' (kolem 570–490 př. n. l.).
- 79 *Čching-si* – v dnešní provincii An-chuej. Od r. 765 v důsledku změn v územním rozdělení správy, zavedených císařem Taj-cungem, náleželo však místo k městu Süan-čcheng. Kraj kolem Čching-si patřil k nejoblíbenějším místům básníka. Je připomínán v mnoha Li Poových básních.
- 80 *Süan-čou* – Süan-čcheng v dnešní provincii An-chuej.
- *básník Sie Tchiao* (494–499) – vynikl zejména ve stylu pětislabičné básně, v mnohém předjímá vývoj čínské klasické poezie k formám tzv. „nové básně“, typické pro dobu Li Poovu. Sie Tchiao byl po jistý čas guvernérem v Süan-čchengu. V té době dal zbudovat vysokou Severní věž, nazývanou později po něm Sie Tchiaoova věž.
- *eseje jako ty z Pcheng-laj* – v době Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.) se místo, kde byly shromažďovány císařské sbírky textů, nazývalo Tung-kuan. Bohatství textů bylo přirovnáváno k bájně hoře Pcheng-laj v moři, sídlu nesmrtelných. Srv. „vody Pcheng-laj“ na str. 28.
- *styl básní Ťien-an* – slavné období klasické poezie, kdy se rozvinul styl pětislabičné básně. V období Ťien-an (196–219), za vlády císaře Sien-ti z dynastie Chan, žili a tvořili někteří z největších básníků staršího období čínské poezie, jako např. tři básníci z rodiny Cchao, Wang Cchan aj.
- 83 *Jüan Tan-čchiou* – viz pozn. ke str. 308.
- *Ťři peřeje* – viz pozn. ke str. 325.
- 85 *hora Pěti sosen* – hora Wu-sung v dnešní provincii An-chuej.
- *Ž trav hrubý pokrm* – z trávy *Zizania latifolia*.

- 86 *u žlutých zřídél* – v podsvětí, ve světě mrtvých.
 – *Staré jaro* – jméno vína.
- 87 *Wang Čchang-ling* – básník, současník Li Poa. Data jeho života nejsou známa, zemřel asi roku 756. Jako mnoho jiných upadl v nemilost a byl sesazen do úřadu daleko od sídelního města.
 – *Lung-piao* – v dnešní provincii Chu-nan.
 – *pět řek* – pět řek v západní části dnešní provincie Chu-nan a východní části provincie Kuej-čou.
 – *Ďie-lang* – město v dnešní provincii Kuej-čou.
- 90 *Vévoda Sie* – viz text na str. 126.
- 91 *Mladý Ťia* – vřítá narážka na básníka Ťia I (201–169 př. n. l.). Byl velmi nadaný a již v mládí byl pověřen vysokým úřadem. Intriky u dvora způsobily, že upadl v nemilost a byl sesazen na nevýznamný úřad do Čchang-ša. Zahořkl a ještě mladý zemřel. Tradičně bývá uváděn jako příklad neuznaného a nepřízní mocných zmařeného talentu. Zde je však míněn Li Poův současník Ťia Č', básník stejného rodového jména a podobného osudu jako slavný Ťia I. Ťia Č' (718–772) zastával poměrně vysoký úřad u dvora, v době vlády císaře Siao-cunga byl sesazen na nižší úřad do Pa-lingu, daleko od sídelního města.
 – *Čchang-ša* – viz text na str. 152.
- 93 *Západní řeka* – jiný název pro Jang-c'-tiang.
- 94 *Kuej-jang* – město v dnešní provincii Chu-nan.
 – *Siao a Siang* – viz „Čchang-Ša“ na str. 152.
 – *Čchinská oblaka* – Čchin je tradiční označení kraje dnešní provincie Šen-si podle dávného státu.
 – *Kuej* – řeka v dnešní provincii Kuang-si.
 – *palác Jasně luny* – císařský palác v Čchang-anu.
- 95 *sosna* – symbol dlouhého věku, přetrvávání. Obdivována pro schopnost zelenat se i v zimě, kdy všechno opadá a zajde.

- 97 *Sin-lin-pchu* – jezero u Ťin-lingu (Nankingu), odtéká do řeky Jang-c'. V létě má hojně vody. V zimě a na jaře vysychá.
- 98 *Ťchien-men* – viz pozn. „Nebeská brána“ ke str. 39.
- 99 *kukaččiny květy* – květy rododendronu. Podle lidové pověry rozkvétají na kukaččino zavolání. V lidové řeči mají mnoho různých barvitých označení, např. také „hory prozařující červen“. Rozkvétají v Číně ve druhém a třetím měsíci lunárního kalendáře, tj. zhruba v dubnu a květnu.
- „*třetí jaro*“ – třetí z tří jarních měsíců.
 - *trojí kraj Pa* – San Pa, Trojí Pa, zahrnuje Pa-tün, Pa-tung, Pa-si, tj. zhruba východní část dnešní provincie S'-čchuan, kraj při řece Jang-c'. Srv. pozn. ke str. 346.
- 100 *kraj Lu* – v době Čchun-čchiou byl na území dnešní provincie Šan-tung stát Lu; historické jméno kraje se v čínské literatuře stále připomíná.
- *hora Kamenné brány* – Š'-men, v dnešní provincii Šan-tung.
 - *řeka S'* – řeka v dnešní provincii Šan-tung.
 - *Cu-laj* – hora v dnešní provincii Šan-tung.
- 101 *přátelům Chanovi, Pchejovi a Kchungovi* – Li Po v mládí pobýval s přáteli Kchung Čchao-fuem, Chan Čunem, Pchej Čengem, Čang Šu-mingem, Tchao Wuem a jinými v horách Cu-laj na Šan-tungu. Tehdy si říkali Šest bezstarostných z bambusového údolí.
- 102 *U stěbla knotovky* – u lampičky s olejem, v níž je místo knotu užito suchého stvolu knotovky. Tradiční vyjádření dlouhého čekání na přítele.
- 105 *Tu Fu (712–770)* – velký čínský básník, současník a přítel Li Poův.
- 111 *Jang-čou* – v dnešní provincii Ťiang-su. V době Tchang rušné obchodní středisko.
- 113 *Ťin-ling* – dnešní Nan-ting. Srv. pozn. „králové Ťin“ ke str. 119.
- *Ťia* – míněn básník Ťia I, viz pozn. ke str. 91.
- 116 *Čching-si* – „Průzračná říčka“, viz pozn. ke str. 79.
- 118 *barbaři Chu* – viz pozn. ke str. 263.
- 119 *terasa Fénixů* – podle pověstí byla zbudována v době Šesti dynastií za vlády dynastie Sung (420–479) na místě, kam se slétali bájný ptáci fénixové.

- 119 *králové Ťin* – vládci dynastie Ťin (265–420). Ťin-ling, dnešní Nan-ting v provincii Ťiang-su, byl tehdy hlavním městem státu Ťin.
- *ostrov Bílých čápů* – srv. pozn. ke str. 266.
 - *plynoucí oblaka* – narážka na staré úsloví o tom, že císař, obklopený proradnými dvořany, je ohrožen stejně jako slunce, kterému hrozí, že je zakryjí a zatmí plynoucí oblaka.
 - *pagoda Žlutého jeřába* – viz text na str. 34.
- 121 *Čung-ting* – Střední sídelní město, Čchang-an. Název Střední sídelní město byl starému sídelnímu městu Čchang-anu přiřčen císařským výnosem v prvním měsíci roku 758 za císaře Siao-cunga, po slavnostním návratu císařského dvora do Čchang-anu, když byli poraženi vzbouřenci. Císařským výnosem bylo tehdy uděleno označení sídelního města také dvěma jiným městům, která po dobu vzpoury hostila členy císařského domu, císaře otce Süan-cunga a jeho dvůr a císaře syna Su-cunga s jeho družinou i dvorem. Označení Jižní sídelní město (Nan-ting) se dostalo městu Šu-tün v dnešní provincii S'čchuan na paměť pobytu císaře Süan-cunga po jeho útěku z Čchang-anu. Šu-tün byl zároveň přejmenován na Čcheng-tu. Označení Západní sídelní město se dostalo městu Feng-siang v dnešní provincii Šen-si (na paměť pobytu císaře Su-cunga). Do té doby, než císař Su-cung učinil Feng-siang sídlem svého nově prohlášeného císařského dvora, bylo nazýváno Fu-feng.
- 123 *tün Š'-tün* – na řece Jang-c' v oblasti dnešní provincie Chu-pej západně od I-čchangu.
- 124 *Sung Ťü* (asi 290–222 př. n. l.) – básník, žák Čchü Jüanüv. Připisuje se mu autorství dvou dlouhých básnických skladeb, popisujících setkání krále z Čchu s vílou z hory Wu.
- 125 *hora Tchien-mu* – název hory v dnešní provincii Če-ťiang, blízko moře, severozápadně od slavného horstva Tchien-tchaj.
- 127 *ostrovy Ťing* – bájně ostrovy v moři, kde podle pověstí žijí nesmrtelní.
- *Pět posvátných vrcholů* – zvaných také „devět slavných hor“, o kterých mluví

- „Historické zápisky“ z doby Chan, „Komentář k Análům jara a podzimu“ i jiné texty. Výčet hor se v jednotlivých textech liší, obsahuje kromě jiných např. hory Chua-šan, Cheng-šan, Tchaj-šan, Sung-šan, O-mej-šan, Čchi-šan, Tchaj-chang, Jang-čchang, Šou-šan, Ťi-šan, I-šan, často zmiňované v Li Poových básních.
- 131 *Cchang-wu* – viz „Zelený platan“ na str. 108.
- 132 *peřeje Niou-ču* – viz „Mělčina Buvola“ na str. 30.
- 135 *Žápadní hlavní město* – viz pozn. „Čung-ting“ ke str. 121.
- 137 *Jen-si* – u Kuej-ťi v dnešní provincii Če-ťiang.
 – *Šan-jin* – viz text na str. 204.
 – *Cuo S'* (250–306) – básník, styl jeho pětislabičných básní navazuje v mnohém na styl básní slavného období Ťien-an (196–212).
- 139 *Ťi-nan* – v dnešní provincii Šan-tung.
 – *jezero Stračí hory* – na toku řeky Luo, pod Stračí horou v dnešní provincii Šan-tung.
- 141 *Čchü ťüan* – čínský básník, žil kol. r. 300 př. n. l. První velká básnická osobnost v historii čínské literatury. Legendární jak pro své básnické dílo, tak pro tragický osud. Pocházel z královského rodu státu Čchu, zastával nejvyšší hodnosti u dvora, intrikami byl však donucen odejít. Věřil se, že ze žalu nad nespravedlností, která ho postihla, se utopil.
- 142 *Ptáci z ťüe* – tetřevi, prý je jich tam nejvíce.
- 143 *Tchao* – Tchao Ťüan-ming, viz str. 400.
- 150 *Nan-pchu* – u Wu-čchangu, v dnešní provincii Chu-pej.
- 151 *Velká hráz* – před hradbami Siang-jangu.
- 153 *vrchol Vysoké věže* – Ta-lou, jméno hory v dnešní provincii An-chuej.
- 154 *Chuang-šan* – jméno hory v dnešní provincii An-chuej.
- 155 *Jen-sien* – v dnešní provincii Še-ťiang, místo proslavené krásou okolní krajiny.
- 158 *Oheň z pecí* – u jezera Čchiou-pchu se v době Tchang těžilo stříbro a měď. Míněn oheň a záře tavicích pecí.
- 159 *kraj Tchao-pcho* – u jezera Čchiou-pchu v dnešní provincii An-chuej.

- 163 *Bílý zajíc, Čchang O* – viz text na str. 26.
- 165 *Jin-tchaj* – jméno jedné z bran císařského paláce.
 – *temně lakovaná brána* – stará brána v městských hradbách Čchang-anu, jmenovala se Pa-čcheng-men. Lidé ji nazývali podle temně zeleného laku, kterým byla zdobena.
- 166 *tři azuroví ptáčky* – podle starých bájí měla bohyně Matka Západu za své osobní posly tři azurové ptáčky. V literatuře často užíváno této narážky v milostné poezii.
- 167 *Lao-lao-tching* – jižně od města Nan-tingu v dnešní provincii Ťiang-su.
- 171 *obora Liang* – viz pozn. ke str. 55.
- 173 *Čchang-kan* – místo v dnešní provincii Ťiang-su na řece Jang-c’.
- 174 *Ťüchangská skála* – viz text na str. 108.
 – *San Pa* – viz pozn. ke str. 346.
 – *Břehy dalekých větrů* – Čchang-feng-ša, místo v dnešní provincii An-chuej na břehu řeky Jang-c’.
- 175 *Pa-ling* – viz pozn. ke str. 62.
 – *Siang-tchan* – místo v dnešní provincii Chu-nan.
 – *kachní pár* – symbol nerozlučného milostného páru.
- 176 *pár ledňáčků* – symbol nerozlučného milostného páru.
- 177 *lišejník* – symbol věrně oddaného milence.
 – *solačec* – symbol pro láskou připoutanou ženu.
 – *sosna* – viz pozn. ke str. 95.
- 179 *hora Mnohého nefritu* – hora ze starých bájí, sídlo víl a bohyně Matky Západu.
- 183 „*O bílém chmýří*“ – starobylý nápěv jüe-fu.
 – „*Zelenavé vody*“ – název staré taneční melodie.
 – *Chu* – viz pozn. ke str. 263.
- 184 *Ĵing* – viz pozn. ke str. 55.
- 185 *Nůžky z Wu* – nůžky z kraje Wu byly vždy pokládány za nejlepší, také výšivky a styl oděvu toho kraje byly nejvíc obdivovány.
- 190 *tůně Broskvových květů* – v dnešní provincii An-chuej.

- 191 *vzlétá prach z trámův* – o slavném zpěvákovi panu Jü ze státu Lu, který žil v době Chan, se vyprávělo, že když zpíval, rozléhal se jeho hlas až k nebesům, v síni zvedal jeho hlas prach z trámův.
- 197 *Pching-čchiang* – jméno řeky, jinak nazývané Čching-i-tiang, v dnešní provincii S'-čchuan. Vlévá se do řeky Min.
- 199 *Liao-chaj* – kraj v dnešní Severovýchodní provincii.
- 203 *hora Lung-šan* – v dnešní provincii An-chuej.
- 206 *Píseň o topolech* – starobylý nápěv jüe-fu.
- *Sin-feng* – jméno města z doby Chan, proslaveného znamenitým vínem. Časem se označení „víno ze Sin-feng“ užívalo jako ocenění nejlepších vín.
 - *Bílá brána* – viz str. 112.
 - *pošanská trojnožka* – Po-šan je místní název z doby Chan, označoval město ležící v oblasti dnešní provincie Che-nan, proslavené výrobou keramiky. Trojnožky na pálení pižma vyrobené v Po-šanu byly velmi ceněny.
- 208 *Oblaka z Čchin* – viz pozn. ke str. 94.
- 211 *Tří, pěti a sedmiznakový verš* – básnická forma; dva verše o třech znacích, dva o pěti a dva o sedmi znacích.
- 212 *Che* – viz str. 74.
- 213 *Praotec řeky* – viz text na str. 152.
- 215 *šátek z hlavy* – narážka na odznak dosažené vzdělánecké a úřední hodnosti.
- 220 *Visuté ochozy* – již v době Čchin (246–207 př. n. l.) byly budovány cesty přes hory mezi Čchin a Šu. Na neschůdných místech byly do příkrých skalních stěn vytesány otvory, upevněny pražce a zbudovány kryté ochozy.
- *město Šu* – Čcheng-tu, viz pozn. „Čung-ting“ ke str. 121.
 - *Ťün-pching* – přezdívka Jen Cuna z doby Chan, pocházel ze Šu. Žil skrytě a neza-býval se úřední službou. Za honorář v Čcheng-tu věštil a sestavoval horoskopy. Tak získával sto penízků, které na den stačily na to nejnut-nější, co potřeboval. Vždy, když se mu podařilo je vydělat, zanechal věsteb, zavřel krámek, shrnul závěs a věnoval se studiu a psaní knih.
- 221 *Ma-ku* – postava ze starých čínských bájí: byla věčně mladá, na vlastní oči viděla

- třikrát „modré moře proměnit se v morušové háje a morušové háje zas změnit se v modré moře“.
- *šestero draků* – viz „Nahoře vysoké návěští“ na str. 372.
 - *k ibišku* – bájný ibiškový strom: podle starých bájí vyrůstá na východě uprostřed oceánu a je vysoký několik tisíc sáhů. Každý den z jeho koruny vzhází slunce.
 - *Severní naběračka* – souhvězdí Velkého vozu.
 - 222 *říčka Žuo-jie* – v dnešní provincii Če-ťiang u Šao-singu. Podle pověstí prý tam slavná kráska Si-š' trhávala lotos (srv. str. 146).
 - 223 *hora Tchung-kuan* – v dnešní provincii An-chuej.
 - *hora Wu-sung* – viz pozn. „hora Pěti sosen“ ke str. 85.
 - 224 *lanlinské víno* – Lan-ling, nyní I-sien v provincii Šan-tung, blízko hory I-šan.
 - 225 *Opilý jsem, chce se mi spát... loutnou* – třetí a čtvrtý verš básně obsahuje narážku na slova biografie básníka Tchao Jüan-minga (365–427), často připomínaná jako příklad úplné přirozenosti a spontánnosti prožitku i projevu.
 - 230 *Chuang-tung* – v dnešní provincii Chu-pej.
 - *C'-jang* – Li Poův současník, taoista; Li Po složil nápis k vyrytí do kamene na jeho památku.
 - *věž Chan-sia* – vystavěná v Chuang-tungu pro mistra C'-janga.
 - 231 *Pching-čou* – Tchaj-jüan v dnešní provincii Šan-si.
 - *Jang-čchang* – název horského svahu v pohoří Tchaj-chang. Jang-čchang doslova znamená „ovčí střívko“. Cesta po příkrém svahu tam stoupá mnoha zákruty a podobá se „ovčímu střívku“.
 - *Severní sídelní město* – Tchaj-jüan v dnešní provincii Šan-si, na počátku období Tchien-pao (742–755) přejmenován na Severní sídelní město. Srv. pozn. „Čung-ťing“ ke str. 121.
 - *chrám Ťin* – jihozápadně od Tchaj-jüanu, tam, kde pramení řeka Ťin.
 - 232 *Severní palácová brána* – původně název hlavní brány císařského paláce dynastie Chan. V klasické poezii často užíváno k označení císařského paláce i v jiných historických obdobích.

- 232 *Východní hory* – viz str. 20 a 270.
- 233 *Cchang-tchaj* – v dnešní provincii An-chuej.
- 236 *hora Dračích vrat* – Lung-men, dřevo z javoru z vrcholu Lung-men bylo považováno za nejlepší k zhotovení loutny.
- 239 *Kuej-fi* – viz str. 276.
- *Ťing-chu* – viz pozn. ke str. 75.
- *Ťchien-men* – viz pozn. „hora Nebeské brány“ ke str. 39.
- 243 *řeka Čchu* – název toku řeky Jang-c' tam, kde protéká územím dávného státu Čchu.
- 245 *Luojangský skvělý talent* – takto býval označován básník doby Chan, Ťia I, který pocházel z Luo-jangu. Li Po zde však užívá tohoto vžitého pojmenování pro jiného luojangského rodáka, svého současníka básníka Ťia Č'a. Srv. pozn. ke str. 91.
- *Ťüan-li* – přezdívkou básníka Li Junga z doby Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.). Historické narážky užito obdobným způsobem jako v předchozím verši. Mínen je zde Li Poův současník, básník Li Chua. Opět založeno na shodě jmen i osudu. Chanský básník i Li Poův současník byli oba potrestáni sesazením a vykázáním do vzdáleného působiště. Li Po se setkal s oběma přáteli, když se zastavil v Ťiang-sia na své cestě do Jie-lang, kam byl poslán do vyhnanství. S nimi společně podnikl vyjíždku na jezero Tung-tching, oba jsou zmíněni v původním nadpisu básně.
- 247 *o bílém chmýří* – viz pozn. ke str. 183.
- 252 *hora Chuang* – viz pozn. ke str. 154.
- *Wu-chuej* – dnešní Su-čou v provincii Ťiang-su.
- *v modravém kraji* – kraj protkaný vodami, ideální kraj, kam je možno odejít do samoty vzdálené všedního ruchu.
- 254 *tetřívek* – o tetřívkovci se v Čině říká, že ho nic nemůže donutit, aby letěl k severu, vždy prý míří k jihu.
- 256 *Ve vůni omytý* – celá básně je založena na citátech z básně „Jü-fu“ („Rybář“),

- uváděné někdy do souvislosti s dílem Čchü Jüana (kolem 300 př. n. l.) či básníků jeho doby a okruhu. Autorství i datování básně je sporné.
- 257 *Prostřední hlavní město* – viz pozn. „Čung-fing“ ke str. 121.
- 259 *Průsmyk Chan-ku* – hraniční průsmyk, v dnešní provincii Che-nan.
- 260 *hora Vyhlížení muže* – viz text na str. 172.
- 261 *Su Čchin* – žil ve 4. st. př. n. l. V mládí se vypravil hledat uplatnění. Vrátil se nuzný a rozedraný. Jeho žena nevstala ani od stavu, aby ho přivítala. Později dobyl úspěchu, stal se prvním kancléřem konfederace šesti států proti mocnému státu Čchin. Zlatá pečeť byla odznakem jeho vysokého postavení.
- 263 *Nebeská hora* – Tchien-šan, též Nebeské hory, původně Paj-šan, Bílé hory, či Süe-šan, Sněžné hory; v dnešní provincii Sin-ťiang.
- *průsmyk Jü-men* – průsmyk Nefritových vrat v dnešní provincii Kan-su západně od Tung-chuangu. Ve starých dobách jedna z nejdůležitějších přístupových horských cest k západní hranici.
- *hora Paj-teng* – v dnešní provincii Šan-si, východně od Ta-tchungu. Kdysi v těch místech první císař dynastie Chan, Kao-cu (206–194 př. n. l.), byl v bitvě s kmeny Siung-nu obklíčen.
- *jezero Čching-chaj* – jezero Kuku-nor v dnešní provincii Čching-chaj.
- *Chuové* – kočovné kmeny při severní hranici Číny.
- 264 *žába luna* – viz pozn. ke str. 27.
- 266 *brána Červených sýkorek* – v Ťin-lingu.
- *ostrov Bílých čápů* – ostrov uprostřed řeky Jang-c' u Ťin-lingu blízko ramene Sin-lin-pchu, jednoho z přítoků řeky. Ostrov prý dostal toto jméno, protože na něm hnízdí početná hejna bílých čápů.
- 267 *obočí, tykadla motýlí* – tradiční metafora krásných oblouků dívčího obočí, užívaná již v knize písní Š'-fing (11.–6. st. př. n. l.).
- 271 *palác Pching-tchaj* – zbudovaný v době Čchun-čchiou (Jara a podzimu) v dnešní provincii Che-nan.

- 272 *řeka Ka* – řeka jižně od města Kchaj-fengu.
- 273 *Východní hory* – viz str. 20 a 270.
- 275 *řeka Fen* – protéká Tchaj-juanem, vlévá se do Žluté řeky (Chuang-che).
- 277 *tomu, kdo deset tisíc vozů řídí* – běžné opisné označení císaře. Podle tradice dávných pověstí mívá císař deset tisíc válečných vozů.
- 278 *Věčně marná touha* – starý nářev jüe-fu.
- *kachní pár* – viz pozn. ke str. 175.
- *Vlaštovčí hora* – v dnešní provincii Che-pej, v literatuře se tak často souhrnně označují pohraniční kraje na severozápadě Číny.
- 279 *azurový ptáček* – viz pozn. ke str. 166.
- 281 *hvězda Velkého ohně* – v šestém měsíci lunárního kalendáře má polohu na jihu, v sedmém měsíci se přemísťuje k západu. Jejím pohybem bývá proto symbolizován čas mezi šestým a sedmým měsícem, uplývání času, míjení léta.
- 284 *Ša-čcheng* – na území dnešní provincie Šan-tung.
- *Víno z Lu... Písň z Čchi* – v době Čchun-čchiou (475–221 př. n. l.) dávné státy Lu a Čchi byly přibližně na území dnešní provincie Šan-tung. Li Po užívá starobylých územních názvů pro kraj, kde báseň psal.
- *vody řeky Wen* – v Šan-tungu, protéká Ša-čchengem a vlévá se do řeky Ťi.
- 285 *Lámání živých větviček* – viz text na str. 338.
- *Lung-Ťching* – význačné shromaždiště ujgurských kmenů (Siung-nu). Každého roku v pátém měsíci lunárního kalendáře se tam konaly velké slavnosti a kmenová shromáždění na počest předka všech Ujgurů – draka.
- 287 *Pa-ling* – v dnešní provincii Šen-si, je tam mohyla chanského císaře Wen-tiho (179–160 př. n. l.).
- *Západní sídelní město* – viz pozn. „Čung-ting“ ke str. 121.
- *Stará píseň o loučení* – zpíval ji host hostiteli, když se loučil.
- 289 *Šestero draků* – viz „Nahoře vysoké návěští“ na str. 372.
- 293 *palác Süan-juan* – pozůstatky paláce v dnešní provincii Che-pej.
- *Jou-čou* – místní název, označoval za doby Tchang oblast spadající do dnešní provincie Che-pej.

- 299 *Sie Süan-chuej* – básník Sie Tchiao (464–499), zastával úřad v Süan-čchengu. V jedné z jeho básní je verš „čirá řeka průsvitná jak hedvábí“. Srv. pozn. ke str. 80 a text na str. 270.
- 301 *Fu-feng* – v dnešní provincii Šen-si, srv. pozn. „Čung-ting“ ke str. 121.
- 303 *Jüan a Čchang a Čchun a Ling* – jména čtyř slavných bohatýřů z doby Válčících států (475–221 př. n. l.).
- *Šest států* – státy Čchi, Čchu, Jen, Čao, Chan a Wej z doby Válčících států.
- 305 *Čang-liao* – jméno řeky v dnešní provincii Ťiang-si.
- 306 *v jezeře* – Luo-sing-chu, v dnešní provincii Ťiang-si.
- 308 *Tan-čchiou* – Jüan Tan-čchiou. Li Po věnoval tomuto příteli několik básní.
- 309 *král Čchen* – člen vládnoucího rodu dynastie Wej a slavný jako básník pod jménem Cchao Č' (192–232). V jedné ze svých básní se zmiňuje o hostině v klášteře Pching-luo a o vzácném víně v ceně deset tisíc mincí za pohár.
- 313 *Kopí z Wu* – zbraně ze státu Wu byly proslulé, pokládáné za nejlepší mezi všemi.
- 317 *sidelní město Bělostného nefritu... dvanáct paláců s paterými valy* – sídla nesmrtelných, popisovaná ve starých bájích.
- *Devadesát šest posvátných vládců* – podle komentářů počítáno od císaře Š' chuang-tiho z dynastie Čchin (vládl 246–209 př. n. l.) po císaře Süan-cunga za dynastie Tchang (vládl v l. 712–756). Počet zahrnuje i císaře z období rozkolů, kdy vládlo více vládců současně. Báseň psána po vzpouře An Lu-šana, jíž skončila vláda císaře Süan-cunga. Proto „jak oblaky pomíjivá jejich sláva“.
- 319 *Pchiao-čchi-iching* – asi místo v okolí sídelního města Čchang-anu.
- *jezero Kchung-ming* – jihozápadně od Čchang-anu, v dnešní provincii Šen-si.
- 321 *Kuej-siang* – v dnešní provincii Che-pej.
- 322 *obě dvě sídelní města* – Luo-jang a Čchang-an.
- 323 *stát Čchu* – území ohrožené vzpourou An Lu-šana, označené zde tradičním názvem dávného státu Čchu z doby Čchun-čchiou.
- *Feng-ling* – v dnešní provincii Chu-pej.
- 325 *hora Fen* – západně od Wu-čchangu v dnešní provincii Chu-pej.

- 325 *Trojí peřeje* – Jang-c' na svém toku ze S' -čchuanu do dnešní provincie Chu-pej je u I-čchangu z obou stran svírána řetězem hor, má prudký spád a proud tvoří četné peřeje. Z nich nejnebezpečnější a nejznámější jsou často zmiňovány prostě jako „Trojí peřeje“. Ve výčtu jmen trojích peřejí se však podání liší: jednou jsou označovány takto peřeje Wu-sia, Si-ling-sia a Kuej-sia, jindy peřeje Kuang-si-sia, Wu-sia a Si-ling-sia, jindy zas Si-ling-sia, Ming-jüe-sia a Chuang-niou-sia. Nejčastěji jsou jako „Trojí peřeje“ míněny peřeje Si-ling-sia, Wu-sia a Ťü-tchang-sia.
- 326 „*Malá splývavá ručka*“ – starobylý tanec.
 – *hora Ťing* – v dnešní provincii Chu-pej.
 – *jako Ťiang, jako Pao* – básníci Ťiang Jen (444–505) a Pao Čao (asi 421–465), vynikající představitelé básnictví doby Šesti dynastií. Li Po si básnictví té doby vysoce cenil a často ve svém díle na ně vědomě navazuje a jeho jednotlivé představitele připomíná.
- 327 *azurové ptáče* – viz pozn. ke str. 166.
 – *Fénixová tuň* – obrazné označení významného úředního místa při dvoře.
 – *Talent by nikdy nepřítel potkávat neměla* – narážka na nešťastný osud básníka Ťia Iho. Srv. pozn. ke str. 91.
- 331 *nápěvy země Wu* – doslova Půlnoční písně země Wu, starý lidový nápěv.
 – *Luo-fu* – narážka na lidovou baladu o sličné vesnické dívce Luo-fu, která odmítla dvoření bohatého šlechtice.
- 332 *Ťing-chu* – Zrcadlové jezero u Šao-singu v dnešní provincii Če-tiang.
 – *Si-š'* – viz text na str. 146.
 – *Žuo-jie* – říčka vtékající do jezera Ťing-chu. Srv. pozn. ke str. 222.
- 334 *Ling-tchao* – v dnešní provincii Kan-su, důležité místo při jedné z hlavních cest vedoucích k západu.
- 337 *Nebeská hora* – viz pozn. ke str. 263.
- 339 *Nebeští vojáci* – patriotické tradičně užívané označení čínských vojsk.
 – *Žüe-ti* – starý název státu při západní hranici Číny.

- 340 *Wej-čchiao* – místo poblíž Čchang-anu, sídelního města v době Tchang, leží při jedné z hlavních přístupových cest k západním hranicím v době Tchang.
- 341 *chuangťínská opevnění* – Chuang-fin bylo místo u západních hranic, jehož přesné určení dnes neznáme.
- 342 *Dračí písky* – původně každé z obou slov tvořilo první část samostatného místního názvu. Oba názvy označovaly místa při západní hranici. V literatuře tradičně užíváno jejich spojení v jediný výraz k označení dalekých krajů při západních hranicích.
- *Nefritový průsmyk* – Jü-kuan, pohraniční průsmyk na severozápadních hranicích, místo častých bojů se sousedními barbarskými kmeny.
- 343 *Sladký pramen* – název paláce postaveného za doby Čchin (246–207 př. n. l.), přebudovaného za císaře Wu-ti z dynastie Chan. Zde je názvu užito jako označení odvěkého sídla císaře. Připomenutím dávné minulosti je zdůrazněn význam popisovaného současného děje.
- *generál Li* – slavný generál Li Kuang z doby Chan, v bojích s kmeny Siung-nu dosáhl mnoha vítězství, Siung-nu mu v bázni a obdivu přezdili „Létající generál“. Za zmínku stojí, že Li Po si činil nárok na příbuzenství s tímto slavným vojevůdcem stejného rodového jména.
- 344 *Sang-kan* – řeka v dnešní provincii Šan-si, jižně od města Ta-tchungu. R. 742 byla na východ od řeky Sang-kan svedena velká bitva mezi císařskou armádou a jedním z kmenů tzv. Východních Chu.
- *Cchung* – řeka v dnešní provincii Sin-ťiang. R. 747 vedl generál Kao Sien-fan císařská vojska na velkou výpravu proti kmenům Tchu-fanů. Na pochodu překročila císařská vojska řeku Čchung a svedla u ní bitvu.
 - *Tchiao-č'* – název dávného státu. V době Tchang podnikaly císařské armády vojenské výpravy až na jeho území mezi řekami Tigris a Eufrat.
- 344 *zdi opevnění* – císař dynastie Čchin, Čchin Š'chuan-ťi (246–209 př. n. l.), dal zbudovat opevnění, nazývané pak Dlouhá zed, jako ochrannou hradbu proti nájezdům Siung-nu. Na západě začínalo opevnění u horského

- přechodu T'ia-jü-kuan, na východ vedlo až k průsmyku Šan-chaj-kuan. Celkem byla hradba dlouhá více než dva tisíce tři sta kilometrů. Říkalo se jí „Desetitisíce mil dlouhá zeď“.
- 346 *Čang-jie, Vinný pramen* (T'iou-čchüan) – místní jména, obě místa jsou v dnešní provincii Kan-su, vzdálena od sebe asi 400 mil.
- *San Pa* – Trojí Pa, v době Tří říší (220–280) se oblastem dnešní provincie S'-čchuan při řece Jang-c' říkalo Pa, Východní Pa a Západní Pa. Li Po cestoval těmito kraji, když byl vypovězen do vyhnanství v Jie-lang. V Pa ho zastihla zpráva o zrušení trestu. Srv. pozn. ke str. 99.
- 347 *guvernér v Nan-pchingu* – Li Poův bratranec Li Č'-jao, který tehdy zastával úřad v Nan-pchingu, dnešním Pa-sienü v provincii S'-čchuan.
- *klášter T'chou-tchuo* – klášter jihovýchodně od Wu-čchangu.
- 348 *Rudá skalní stěna* – název hory s příkré spadající skalní stěnou při řece Jang-c' v dnešní provincii Chu-pej. V těch místech byla v době Tří říší (220–280) svedena rozhodná bitva mezi vojsky Cchao Cchao a vojsky Sun Čchüana a Liou Peje, jedna z nejslavnějších bitev té doby.
- 363 *Chuský jezdec* – z některého z kočovných kmenů Chu při severní hranici Číny. Mezi Čínou a těmito kmeny neustále trvaly pohraniční boje.
- *Lou-lan* – viz str. 338.
- *Pět svrchovaných vládců* – za chanského císaře Süan-ti (73–48 př. n. l.) v r. 57 př. n. l. usilovalo pět samozvaných vládců o svrchovanost nad všemi kmeny Siung-nu.
- *K jezeru na sever* – komentáře je určují jako dnešní jezero Bajkal, až tam v době
- Chan prý sahalo území kmenů Siung-nu.
- *hora Jen-č'* – v dnešní provincii Kan-su, v dávných dobách důležitá oblast pastvin kmenů Siung-nu.
- 364 *Nebeský vlk* – viz str. 318.
- 365 *Východní Lu* – označení kraje v dnešní provincii Šan-tung podle názvu dávného státu Lu z doby Čchun-čchiou.
- 367 *Rozloučený vlašťovčí pár* – starý nářev jüe-fu.

- 368 *palác Jasně luny* – viz pozn. ke str. 94.
- 369 *Ťing-čou* – jméno hory při řece Jang-c' v dnešní provincii Chu-pej.
– *Paj-ti* – viz pozn. ke str. 69.
- 370 *Chuang-lung* – místní název v někdejší říši Kitanů, zde označení dalekého místa na hranicích.
- 371 *Lu* – Lu-jang-kuan, starý místní název v dnešní provincii Che-nan, ve sféře ovládané tehdy vojsky An Lu-šana.
- 373 *I-jü-si!* – výkřik vyjadřující velké překvapení, typický pro s'čhuanský dialekt, vytváří hned v expozici básně atmosféru popisovaného prostředí.
– *Cchang Cchung a Jü Fu* – podle pověstí starověcí králové země Šu, horami obklopeného kraje dnešní provincie S'čchuanu.
– *hora Velká Bílá* – hora Tchaj-paj v dnešní provincii Šen-si, západně od tehdejšího sídelního města Čchang-anu. Protože Li Po psal básně v Čchang-anu, říká „na západ, kde strmí...“.
– *pražce a terásky* – do skal strmých svahů vysekané chodničky a chodby, pražce zasazené do vytesaných otvorů ve skalách a tvořící ochozy, stupně, žebříky, mostky.
- 374 *Čching-ni* – název horského vrcholu v masívu hor mezi Čchin a Šu, v době Tchang tudy vedla nejdůležitější vstupní stezka z Čchin do Šu.
- 375 *Soutěska Ťien-kche* – velmi úzká soutěska mezi vrcholy Velkého a Malého meče, nazývaná také soutěskou Brány mečů. Je na důležitém úseku cesty z Čchin do Šu a strategicky neobyčejně významná. Básník varuje císaře před jeho chystaným útekem ze sídelního města na jih do Šu.
– *Brokátové město* – Čcheng-tu, starobylé hlavní město země Šu, proslulé hedvábnictvím, uměleckými řemesly a bohatstvím i vysokou kulturou.
- 379 *slunečné jaro* – příznivá doba, kdy všechno má naději na růst a možnost rozkvést a vydat plod.
- 381 „*vrhání do konvice*“ – oblíbená hra: do konvice s úzkým hrdlem vrhají hráči rukou šípy. Vyhrává, kdo vhodí nejvíc šípů. Stará báje vypráví, jak Vládce Nebes a nebeské víly se bavili touto hrou. Kdykoli se šíp minul

- konvice, nebesa se zasmála bleskem. Lidová pověra pokládá blesky na nebi v suchých dnech bez deště za „smích nebe“.
- 381 *Člověk z Čchi* – stará bajka vypráví, že v době Čchun-čchiou žil v zemi Čchi člověk, který se tolik strachoval, že se mohou nebesa zřítit, že nemohl ani spát, ani jíst.
- *Chiméry* – podle starých bájí se tělem podobaly buvolu, tvář měly lidskou, kopyta koňská, hlas jako novorozeně a požíraly lidi.
 - *Bílý tygr* – podle starých bájí má tělo bílé, na něm černou kresbu, ocas delší než tělo a je mírný povahou, nepojídá živé tvory, nešlápne ani na zelenou trávu.
 - *kámen Ťiao-jüan* – vypráví se, že v době Čchun-čchiou byl ve státě Ťü obrovský balvan toho jména. Byl prý široký na padesát kroků, na sto sáhů pod ním však zela hlubina, dole tekla řeka. Kámen visel v prázdnu, ve svahu tkvěl jen krajem. Bylo to prý tak nebezpečné místo, že jen nejodvážnější se osmělovali přiblížit ke kameni, nikdo nezkoušel na kámen vstoupit.
- 385 *řeka Ťin* – pramení v dnešní provincii S'-čchuan, protéká městem Čcheng-tu.
- *kachní pár* – viz pozn. ke str. 175.
- 387 *svlačec... lišejník* – viz pozn. ke str. 177.
- 389 *hora Ťien-šan* – jižně od Siang-jangu v dnešní provincii Chu-pej.
- 390 *kdyby člověk potkal lovce* – narážka na příběh tradovaný o Lü Šangovi. Ještě ve věku osmdesáti let se živil rybolovem na březích řeky Wej. Tam ho potkal při vyjíždce na lov poslední čouský král Wen-wang, pozval ho ke svému dvoru a udělil mu hodnost rádce.
- 391 *Pět pahorků* – v blízkém okolí sídelního města Čchang-anu bylo pět pahorků, dávných mohyl císařů dynastie Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.). Podle těch pěti pahorků se často říkalo městu samému Pět pahorků.
- 393 *„O podkově z bílé mědi“* – dětský popěvek z doby Šesti dynastií (265–583).
- *Bujný kůň* – narážka na známý příběh o tom, jak jeden z členů císařského domu Wej (220–264) směnil jednu ze svých vedlejších žen za skvělého koně.

- 394 „*Padající švestkové květy*“ – viz pozn. ke str. 66.
- 394 *Ohřívadlo z porcelánu* – míněn slavný tehdy porcelán z Jü-čangu v dnešní provincii Ťiang-si, nazývaný „porcelán siláků“.
- *Šu-čou* – v dnešní provincii An-chuej. V době Tchang byly hrnčířské výrobky z Šu-čou, zejména předměty užívané k přípravě a pití vína, velmi ceněny.
 - *Oblaka a déšť krále Sianga* – v básnické skladbě připisované básníkovi Sung Jüovi (?290–?222 př. n. l.) se vypráví příběh o králi Siangovi ze země Čchu a o víle z hory Wu. Král Siang se setkal s krásnou vílou ve snu. Pověděla mu, že je vílou hory Wu. Ráno se vždy měnila v plynoucí oblak, večer byla padajícím deštěm. Srv. „Hora Wu“ na str. 82.
 - *Vody řeky k východu plynou* – zde i v mnoha jiných básních k východu znamená k moři. Vody řeky se ztratí v moři a splynou s jeho vodami.
- 403 *Ťing-si* – jeden z přítoků řeky Jang-c', blízko Süan-čchengu v dnešní provincii An-chuej.
- *Kukaččí květy* – viz pozn. ke str. 99.
- 405 *Za doby Čchin* (246–207 př. n. l.) – Kancléř Li S' navrhl císaři Čchin Š'-chuan-govi, aby dal spálit konfuciánské spisy jako škodlivé; konfuciánští učenci nebyli tehdy pověřováni úřady a povoláváni za rádce.
- *řeka Wen* – viz pozn. ke str. 284.
- 406 *loutna, pět jív* – narážka na Tchao Jüan-mingovu autobiografii „Pán od pěti jív“.
- 409 *Žít je jako být hostem* – narážka na výrok filosofa Lie-c': „Lidé starých dob říkali: mrtvý je ten, kdo se vrací. To tedy znamená, že živý je ten, kdo přichází.“

BÁSNÍK MEZI LIDMI

LI PO BYL JIŽ SVÝMI SOUČASNÍKY UZNÁVÁN ZA VÝJIMEČNÝ BÁSNICKÝ talent, za samo zosobnění poezie. Lidem se zdál tak výjimečný, že v něm spatřovali nesmrtelnou bytost, která jen dočasně pobývá ve světě lidí. Už nejstarší prameny proto opřádají osobnost básníka i jeho život legendami a poskytují velmi málo věcných údajů. Rekonstruovat běh básníkovy života je proto velice nesnadné.

Ani rok Li Poova narození neznáme bezpečně, ale prý pocházel ze staré vzdělané rodiny a již v mládí projevoval nejen básnické nadání, ale i lásku k přírodě. S několika druhy odešel do hor a žili tam volně svým zálibám. Získal si i přátelství několika poustevníků, mudrců žijících v skrytu hor, a pobýval s nimi. Již tehdy chápal postoj těch, kteří se uzavřeli vnějšimu světu a tříbili své poznání samotou. Zároveň však cítil velký obdiv ke statečnosti nezávislých jedinců, vždy hotových projevit svůj postoj činem, energicky ovlivnit život společnosti. Vyhledával společnost slavných siláků, mistrů meče, potulných rytířů, ochotných pomáhat potřebným a mstít křivdy i za cenu nasazení vlastního života. Vypráví se, že sám vládl výtečně mečem a mnohokrát si vedl stejně rázně a bez ohledů na konvence jako tito jeho přátelé. Tak již v mládí projevili Li Po výrazně ty rysy svobodné povahy, které později podmínily jeho v tak mnohém neobyčejný život.

Li Poův život (701–762) nebyl uveden do běžných kolejí ani založením rodiny, ani nastoupením tehdy obvyklé úřední kariéry. V roce 721 se prý načas usadil v kraji kolem jezera Tung-tching a tam se i oženil. Po třech letech rodinu

opustil a vydal se znovu na cesty. Není známo, že by se byl kdy pokoušel o štěstí u státních zkoušek. Jak se zdá, nikdy se neucházel o žádný úřad, historie dokonce zaznamenává, že v mládí nabídnutý úřad odmítl.

Vedl vždy život volného člověka, svobodně navazoval přátelství a volil si místa, kde chtěl žít. Jeho přátelství byla rozmanitá, rozuměl si s lidmi všech společenských vrstev; měl přátele, k nimž ho poutalo náhlé zaujetí, i přátele na celý život. Byl schopen sdílet radost ticha horských samot i přispět k šťastnému hluku družné hostiny. Přímý a otevřený, bouřlivý piják a veselý druh, býval všude středem, kolem něhož se utvářely pevné přátelské svazky. Jedna taková skupina, do níž patřil, si říkala „Šest bezstarostných z bambusového údolí“; kroužku skvělých pijáků, mezi nimiž vynikal, přezdili „Osm nesmrtelných v pití vína“. „Jeho hlas se rozléhal až k nebi,“ říká o něm jeden přítel; „uměl jíst jak hladový tygr,“ říká jiný; „i když nejsem vysoký ani sedm stop, mám dost síly postavit se desetitisícům mužů,“ říká o sobě sám.

Když po cestách mnoha kraji severovýchodní Číny, zvláště Šan-tungu, kraji střední Číny a povodím řeky Ťang-c', přibyl roku 742 do Čchang-anu, tehdejšího sídelního města, upoutal pozornost básníků i vlivných dvorských hodnostářů. Byl pozván ke dvoru a jmenován členem císařské akademie. Z obdivu k jeho básnickému nadání mu byla ponechána značná volnost a těšil se mnoha privilegiím. Svým chováním a názory však proti sobě dvorské kruhy mnohdy popuzoval. Snadnou záminkou kritiky bývala jeho častá opilost a bouřlivé toulky s přáteli pijáky. Po třech letech byl nucen se svého místa u císařského dvora vzdát.

Ža návštěvy v Luo-jangu navázal Li Po přátelství také s Tu Fuem, druhým nejvýznamnějším básníkem té doby. Cestovali spolu do Šan-tungu, a jak uvádějí některé prameny, Li Po tam tehdy podruhé založil rodinu. Ani tam nezůstal

dlouho. Někjaký čas trávil v Šan-tungu společnými toulkami s novými přáteli; vyhledal tu také slavného taoistického mudrce a byl jím přijat. Pobyl tam jen krátce a znovu se vydal na cesty.

O následujících zhruba deseti letech jeho života – koncem čtyřicátých a začátkem padesátých let – jsou dochovány jen velmi neúplné a kusé zprávy. Místa zmíněná v Li Poových básních, pocházejících pravděpodobně z tohoto údobí, udávají, kterými kraji tehdy cestoval a kde déle pobýval. Do tohoto období datují obě jeho biografie, pojaté do historických analů doby Tchang, zajímavou příhodu, která vrhá světlo na jeho vystupování i na představu, jakou u současníků vyvolával: S jedním z dávných přátel, který tehdy působil v Ťin-lingu, se vydali na společnou vyjíždku na člunu; je tu zaznamenán dojem, jakým tehdy Li Po zapůsobil na své okolí, a zdůrazněna jeho výjimečnost. Byl to jeden z těch okamžiků, kdy lidem kolem připadal jako „nesmrtelný dočasně zapuzený z nebe do světa lidí“. Záznam epizody vzácně dokládá i vznik legend o básníkovi. Soustředěné vnímání okamžiku oddělilo Li Poa od ostatních, kteří krásnou chvíli prostě přijímali a prožívali a nepřetvářeli ji v sobě v báseň. Lidé tedy ostře vnímali, čím se od nich básník liší, a snažili se po svém najít vysvětlení toho, co jim bylo nepochopitelné.

Povstání An Lu-šana v roce 755 zastihlo Li Poa v Luo-jangu. Dal se na útek. Nejprve cestoval do dnešního Če-ťiang, pak do pohoří Lu-šan v Ťiang-si. Když pak princ Li-ling, který si v neuspořádaných poměrech začal činit vladařské nároky, ovládl kraje kolem řeky Ťang-c', byl Li Po pozván k jeho dvoru. Toto pozvání přivodilo Li Poovi zlé nesnáze. Když bylo vzbouření prince potlačeno, byl Li Po uvězněn a hrozil mu trest smrti. Na přímhluvu přátel byl tento trest zmírněn na vyhnanství. Roku 759 zastihla Li Poa, ještě než došel do Ťie-langu, kam byl

vypovězen, amnestie. Po návratu a po krátkém pobytu u přátel a nakonec u příbuzného v Tang-tu v roce 762 zemřel.

Život a dílo Li Poa jsou v tradičním podání spojovány s mnoha legendami. Pro své velké nadání byl zbožněn. Podle jedné legendy byl vtělením hvězdy Venuše. Záznamy v historických análech vždy zahrnují vyprávění, jak básník a vysoký hodnostář Che rozpoznal v něm nesmrtelného, právě tak jako citovanou epizodu o okamžiku vytržení při plavbě na řece Ťang-c'.

Historické zprávy jsou kusé a Li Poova vlastní básnické dílo, tak jak se dochovalo, neskýtá odpověď na všechny otázky. Údaje o roce básníkovy smrti jsou shodné. Existuje však mnoho dohadů a sporů o místo i rok básníkovy narození. Připouští se i možnost přimíšení nečínské krve v jeho rodině. Zprávy o básníkově pravděpodobně několikerém manželství jsou neúplné a nepřehledné. Jedno zůstává nepochybné: doba básníkovy života, spadající převážně do první poloviny osmého století. Bylo to jedno z nejvýznamnějších období čínské historie. Epocha bohatá událostmi, epocha velkého rozkvětu i krize, mimořádného rozvoje vzdělanosti, písemnictví a umění. Bývá označována za „zlatý věk čínské poezie“. Li Poovy básně svědčí o tom, jak intenzivně básník prožíval její problémy. Bude proto vhodné konkrétněji si obraz této doby přiblížit.

Převážná část Li Poova života spadá do období vlády slavného tchangského císaře Süan-cunga (712–756), v historii známého jako Ming-chuang, „osvícený vládce“, jako ochránce vzdělanosti a umění. Byl to však člověk energický, bez skrupulí budující základy své moci. Roku 710 se účastnil svržení císařovny Wej, která dala zavraždit manžela a zmocnila se trůnu. Süan-cung dosadil na její místo svého otce, císaře Ťuej-cunga. Ponechal mu trůn jen dva roky. Roku 712 otec abdikoval a nastoupil Süan-cung, přestože nebyl korunním princem. Do roka

se pak nový císař zbavil i vlivu otcovy sestry, své tety, která dosud ve skutečnosti vládla; její přívrženci byli pobiti, jí samotné a jejím dětem bylo dovoleno sejít ze světa vlastní rukou. Během tří let dokázal řídit spád událostí tak, aby mu připadla svrchovaná moc, a odstranit soupeře. Sám pak vládl po dobu více než čtyř desetiletí, aniž byla jeho moc vážně ohrožena.

První dvě desetiletí své vlády se císař plně věnoval vladařským povinnostem, osobně řídil a rozhodoval. Země v té době zažila výrazný hospodářský vzestup, mnohé reformy směřovaly k zlepšení životních podmínek lidu. Byl rozvinut a posílen systém obrany země, dlouhá léta byl v zemi zajištěn poměrný klid. S velkou pozorností a upřímným zaujetím se císař věnoval podpoře vzdělanosti a umění. Kladl důraz na širokou možnost vzdělání získat i na stejné všeobecnou možnost vzdělání ve státních službách uplatnit. Bylo jeho přáním a pýchou získávat do svých služeb vynikající muže, ať už prošli císařskými zkouškami či jinak upozornili na své nadání.

Bojovým armádám, vedeným vynikajícími generály, se dařilo hájit hranice, bránit průniku sousedních barbarských kmenů a na některých úsecích dokonce zatlačovat nepokojné sousedy stále dál od čínských hranic. Dvě početné armády střežily na severu hranici proti kmenům, známým jako Si, Š'-wej, Muo-che a Kitanové. Jiné dvě armády na západě měly za úkol zamezit průniku Turků přes Mongolsko. Tři armády, rozmístěné při hranici s Tibetem, měly čelit případnému útoku i z této strany. Zároveň byly činěny různé diplomatické kroky k uspořádání klidných vztahů mezi Čínou a Tibetem, například navazováním příbuzenských vztahů obou dvorů, provdáním čínské princezny za tibetského vládce. Na jižním pomezí říše další silná armáda měla za úkol držet v poslušnosti místní domorodé kmeny a střežit jižní hranici proti vpádu zvenčí i proti

pirátům, neboť v přístavu Nan-chaj tehdy bylo významné středisko zámořského obchodu.

Na severozápadě působily ještě dvě další armády, umístěné na území později známém jako Sin-ťiang. První z nich zajišťovala zem před vpádem západních Turků, zatímco druhá armáda ovládala oblasti Kúčánu, Karašahru, Chotanu a Kášgaru, kraje, které odedávna zprostředkovaly styk s Indií a přes Indií s Řeckem. Časem tato armáda rozšířila svůj vliv až za Pamir na území Ferghány a Transoxiány.

Tři další armády byly pověřeny obranou jihovýchodních a východních hranic, většinou proti pirátům. Korea, která se podřídila čínské suverenitě zhruba sedmdesát let před dobou, o které hovoříme, nezaváděla za vlády Süan-cunga příčinu k vojenskému zásahu.

Mnohé Li Poovy básně reagují na události pohraničních bojů, hovoří o místech na západních a severních hranicích a o bitvách se sousedními barbar-skými kmeny.

V období zajištěného klidu se v zemi dařilo nejen zemědělství, ale i obchodu. Zámořské koráby obstarávaly obchod se vzdálenými zeměmi, nesčetné karavany udržovaly čilý styk s Tibetem a Indií i s mnoha jinými cizími kraji. Uvnitř země byly zbudovány výborné cesty s mnoha zájezdními dvory. Historické záznamy uvádějí, že v zemi s poměrným blahobytem panoval klid, že nebylo lupičů a cesty byly bezpečné. Tradiční říční spoje byly zmnoženy umělými splavnými kanály, uskutečněním složitého projektu bylo umožněno lodím v povodí Ťang-c' dovážet náklad přímo k císařskému dvoru do Čchang-anu. Příjmy, odváděné dvoru na daních v penězích i naturálních, obilí, hedvábí i plátně, byly prý mimořádně vysoké a představovaly přiměřený podíl, netížily nadměrně lid.

V tomto klidném období své vlády věnoval císař velkou pozornost podpoře vzdělanosti. Přikázal otevřít nové školy a rozšířil podporu mnoha kulturních institucí. Kromě každoročních státních zkoušek pořádal pravidelně mimořádné zkoušky, aby i těm, kteří u běžných zkoušek neprošli nebo se jich neúčastnili, dal možnost dokázat své nadání a získat právo uplatnit se ve státní službě. Císař dbal, aby i těm, kteří se nikdy cestou zkoušek o hodnosti neucházeli, byla dána možnost své vlohy uplatnit. Li Po bývá uváděn jako příklad císařovy blahovůle v tom ohledu. Byl jmenován do nejvyšších hodností a institucí, aniž kdy zkoušky podstoupil. Císaři se dařilo shromažďovat kolem sebe vynikající osobnosti – zmiňme se jen o básnících Wang Čchang-lingovi, Wang Wejovi, Li Poovi, Tu Fuovi a jiných. Žádný z nich nemohl sice dostatečně v císařských službách uplatnit svůj názor; mnozí se dříve či později dostali ať už svým jednáním, nebo v důsledku závistných intrik do nesnází a upadli v nepřízeň, mnozí se dočkali nakonec vyhnanství. Přesto nelze císaři nepřiznat snahu obklopit se skutečně nadanými lidmi. Císař sám byl v pozdějších letech své vlády jen nástrojem jiných a to, že si nechal vzít z rukou vládu nad zemí, bývá přičítáno některými kritiky mimo jiné také jeho přílišnému zaujetí literaturou a uměním na úkor ostatních záležitostí státu.

Mezi významné činy císaře patří uspořádání a rozšíření císařské knihovny. Roku 715 pověřil učence, aby knihovnu, založenou jeho pradědem, pečlivě uspořádali a doplnili. Opisy ze soukromých sbírek byly získány cenné texty. Když byly po několika letech práce ukončeny, obsahovala knihovna celkem 3600 titulů v 51 852 svazcích, rozdělených do tradičních sbírek historických, filozofických a literárních děl. Kromě toho obsahovaly sbírky ještě 2500 buddhistických a taoistických textů v 9600 svazcích.

Císař Süan-cung založil při dvoře dvě akademie, akademii Ťi-sien-jüan a akademii Chan-lin-jüan. První se zabývala kompilováním starých textů a císař sám práce řídil, ve druhé činnost členů spočívala ve skládání vynikajících děl v próze i verši přímo pro císařovu potřebu.

Císař rád pořádal skvělé hostiny, na nichž mohlo zazářit nadání těch, které kolem sebe shromáždil. Žvyk skládat na místě improvizované, většinou příležitostné básně měl tehdy již dlouhou tradici, ale zřídka kdy předtím dosahovaly improvizované výtvořy tak vysoké úrovně jako při dvoře císaře Süan-cunga.

Císař byl také ochráncem umění. Zaměstnával ve svých službách některé z nejnadanějších malířů té doby: Wang Weje, oslavovaného pro své obrazy krajiny, Wu Tao-süana, věnujícího se figurální malbě, Chan Kana, slavného svými obrazy koní. Při dvoře Süan-cunga působil slavný hudebník Li Kuej-nien. Císař sám byl dobrý hudebník. Hrál na hudební nástroje i komponoval. Měl velké zálibení v umění tance a v dramatických výstupech. Dochovaly se záznamy o vysokém umění mečových tanců, o hereckých družinách v jeho službách. Do doby vlády Süan-cunga se datují počátky čínského divadla.

Blahobyt počátečních let vlády císaře Süan-cunga nebyl trvalý. I dobře míněná opatření vedla k nepředvídaným následkům. Snaha zaměstnat množství talentovaných lidí vedla k růstu státní administrativy a nákladů na ni. V roce 733 bylo v zemi přes sedmnáct tisíc drobných úředníků oproti pouhým sedmi stům třiceti úředníkům za císařova praděda. Příjmy státu se zmenšovaly nejen o přímé náklady, ale i o to, co si mnozí hrabiví hodnostáři přisvojovali.

V době Li Poova pobytu při císařském dvoře již spěla císařova osobní moc k úpadku. Vládu v zemi vykonával z větší části první kancléř Li Lin-fu, vlivu nabývala rodina Ťang, z níž pocházela císařova první milostnice. Císař se

věnoval svým zálibám. Vedle zájmu o literaturu, malířství a hudbu věnoval stále více zájmu alchymii a pokusům nalézt elixír života. Obklopoval se taoistickými mudrci a šarlatány.

Druhé období Süan-cungovy vlády bylo poznamenáno intrikami těch, kteří na sebe strhli moc. První kancléř Li Lin-fu se dokázal udržet v úřadě sedmáct let jednak díky svému vlivu na císaře, kterého si uměl získat lichocením a obklopit svými zpravodaji, jednak nevybíravou krutostí, s níž odstraňoval všechny ty, kdo se mu zdáli nebezpeční. Tomuto prvnímu rádci je připisována vina za expanzivní politiku, která vedla ke ztrátám na životech a neustále rostoucím životním nákladům. Jemu je připisován i značný podíl na pobuřujícím jednání císaře – v roce 737 dal císař zabít tři své syny, mezi nimi i korunního prince, nedlouho nato si přisvojil ženu jiného syna, proslulou Ťang Kuej-fej, učinil ji jednou ze svých harémových dam a v roce 745 ji veřejně povýšil na svou první dámu. Přímoho odporu proti kancléři se za jeho života nikdo neodvážil. Přesto se ještě za jeho vlády začala formovat, zprvu dokonce pod jeho ochranou, vlivná koterie rodiny Ťang. Císařova oblíbená milostnice Ťang Kuej-fej, prý mimořádně krásná a hudebně nadaná, získala si císařovu náklonnost natolik, že vyhovoval všem jejím rozmarům. Přál sluchu jejím přímlovám za příbuzné a tak nabyly v paláci a u dvora záhy vlivu i její tři starší sestry a byly obdařeny vysokými tituly a lény. Ťang Kuej-fej doporučila dvoru i tři své bratrance. Za jednoho bratrance byla provdána jedna z císařových dcer, druhý se stal císařovým tajemníkem, třetí z nich, Ťang Kuo-čung, pohledný, ale nepřilíš vzdělaný mladík, se prý vetřel do císařovy přízně jako společník při hazardních hrách. Byl pověřován stále důležitějšími úřady, až dosáhl úřadu kancléře, když v roce 752 první kancléř Li Lin-fu zemřel.

Šedm mocných z rodiny Ťang, jak se čtyřem sestram a třem bratřancům tohoto klanu přezdívalo, bylo všeobecně obáváno a nenáviděno. Bez ostychu brali veřejně úplatky, okázale dávali najevo rozmařilý přepych a hrubě uplatňovali svou zvůli. Pro každého bylo nebezpečné zkrřížit jim cestu. Jejich vzestup nebyl založen na významu rodu, na vzdělání ani na zásluhách. Dosáhli ho intrikami a intrikami ho upevňovali.

Pod ochranou Li Lin-fua a klanu rodiny Ťang prošel závrtnou kariérou, budící úžas i pohoršení, také voják nečínského původu An Lu-šan. Dosáhl rychle hodnosti generála, byla mu svěřena správa několika významných krajů, získal si pevné postavení u dvora jako chránělec Ťang Kuej-fej a oblíbenec císaře.

Kariéra pohledného a prázdného Ťang Kuo-čunga a kariéra cizince An Lu-šana bývalí uváděny jako výrazné příklady krátkozraké politiky Li Lin-fua. Po dobu svého vlivu na císaře věnoval veškeré možné úsilí tomu, aby nadaným lidem znemožnil přístup k jakýmkoli úřadům. Zpočátku podporoval lidi průměrné, kteří mu nemohli být nebezpeční, později se jeho obavy vystupňovaly natolik, že falšoval výsledky zkoušek a předkládal císaři zprávy, že toho roku neprošel nikdo. Šel tak daleko, že dokonce do úřadů prosazoval lidi naprosto negramotné.

Dříve bývaly svěřovány vysoké úřady v pohraničních oblastech nadaným lidem, a ti, kteří se v nich osvědčili, byli povoláváni ke dvoru. Li Lin-fu doporučoval do vysokých vojenských funkcí jen nevzdělané vojáky nečínského původu, u nichž si mohl být jist, že nepůjdou tradiční cestou dvorské kariéry, která vyžadovala jistou úroveň vzdělání. Jedním z nich byl právě An Lu-šan. Li Lin-fu podporoval jeho vzestup více než kohokoli jiného. V jeho cizím původu a nedostatku vzdělání spatřoval záruku, že ho neohrozí.

V roce 742 byl An Lu-šan jmenován generálem, a když byl přijat ke slyšení u dvora v Čchang-anu, získal si přízeň císaře i jeho milostnice Jang Kuej-fej. Anály o něm vyprávějí, že při vši ošklivosti a odpuzující tloušťce měl odzbrojující osobní kouzlo. Dokázal prý každého rozesmát. Budil dojem prostoty a jednoduchosti. Záhy byl mezi lidmi u dvora všeobecně oblíben a nic z toho, co se tam dělo, mu nezůstalo skryto. Prozíravě hledal podporu u rodiny Jang. Přemluvil sestry a bratrance Jangovy, aby ho adoptovali za bratra. Nezůstalo při tom: když byl konečně doporučen dvoru, dokázal přimět Jang Kuej-fej, aby ho přijala za syna.

V roce 752 po smrti kancléře Li Lin-fua převzal jeho úřad Jang Kuo-čung a moc klanu Jang ještě vzrostla. Zároveň se však prohlubovala obecná nevole proti zvlášť klanu a rostlo napětí mezi novým kancléřem a ctižádostivým An Lu-šanem.

V roce 755 zvedl An Lu-šan dlouho chystanou vzpouru. Záminkou bylo trestné tažení proti zpuštěnému kancléři Jang Kuo-čungovi. Počet vzbuřenců se udává číslem 200 000. Vyráželi z oblasti Fan-jangu na jihovýchod a v kraji na sever od Žluté řeky se jim nikde nepostavili na odpor.

Císař tehdy dlel v letním paláci Chua-čching východně od sídelního města a trvalo téměř týden, než se zpráva o vypuknutí vzpoury k němu dostala. Vrátil se do sídelního města a podnikl několik neúčinných opatření. Vyslal jednoho ze svých generálů, aby u Luo-jangu čelil náporu vzbuřenců. V Čchang-anu byl na císařův rozkaz popraven An Lu-šanův syn, a bratr An Lu-šanův, generál An Su-šun, byl odvolán a na jeho místo jmenován jeho bývalý podřízený, Kuo Cu-i, který se později nejvýznamněji o potlačení vzpoury zasloužil; je to též Kuo, o kterém se zmiňuje jedna z Li Poových biografí jako o dávném příteli básníka

a vlivném přímluvcí v době, kdy mu hrozil trest smrti. Jiná narychlo sestavená armáda byla vyslána střežit přechod přes průsmyk Tung-kuan.

Po dlouhém období nezájmu o státní záležitosti a při stavu, v jakém armáda byla, nebylo snadné nové situaci účinně čelit. Nově pověření generálové Feng a Kao byli vzápětí v důsledku obvinění sesazeni a popraveni a na jejich místo jmenován jiný. Ani tomu se nevedlo lépe. Kancléř Jang Kuo-čung z osobního záští na něho neustále vznášel stížnosti, že váhá s útokem proti vzbouřencům. Vymohl na císaři rozkaz k útoku a vedl císařskou armádu do porážky v bitvě u Ling-pao. Klíčový průsmyk Tung-kuan byl obsazen vzbouřenci.

An Lu-šan pak dobyl Luo-jangu a prohlásil se císařem. Jednu ze svých armád vyslal, aby dobyla Čchang-anu.

Čtyři dny po rozhodné bitvě u Ling-pao se císař dal na útěk ze sídelního města. Vydal se spolu s mnoha služebníky, svou milostnicí Jang Kuej-fej, všemi členy jejího klanu, s mnoha dvořany a členy císařské rodiny a početnou palácovou stráží na cestu do kraje Šu, dnešního S'-čchuanu. Oba vysocí hodnostáři, jimž byly svěřeny klíče opuštěného paláce, se vzdali An Lu-šanovi. Vyslali k němu do Luo-jangu poselstvo, aby mu klíče odevzdalo. Císařův útěk je tématem Li Poovy básně „Svícená cesta do Šu“.

Anály uvádějí, jak se císař i jeho družina ocitli hned na počátku cesty v nesnázích a nedostatku, jak je lid cestou zastavoval a zdržoval, připomínal vladaři jeho povinnost chránit jej před vzbouřenými vojsky. U zájezdního dvorce v Ma-vej, sotva třicet osm mil západně od sídelního města, ubili vojáci nenáviděného kancléře Jang Kuo-čunga a dvě sestry z rodiny Jang. Pak si vynutili na císaři, aby vydal na smrt i samu Jang Kuej-fej. Než se císař se svým průvodem dal na další cestu, svěřil korunnímu princi plnou moc a přidělil mu oddíl dvou

tisíc mužů z palácové stráže, aby s nimi zůstal a vedl boj proti vzbuřencům. Korunní princ se vydal z Ma-woj na sever. Ve městě Ling-wu se prohlásil za císaře a oznámil Süan-cungovo odstoupení. Pod jménem Su-cung se stal sedmým císařem tchangské dynastie.

An Lu-šan zatím v Luo-jangu okázale slavil vítězství. Jeho moc však již tehdy byla podlamována v samých základech nesváry a intrikami. Jeho generálové i vlastní syn usilovali vyrvat mu právě nabytou moc. An Lu-šan byl úkladně zavražděn. Krátce nato byl jedním z generálů zabit i An Lu-šanův syn. Boje o moc přivodily konec vzpoury stejnou měrou jako zásah císařských armád, vedených dvěma schopnými generály, Kuo a Li. Čchang-anu bylo dobyto zpátky a vzpoura byla postupně potlačena.

Úplný klid však hned nenastal. Princ Ling, jemuž byla svěřena správa několika významných oblastí na jihu země, se pokusil strhnout na sebe moc a vydal se v čele svých vojsk dolů po řece Ťang-c', aby dobyl jihovýchodních krajů. Cestou pozval ke svému dvoru Li Poa; nedbal prý na jeho odmítání a donutil ho úřad přijmout. Princova vzpoura byla již po dvou měsících potlačena a princ sám zabit. Li Po byl uvržen do vězení a hrozil mu trest smrti. Na přímluvy přátel mu byl trest změněn na doživotní vyhnanství do Ťie-langu, kraje obávaného pro divokost přírody a nezdravé malarické podnebí. Avšak než tam došel, byl mu trest prominut a směl se vrátit.

Li Po nebyl tak zmítán bouřemi doby jako ti básníci, kteří hledali uplatnění v císařských službách. První období vlády císaře Süan-cunga prožil Li Po jako nezávislý člověk. Ani bouře dvorských intrik, typických pro druhé období vlády císaře Süan-cunga, nezasahovaly Li Poa přímo. Po krátkém období tří let opustil místo u císařského dvora a znovu žil nezávisle. Dvorské převraty k němu doléhaly

ve zprávách o osudu přátel zbavovaných úřadu a posílaných do vyhnanství. I jeho zneklidňovalo rostoucí napětí, břemeno stále vyšších daní, smutek nad neustálými odvody a marněním lidských životů v pohraničních válkách. Dlouho si uchovával víru v dobrotu osvětleného vládce, klamaného a ohroženého intrikami špatných dvořanů. Osud země mu nikdy nebyl lhostejný. Vnímал a sdílel starosti lidí, s nimiž žil. V jeho básních se opakovaně vrací pocit zklamání nad tím, že nemá příležitost své schopnosti plně využít.

Uvedená fakta o době Li Poova života nemohou podat plný historický obraz, ale mohou přiblížit alespoň hlavní charakteristické rysy a události doby a poskytnout klíč k četným historickým narážkám v jeho poezii.

Tak jako převážily legendy nad fakty v tom, co se vypráví o Li Poově životě, utvořily se legendy i o charakteru jeho tvorby. Tak jako nezávislé a nekonvenční chování básníka vedlo k tomu, že ho označovali za „nesmrtelného zapuzeného dočasně z nebe do světa lidí“, za vtělení hvězdy Venuše, tak určité typické rysy jeho poezie, její vnitřní síla, nespoutaná fantazie, živá dikce, dynamičnost a zpěvnost, vedly k rozšíření legendy o tom, jak lehce, živelně a bez vynaložení úsilí básník své verše psal. Vždy znovu a znovu bývá připomínána zkazka o tom, jak před tváří císaře budili Li Poa z opilé dřímoty a jak, sotva procitl, „chopil se štěte a psal verše“ budící svou krásou úžas.

Li Poovy básně nevynikají „geniálním vyjádřením náhlé inspirace“, ale naopak detailním propracováním vnitřní struktury námětu, mnoha jemnými vazbami sémantickými i formálními, vedenými mezi jednotlivými verši, obrazy i rýmy.

Li Poova tvorba přes svou do očí bijící výjimečnost v mnohém navazuje na literaturu předchozích období, zejména doby Chan a Šesti dynastií, ale i na ještě starší tradici písní čchu-cch'. Li Po se velmi obdivoval dílům Čchü Jüana, Ťia I, St-ma Siang-žua, Pao Cao, Tchao Jüan-minga, Sie Ling-jüna a jiných básníků předchozích dob. Jejich umění činil měřítkem svého, v jejich osudech nacházel podobu se svým. Přes staletí, která ho od nich dělila, je měl za své nejbližší druhy.

Li Po zvládl a užíval všechny tehdy běžné básnické formy, například nejnověji v jeho době užívané básně v tzv. „novém stylu“, osmiverší lü-š' a zejména čtyřverší tüe-tü, ať už v pětislabičném či sedmislabičném pravidelném verši, formy vázané tonálním půdorysem, rozvržením rýmů, paralelní stavbou veršových dvojic středního čtyřverší v lü-š' a také předepsaným rozvinutím námětu. Právě tak užíval rozmanitých starších forem tzv. „básní ve starém stylu“. Z nových forem dával přednost čtyřverší před osmiverším, neboť bylo méně vázáno pravidly, požadavek paralelní stavby veršů v něm nebyval uplatňován tak přísně a mělo i více variací tonálního půdorysu. Vznik této formy bývá uváděn v souvislosti s tradicí starých jüe-fu a předpokládá se, že odtud byly odvozeny i některé její rysy. Li Po ostatně nedodržoval ani pravidla osmiverší důsledně. To, co by u jiného bylo nedodržením formy, u něho se cítilo jako náležité podržení formy výslednému dílu. Proto Li Poovy básně psané jakoukoli zavedenou formou jsou vždy spíše ukázkou nezaměnitelného stylu autora, který svým dílem formy dotvářel a rozvíjel a značně měnil.

Li Poově potřebě prostoru a volnosti v nakládání s délkou verše i délkou básně vyhovovaly svými vlastnostmi spíše starší formy, básně pětislabičné a sedmislabičné o různém počtu veršů, zpěvy jüe-fu, původně komponované

k hudebnímu doprovodu a respektující i později zpěvnost textu, básně užívající nepravidelný verš s ostrými kontrasty, aby se zdůraznila dynamičnost, emoce i kompoziční členění. Mnohé z Li Poových básní ve starém stylu užívají až šesti rozměrů verše v jedné básni, od čtyřslabičného po jedenáctislabičný verš.

Nejvýraznějším prokem Li Poovy poetiky je silná, až fantaskní představitelost a smělá hyperbola; obojí se uplatňuje jak v jednotlivých obrazech, tak jako kompoziční princip. Odtud i hyperbolická perzifikace přírodních scénérií, uvádějící je do přímého citového vztahu k básníkovi. V mnohém nalézáme i zde ozvuky starých zpěvů čchu-cch', například v samozřejmých přechodech ze světa skutečnosti do světa fantazie a snů. Osobní vztah k přírodě a sžití s ní mají v sobě něco z pocitu T'chao Jüan-minga. Fantazie neskutečných zážitků v jeho básních nemá v sobě nic mystického, v splynutí s přírodou u něho dominuje člověk. Ve všech básních se prosazuje živá a vůlí k životu překypující osobnost básníka, vnímajícího jako jednotu dávnou minulost a její smysl, vlastní život i život jiných kolem sebe, i věčné trvání přírody.

Nejcharakterističtějším rysem Li Poovy poezie je vyjádření subjektivního, zcela osobního a individuálního pocitu a prožitku. Poezie mu přitom není prostředkem sdělení, je mu údělem, vědomou tvorbou, jíž ve svém životě stavěl nade vše ostatní.

Marta Ryšavá

OBSAH

Staré anály dynastie Tchang	9
Nové anály dynastie Tchang	11
Stoupám na vrchol Jasně hvězdy	17
Na jaře	18
O průzračném potoku	19
Vzpomínám na Východní hory	21
Čáp	22
Při pohledu na vodopády na Lu-šanu	23
U hory Mu-kua	25
O starodávném zářivém měsíci	27
Ve starém stylu	29
Říční práh na Mělčině Buvola	31
Devátého dne devátého měsíce	33
Píseň o hoře Lu-šanu	35
Při pohledu na Ťiou-chua-šan	37
Za letního dne v horách	38
Hora Nebeské brány	39
Za noci dolů k Čeng-lu-tchingu	40
Po dešti hledím na lunu	41

Psáno při návštěvě u řeky Paj-šuej u Nan-jangu při výstupu na říční zed'	42
U pramene Čching-ling u Nan-jangu	43
Hledím zdáli k vrcholům Pěti starců v pohoří Lu	45
Desátého devátý	46
Píseň o zelenavé vodě	47
Dvě básně z vyjížďky k Paj-kche-pchi u Čchiou-pchu	48
Za buddhistickým mnichem	50
Čtyřverší o návrší Tu-ling	51
Píseň o bílých oblacích, složená k návratu Šestnáctého Liou do hor	53
Za deště	54
Věnováno příteli při pohledu na sníh	55
Z hory Ťiao-šan hledím k pohoří Liao-šan	57
Na člunu u Tung-lu-men	58
<i>Ťia č': U jezera Tung-tching vyprovázím Li Poa</i>	60
Tři básně psané v rozjaření na jezeře Tung-tching	61
Na řece svěšuji rohožovou plachtu, čekám na měsíc a přemítám	63
Na podzim dolů z Ťing-men	65
V Čching-si o půlnoci naslouchám flétně	66
V paláci Su se ohlížím do minula	67
Smutek nefritového schodiště	68
Cestou do Ťiang-lingu	69
Vyprovázím hosta do Wu	70
Sedím sám a hledím na horu Ťing-tching-šan	71

Naslouchám tajemné hře na loutnu mnicha z Šu	73
Vyprovázím pana Che, když se navrácí do Jüe	75
Hledám v horách skryté obydlí váženého Mistra Junga	76
Návštěvu u taoistického mnicha na hoře Tchien, aniž jsem ho zastihl	77
Čching-si u Süan-čchengu	79
V Süan-čou na věži básníka Sie Tchiao při hostině na rozloučenou věnováno Šu Jünovi	80
Prohlížím si Jüan Tan-čchiouovu zástěnu s obrazem hory Wu	83
Nocuji pod horou Pěti sosen v domě stařenky Sün	85
Památce starce, dobrého vinaře ze Süan-čchengu, kterého oplakávám	86
Slyšel jsem, že Wang Čchang-ling byl sesazen do Lung-piao, do dále za ním posílám verše	87
Vyprovázím Osmnáctého Peje před jeho návratem do hor Sung	89
V Pa-lingu věnováno příteli Ťia	91
Na noc kotvím u Měličiny Buvola a vzpomínám dávných dob	93
Spolu s Wang Čchang-lingem vyprovázím synovce Sianga při jeho návratu do Kuej-jangu	94
U vína vzpomínám na pana Che	95
U Sin-lin-pchu zastaven větrem posílám příteli	97
Dívám se na horu Tchien-men	98
V Süan-čchengu vidím kukaččiny květy	99
Na východ od kraje Lu u hory Kamenné brány vyprovázím Tu Er-fu	100

Na cestu přátelům Chanovi, Pchejovi a Kchungovi při jejich návratu do hor	101
V odpověď buddhistickému hodnostáři, sekretáři z Chu-čou, když se ptal, kdo že je Paj	103
<i>Tu Fu: Psáno pro Dvanáctého Paje jménem Li, když spolu jdeme vyhledat moudrého samotáře, Desátého Fana</i>	104
Žertem připsáno Tu Fuovi	105
Psáno, když jsem hledal a nezastihl horského mnicha	106
Kupec	107
Z Východního Pa projíždím na člunu Tūtchangskými peřejemi, vystupuji na nejvyšší vrchol hory Wu, večer se vracím a píši o tom báseň na stěnu	109
Za podzimního dne vystupuji na pagodu Si-ling-tcha v Jang-čou	111
V T'in-lingu vyprovázím Jedenáctého Čanga, když se znovu vydává na cestu	113
Věnováno Meng Chao-žanovi	115
Nocuji u Pána od Průzračné říčky	116
Na podzim vystupuji v Süan-čchengu na Severní věž básníka Sie Tchiao	117
Ve starém stylu	118
Vystupuji na tinlingskou terasu Fénixů	119
Píseň o měsíci nad horou O-mej, věnovaná na rozloučenou moudrému mnichovi z Šu před jeho cestou do Čung-ťingu	121
Báseň o bílém čápovi, věnovaná Sung Čao-fuovi, než se vydal k San-sia	123

Přenocuji pod horou Wu	124
Loučím se v Jen s Čchu Jung-č'em	125
<i>Sie Ling-jün: Výstup na Tchien-mu</i>	126
Ve snu putuji na horu Tchien-mu	127
Věnováno sekretáři Luovi	131
Plavím se z Ťin-lingu proti proudu řeky, a jak míváme horu Bílé stěny, těším se z měsíce, a když se blížíme k Nebeské bráně, věnuji tyto verše příteli	132
Při pohledu na Cung-nan-šan, připsáno poustevníkovi Purpurové síně	133
V noci se plavím jezerem Tung-tching, hledám přítele a popívám	134
V Ťin-siangu vyprovázím Osmého Chana před cestou do Západního hlavního města	135
Přátelům	137
Tři básně o tom, jak se s guvernérem Ťi-nanu plavím po jezeře Stračí hory	139
Na řece	141
V Čching-si u Čchiou-pchu za sněživé noci při víně jeden z hostů zazpíval o tetřívkově	142
Věnováno Cchuej Čchiou-pchuovi	143
Poděkování Patnáctému Cchuejovi za pozvání	145
Vyprovázím Ču Pa-č'a na východ od řeky, skládám báseň o kameni na praní příze	147
Vyprovázím Meng Chao-žana na cestu do Kuang-lingu	148
O Ťiang-sia	149

Píseň o Velké hrázi	151
Písně o jezeru Čchiou-pchu	153
Slyším synka Sie Janga recitovat zpěv o litém tygrovi a tak mu věnuji tyto verše	160
Při víně	161
Loučení	162
V ruce pohár vína hovořím k měsíci	163
U vína	164
Setkání	165
Lao-lao-tching	167
<i>Tu Fu: Za jarního dne vzpomínám na Li Poa</i>	168
Za jarního dne procitám opilý	169
Vyprovázím hodnostáře Lu Pchana před cestou k soutěsce Loutny	170
Bratřenci při pohledu na sních	171
O Čchang-kanu	173
Starodávná rozjímání	177
Na nápěv Čching-pching-tiao	179
Tři písně o bílém jemném plátně	183
Dívka z kraje Pa	186
Vyprovázím přítele	187
Wang Lunovi	190
Za noci sedím a vzdychám	191
Vyprovázím a loučím se u Ťing-menu	192
Tesknění	193
Věnováno krasavici na cestě	194

Trhám lotos	195
Vyprovázím přítele	196
Měsíc z hory O-mej	197
Časně zjara posílám Wang Chan-jangovi	198
Jarní trápení	199
Loučení v Ťin-lingu u stánku s vínem	200
Pavilon vévody Sic	201
Devátého dne devátého měsíce popíjím na hoře Lung	203
Hledím na měsíc a vzpomínám	205
Topoly	206
V Ťiang-sia vyprovázím přítele	207
Vystupuji na věž v Sin-pchingu	208
Na jaře přáteli	209
Příteli	210
Tří, pěti a sedmiznakový verš	211
Znovu vzpomínám	212
Na skále u řeky Čching-si popíjím sám	213
Když jsem se opil, věnuji synovci Kao Čenovci	215
Za jarního dne popíjím sám	217
Vyprovázím bratry Cchueje, staršího i mladšího, do Ťin-lingu	219
Vyprovázím přítele na cestě do Šu	220
Píseň o krátkosti času	221
Píseň o trhání lotosu	222
Čtyřverší psané, když jsem se opil na hoře Tchung-kuan	223
Jsem hostem a skládám báseň	224
Popíjím v horách s poustevníkem	225

<i>Tu Fu: Píseň o Osmi nesmrtelných v pití</i>	226
V záři měsíce popijím sám	228
Příteli	229
Pohoda	234
Před sebou pohár vína	235
Noční křik vran	237
Dívky z Jüe	238
V bílých polích slyším žluvu	240
V horách – otázka a odpověď	241
<i>Ťia Č': V Pa-lingu spolu s Li Poem a přáteli na jezeře Tung-tching</i>	242
S přáteli Ťia a Chua na jezeře Tung-tching	243
V podvečer procházím pod Jižní horou, tamější horal mi na sklonku dne poskytne nocleh a hostí mne vínem	249
Na jaře jdu k horskému údolí Luo-fu-tchan	250
Noc s přítelem	251
Na noc kotvím u hory Chuang a naslouchám, jak kdosi prozpěvuje v nářečí kraje Wu – potkávám Čtrnáctého Jina	252
S Dvanáctým Sia vystupuji na věž v Jüe-jangu	253
Opilý píši na zeď Wang Chan-janga	254
Čekám na víno a nepřichází	255
Čistému	256
Psáno, když jsem se opil v Lu v Prostředním hlavním městě na Východní věži	257
Vyhánán do Jie-langu věnuji váženému Sinovi	259
Ženě na rozloučenou, když se vydávám na cestu povolán daleko	260

Měsíc nad průsmykem	263
Novoluní	264
Tvůj kůň je ryzák	265
Přenocuji na ostrově Bílých čápů a posílám báseň příteli	266
Vyklepávání šatu	267
Za měsíční noci na řece posílám příteli	269
Zpívám o oboře Liang	271
Za podzimního večera stesk z cestování	274
V Tchaj-jüanu v časném podzimu	275
V Nan-lingu zanechávám chlapce a odcházím do hlavního města	277
Věčně marná touha	278
Milostná ve stylu písní země Čchu	279
O žlutých květech	281
<i>Tu Fu: Ždá se mi o Li Poovi</i>	282
Posílám Tu Fuovi z města Ša-čchengu	284
Lámání jívových větviček	285
Vyprovázím do Pa-lingu a loučím se	287
O východech a západech slunce	289
Věčně marná touha neustálá	291
O severáku	293
Hodujeme s vojenským pobočníkem Čengem u horské tůně	295
Setkání	296
Toužení po milém sloužícím na hranicích	297
V Jüe se ohlížím do minula	298
Na věži západně od hradeb Ťin-lingu si v září měsíce říkám verše	299

Píseň o bohatýru z Fu-fengu, prudkém jak uragán	301
O Jü-čangu	305
Naslouchám hře na flétnu v pagodě Žlutého jeřába	307
Přípitek	308
Vojsko	310
Svízelná pout'	311
O bohatýrech	313
Cestou do Jie-langu věnováno příteli	317
Na nápěvy země Wu	331
Myšlenky za tiché noci	335
<i>Tu Fu: V dalekém kraji, na konci světa, jsem v myšlenkách s Li Poem</i>	336
Hraniční	337
Bojujeme na jih od hraničních opevnění	344
V Tiang-sia věnováno příteli	346
Dávno, co jsme se rozloučili	349
Posílám do daleka	350
Ve starém stylu	362
Chuský jezdec z pusté stepi	363
Mým dvěma dětem ve Východním Lu	365
Rozloučený vlaštovčí pár	367
Plavím se na jih do Jie-langu a posílám ženě	368
Píseň o Ťing-čou	369
Za moji ženu	369
Sama – a tebe nevidět	370
Po příteli, který se vrací do Lu, vzkazuji pozdrav synovi	371

Svízelná cesta do Šu	373
Za jarní noci ve městě Luo-čchengu jsem zaslechl flétnu	376
Ženě	377
Na nápěv Liang-fu-jin	379
Píseň o zbledlých hlavách	385
Vzpomínám, jak jsem kdysi dávno cestoval Siang-jangem	389
Věnováno panu Ma Šao-fu	389
Věnováno panu Čchien Čengovi v Šao-jangu	390
O mládí	391
Siangjangská píseň	393
Jarní tesknost	395
Hledám přítele Tan-čchiou uprostřed hor	396
K Trojím přeji	399
Opilý píše na zeď úřední síně	401
Ve Východní besídce u pramene Ťing-si upřímně Čengovi	403
Výsměch šantungským konfuciánům	405
Posměšně Wang Li-jangovi, který nechce pít víno	406
Jarní zamyšlení v kraji na jih od Velké řeky	407
<i>Tu fu: A tebe nevidět – nemám o Li Poovi zpráv</i>	408
Ve starém stylu	409
Poznámky a vysvětlivky	411
Básník mezi lidmi (Marta Ryšavá)	433

EDICE
verše
SVAZEK
(59)

MĚSÍC
NAD PRŮSMYKEM
Li Po

Z čínského originálu podle různých vydání přeložila a doslov, poznámky a vysvětlivky napsala Marta Ryšavá. Obálku s použitím ilustrace fotobanky istockphoto.com navrhla Kateřina Urbanová. Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o., v Praze roku 2018 jako svou 1727. publikaci. Vydání druhé, ve Vyšehradu první. AA 8,25. Stran 464. Redigovala Blanka Koutská. Odpovědná redaktorka Marie Válková. Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s. Doporučená cena 298 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-971-1

V EDICI VERŠE JIŽ VYŠLO

- Svazek 1 Jiří Langer / Zpěvy zavržených
- Svazek 2 Guillaume Apollinaire / Stín mé lásky
- Svazek 3 Hans Sachs / Blázni v lázni
- Svazek 4 Christian Morgenstern / Palmström
- Svazek 5 Paul Verlaine / O lásce
- Svazek 6 Verše psané na vodu
- Svazek 7 Charles Baudelaire / Má temná krásko
- Svazek 8 Zpěvy staré Číny
- Svazek 9 William Shakespeare / Sonety
- Svazek 10 Charles d'Orléans / Pro moje srdce vězněné
- Svazek 11 Čtyřverší ticha a krásy
- Svazek 12 Pierre de Ronsard / Milostné sonety
- Svazek 13 Elizabeth Browningová / Portugalské sonety
- Svazek 14 Paul Verlaine / Elegie
- Svazek 15 Viktor Hugo / Něžné lásky temných nocí
- Svazek 16 Marina Cvetajevová / Pij, duše, co hrdlo ráčí
- Svazek 17 Tibetská poezie / Černý mrak v bílém
- Svazek 18 Guillaume Apollinaire / Alkoholy

- Svazek 19 **Alfréd de Musset / Mým láskám**
- Svazek 20 **Jan Zahradníček / Pod bičem milostným**
- Svazek 21 **Sněží na Jošino krásné (Japonská pětiverší)**
- Svazek 22 **Paul Verlaine / Básnické dílo**
- Svazek 23 **Jean Cocteau / Sbohem, vy hříčky větrné**
- Svazek 24 **Zpěvy sladké Francie**
- Svazek 25 **Arthur Rimbaud / Cestou bez konce**
- Svazek 26 **Galský kohout zpívá (Antologie francouzské poezie)**
- Svazek 27 **Jan Skácel / Smuténka**
- Svazek 28 **Písně z Ostrova vážek**
- Svazek 29 **Jan Skácel / A znovu láska**
- Svazek 30 **Ono no Komači / Do slov má láska odívá se**
- Svazek 31 **Jan Skácel / Metličky**
- Svazek 32 **Oldřich Mikulášek / Agogh**
- Svazek 33 **Jan Zahradníček / Rouška Veroničina**
- Svazek 34 **Jan Skácel / Hodina mezi psem a vlkem**
- Svazek 35 **Jiří Orten / Ohnice**
- Svazek 36 **Jaroslav Seifert / Kamenný most**
- Svazek 37 **Po Ťu-i / Datlovník v meruňkovém sadu**
- Svazek 38 **Jaroslav Seifert / Deštník z Piccadilly**
- Svazek 39 **Jiří Orten / Elegie**
- Svazek 40 **Saigjó / Odstíny smutku**

- Svazek 41 **Michelangelo / Požár smyslů**
- Svazek 42 **Jaroslav Seifert / Píseň písni**
- Svazek 43 **Zpěvy od Žluté řeky**
- Svazek 44 **Jaroslav Seifert / Ty, lásko, pozdravena buď**
- Svazek 45 **Galantní poezie**
- Svazek 46 **K. H. Borovský / Křest svatého Vladimíra**
- Svazek 47 **Oldřich Mikulášek / Druhé obrázky**
- Svazek 48 **Petrarca / Sto sonetů Lauře**
- Svazek 49 **Jan Zahradníček / Dům strach**
- Svazek 50 **Šótecu / Podoben mraku život plyne**
- Svazek 51 **František Hrubín / Lešanské jesličky**
- Svazek 52 **Jaroslav Seifert / Chlapec a hvězdy**
- Svazek 53 **František Halas / Já se tam vrátím.**
Naše paní Božena Němcová. Tvář
- Svazek 54 **Rainer Maria Rilke / Lodice času**
- Svazek 55 **Vladimír Holan / Být milován, milovat ...**
- Svazek 56 **Karel Toman / Sluneční hodiny. Měsíce. Hlas ticha**
- Svazek 57 **Josef Hora / Struny ve větru. Tvůj Hlas. Domov**
- Svazek 58 **John Keats / Déšť z plané růže**

